

Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis

C 271

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

56. sējums
2013. gada 19. septembris

Paziņojums Nr.	Saturs	Lappuse
I	<i>Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi</i>	
	ATZINUMI	
	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	
	490. plenārā sesija 2013. gada 22. un 23. maijā	
2013/C 271/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības sociālā dimensija" (izpētes atzinums)	1
2013/C 271/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Euro perspektīvas desmit gadu pēc tā ieviešanas. ES ekonomikas un politikas nākotne un jaunais Līgums" (pašiniciatīvas atzinums)	8
2013/C 271/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā ekonomika – veicināt ilgtspējīgu attīstību Eiropā" (pašiniciatīvas atzinums)	18

LV

Cena:
EUR 8

(Turpinājums nākamajā lappusē)

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

490. plenārā sesija 2013. gada 22. un 23. maijā

2013/C 271/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums "Plāns padziļinātas un patiesas EMS izveidei. Eiropas debašu sākums"" COM(2012) 777 final/2	23
2013/C 271/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par naudas līdzekļu pārskaitījumiem pievienoto informāciju" COM(2013) 44 final – 2013/0024 (COD) un "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai" COM(2013) 45 final – 2013/0025 (COD)	31
2013/C 271/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko īsteno ciešāku sadarbību finanšu darījumu nodokļa jomā" COM(2013) 71 final – 2013/0045 (CNS)	36
2013/C 271/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par euro un citu valūtu krimināltiesisko aizsardzību pret viltošanu, ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2000/383/TI" COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD)	42
2013/C 271/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Ceļā uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību. Konverģences un konkurētspējas instrumenta ieviešana"" COM(2013) 165 final un par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Ceļā uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību. Svarīgāko ekonomikas politikas reformu plānu iepriekšēja koordinēšana"" COM(2013) 166 final	45
2013/C 271/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Ceļā uz visaptverošu Eiropas regulējumu tiešsaistes azartspēlēm"" COM(2012) 596 final	48
2013/C 271/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Jauna Eiropas pieeja neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātnespējai"" COM(2012) 742 final un "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām" COM(2012) 744 final – 2012/0360 (COD)	55
2013/C 271/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Uzņēmumu aizsardzība no maldinošas tirgvedības prakses un efektīvas izpildes nodrošināšana. Pārskats par Direktīvu 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu"" COM(2012) 702 final	61

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

490. PLENĀRĀ SESIJA 2013. GADA 22. UN 23. MAIJĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības sociālā dimensija” (izpētes atzinums)

(2013/C 271/01)

Ziņotājs: **JAHIER kgs**Līdzziņotājs: **DASSIS kgs**

Eiropadomes priekšsēdētājs 2013. gada 24. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības sociālā dimensija”

(izpētes atzinums).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā apakškomiteja “Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības sociālā dimensija” atzinumu pieņēma 2013. gada 23. aprīlī ar balsu vairākumu un vienu balsi pret.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 161 balsi par, 50 balsīm pret un 47 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Priekšlikumu kopsavilkums

1.1. **Eiropas Ekonomiskā, sociālā un politiskā savienība** vēl ir jāizveido. Monetārā savienība tika izveidota ar nepietiekami izvērstu ekonomisko un sociālo dimensiju, taču ar ievērojamām ekonomiskām un sociālām sekām. Pašlaik notiek virzība uz finanšu, fiskālo un banku savienību, taču bez attiecīgiem ES budžeta līdzekļiem politikai, kas atbalstītu no tā izrietošo ekonomisko izaugsmi un sociālo kohēziju. Tajā pašā laikā progress sociālās un politiskās savienības izveidē ir apstājies. Taču ekonomiskā, monetārā un sociālā savienība ir savstarpēji atkarīgas; tās atbalsta un pastiprina viena otru. Kopā tām būtu jāspēj veidot “konkrētāku”, reālajā dzīvē balstītu Eiropu, ar kuru iedzīvotāji varētu veidot saikni, kurai varētu uzticēties un kuras norisēs varētu iesaistīties investori, ražotāji, strādājošie un patērētāji; dinamiskāku Eiropu, kas spētu stimulēt konkurētspēju,

gudru un iekļaujošu izaugsmi, saimnieciskās iespējas, nodarbinātību un nodrošināt visu sociālo tiesību ievērošanu. Bez šāda līdzsvara politiskai savienībai nebūs nākotnes.

1.2. Laikā no 2008. gada līdz 2013. gada februārim 27 valstu Eiropas Savienībā bezdarba līmenis ir pieaudzis no 7 % līdz 10,9 % — kopumā bez darba ir 26,4 miljoni iedzīvotāju, savukārt eurozonā bezdarba līmenis ir vēl augstāks — 12 %; tas ir pieaudzis 19 valstīs un samazinājies 8 valstīs; pašlaik ES-27 bez darba ir 5,7 miljoni jauniešu (23,5 %). Salīdzinājumam — 2013. gada sākumā ASV vispārējais bezdarba līmenis bija

7,7 %, bet Japānā — 4,2 % ⁽¹⁾. Šie skaitļi ir pretrunā mērķiem, kas izvirzīti stratēģijā “Eiropa 2020”, un EESK tāpēc uzskata, ka mūsu galvenā prioritāte ir novērst konkurētspējas samazināšanos, panākt lielāku izaugsmi, radīt jaunas darba vietas un samazināt nabadzību. Ir būtiski izveidot pastiprinātu uzraudzības mehānismu, lai sekotu ekonomiskās un monetārās politikas ietekmei uz sociālo situāciju un darba tirgu dalībvalstīs; svarīgi ir iekļaut sociālo un nodarbinātības politiku tajā uzraudzības sistēmā, kas paredzēta valstu ekonomikas politikas pārvaldībai Eiropas pusgada ietvaros. EESK uzskata, ka šāda pieeja ir steidzami jāīsteno ne tikai, ņemot vērā minētos satraucošos rādītājus, bet arī atbilstoši LESD 9. pantam par Savienības mērķiem sociālās un ilgtspējīgas attīstības jomā. EMS sociālajai dimensijai ir vajadzīgi instrumenti, skaidri noteikti rādītāji, kā arī kvalitatīvi un kvantitatīvi mērķi, kas ir tikpat efektīvi kā EMS ekonomiskās un finansiālās saistības. Svarīgākais ES politisko līderu uzdevums šobrīd ir no jauna tuvināt Eiropas ideālu iedzīvotājiem.

1.3. Jāizvērs jauna **Eiropas sociālās rīcības programma**, kas papildinātu pasākumus ciešākas finansiālās, banku un fiskālās savienības izveidei. Programmā būtu jāizvirza konkrēti un **sasniedzami mērķi** (gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi), pamatojoties uz tiem mērķiem, kas jau noteikti stratēģijā “Eiropa 2020”, un pilnveidojot tos, it īpaši, lai atbalstītu centienus reindustrializēt Eiropas ekonomiku, **samazināt un novērst masu bezdarbu, nodrošināt sociālās pamattiesības, sekmēt uzņēmējdarbību un jaunas darba vietas, apkarot nabadzību, pastiprināt sociālo iekļautību, veicināt sociālos ieguldījumus, sekmēt augstāko izglītību un apmācības, attīstīt sociālo pārvaldību un sekmēt piederības sajūtu** Eiropas projektam. Jaunā Eiropas sociālās rīcības programma būtu jāizvērs, īstenojot nelegislatīvus un likumdošanas pasākumus un izvēloties piemērotākos no tiem; tas jāveic visā ES vai arī izmantojot ciešāku sadarbību. Tajā būtu jāietver **Eiropas ekonomikas veicināšanas pasākumu kopums, Eiropas sociālo ieguldījumu pasākumi, Eiropas sociālās ietekmes novērtējumi, Eiropas jauniešu nodarbinātības garantija un vienota Eiropas kvalifikācijas apliecība**, un tai būtu jānodrošina **horizontālās sociālās klauzulas, sociālo pamattiesību un pilsoniskās līdzdalības** ieviešana. Programmā būtu arī jāpievēršas Eiropas pilsoņu tiesībām uz garantēto ienākumu minimumu.

1.4. EESK vēlas ierosināt **divas jaunas izpētes iniciatīvas**: 1) **Eiropas sociālo obligāciju emisija** finansiāli dzīvotspējīgiem sociālo ieguldījumu projektiem; minētās obligācijas būtu

nododamas **Eiropas sociālās rīcības fondam**, kuru koordinētu kompetentas ES iestādes, taču kura īpašnieki būtu un kuru finansētu, pārvaldītu un caurskatāmi uzraudzītu pilsoniskās sabiedrības dalībnieki (privātpersonas, uzņēmumi un publiskā sektora pārstāvji); 2) **Eiropas bezdarbnieku izglītības tīkls**, kas piedāvātu ilgtermiņa efektīvas, kvalitatīvas un darba tirgus vajadzībām atbilstošas izglītības programmas, izdodot **pārrobežu izglītības kuponus** un izveidojot ERASMUS programmai līdzīgas kredītpunktu apmaiņas shēmas, lai palīdzētu bez darba palikušajām personām apgūt jaunas zināšanas, attīstīt jaunas kognitīvās un profesionālās iemaņas un pavērtu tām alternatīvas karjeras iespējas, kā arī iespējas iekļauties Eiropas darba tirgū. Vienlaikus Eiropai, kurā pastāv brīvas pārvietošanās tiesības, ir vajadzīgs drošāks un aktualizēts pamats mobilitātei (piemēram, tiesības uz informāciju un palīdzību tām personām, kuras strādā citās dalībvalstīs), lai sekmētu un atvieglotu ES iedzīvotāju pārvietošanos nolūkā meklēt darbu visā ES, nodrošinot vienlīdzīgus noteikumus un godīgu konkurenci, kā arī sociālo pamattiesību un koplīgumu noteikumu ieviešanu.

2. Ekonomiskajai pārvaldībai vajadzīga sociālā dimensija

2.1. Eiropas Ekonomikas un sociālu lietu komiteja daudzkrāt ir aicinājusi uz visaptverošu virzību uz **ekonomisko, sociālo un politisko savienību**.

2.2. **Ekonomiskajai savienībai** būtu jāietver **finansiālā un banku savienība** ar kopēju noguldījumu garantiju fondu, kopēju noregulējuma fondu un ES mēroga uzraudzību; **fiskālajai savienībai** jābūt balstītai uz kopējiem parāda instrumentiem budžetārās disciplīnas, finanšu konsolidācijas un **dinamiskā Eiropas izaugsmes modeļa** ietvaros; tai jābūt tādai, uz kuru varētu paļauties iedzīvotāji un kurai varētu uzticēties investori, ražotāji, strādājošie un patērētāji. Jāpārvar ilgstošā nenoteiktība attiecībā uz eurozonas integritāti, jo tā kaitē gan sabiedrības, gan uzņēmēju pašāvēībai. Eiropadomes 2012. gada jūnija samits, arī **izaugsmes un nodarbinātības pakts** un plānotā 180 miljonu EUR piešķiršana šim mērķim, ECB paziņojumi par rīcību ar visiem iespējamiem līdzekļiem, lai pārrautu apburto loku, ko veido vājas bankas, valstu parādi un to ienesīguma nevēlamās atšķirības, ir pamats, lai rastos vairāk uzticības Eiropas ekonomikas satvara izveidei. Eiropai ir vajadzīga jauna ieguldījumu programma ⁽²⁾, lai līdzsvarotu resursus reindustrializācijai, izaugsmes atjaunošanai un bezdarba mazināšanai.

⁽¹⁾ Eurostat dati, <http://ec.europa.eu/eurostat/euroindicators>

⁽²⁾ Zināma veida jauns Maršala plāns, sk. EESK atzinuma par tematu “Atjaunot izaugsmi ES — ekonomikas pārvaldība un valsts parāds”, OV C 143, 22.5.2012., 2.8. un 2.13. punktu. Sk. Komisijas Zaļo grāmatu “Eiropas ekonomikas ilgtermiņa finansēšana”, COM(2013) 150 final/2 (9.4.2013.).

2.3. Taču tā ir tikai situācijas viena puse. Tajā pat laikā taupības pasākumu īstenošana ir radījusi postošu ietekmi uz sociālo kohēziju, sociālo aizsardzību, iekļaujošu darba tirgu un nabadzības līmeni. Šobrīd ES ir 26 miljoni bezdarbnieku un 120 miljoni iedzīvotāju, kuri dzīvo nabadzībā vai sociālā atstumtībā. Bez atjaunotas sociālās dimensijas nebūs iespējams sasniegt izvirzītos mērķus — ekonomikas atlabšanu, monetāro stabilitāti, ilgtspējīgu izaugsmi un konkurētspēju. **Pavasara Eiropadomes sanāksmē, kas notika 2013. gada 14. un 15. martā** beidzot tika atzīta reālā situācija un dalībvalstis tika aicinātas iekļaut **“sociālo politiku kā ekonomiskās pārvaldības dzinēj-spēku”, it īpaši, pārorientējot Eiropas pusgada uzdevumus**, lai atbalstītu nodarbinātību, sociālos ieguldījumus, sociālo iekļaušanu un sociālo mērķu saskaņošanu⁽³⁾. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ņem vērā šo jauno uzsvāru uz sociālo politiku valstu līmenī, taču uzskata, ka ir nepieciešamas arī ES mēroga nostādnes sociālās rīcības, sociālo ieguldījumu un sociālo salīdzinošo rādītāju jomā.

2.4. Tāpēc ir pienācis laiks **izveidot EMS sociālo pilāru** sociālās Eiropas ietvaros, jo bez tā tiks apdraudēta ES iedzīvotāju ticība Eiropas projektam kopumā. Nav šaubu, ka Eiropas pašreizējās sociālās situācijas atšķirības ne vien apdraud ilgtspējīgus risinājumus ekonomiskās izaugsmes un sociālās kohēzijas sasniegšanai, bet arī rada ievērojamu izaicinājumu gaidāmajās 2014. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanās starp tiem, kuri atbalsta atveseļošanas Eiropas dimensiju, un tiem, kuri balstās uz valstu līmeņa alternatīvām. Eiropas vēlēšanas mobilizēs prātus un vēlētāju balsis; ir būtiski, lai šīs vēlēšanas nevis bremzētu, bet gan būtu tramplīns ceļā **uz integrētāku Eiropu (more Europe), kas tuvāka iedzīvotājiem, ģimenēm un uzņēmumiem, — ceļā uz sociāli stabilāku Eiropu**.

2.5. **Sociālās pamattiesības** nav atdalāmas no pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, turklāt Līgumā ir noteikts pienākums tās ievērot un sekmēt. Komisijai un ECB, kuras ir “trijotnes” dalībnieces, visās darbībās ir jāievēro saistības attiecībā uz sociālo pamattiesību ievērošanu. EMS sociālās dimensijas ietvaros Komisijai ir efektīvi jāuzrauga, jāizvērtē un jānodrošina, lai pilnībā tiktu pildītas saistības attiecībā uz sociālajām pamattiesībām.

3. Ceļā uz jaunu Eiropas sociālās rīcības programmu un sociālo ieguldījumu paktu

3.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2008. gadā pēc ES prezidentvalsts Francijas pieprasījuma pieņēma izpētes atzinumu, kurā norādīja uz nepieciešamību izvērst jaunu **Eiropas sociālās rīcības programmu**. Atzinumā iekļauta

atsauce uz Komitejas nozīmīgo lomu, jo tā palīdz veidot Kopienas Hartu par darba ņēmēju sociālajām tiesībām, 1989. gada Eiropas Sociālās rīcības programmu un tās īstenošanas rezultātā izstrādāto tiesību aktu kopumu sociālajā jomā saistībā ar vienoto tirgu, Līgumu un ES darbību kopumā. Atzinumā pausts viedoklis, ka ir vajadzīga jauna Eiropas sociālās politikas rīcības programma, **“lai ES norises sociālajā jomā neatpaliktu no jaunākajām norisēm ekonomikas un tirgus attīstībā”**. Diemžēl, neraugoties uz atbalstu, kas tika pausts nodarbinātības un sociālo lietu ministru neformālajā sanāksmē ES Francijas prezidentūras laikā, Komitejas priekšlikumu drīz vien aizēnoja ekonomikas krīze un pieci izmisīgi cīņas gadi, kad tika mēģināts glābt EMS un panākt ciešāku ekonomisko kohēziju eurozonā. Neapšaubāmi ir pienācis laiks no jauna pievērsties idejai par jaunas Eiropas Sociālās politikas rīcības programmas izstrādi, lai jaunajām ekonomiskās pārvaldības formām atbilstu līdzvērtīga rīcība sociālās kohēzijas un sociālās politikas jomā.

3.2. Komiteja savā 2008. gada atzinumā aicināja īstenot jaunās Eiropas sociālās rīcības programmas **“daudzlīmeņu pārvaldību”**, kuras pamatā būtu likumdošanas darbības, sociālais dialogs, pilsoniskais dialogs, kopregulēšana un pašregulācija, atvērta koordinācija, sociālās politikas nostiprināšana, pastiprināta sadarbība un pilsoņu iniciatīvas tiesības. Komiteja nenorādīja darbības formu hierarhiju, jo uzskatīja, ka jāīsteno piemērotākās no tām, saglabājot **Kopienas metodi** un ievērojot jauno horizontālo **sociālo klauzulu** (LES 9. pants). Komiteja aicināja arī noteikt finanšu saistības, piemēram, nodrošinot mērķtiecīgāku un plašāku pieejamu Eiropas Sociālā fonda izmantošanu, iespējamā Eiropas Sociālā inovāciju fonda izmantošanu, lai atbalstītu eksperimentālas iniciatīvas sociālajā jomā, kā arī, iespējams, izveidojot “Eiropas mēroga aizdevumu mehānismu sociālās infrastruktūras attīstībai”.

3.3. Kopš tā laika Komiteja ir pastiprināti aicinājusi piemērot **kopienas metodi** un ievērot saistības, kas noteiktas horizontālajā **sociālajā klauzulā**. Komiteja īpaši ierosināja izstrādāt **Eiropas sociālo investīciju paktu**, lai nodrošinātu, ka taupības pasākumi un daļēji automātiskās sankcijas, kas tiek piemērotas ekonomiskās pārvaldības un Eiropas pusgada īstenošanas ietvaros, tiktu līdzsvarotas ar sociālās ietekmes novērtējumiem, sociālo pamattiesību ievērošanu, reālu apņemšanos sasniegt stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzītos mērķus nabadzības mazināšanas jomā un vispārēju Eiropas **“sociālās pārvaldības”** attīstību.

3.4. Komiteju iedrošina Eiropas Parlamenta nesen paustā nostāja, ka **ir vajadzīgs “sociālais pakts Eiropai”**, “nodarbinātības un sociālie kritēriji noteikumos par budžeta disciplīnas saistošu uzraudzību”, ka gada izaugsmes pētījumā ir jāņem

⁽³⁾ Eiropadomes secinājumi, 2013. gada 14. un 15. marts, EUCO 23/13.

vērā “sociālā modeļa ilgtspējība” un ka EMS ceļvedi **kā piektais pamatelements ir jāiekļauj “integrēts nodarbinātības un sociālās politikas satvars”** ⁽⁴⁾. Komiteja atzinīgi vērtē arī Eiropadomes mērķi 2013. gada jūnija sanāksmē nākt klajā ar pasākumiem un noteiktā laikā īstenojamu ceļvedi “EMS sociālajai dimensijai” ⁽⁵⁾. Arī komisārs L. Andor nesen uzsvēra, ka ir vajadzīga “monetārā savienība ar humānu ievirzi” un ka, pēc viņa domām, “EMS sociālā dimensija jāsaprot kā EMS noteikumu, pārvaldības mehānismu, fiskālās kapacitātes un citu politisku instrumentu spēja **nodrošināt, ka vienlaikus tiek panākta gan saimnieciska efektivitāte, gan sociālais taisnīgums**” ⁽⁶⁾. Komiteju iedrošina arī priekšsēdētāja H. Van Rompuy secinājumi 14. marta Trīspusējā sociālo lietu samitā, proti, ka “Eiropas sociālais modelis joprojām ir nozīmīgs pluss un priekšrocība globālajā konkurences cīņā” un ka **“mums jāizstrādā mehānismi, kas palīdzētu mazināt sociālās atšķirības mūsu Savienībā”** ⁽⁷⁾. “Sociālo investīciju pakete”, ko publicējusi Komisija un kurā ir ietvertas vadlīnijas dalībvalstīm, lai stiprinātu sociālo aizsardzību un sociālo iekļaušanu ⁽⁸⁾, virzīta uz sociālās dimensijas rādītāju izstrādi. Tomēr Komiteja uzskata, ka arī nodarbinātības un sociālās nelīdzsvarotības pārskats norāda uz to, ka ir vajadzīgs mērķtiecīgāks satvars ES mēroga rīcībai. Tāpēc Komiteja vēlreiz atgādina, ka ir vajadzīga visaptveroša, proaktīva **Eiropas sociālās rīcības programma** un tās daudzlīmeņu pārvaldība, kas ietvertu kompetentu **Eiropas** iestāžu, struktūru un citu dalībnieku iesaistīšanu gan likumdošanas, gan nelegislatīvos pasākumos, ar mērķi vismaz sasniegt stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzītos mērķus, bet vēlams — panākt uzlabojumus to īstenošanā.

4. Konkrēti priekšlikumi

EESK atbalsta stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus un uzsver, ka ir svarīgi uzlabot mūsu konkurētspēju, kas patlaban sarūk, aktivizēt izaugsmi, radīt vairāk darba vietu un mazināt nabadzību. Saskaņā ar LESD 9. pantu, proti, prasībām, kas saistītas ar “atbilstīga sociālās aizsardzības līmeņa nodrošināšanu, ar sociālās atstumtības apkarošanu, kā arī ar izglītības, mācību un cilvēku veselības aizsardzības līmeņa paaugstināšanu”, Komiteja aicina

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta ziņojums ar ieteikumiem Komisijai par Eiropadomes, Eiropas Komisijas, Eiropas Centrālās bankas un Eurogrupas priekšsēdētāju ziņojumu “Ceļā uz patiesu ekonomisko un monetāro savienību” (2012/2151 (INI)), 29. lpp., un tam pievienotais EP Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas atzinums, ierosinājums J un 6. ieteikums.

⁽⁵⁾ Eiropadomes 2012. gada 14. decembrī pieņemtie secinājumi par EMS izveidi, 12. punkta b) apakšpunkts.

⁽⁶⁾ Par nodarbinātību, sociālajām lietām un iekļaušanu atbildīgā komisāra László Andor runa Eiropas Arodbiedrību konfederācijas sanāksmē (Madridē, 28.1.2013.).

⁽⁷⁾ “Jautājums, kuram šodienas sanāksmē veltām galveno uzmanību, ir ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) sociālā dimensija. Eiropas sociālais modelis joprojām ir nozīmīgs pluss un priekšrocība globālajā konkurences cīņā” — Eiropadomes priekšsēdētāja Herman Van Rompuy piezīmes pēc Augstākā līmeņa trīspusējas sociālo lietu sanāksmes Briselē, 14.3.2013., EUCO 68/13.

⁽⁸⁾ “Sociālie ieguldījumi izaugsmei un kohēzijai, tostarp Eiropas Sociālā fonda īstenošana 2014.–2020. gadā”, COM(2013) 83 final.

izstrādāt saistošāku un atbilstīgi finansētu **ES mēroga sociālās rīcības un saistību programmu** ar konkrētiem uzdevumiem, kas aplūkoti turpmākajos šā atzinuma punktos.

4.1. Ar **Eiropas pusgadu** saistītajā darbā un tajā pašā **uzraudzības sistēmā**, kas paredzēta ekonomikas politikas koordinēšanas un strukturālo reformu pārvaldībai, jāietver arī **nodarbinātības un sociālās integrācijas kritēriji**. Vajadzīgi **skaitliski izsakāmi Eiropas nodarbinātības un sociālās jomas mērķi**, kam jāsaņem un jābūt integrētiem ar stabilitātes un izaugsmes noteikumiem, kurus piemēro parāda un deficīta mērķiem. Lai mazinātu gan makroekonomisko, gan **sociālo nelīdzsvarotību**, ir jāizmanto konsekvēnti **pielāgošanās mehānismi**, kuru mērķis ir veicināt gudru un ilgtspējīgu izaugsmi, veidot kvalitatīvas darba vietas, sekmēt piekļuvi augstvērtīgiem un cenas ziņā pieejamiem vispārējās nozīmes pakalpojumiem, kā arī visā ES mazināt sociālo nevienlīdzību. Tiecoties pēc īstermiņa ekonomikas efektivitātes, nedrīkst aizmirst par ilgtermiņa **ieguldījumiem sociālajā kapitālā**. Fiskālās konsolidācijas pasākumi jāvērtē pēc to ietekmes uz izaugsmi, nodarbinātību un sociālo integrāciju. Strukturālās reformas jāpapildina ar **Eiropas solidaritātes mehānismiem**. Lai panāktu ES iedzīvotāju atbalstu reālai ekonomiskai un monetārai savienībai, valstu reformu programmas **jānostiprina ar pienācīgu sociālo un pilsonisko dialogu un jāveido atbilstīgi Eiropas sociālās dimensijas dinamikai**, tādējādi nestimulējot “dempingu”, kura sekas ir lejupejoša konkurence, algu deflācija un kopējā pieprasījuma mazināšanās. Ir **jāgarantē kolektīvo sarunu brīvība un autonomija**. Jaunās ekonomikas pārvaldības izstrādē un īstenošanā būtiska nozīme jāpiešķir **Eiropas sociālajam dialogam**. Ir **jāuzlabo ES kopējo sociālo pamattiesību uzraudzība un ievērošana**.

4.2. **Eiropas Sociālā fonda un Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda** izmantošana jāpaceļ tādā līmenī, kas ir proporcionāls priekšsēdētāja H. Van Rompuy definētajai “cilvēciskajai traģēdijai un sociālajai ārkārtas situācijai” ⁽⁹⁾ Eiropas nodarbinātībā un sociālajā jomā. Ir skaidrs, ka šajā nolūkā vajadzēs “obligātu un visaptverošu DFS pārskatīšanu”, kā pieprasīts EP 13. marta rezolūcijā ⁽¹⁰⁾. Ņemot vērā gan tajā minētos elastības mehānismus, gan notiekošās EP un Padomes sarunas, gan ļoti vēlamo DFS strukturālo pārskatīšanu pēc jaunā Eiropas

⁽⁹⁾ “Tāpēc arvien vairāk ļaužu vienkārši aiziet no darba tirgus, pamezdam jebkādas mācības un nonākdami marginalizācijas briesmās (viņu īpatsvars vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem varētu būt pat līdz 13 %). Tā ir cilvēciska traģēdija un sociāla ārkārtas situācija.” Eiropadomes priekšsēdētāja Herman Van Rompuy 2013. gada 17. janvāra runa EESK, Briselē (EUCO13/13).

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta 2013. gada 13. marta rezolūcija par Eiropadomes 7. un 8. februāra secinājumiem attiecībā uz daudzgadu finanšu shēmu (2012/2803 (RSP)), 9. punkts.

Parlamenta ievēlēšanas, Eiropas Komisijas sākotnējā priekšlikumā paredzētie apjomi ir vismaz jānosaka atkārtoti, šim nolūkam pienācīgāk izmantojot arī pieejamos ES pašu resursus un ievērojami palielinot resursus teritoriālās kohēzijas fondam, Sociālajam fondam, izglītībai un apmācībai, kā arī Globalizācijas pielāgošanās fondam.

4.3. Vienlaikus Eiropas Savienībai būtu vairāk **jāatbalsta sociāli atbildīgi ieguldījumi** un jāveicina **sociālās ekonomikas** atbalsta funkcija, piemēram, no jauna ieviešot Eiropas apvienību un savstarpējo apdrošināšanas sabiedrību statūtus, struktūrfondu plānošanā nepārprotami iekļaujot sociālo uzņēmumu dibināšanai un attīstībai veltītas programmas, veicinot sociālā marķējuma un kompensācijas instrumentu izmantošanu, kā arī paredzot īpašus publiskā iepirkuma nosacījumus uzņēmumiem ar pierādītu sociālo lietderību. Būtu jāveido arī **Eiropas Sociālo inovāciju fonds**, kas dotu iespēju atjaunot vērtīgus pārvalstu izmēģinājuma projektus ar mērķi izskaust diskrimināciju un neizdevīgu stāvokli darba tirgū — aspektus, kas netika pienācīgi novērtēti, Eiropas Komisijai atsakoties no programmas EQUAL tālākas izstrādes.

4.4. Izšķiroši svarīgi ir arī darīt visu nepieciešamo un īstenot nodarbinātības pasākumus, lai **reindustrializētu** Eiropu un līdz 2020. gadam sasniegtu rūpniecības mērķi — 20 % no IKP. EESK uzsver, ka būtiska nozīme ir uzņēmumu konkurētspējai, kas panākama ar saskaņotas **Eiropas līmeņa sistēmas** palīdzību.

4.5. Eiropas Savienībai ir “jādodas pie jauniešiem”, vai arī viņi pilnībā un uz visiem laikiem atsvešināsies no Eiropas projekta. Eiropas **jauniešu bezdarba krīzes** mērogi ir tik dramatiski, ka, lai bez darba esošajiem jauniešiem, īpaši vistrūcīgākajiem, nodrošinātu darba vietas, apmācību vai izglītību, ir vajadzīgs pārliecinošāks ES budžets un nepietiek ar tiem 6 miljardiem euro, kas ierosināti **Eiropas jauniešu nodarbinātības pasākumu paketē un garantijās**. Bez pietiekama finansējuma Eiropas Jaunatnes garantija var sākt izskatīties pēc izlikšanās. ES vadošā loma būtu jāstiprina arī ar **vienotas Eiropas kvalifikāciju apliecības** izveidi, kuras pamatā būtu Eiropas kvalifikāciju sistēma un kurā tiktu ietvertas visas kvalifikācijas un prasmes, kas iegūtas gan formālajā un neformālajā izglītībā, gan ikdienējās izglītošanās ceļā. Ārī redzams, ka ir nepieciešama **Eiropas skolu, uzņēmumu un sociālo partneru partnerības sistēma**, tāpat kā līdzīgas ievirzes stratēģiska mijiedarbība, kurā par darba vietu izveides, prasmju neatbilstības mazināšanas un nodarbinātības, inovāciju un uzņēmējdarbības gara sekmēšanas centrālo faktoru izvirzīta augstākā izglītība un mūžizglītība.

Eiropas pusgadam ir jānodrošina, ka valsts parāda un budžeta deficīta mazināšanas pasākumi neapdraud publiskos ieguldījumus izglītībā un apmācībā.

4.6. **Reālām darba vietām, pienācīgas kvalitātes nodarbinātībai un sociālo tiesību pārveidamībai jāveido ilgtspējīgas Eiropas atveseļošanās programmas kodols.** Eiropas sociālais modelis ir vērtība, kas Eiropai piesaista ārvalstu investīcijas un sekmē uzņēmējdarbības attīstību; šī vērtība ir jāstiprina ar fiskālo atbalstu tādai darbībai, kas veicina nodarbinātību, tostarp mikrouzņēmumiem un reālai pašnodarbinātībai. ES mēroga nodarbinātības un darba tirgus politikā ir jāsauglabā **garantēti sociālie standarti**. Konkurētspēja un elastīgums cieši jāsaista ar pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un tādām algām, kas nav zemākas par nabadzības sliekšni. **Eiropas sociālie partneri ir īpaši atbildīgi** par to, lai savā darba programmā risinātu darba ņēmēju nabadzības problēmu.

4.7. **Eiropas Savienībai nopietnāk un ar jūtamiem rezultātiem jādarbojas nabadzības mazināšanā un izskaušanā.** Nav šaubu, ka ekonomiskais un sociālais ieguvums, ko Eiropai dos aktīva nabadzības mazināšana, būs rentablāks par ilgstošo ekonomisko un sociālo kaitējumu, ko nodara bezdarbība vai tādi pasākumi, kas nabadzību tikai vēl padziļina. Eiropas pusgada ietvaros būtu vismaz aktīvi jātiecas sasniegt stratēģijas **“Eiropa 2020” pamatiniciatīvā ietvertos apņemšanos — palīdzēt izkļūt no nabadzības 20 miljoniem cilvēku**, un šo mērķi nedrīkstētu apdraudēt deficīta mazināšanas pasākumi. Šim nolūkam pirmkārt vajadzīgi labāki ES mēroga kritēriji, pēc kuriem vērtēt nabadzības ietekmi un nodrošināt atbilstīgu uzraudzību, kā arī — vajadzības gadījumā — labojumus attiecībā uz valstu reformu programmām un taupības pasākumiem, kuri faktiski var novest pie nabadzības saasināšanās un apdraudēt atlabšanu. EESK patlaban izstrādā arī pārskatu par dalībvalstu **garantētā ienākumu minimuma shēmām**, lai visā ES apzinātu un popularizētu labu praksi. Komiteja ir arī atbalstījusi EP aicinājumu izpētīt stāvokli un pārdomāt iespējas nākt klajā ar priekšlikumu tiesību aktam, ar ko ieviestu pietiekamu ienākumu minimumu vismaz 60 % apmērā no vidējiem ienākumiem attiecīgajā dalībvalstī⁽¹⁾. Lai būtu vieglāk veikt šādus ienākumu atbalsta pasākumus, kā Eiropas pusgada sociālās stabilizācijas pielāgošanas mehānismu varētu izveidot īpašu **Eiropas Nabadzības novēršanas solidaritātes fondu**. Komiteja arī atgādina par savu priekšlikumu 20 % no visiem ESF resursiem rezervēt sociālās integrācijas un nabadzības problēmu risināšanai.

⁽¹⁾ EESK uzskata, ka vajadzīgs sīki izstrādāts ceļvedis aktīvas iekļaušanas stratēģiju īstenošanai vietējā līmenī. Tā atbalsta Eiropas Parlamenta aicinājumu Komisijai izpētīt, kāda ietekme būtu likumdošanas iniciatīvai, ar ko ieviestu pietiekamu ienākumu minimumu vismaz 60 % apmērā no vidējiem ienākumiem attiecīgajā dalībvalstī (OV C 248, 25.8.2011., 130. lpp.).

4.8. Lai personām ar invaliditāti nodrošinātu viņu tiesības uz pārvietošanās brīvību un uz piekļuvi precēm, pakalpojumiem un infrastruktūrai, būtiska nozīme ir Eiropas Pieejamības aktam. Šajā ziņā konkrēts un iedarbīgs rīks būtu Eiropas mobilitātes karte. Komisijai vajadzētu arī izstrādāt instrumentu, ar ko izvērtēt, kāda ietekme ir ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām, un rezultātus izmantot Eiropas pusgada procesā.

4.9. Būtu jāizstrādā arī ES metodika un sistēma, kas ar salīdzināmu un izmērāmu rādītāju palīdzību Eiropas pusgada ietvaros ļautu izvērtēt dalībvalstu stāvokli veselības aizsardzības jomā un attiecībā uz nevienlīdzības mazināšanu veselības aprūpē.

4.10. Eiropas pusgada sociālajā aspektā būtu jāintegrē arī ES mēroga sociālie standarti un labas prakses pamatnostādnes attiecībā uz darba un ģimenes dzīves saskaņošanu, bērnu aprūpes pakalpojumu pieejamību, aktīvām vecumdienām, brīvprātīgo darbu, tiesībām uz mājokli un bezpajumtniecības apkarošanu.

4.11. Eiropas ekonomikas attīstību un labklājību labvēlīgi ietekmē viesstrādnieki. ES darbaspēka imigrācijas procedūrām jābūt likumīgām un pārredzamām. Imigrācijas tiesību aktos jāievēro cilvēktiesības un jāgarantē vienlīdzīga attieksme. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai ir jāpastiprina gan integrācijas politika, gan cīņa pret rasismu, ksenofobiju un diskrimināciju attiecībā pret imigrantiem un minoritātēm.

4.12. Lai panāktu ilgtspējīgu atlabšanu, viscaur Eiropas Savienībā vajadzīga lielāka ekonomiskā un monetārā simetrija un lielāka sociālā kohēzija. Eiropas Sociālās rīcības programma un konkrētie iepriekš minētie mērķi palīdzētu izveidot stabilāku sociālo pamatu, kas savukārt ļautu apvienot un no jauna tuvināt ES un tās iedzīvotājus. Tāpēc ir vēlama duāla ES un EMS sociālā izlīdzināšana, kurā tiek ievērota subsidiaritāte tās dinamiskajā nozīmē. Tomēr, ja par šādu ES sociālās dimensijas atjaunināšanu nav iespējams panākt pilnīgu vienprātību vai tam trūkst politiskās gribas, EESK vēlētos ierosināt ciešāku sadarbību EMS ietvaros, ar pašu finanšu resursiem; papildu sociālo fondu; Sociālā progresā paktu Eiropai, kura pamatā būtu gan tie paši demokrātiskās atbildības principi un stingrās līgumsaistības, kas nosaka ekonomisko un monetāro konvergenci, gan sociālie standarti, mērķi un stabilizācijas mehānismi (ir jādiskutē ar sociālajiem partneriem un pilsonisko sabiedrību par to, vai un kā var noderēt EMS bezdarba apdrošināšana vai bezdarbnieku pabalstu sistēma, ko nesen ierosinājis komisārs L. Andor), kuri saskan ar fiskālajiem, budžeta un monetārajiem stabilizācijas mehānismiem ciešākai EMS — ekonomiskajai un monetārajai savienībai ar pienācīgu sociālo dimensiju.

4.13. Konkurētspējas un izaugsmes līgumsaistībām, ko decembrī apsprieda ES samītā, jāatbilst demokrātiskās atbildības principam, un tās nedrīkst apdraudēt Eiropas sociālo tirgus ekonomiku, kā norādīts TEU 3. panta 3. punktā. Nepieciešams arī skaidrāk definēt un izstrādāt valstu centienu atbalstīšanai domātus solidaritātes mehānismus, kas var pakāpeniski izpausties kā reāls finanšu pārskaitījums; sākotnēji paredzamais īpašais budžets varētu būt 50–100 miljardi euro, un finansēšanas instrumenti varētu būt līdzīgi Eiropas Stabilizācijas mehānisma (ESM) instrumentiem.

4.14. Lai panāktu šādu labāku līdzsvaru un saskaņu ar sociālo tirgus ekonomiku, kas minēta Līgumā, līdzās aktīvākai ekonomikas un monetāro lietu komisāra lomai kolēģijā jāstiprina arī nodarbinātības un sociālo lietu komisāra nozīme. Turklāt pieaugošā ECOFIN padomes nozīme jādīdzvaro ar tikpat nozīmīgu EPSCO padomes lomu.

4.15. Šajā Eiropas ekonomikas un sociālās pārvaldības kontekstā, īpaši ņemot vērā Eiropas pusgadu un stratēģiju "Eiropa 2020", steidzami veicams darbs ir arī Eiropas Parlamenta un valstu parlamentu nozīmes pastiprināšana, turklāt visos politisko sarunu līmeņos jāgarantē plašāka sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšana.

5. Izpētes priekšlikumi

5.1. Eiropas sociālās obligācijas

5.1.1. Paralēli iepriekš minētajiem priekšlikumiem, iespējams, varētu plašāk pievērsties citām iespējām iesaistīt Eiropas iedzīvotājus, pilsonisko sabiedrību un korporatīvas struktūras Eiropas sociālās rīcības atkārtotā izvērsēšanā, konkrēti, mobilizējot tos Eiropas sociālo obligāciju emisijai. Turklāt laikā, kad publiskie līdzekļi ir ierobežoti, tā būtu iespēja piesaistīt papildu resursus precīzi definētiem mērķiem no ievērojamiem neizmantotu privātu uzkrājumu resursiem.

5.1.2. Šī ierosme ir nodalāma no pašlaik notiekošajām diskusijām par ES stabilitātes obligāciju emisiju (lai savstarpēji palīdzētu stabilizēt parādu krīzi) un par ekonomikas atlabšanai un izaugsmei paredzētām obligācijām (kā par ES saimniecisko stimulu paketes elementu). Eiropas sociālās obligācijas netiktu apmaksātas no valstu kasēm vai līdzfinansētas, izmantojot ES budžeta mehānismus; tās iegādātos un tajās ieguldītu privātpersonas, uzņēmumi, arodbiedrības un pilsoniskās sabiedrības

grupas, kas vēlas īstenot individuālu vai korporatīvu sociālo atbildību, piedaloties pašu finansētā un pašu pārvaldītā **Eiropas sociālās rīcības fondā**, kuram būtu noteiktas saprātīgas procentu likmes, kurš darbotos kā bezpeļņas struktūra, kurš tiktu uzraudzīts un regulēts caurskatāmi un kura darbību sekmētu un atbilstošā apjomā garantētu kompetentas ES iestādes.

5.1.3. Obligāciju emisijas **loģistika jāorganizē kompetentām ES iestādēm, tās organizēšanā jāiesaista plašas aprindas un tās pārvaldība savstarpēji jāveic privātpersonām, uzņēmējiem un publiskā sektora pārstāvjiem**, kas vēlas piedalīties šajā shēmā un uzņemties atbildību par Eiropas sociālās rīcības fondu. Minētie dalībnieki pirktu, saņemtu un ieguldītu obligācijas sociālās programmās pēc pašu izvēles, vēlams, **ierosinātās Eiropas sociālās rīcības programmas ietvaros**, saņemot tehnisku palīdzību no attiecīgām ES iestādēm un konsultatīvajām struktūrām, lai izvērtētu un pārliecinātos par šo darbību finansiālo dzīvotspēju un iespējamo sociālo ietekmi. **Šādu sociālo ieguldījumu objekts varētu būt** sociālie mājokļi, kooperatīvi un sociālie uzņēmumi, atbalsts pašpalīdzības grupām, savstarpējās apdrošināšanas sabiedrības, pašvaldību sniegtie sociālie un veselības aprūpes pakalpojumi, izglītības, apmācību un pārkvalificēšanas tīkli, sociālā inovācija, pētniecība un izstrāde, aizdevumi un partnerības infrastruktūras attīstībai, lauku tūrismam, ceļojumu apmaiņai un kultūras pasākumiem, labdarības akcijas utt.

5.1.4. Tālākā posmā varētu izvērtēt strukturētākus plānus Eiropas sociālo obligāciju attīstībai, piemēram, šādu obligāciju klāsta izvēršanu, ko vietējā un/vai valstu līmenī varētu popularizēt un pārvaldīt minētie dalībnieki. Šīs obligācijas, kuras gan mērķu, gan pārvaldes metožu ziņā atbilstu Eiropas vispārējās shēmas kritērijiem, iegūtu atbilstošu Eiropas sertifikātu, lai tās varētu iekļaut vispārējā shēmā un, pamatojoties uz to, iegūt arī iespējamās nodokļu atlaides obligāciju parakstītājiem.

5.1.5. **Eiropas sociālās rīcības fonda valdes** sastāvā būtu jāietilpst shēmā iesaistītajām pusēm, kas pārstāvētas proporcionāli to ieguldījumam Eiropas sociālajās obligācijās, un tām loģistikas un konsultatīvu atbalstu sniegtu atbilstošas ES struktūras (tostarp EESK).

5.2. Eiropas bezdarbnieku izglītības tīkls

5.2.1. Pat tad, ja izaugsmes prognozes līdz 2014. gadam uzlabosies un ja Eiropas mēroga izaugsmes veicināšanas pasākumi sāks dot rezultātus, masu bezdarba problēmu Eiropā nebūs iespējams atrisināt nedz īsā, nedz vidējā termiņā. Eiropas darba tirgum jāklūst efektīvākam un jāgarantē iespēja darbspēkam brīvi pārvietoties, lai nodrošinātu prasmju izmantošanu tur, kur tās nepieciešamas, un iespēju apgūt citas prasmes, lai atgrieztos tās izmantotu un attīstītu tālāk. Būtiski ir nodrošināt, lai darbspēks saglabātu aktivitāti, vēlams, aktīvā darbā vai nepilnas slodzes darbā, bet, ja tas nav iespējams — vismaz aktīvi iesaistītos izglītības, apmācības un pārkvalificēšanās programmās. Svarīgi parūpēties par to, lai izglītība būtu efektīva, uz nākotni vērstā, inovatīva un atbilstu darba tirgus vajadzībām. Daudzas izglītības un apmācību sistēmas šobrīd ir īstermiņa, bieži vien bez reālām darba iespējām pēc mācību pabeigšanas. Varbūtība, ka darbu zaudējuši vecāka gadagājuma cilvēki piedalīsies šādās shēmās, ir mazāka. Varētu izvērtēt ilgtermiņa pieeju ar Eiropas mēroga perspektīvu, tostarp, smeloties pieredzi no konkrētiem Eiropas paraugprakses piemēriem, kuru efektivitāte ir pierādījusies, piemēram, pieaugušo izglītības programma, kas tika īstenota Zviedrijā no 1997. līdz 2002. gadam, vai duālā apmācības sistēma Vācijā un Austrijā. ES, iespējams, varētu sekmēt **Eiropas bezdarbnieku izglītības tīkla** izveidi ar mērķi piedāvāt visaptverošu divu gadu izglītības iespēju, lai bezdarbnieki varētu pārkvalificēties, piedalīties darba, mācību vai izglītības apmaiņā citās dalībvalstīs. To varētu īstenot, ieviešot **pārrobežu izglītības kuponus** un mācību kredītpunktu pārneses sistēmu, lai kursa noslēgumā iegūtu savstarpēji atzītu profesionālo kvalifikāciju.

5.2.2. Šāda sistēma, ja tai tiktu piešķirti pietiekami līdzekļi un ja to plaši pieņemtu dalībvalstīs, precīzas līgumiskas vienošanās ietvaros un darba ņēmējiem brīvprātīgi iesaistoties šādās programmās, varētu radīt iespēju saglabāt kvalitatīvas darba vietas daudzām ilgstoši bez darba esošām personām, kuras noteikti nebūtu atradušas nodarbinātības iespējas. Tas kopumā pozitīvi ietekmētu gan attiecīgo personu dzīvi, gan Eiropas valstu vispārējo sociālo kapitālu.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Euro perspektīvas desmit gadu pēc tā ieviešanas. ES ekonomikas un politikas nākotne un jaunais Līgums” (pašiniciatīvas atzinums)

(2013/C 271/02)

Ziņotājs: **CEDRONE kgs**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2012. gada 12. jūlijā nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Euro perspektīvas desmit gadu pēc tā ieviešanas. ES ekonomikas un politikas nākotne un jaunais Līgums”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 4. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē), ar 134 balsīm par, 27 balsīm pret un 22 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un priekšlikumi saistībā ar euro nākotni

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) uzskata, ka *euro* un ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) tapšana ir bijis svarīgākais posms Eiropas attīstībā. Tas bija Savienības stratēģiskā plāna elements redzējumā, kas bija pamatā EOTK un Romas līgumam. Tas bija nozīmīgs un drosmīgs pasākums un vienlaikus derības nākotnei, un tas raisīja daudzas cerības un kopumā viesa pārliecību, ka vienotas valūtas ietekme ļaus pārvarēt vēl pastāvošo pretestību, kas kavēja EMS un pilnīgas politiskas Savienības izveidi, kura būtu bijusi vajadzīga. *Euro* vēl aizvien ir visa minētā priekšnoteikums.

1.2. Pēc divdesmit ilgiem gadiem tomēr jāatzīst, ka cerības nav piepildījušās, iespējams, tāpēc, ka *euro* visā šajā laikā nav bijis pakļauts nedz iekšējiem, nedz ārējiem nopietniem satricinājumiem, vai varbūt tāpēc, ka Eiropā nav pietiekamas uzticēšanās starp aizdevējam valstīm un parādniecēm valstīm, kas savukārt nozīmē nepietiekamu kohēziju un nepietiekamu uzticēšanos mūsu valdībām. Tā nu visi labprātāk noskaņojās uz mierīgiem laikiem un esošā labklājības līmeņa saglabāšanu, un šķita, ka viss norit gludi, tomēr miers izrādījās mānīgs. Kad starptautiskā ekonomikas un finanšu krīze skāra ES, izraisījās satraukums un gaismā nāca **EMS struktūrā** pastāvošie ierobežojumi un **pretrunas**, kas mazināja *euro* pievilcību. Sākotnēji tika uzskatīts: lai EMS darbotos, pietiek izstrādāt dažus “grāmatvedības noteikumus”, piemēram, Stabilitātes paktu, tomēr tā bija nevis tehniska, bet gan ekonomiska un politiska problēma.

1.3. EESK apzinās stabilitātes nozīmi. Tomēr stabilitātei būtu jāattiecas ne vien uz cenām vai ekonomikas un finanšu iestādēm, bet arī uz politiku un sociālajiem apstākļiem. Iedzīvotājiem pamatoti šķiet, ka tieši viņiem, nevis bankām, kurām bija izšķirīga loma krīzes izraisīšanā, ir jāmaksā augstākā cena par krīzi un jāatmaksā parāds, un tas nav taisnīgi. EESK ir pārliecināta, ka taupības politiskā ilgtspēja vairs ilgi nevar turpināties. Dažās valstīs robežas jau ir pārsniegtas.

1.4. EESK tāpēc uzskata, ka vienotā valūta ilgtermiņā spēs pastāvēt tikai tad, ja tiks panākta eurozonas valstu ekonomisko iespēju konverģence un paaugstināties to konkurētspēja kopumā; tie ir mērķi, kuriem vajadzīga gan, ekonomiska, gan politiska rakstura apņemšanās. Nepietiek ar nelieliem pagaidu uzlabojumiem. Ir vajadzīgs kvalitatīvs pavērsiens, kurā nozīmīga loma ir ne tikai valūtai un ekonomikai, bet arī politikai, suverenitātei, cilvēkiem un spējai veidot dialogu starp Eiropas tautām. Lai atjaunotu izaugsmi un nodarbinātību un lai *euro* tiktu atkal uztverts kā priekšrocība, nevis traucēklis, ir vajadzīga lielāka politiskā integrācija, mazāka valstu iejaukšanās un sociālā tirgus ekonomika.

1.5. No šā atzinuma nepārprotami izriet, ka EESK priekšlikumi ir proaktīvi, bet Komisijas un Padomes reakcija uz krīzi līdz šim lielākoties ir bijusi reaktīva. Jāatgādina, piemēram, ka Līgumā par stabilitāti, saskaņošanu un pārvaldību ir likts uzsvars uz stabilitāti, tomēr kopīgi finanšu instrumenti atveseļošanai un nodarbinātībai nav piedāvāti, lai gan vienošanās par vienotu uzraudzības mehānismu (VUM) ir nozīmīgs solis uz priekšu, pat ja trūkst uzticama un konkrēta ceļveža virzībai uz politisku savienību. Eiropai savukārt atkal jāatgriežas pie labklājības radīšanas, lai to varētu taisnīgi sadalīt. Tas ir labāks veids, kā mazināt protestus. Ar piespiedu taupību nepietiek.

1.6. Kā EESK jau vairākkārt centusies norādīt, tā aicina apzināt REĀLO situāciju attiecībā uz *euro* un Eiropu (lai tos glābtu), to politiskajām un ekonomiskajām robežām, ieguvumiem, zaudējumiem un vainīgajiem, kas noveduši pie pašreizējās situācijas. Jārīkojas ātri, jo nav vairs laika tukšām runām, maldināšanai un pasakām. Tas ir vienīgais veids, kā neļaut izjukt Eiropai, kurā jau labu laiku vērojama lejupslīde. Tāpēc nebūtu jāvaino populismā tie, kas protestē pret uzlikto nastu. Eiropai jāmacās ieklausīties bez iedomības. Tā vairs nevar izlikties kurla.

Priekšlikumi EMS pilnveidošanai: trūkstošie elementi

Ekonomikas aspekts

1.7. EESK uzskata, ka labākais veids, kā pilnveidot EMS, izvairīties no lejupslīdes, samazināt valstu parādu un stabilizēt budžetus, ir apvērst pašreizējo principu, uz kura balstās ES ekonomikas kultūra (stabilitāte izaugsmei), proti, sākt nevis ar taupību, bet gan izaugsmi un padarīt to par galveno mērķi, veicinot jaunu **paktu (kopīgai) izaugsmei, nodarbinātībai un stabilitātei** — paktu, kurā tiktu iesaistīti arī sociālie partneri (izaugsme stabilitātei). Komiteja ir pārliecināta, ka

- i) atveseļošanu nevar panākt vienīgi ar monetārās politikas (piemēram, banku sistēmas nodrošināšana ar plašu likviditāti, zemas procentu likmes) un fiskālās politikas (pašlaik tā ir ierobežota daudzās valstīs nepieciešamās fiskālās konsolidācijas dēļ) pasākumiem, bet tā jāveicina arī ar lielākiem ieguldījumiem alternatīvo enerģijas avotu nozarē un vides jomā, kā arī lielākām **sociālajām investīcijām**, tādējādi radot privātā sektora pieprasījumu pēc ražošanas līdzekļiem un pakalpojumiem, turklāt jāņem vērā arī mājāsaimniecību vajadzības;
- ii) ar šo principu ir iespējams **samazināt ļoti augstos bezdarba rādītājus un radīt nodokļu ieņēmumus, kas ir vajadzīgi**, lai samazinātu publisko parādu un budžeta deficītu;
- iii) šādas investīcijas nav jāfinansē tikai pēc principa “vairāk nodokļu, vairāk publisko izdevumu”, bet gan ar **obligācijām, kas piesaistītu globālos uzkrājumu pārpalikumus, kuriem nav investīciju iespēju**; tādējādi tiktu atbalstīta izaugsme gan ES, gan arī pasaules līmenī. Šo izaugsmi sekmētu ieņēmumi no finansētajiem projektiem, nevis fiskālie pārvedumi starp dalībvalstīm;
- iv) prioritāri **vajadzētu nostiprināt uzņēmumu**, sevišķi mazo un vidējo uzņēmumu (MVU), **finansiālo stāvokli**; daudziem MVU pašlaik draud slēgšana, jo to rīcībā nav banku aizdevumu, kas būtu pietiekami komponentu un materiālu iegādes nodrošināšanai, daļēji arī tāpēc, ka centrālās bankas pieprasa pārmērīgas garantijas no bankām, kuras izsniedz aizdevumus MVU;
- v) būtu jāveicina tūlītējas publiskas investīcijas izaugsmes atbalstam, neiekļaujot tās budžetā un izmantojot “zelta likumus”, proti, kopīgu noteikumu sistēmu, kurā, gaidot eiroobligāciju ieviešanu ⁽¹⁾, ir ņemts vērā arī privāto parādu apmērs valstīs.

1.8. Jāisteno **simetriska politika**, lai **euro** kļūtu **ilgtspējīgs**, un jāsamazina valstu ekonomiskās atšķirības, ieviešot solidāru plānu, ar kuru investīcijām paredzētie resursi tiktu pārvietoti uz valstīm ar vājāku ekonomiku, izmantojot mērķprojektus, vajadzības gadījumā veicot fiskālas pārbīdes, kā arī integrējot darba tirgu un sociālo politiku. Proti, jārikojas, veicot simetriskus pielāgojumus: kopēji fondi bankrota apdraudēto banku glābšanai, Eiropas depozītu apdrošināšana, ES obligācijas, eiroobligācijas, kopēja politika ES ārējā parāda samazināšanai utt. (kompensācijai vai pielāgojumiem paredzēta kopēja fonda radīšana).

1.9. Jāizveido **ES ekonomikas valdība**, atsakoties no pašreizējās pasākumu koordinēšanas metodes, kas nav devusi pozitīvus rezultātus, un Eurogrupa jāpārveido par struktūru, kura lemj ar balsu vairākumu un ir **euro** pārstāvis. Situācija, kad pastāv monetārā savienība un banku savienība, bet ekonomikas politikas pasākumi ir nošķirti, vairs nav ilgtspējīga. Savukārt kopīga pārvaldība (kāda paredzēta fiskālajā paktā) makrolīmenī un mikrolīmenī (rūpniecības pakta pieņemšana) var orientēt ekonomikas un fiskālo politiku uz izaugsmi, nodarbinātību un sociālo iekļaušanu.

1.10. Eurozonā jāizveido **kopīgs budžets** (protams, ar kopīgiem noteikumiem), apvienojot tirdzniecības politiku un maksājumu bilanci — jomas, kas pašlaik ir ļoti atšķirīgas. Jāpanāk fiskālā konsolidācija, iedarbojoties uz multiplikatoru struktūru, lai atbrīvotu resursus izaugsmei un nodarbinātībai, un jāsāk reformas, kas ļaus palielināt produktivitāti valstīs ar vājāku ekonomiku ⁽²⁾.

1.10.1. Jebkurā gadījumā jāsamazina un/vai jāmīkstina pašreizējie taupības pasākumi valstīs ar vislielāko parādu un jāveicina pieprasījuma palielināšanās aizdevējās valstīs. Lai sekmētu nodarbinātību un sociālo taisnīgumu, dalībvalstīm jārisina parāda un strukturālo reformu jautājums, savukārt no ES puses vienlaikus nepieciešams solidārs un konkrēts izaugsmes plāns. Lejupslīdes laikā nedrīkst veikt taupības pasākumus, kā to dara ES: vēl lielāks parāda samazinājums un vienlaicīgi kredītēšanas ierobežojumi kaitē ekonomikai.

Monetārais un finansiālais aspekts

1.11. Tāpēc ir vajadzīga sistēma, kura spētu neitralizēt atsevišķu valstu kļūdas un vājās puses, kuru piemērotu reformu procesa laikā un kura mazinātu eurozonas valstu ekonomiskās atšķirības un savstarpējo nelīdzsvarotību, arī ar monetārās politikas palīdzību.

⁽¹⁾ OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

⁽²⁾ OV C 133 9.5. 2013., 44. lpp.

1.12. Arī pati **ECB** ir cietusi no EMS ierobežojumiem. Saskaņā ar Līgumu tās pienākums bija īstenot **vienotu, gandrīz federālu monetāro politiku, lai gan valstu ekonomikas sistēmas bija un ir atšķirīgas** un starp tām ir liela nelīdzsvarotība. Tādēļ, kā jau teikts, būtu bijuši un joprojām būtu vajadzīgi ES korektīvie pasākumi. Tie ļautu novērst ECB pārslogošanu un padarītu efektīvāku un taisnīgāku tās darbību, kas vērsta uz cenu stabilitāti un kas ļauj ierobežot esošos kropļojumus un nelīdzsvarotību, kura var apdraudēt pat vienotās valūtas pastāvēšanu, kā to pierādīja nesena valsts parāda krīzes epizode, ko ļāva novērst tikai ECB prezidenta izlēmīga rīcība. Tas ir nepieciešams, lai vismaz līdz brīdim, kad tiks pārvarēts pašreizējais ECB pilnvaru un ES politikas deficīts, veicinātu ekonomikas integrāciju, kas atpaliek salīdzinājumā ar monetāro integrāciju.

1.12.1. ECB loma šobrīd ir pārslogota. Lai labāk pildītu savas funkcijas un lai tās rīcībā būtu līdzvērtīgi ieroči, tai vajadzētu piešķirt tādas pašas funkcijas un pilnvaras kā Federālo rezervju bankai jeb *FED* (*Federal Reserve Bank*), tostarp pēdējās instances aizdevējas pilnvaras, lai mazinātu procentu likmju atšķirības. Tāpēc tās rīcībā jābūt visaptverošām pilnvarām, kas vajadzības gadījumā tai ļautu veikt arī izaugsmi veicinošus pasākumus.

1.12.2. Pašlaik notiek intensīvas centrālo banku debates par to, kādas stratēģijas būtu jāizmanto izaugsmes atjaunošanai. Tas ir senais jautājums par attiecību starp taupīšanu un izaugsmi, proti, starp inflāciju un izaugsmi, kā arī izaugsmi un nodarbinātību. Jāpiebilst, ka Federālo rezervju banka katru mēnesi laiž apgriezībā 85 miljardus USD, lai izpildītu savu uzdevumu, proti, bezdarba līmeni samazinātu līdz 6 % (līdzīgu pieeju gatavoja izmantot arī Anglijas Banka). Šāda situācija apliecina ECB vājumu salīdzinājumā ar citām centrālajām bankām, jo tai nav ne valdības, ne budžeta. Tas pats attiecas arī uz valūtu attiecību kontroli. Arī Eiropas Centrālajai bankai būtu jāuzņemas atbildība par maiņas kursa politiku. Saskaņā ar Līgumu līdz šim tikai Padomei ir tiesības slēgt oficiālas vienošanās par *euro* maiņas kursu attiecībā pret trešo valstu valūtām.

1.12.3. **Parāds** — vēl viens svarīgs EMS aspekts. Šajā sakarā EESK jau ir izvirzījusi konkrētu priekšlikumu, t. i., no tirgus izņemt 60 % valstu parādu un tādējādi nepieļaut tirgus spekulatīvo darbību negatīvo ietekmi uz eurozonu⁽³⁾. Ir skaidrs, ka pēc EMS izveides pabeigšanas un kopīga eurozonas budžeta ieviešanas varēs paredzēt arī kopīgu obligāciju emitēšanu (protams, kopīga eurozonas budžeta ietvaros).

1.13. Attiecībā uz finanšu un banku sistēmu kopumā EESK uzskata, ka pēc iespējas ātrāk un tuvākajā laikā jāpilnveido visu ES iesākto pasākumu aspekti⁽⁴⁾. Tie ir vieni no efektīvākajiem

un svarīgākajiem instrumentiem EMS pilnīgai izveidei, tās stabilitātei un iekšējam tirgum.

Politiskais un institucionālais aspekts

1.14. EESK uzskata, ka ES nākotne un tās institucionālā struktūra nebūtu jāsaista ar ideoloģisko modeli, pat ja federālais modelis šķiet vispiemērotākais; drīzāk būtu jāpievēršas funkcionāliem un būtiskiem jautājumiem, lai nodrošinātu pašas Eiropas idejas izdzīvošanu. Cilvēkiem un solidaritātei atkal jāklūst par svarīgāko Eiropas prioritāti, un ekonomika ir tai jāpakārto, nevis otrādi. Tāpēc ir pienācis laiks atsākt īstenot **politisko, sociālo un ekonomisko savienību**. Lai arī Padomes veikums ir apsveicams, tomēr Komiteja uzskata, ka tas ir bikls, neatbilstīgs un patiesi nepietiekams. Jāpatur egoisms un jāpārtrauc "interesu utopisms", kas šķiet pārņēmis Eiropu, par labu solidaritātei. Jāpārtrauc vai jāmīkstina taupības pasākumi, lai mazinātu ciešanas, bet nodarbinātību un izaugsmi atkal izvirzītu iniciatīvu uzmanības centrā.

1.15. Tāpēc ir jāvirzās uz **politiskas** un sociālas **savienības** konvergenci, lai, ņemot vērā iepriekš minētos priekšlikumus, pilnībā izveidotu EMS. Lēmumu pieņemšanas procesam jāklūst demokrātiskākam (lēmumus pieņemot ar balsu vairākumu) un pārredzamākam, lai integrācija būtu pozitīva un mazāk nelīdzsvarota un suverenitāte tiktu kopīgi pārvaldīta, tādējādi mazinot integrācijas procesa atšķirības. Tas ļautu Eiropas Savienībai paust vienotu nostāju starptautiskās organizācijās.

1.16. **Jauns līgums:** EESK uzskata, ka lielāko daļu atzinumā minēto priekšlikumu attiecībā uz ekonomiku var īstenot, negrozot Līgumu. Lai ātrāk virzītos uz priekšu un novērstu ES izjukšanas risku jaunu ārējo uzbrukumu un taupības politikas saglabāšanas dēļ, vajadzības gadījumā var veidot ciešāku sadarbību starp valstīm, kas atbalsta priekšlikumus (kā fiskālā pakta gadījumā). Cita padziļinātas integrācijas iespēja varētu būt likumdošanas pilnvaru piešķiršana jaunievēlētajam Eiropas Parlamentam, lai par tā priekšlikumu varētu ierosināt tautas nobalsošanu vienlaicīgi visās ieinteresētajās valstīs.

Starptautiskais aspekts

1.17. Eiropā notiekošais **ietekmē arī starptautiskās norises**, un otrādi. Tāpēc būtu vajadzīgas efektīvākas starptautiskas struktūras ar lielāku lemtspēju, lai nodrošinātu labāku **pasaules mēroga pārvaldību**. Šajā sakarā Eiropas Savienībai — vismaz no eurozonas — vajadzētu būt vienoti pārstāvētai. Piemēram, G20 vajadzētu būt iespējai izveidot ekonomikas un sociālo lietu komiteju pasaules attīstībai, lai darbotos, izmantojot nodokļu stimulus.

⁽³⁾ OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 44, 15.2.2013., 68. lpp.) un OV C 11, 15.1.2013., 34. lpp.

1.18. Tomēr tikai cita saskaņotāka un demokrātiskāka politiskā vide, ko papildina labāka iekšējā pārvaldība, ļauj ES īstenot efektīvāku ārējo pārvaldību un tādējādi paust vienotu nostāju starptautiskā līmenī. Tas pats sakāms par attiecību starp valūtām, lai novērstu kaitējumu ES ekonomikai, un attiecībām starp citām pasaules valstu ekonomikas sistēmām, sevišķi jaunattīstības valstīs.

1.19. Apkopjot izklāstu, *euro* satvara pilnīgai izveidei ir **četri priekšlikumi**:

- i) ES ekonomikas pārvaldība (izaugsmei, nodarbinātībai, ekonomikas un sociālajai kohēzijai); kopīgs eurozonas budžets un eurozonas valstu ekonomikas nevienlīdzības mazināšana;
- ii) monetārās un finanšu politikas pārvaldība: ECB pilnvaru nostiprināšana; iekšējā tirgus izveides pabeigšana finanšu un banku jomā;
- iii) politiska un sociāla savienība;
- iv) ES starptautiskās lomas un globālās pārvaldības nostiprināšana.

2. Ievads

2.1. Pašlaik ES atrodas sevišķi grūtā un bīstamā situācijā, kas var radīt negatīvas sekas, kuras var būt daudz nopietnākas par pašreizējām ekonomiskajām un sociālajām sekām. Šajā pašiniciatīvas atzinumā tiek analizēta virkne jautājumu, piemēram, nepieciešamība pildīt saistības ekonomikas un sociālās kohēzijas jomā, kuras noteiktas Līgumā, veicināt jaunu ekonomikas un monetāro politiku izaugsmei un nodarbinātībai, kā arī proaktīvāku inovācijas politiku, izveidot Eiropas riska kapitāla fondu maziem un vidējiem uzņēmumiem un, visbeidzot, strādāt ES nākotnei ⁽⁵⁾.

2.2. Arī Eiropas Savienībā lielas ekonomiskās intereses nevis tuvinās, bet gan saduras. *Euro* nekādā ziņā nav atbildīgs par pašreizējām norisēm ⁽⁶⁾. *Euro* ir valūta, kas ilgu laiku bijusi atstāta novārtā un kas joprojām gaida, ka iesaistītās puses (valdības) pieņems lēmumu.

2.3. EESK pienākums ir reaģēt uz šiem izaicinājumiem, ar lielu tālredzību runāt atklātu un skaidru valodu, apzinoties, kas ir likts uz spēles un kādā līmenī notiek konfrontācija, un

neslēpjot patieso situāciju. Ar šo atzinumu EESK vēlas aktīvi un atklāti sniegt ieguldījumu EMS pilnīgā izveidošanā un krīzes pārvarēšanā darba ņēmēju, uzņēmumu un iedzīvotāju interesēs Eiropas Savienībā, bet jo īpaši eurozonā, kas visvairāk izjūt pašreizējās krīzes sekas.

3. Māstrihtas līgums: monetārā politika un kohēzija

3.1. Monetārā savienība

3.1.1. Vienotas valūtas ieviešana būtu bijusi optimāla valstīs, kuras saskaras ar simetriskiem satricinājumiem vai kurām ir instrumenti asimetrisku satricinājumu absorbēšanai. Empīriski pētījumi liecina, ka asimetrisku satricinājumu iespējamība Eiropā ir lielāka nekā ASV. Protams, ECB vienotā monetārā politika, kuras galvenais mērķis ir cenu stabilitāte valūtas savienībā, nevar reaģēt uz asimetriskiem satricinājumiem atsevišķās eurozonas valstīs. Tādēļ šo satricinājumu pārvarēšanai ir vajadzīgs kāds cits pietiekami efektīvs mehānisms. Jo mazāka ražošanas faktoru mobilitāte, ekonomiku atvērtība, ekonomikas ciklu sinhronizācija, ražošanas dažādība, finanšu integrācija un savstarpējās tirdzniecības apjoms un jo lielāks darba tirgus neelastīgums un atšķirīgāki dalībvalstu inflācijas līmeņi, — jo mazāk piemērota eurozonas valstīm būs ECB vienotā monetārā politika. Jo neefektīvāki izrādīsies asimetrisko satricinājumu ietekmes mazināšanas paņēmieni (cenu un algu elastīgums, darbaspēka un kapitāla mobilitāte starp dalībvalstīm un fiskālais federalisms), jo grūtāk valstīm būs reaģēt uz monetārās politikas suverenitātes zudumu.

3.1.2. EMS, iespējams, ir Māstrihtas līguma galvenais, bet ne vienīgais pilārs. Savienības izveides pamatā pēc Berlīnes mūra krišanas bija ne tikai ekonomiskie, bet galvenokārt politiskie apsvērumi. Daudzas valstis tā arī palika pārsteigti un vienaldzīgi skatītāji, kas vēroja situācijas mainīšanos, tostarp arī gandrīz uzreiz notikušo Austrumvācijas uzņemšanu un abu marku paritāti (1:1), ko apstiprināja Vācijas Federālā banka. Tika noteikts vēlāk pieņemt lēmumu par pilnīgu EMS izveidi, un tādējādi nostiprinājās vispārēja nogaidīšanas nostāja, kura, kā vēlāk izrādījās, bija ilūzija, ka monetārā savienība radīs arī politisko savienību, ka *euro* kļūs par federālās Eiropas dzinējspēku; tomēr tas tā nenotika.

3.1.3. Savienībai būtu vajadzējies kļūt ne tikai par *euro* garantu un vienota viedokļa paudēju, bet arī novērst *euro* trūkumus. Taču tā vietā tika uzskatīts, ka savienības darbības nodrošināšanai ir vajadzīgi tikai daži "noteikumi", piemēram, Stabilitātes pakts ar patvaļīgiem rādītājiem. Šī pašatsauces sistēma, kas tika uzskatīta par neklūdīgu, tomēr nedarbojās, kā bija gaidīts. Arī ECB pilnvaras ir vienpusējas un ierobežotākas salīdzinājumā ar citu centrālo banku pilnvarām. Šis pretrunas sāka strauji izpausties līdz ar finanšu krīzi, kuru ES pamanīja ar lielu aizkavēšanos, un vēlāk arī līdz ar valsts parāda krīzi, kas *euro* valūtai atņēma auru un brīnumdarītājas varu, par kuru tika runāts tās radīšanas brīdī. Tādējādi *euro* pievilcības potenciāls tika samazināts tiktāl, ka pašlaik *euro* tiek uztverts kā drauds vai kā viltīgs līdzeklis, lai attaisnotu taupības politiku.

⁽⁵⁾ OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

⁽⁶⁾ Helmut Schmidt apgalvo: "Visas pašreizējās runas un raksti par iespējamo *euro* krīzi nav nekas cits kā tukša plāpāšana."

3.2. Minētā politika apdraud **ekonomisko un sociālo kohēziju**, kas ir vēl viens Vienotā Eiropas akta un Māstrihtas līguma pīlārs, kurā kā ES mērķis ir norādīts **augsts nodarbinātības līmenis un augsts dzīves līmenis**. Taču pašreizējās krīzes dēļ tieši šis mērķis ir svītrots no Eiropas darba kārtības. Lai gan pēdējā laikā tas no jauna ir parādījies (vismaz vārdos), šis mērķis ir palicis bez īstenošanas instrumentiem un tātad — bez jebkādas konkrētas ietekmes uz reālo ekonomiku un nodarbinātību.

4. Euro pastāvēšanas pirmie 10 gadi

4.1. Ieguvumi

4.1.1. Līdz 2008. gadam EMS attiecībā uz eurozonas dalībvalstīm monetārās politikas aspektā darbojās diezgan labi: tirdzniecības vienkāršošana, maiņas riska novēršana, konkurences nolūkos veiktas devalvācijas likvidēšana, cenu stabilitāte (vidējā gada inflācija 2,03 %, izņemot pārmērīgas svārstības dažās valstīs pārejas brīdī no vecās uz jauno sistēmu), valsts parāda procentu likmju samazināšanās un konverģence (līdz 2009. gadam!), izaugsme un nodarbinātība (radīti 14,5 miljoni jaunu darba vietu)⁽⁷⁾, visa tekošā konta līdzsvars, parāda/IKP attiecība zemāka nekā Japānai un ASV, noturīgs maiņas kurss attiecībā pret dolāru (vairāk nekā 30 %) vājāku tautsaimniecību dēļ.

4.1.2. Tas ir kopskats. Citāda aina paveras, ja aplūko situāciju katrā valstī atsevišķi. Lielākie ieguvumi bija valstīs, kuru ekonomika balstījās uz *euro* ieviešanās sakarā izstrādātajiem parametriem; šo valstu izaugsme un ražība pieauga, strauji palielinot eksportu (Vācijā vien par aptuveni diviem triljoniem dolāru no 2000. gada līdz šodienai) un nostiprinot šo valstu maksājumu bilanci⁽⁸⁾. Tajā pašā laikā citas valstis ieguva daļējas priekšrocības un/vai cieta reālus zaudējumus galvenokārt ar vienoto valūtu saistītas sistēmas asimetrijas dēļ. Tādēļ valstīm, kurās ir budžeta deficīts, jāveic korekcijas, bet valstīm ar budžeta pārpalikumu — ne. Turklāt jāņem vērā, ka valstis atšķirīgi reaģēja uz apstākļiem pēc *euro* ieviešanas.

4.2. Izmaksas

4.2.1. Jāņem vērā izmaksas saistībā ar valstu konkurētspējas atšķirībām, to suverenitātes zaudēšanu makroekonomikas politikas jomā, maiņas kursu, konkurences nolūkos īstenotu devalvāciju utt.

⁽⁷⁾ Lai gan līmeņi bija dažādi (vidējā izaugsme par 1,6 % no 2001. gada līdz 2006. gadam), tomēr trijās valstīs (15 valstu ES, kas palika ārpus eurozonas) tā bija 2,3 %. Tas pats attiecas uz bezdarbu šajās valstīs, kur tas bija zemāks gandrīz par 3 %.

⁽⁸⁾ H. Schmidt apgalvo: "Visi mūsu pārpalikumi realitātē ir citu deficīts. Kredīti, kurus esam devuši citiem, veido viņu parādus."

4.2.2. Tā kā EMS nav atbilstīga un pilnīgi izveidota, krīzes dēļ ir radušās citas izmaksas, piemēram, bankas saistību pārņemšana uz valsts budžetiem, parāda palielināšanās un grūtību padziļināšanās valstīs, kurās jau bija vislielākie parādi. ES šajā situācija tika sadalīta divās daļās: no vienas puses — aizdevējas valstis, no otras — aizņēmējas valstis, kuras arvien vairāk līdzinās trešās pasaules valstīm. Faktiski aizdevējas valstis rada lielāku nabadzību galvenokārt dienvidos un lielāku bagātību ziemeļos. Jāmin kaut vai pārpalikums, ko Vācija uzkrāja, izmantojot nevis eurozonas iekšējo uzskaiti (tādā gadījumā ES budžets būtu līdzsvarā!), bet pārpalikumu attiecībā pret trešām valstīm, kas ir tik augsts, ka ilgtermiņā paši vācieši varētu būt pakļauti finanšu riskam, kurš kaitēs viņu ekonomikai.

4.3. Problēmjautājumi

4.3.1. Strukturālas problēmas un valūtas pārvaldības sistēmas trūkumi ir dažādi: Stabilitātes un izaugsmes pakta ierobežojumi, kurus dažas valstis centās likvidēt, kad pakts tām radīja problēmas (Vācija, Francija un Itālija); produktivitātes rādītāju pārraudzības trūkums; krīzes pārvaldības instrumentu trūkums; izmaksas saistībā ar palikšanu eurozonā; sistēmiskais risks; valstu ekonomikas nelīdzsvarotība; nacionālo valstu nodokļu un budžeta suverenitātes saglabāšana.

4.3.2. Starp eurozonas valstīm un eurozonā neietilpstošām valstīm, piemēram, Apvienoto Karalisti, tomēr netika likvidēts maiņas kursa risks un devalvācija konkurētspējas uzlabošanai, un diezgan īsā laikā varētu notikt Lielbritānijas mārciņas vērtības ievērojama pazemināšana attiecībā pret *euro*, tādējādi negatīvi ietekmējot vienlīdzīgus konkurences apstākļus, kādiem jābūt nodrošinātiem vienotajā tirgū.

4.3.3. Ekonomiskajā aspektā vislielākā problēma ir ekonomikas nelīdzsvarotība, kas pastāvēja jau pirms 2000. gada. Šī situācija radīja neizdevīgus apstākļus vājākām valstīm, izraisot izteiktus asimetriskus satricinājumus, ko sekmēja arī kapitāla masveida plūsma uz Vāciju. ECB ar tās rīcībā esošajiem instrumentiem nevar cīnīties pret šiem asimetriskajiem satricinājumiem. Cits problēmjautājums saistīts ar starptautisko situāciju, un tas pakāpeniski parādījās tikai finanšu krīzes laikā⁽⁹⁾.

4.3.4. Tomēr vislielākā kļūda bija uzskatīt, ka vienota valūta ir iespējama, nekādā veidā neierobežojot valstu suverenitāti. Tas attiecas ne tikai uz budžeta suverenitāti, bet galvenokārt arī uz nodalītu parāda pārvaldību un valstu kompetencē palikušajām banku, finanšu un uzraudzības sistēmām.

⁽⁹⁾ OV C 255, 22.9.2010., 10. lpp. un OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

4.3.5. Visbeidzot, visnopietnākā politiskā kļūda ir tā, ka *euro* tika ieviests, nepiešķirot tam kopīgu mājvietu un vienotu nostāju, kaut arī ECB laiku pa laikam īsteno kādu pasākumu, lai novērstu šo trūkumu. Tādā veidā ECB no Līgumā paredzētas autonomas iestādes kļuvusi par politikas aizvietotāju, lai novērstu kaitējumu vienotajai valūtai un ES ⁽¹⁰⁾, tāpat kā izaugsme ir apliecinājusi visspēcīgākās valsts nozīmi.

4.3.6. Tomēr EESK uzskata, ka *euro* kļūs par ilgtspējīgāku valūtu tad, ja tiks sasniegta eurozonas valstu ekonomikas rādītāju konverģence, lai sekmētu saskaņotāku izaugsmi, un ja tiks izveidota politiska savienība, kas nodrošinās, ka šīs atšķirības ir pieņemamas, jo tā **nav grāmatvedības uzskaites, bet politiska problēma**, kura skar arī demokrātijas jautājumu un attiecīgi arī balsstiesību vienlīdzīgu sadalījumu starp dažādām lēmējinstītīcijām. Pievērsties tikai ekonomikas un grāmatvedības aspektam ir maldīgi un kļūdaini, un to vairs nevaram atļauties.

5. Starptautiskais konteksts

5.1. Tas, kas notiek Eiropā, ietekmē arī starptautiskās norises, un otrādi. Ekonomika, parāds, finanses, tirdzniecība, valūtu attiecības utt. ir savstarpēji cieši saistīti jautājumi. It īpaši jāmin abu Atlantijas okeāna pušu ekonomikas vēl ciešākā saikne. Tā tas bija vismaz līdz 2009. gadam. Savukārt pašlaik ASV ekonomika atveseļojas, bet ES ekonomika piedzīvo lejupslīdi. Tas nav saistīts ar FED un ECB dažādajām funkcijām, bet gan ar atšķirīgajām pieejām ekonomikas jomā.

5.2. Jebkurā gadījumā pasaules ekonomikai kopumā būtu vajadzīgas efektīvākas starptautiskas struktūras ar lielāku lemtspēju, lai nodrošinātu labāku **pasaules mēroga pārvaldību** (Starptautiskais valūtas fonds (SVF), Pasaules Banka (PB), Starptautiskā Darba organizācija (SDO), Pasaules Tirdzniecības organizācija (PTO)). Savukārt G20 struktūra būtu jāuzlabo, lai pieņemtu saistošus lēmumus, piemēram, vajadzētu būt iespējai izveidot ekonomikas un sociālo lietu komiteju pasaules attīstībai, rīkoties, izmantojot nodokļu stimulus, un pārvaldīt valūtu attiecības, lai samazinātu diskrimināciju tirdzniecībā, tostarp palielinot ECB rīcības iespējas.

5.3. **Uzkrājumu globālais pārpalikums.** Izaugsme ir svarīga arī pārējo pasaules valstu ekonomikai. Īstajā brīdī un pamatots ir SVF brīdinājums, ka ES pasākumi parāda un deficīta samazināšanai jāpapildina ar izaugsmi veicinošām darbībām. Pasaules mērogā ir uzkrājumu pārpalikumi, kuriem nav atrastas ieguldījumu iespējas. Veltīgi tika meklētas iespējas, kā ieguldīt privātā kapitāla līdzekļus gandrīz 2000 miljardu ASV dolāru apmē-

rā ⁽¹¹⁾. Norvēģijā svarīgākais valsts investīciju fonds pašlaik vairāk nekā par pusi samazina ES ieguldījumu kvotu, proti, līdz divām piektdaļām ⁽¹²⁾. Āzijas svarīgākais valsts investīciju fonds "China Investment Corporation" 2011. gadā reģistrējis zaudējumus no investīcijām privātā kapitāla instrumentos, samazinājis savu privāto vērtspapīru portfeli no 50 % līdz 25 % un pašlaik meklē ilgtermiņa investīciju iespējas nevis privātajā, bet publiskajā sektorā ⁽¹³⁾.

6. Pašreizējie pasākumi Eiropas Savienībā

6.1. Eiropas Finanšu stabilitātes instruments (EFSI)/Eiropas Stabilizācijas mehānisms (ESM): ņemot vērā krīzes norisi, kas ar laiku izvērtusies par spekulatīviem uzbrukumiem *euro* (taču pret spekulantiem nekādi pasākumi nav īstenoti), ES ir centusies reaģēt dažādās jomās. Piemēram, Valstu glābšanas fonda nostiprināšana, eventuāli piešķirot tam bankas darbības licenci, ļautu šim fondam kļūt par efektīvu, lai gan ierobežotu instrumentu, kas valstīm, kurām ne savas vainas dēļ draud bankrots, palīdzētu cīnīties ar banku akciju un parāda spekulācijām. Tomēr tas nav risinājums krīzes pārvarēšanai.

6.2. Vēl viens pīlārs ir **banku savienība**. Faktiski nav iespējams ilgtermiņā saglabāt vienotas valūtas zonu un 17 finanšu un parāda tirgus, sevišķi pēc tam, kad krīze ir pastiprinājusi sadrumstalotību valstu vidū. Tāpēc banku savienība ir kļuvusi nepieciešama un prioritāra, lai savstarpēji sadalītu risku, aizsargātu noguldītājus, izmantojot arī likvidācijas procedūru, un atjaunotu uzticību sistēmai, kura vairs nedarbojas, kā arī nodrošinātu uzņēmumiem paredzētā finansējuma apriti visās valstīs atbilstīgi iedzīvotāju interesei, nevis banku lielumam, novēršot likviditātes aizplūšanu uz zemāka riska valstīm un samazinot procentu likmju atšķirības. Pie tam savienība būtu vajadzīga arī, lai samazinātu sistēmisko risku un pārtrauktu saikni starp valsts parādu un bankām. Nedrīkst aizmirst, ka, ieviešot *euro*, banku sistēmas palika nošķirtas, un tas ir būtisks trūkums. Tas galvenokārt ir saistīts ar to, ka dažās spēcīgās valstīs banku sistēmas lielākoties ir publiskas.

6.3. Esošos pasākumus papildina **Eiropas banku uzraudzība**. Tā ir ES kompetence, ko tieši īsteno viena iestāde. Lai parādītu, ka Eiropai ir nozīmīga pievienotā vērtība, ir svarīgi veicināt banku darbības lielāku pārredzamību, novērst interešu konfliktu un tādu negodīgu rīcību kā manipulācijas ar LIBOR procentu likmēm. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu izveidot vienotu pārraudzības mehānismu, ko pārvaldītu Eiropas Centrālā banka un kas aptvertu visu eurozonu un būtu pieejams visām dalībvalstīm ⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ Bain & Company, "Global Private Equity Report for 2012".

⁽¹²⁾ Reuters (2012). "Norvēģijas valsts investīciju fonds (610 miljardi ASV dolāru) samazinās darījumus Eiropā", 2012. gada 30. martā.

⁽¹³⁾ http://www.upi.com/Business_News/2012/07/25/Chinas-sovereign-wealth-fund-reports-loss/UPI-38111343274421/#ixzz2AcHV3HNp

⁽¹⁴⁾ OV C 11, 15.1.2013., 34. lpp.

⁽¹⁰⁾ Martin Feldstein un Milton Friedman saka: "Euro varētu saasināt politisko saspīlējumu starp EMS valstīm tik lielā mērā, ka varētu rasties priekšnoteikumi jauniem (arī militāriem) konfliktiem."

6.4. EESK pozitīvi vērtē jauno programmu “Tiešs monetārs darījums” (*Outright Monetary Transactions — OMT*), kas ļauj ECB iegādāties valsts obligācijas sekundārā tirgū, lai izbeigtu spekulācijas un samazinātu valsts parāda vērtspāpīru ienesīguma un tātad arī *euro* atšķirības. Līdztekus citiem netradicionālajiem monetārās politikas pasākumiem (tādi ir bijuši arī agrāk), kas veikti, lai pārvarētu finanšu krīzi, minētais pasākums iezīmē pārvērtību ECB darbībā, lai gan īstenots atbilstoši Līgumam un orientēts pareizajā virzienā. Tomēr arī šajā gadījumā runa ir par tehniskiem instrumentiem, kas neļauj atrisināt problēmu, bet gan dod laiku valdībām un ES, lai pieņemtu nepieciešamos pasākumus.

6.5. ECB

6.5.1. ECB “mērķis ir uzturēt cenu stabilitāti”; lai to īstenotu, tai ir jāsiglabā politiskā neatkarība, t. i., tā nevar “lūgt vai pieņemt norādījumus” no valdībām vai ES. Tas ir atbilstīgs statuss, lai gan Līgumā ir norādīts, ka Padome var slēgt oficiālus nolikumus par *euro* maiņas kursu attiecībā pret trešo valstu valūtām⁽¹⁵⁾. Ja nebūs šādu vienošanos — vai šādu vienošanos starplaikā —, Eiropas Centrālajai bankai būtu jāuzskata, ka maiņas kursa politika ir daļa no tās pienākumiem. ECB ir arī sekundārie mērķi, piemēram, sekmēt finanšu stabilitāti, kaut arī ECB pasākumi krīzes laikā ir attiecināmi uz primāro mērķi, jo tos pārsvarā nosaka vajadzība atjaunot monetārās politikas īstenošanas efektīvu mehānismu, tādējādi nodrošinot finanšu stabilitāti visās eurozonas valstīs.

6.5.2. Runājot par cenu attīstību, jāatgādina, ka attiecībā uz Māstrihtas kritērijiem rodas jautājums, vai ir pareizi par inflācijas kritērija pamatu izmantot vidējo inflāciju trijās visveiksmīgākajās ES — un nevis eurozonas — valstīs.

6.5.3. Kopumā ECB pilnvaras ir daudz ierobežotākas nekā citu centrālo banku pilnvaras. Pirmkārt, ECB nav pilnvaru, lai atbalstītu izaugsmi un nodarbinātību kā *FED*, pat ja to monetārā politika ir līdzīga. Tomēr budžeta politikas īstenošanā pastāv būtiskas atšķirības starp ASV (centralizēta nodokļu sistēma) un ES. Turklāt loma, ko pilda ECB kā **pēdējās instances aizdevēja** (*lender of last resort*), šobrīd aprobežojas ar banku sistēmu un neietver valdības (ES valdība), kā tas būtu valsts kontekstā. Tam vajadzētu būt iespējamam pilnīgi izveidotas EMS gadījumā. Turklāt, tā kā ES neīsteno korektīvus pasākumus, ECB vienoto monetāro politiku sarežģī ekonomikas atšķirības un nelīdzsvarotība starp dažādām eurozonas valstīm.

6.5.4. Tomēr atzinīgi jāvērtē tas, ka, pamatojoties uz eurozonas vienotības principu, ECB ir paziņojusi, ka *euro* ir

neatsaucams, un, kā iepriekš tika minēts, pēc asām diskusijām tai jāva veikta pasākumi, lai, izmantojot obligāciju iegādes iespējas sekundārā tirgū, samazinātu dažādu valstu parāda procentu likmju atšķirību. Šā uzdevuma īstenošanai vajag ne vien atjaunot izaugsmi, bet arī izstrādāt Eiropas plānu parāda samazināšanai, lai tas papildinātu katras valsts plānu⁽¹⁶⁾.

6.5.5. Šis pasākums vismaz ļauj samazināt konkurences kropļojumus, kas rodas parāda un ieguldījumu finansējuma likmju atšķirību dēļ; šīs atšķirības joprojām ir liela finansiāla starpība, kas vēl vairāk pastiprina līdzšinējo nelīdzsvarotību, tostarp maksājumu bilances nelīdzsvarotību.

6.5.6. Turklāt EESK uzskata, ka ir jāpārskata arī jautājums par **nosacījumiem**, kurus **izvirzījušas ECB** un ES. Ir nepieciešami nodrošināt bankām likviditāti ar ļoti zemām likmēm, neizvirzot nekādus nosacījumus, piemēram, attiecībā uz līdzekļu izmantošanu. Vismaz daļu vajadzētu paredzēt investīcijām. Tajā pašā laikā (lai arī runa ir par atšķirīgu jautājumu) ECB (*OMT*) izvirza valstīm ļoti stingrus nosacījumus attiecībā uz valsts parāda obligāciju iepirkšanu. Šos nosacījumus pamato galvenokārt ar faktu, ka ir jāreaģē uz “tirgus” loģiku — tirgus, kas ir izkropļots un negodīgs, anonīms un ātri mainīgs un kuram ar tirgu faktiski nav nekā kopīga⁽¹⁷⁾. ES nevar piedalīties šajā spēlītē: liela taupība un bardzība pret iedzīvotājiem un uzņēmumiem krīzes laikā, bet neitralitāte pret ieguldītājiem/spekulantiem, kas slēpjas aiz investīciju bankām un starptautiskajiem investīciju fondiem, izņemot ECB priekšsēdētāja stingru nostāju *euro* aizsardzībai viskritiskākajos uzbrukuma brīžos.

6.5.7. Izmantojot pašreizējos instrumentus, ar ECB darbību drīzāk vajadzētu vienlīdz atbalstīt dažādu valstu ekonomiku, lai samazinātu pastāvošos kropļojumus un nelīdzsvarotību, tādējādi pārvarot pašreizējo ES pilnvaru un politisko deficītu. Piemēram, starpbanku tirgu dažās eurozonas valstīs varētu atveseļot, nosakot negatīvas procentu likmes Eiropas Centrālajā bankā veiktajiem noguldījumiem uz nakti.

6.5.8. EESK ir pārliecināta, ka atbilstoši tās priekšlikumam nekavējoties jāatrisina **parāda** jautājums⁽¹⁸⁾ un ka minētā mērķa sasniegšanā liela nozīme ir ECB un Padomes darbībai.

⁽¹⁶⁾ OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

⁽¹⁷⁾ “Tirgi strādā nevis iedzīvotājiem, bet gan pret tiem. Mūsu uzdevums ir uz tirgiem un finanšu nozari pārnēst sociālās ekonomikas solidaritātes garu.” Vācijas kanclere Angela Merkel.

⁽¹⁸⁾ OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

⁽¹⁵⁾ LESD 219. pants.

6.5.9. Pēc Komitejas domām, ECB lēmumus vajadzētu padarīt pārredzamākus. Piemēram, varētu publiskot ECB Padomes sanāksmju balsojumu rezultātus, tādējādi palielinot eurozonas valstu centrālo banku vadītāju atbildību. Tas viņus mudinātu pieņemt lēmumus, pamatojoties uz vispārējo ekonomikas situāciju eurozonā, nevis savas paša valsts ekonomikas attīstību.

6.5.10. Vēl viena problēma, par kuru būtu lietderīgi atgādināt, ir saistīta ar ECB Padomes balsošanas sistēmu⁽¹⁹⁾, it īpaši saistībā ar nevienlīdzību starp dalībvalstu balsstiesībām un to finansiālo ieguldījumu. Tā ir problēma, kas jau izpaudusies Eiropas Stabilizācijas mehānisma (ESM) maksājumu sistēmā un nākotnē varētu atkārtoties, piemēram, banku savienības ietvaros.

7. ES ekonomikas nākotne: ekonomikas un sociālā savienība — izaugsme un nodarbinātība

7.1. EESK uzskata, ka **atveseļošanās pamatā jābūt investīcijām vides aizsardzības un sociālajā jomā**⁽²⁰⁾, un ir pārliecināta, ka stabilitāte pati par sevi nevar nodrošināt atveseļošanu, jo tā ir atkarīga gan no uzņēmumu, gan patērētāju uzticēšanas. Ņemot vērā privātā sektora ierobežotās perspektīvas un neizmantotās iespējas, uzņēmumi nevar rēķināties, ka pašreizējās investīcijas dos peļņu nākotnē. Ja savukārt iedzīvotāji nejutās droši par darba vietas saglabāšanu vai atrašanu, viņi dod priekšroku taupīšanai vai savu parādu samazināšanai, nevis tērēšanai. Augstāks bezdarba līmenis tikai palielina to cilvēku skaitu, kuri nevar atļauties tērēt.

7.2. Tāpēc, lai sekmētu uzņēmumu un iedzīvotāju uzticēšanos, atveseļošanās pamatā jābūt investīcijām, līdzīgi kā tas bija ASV *New Deal* gadījumā⁽²¹⁾. Šajā sakarā pamatkritēriji ir tie, kurus EIB pieņēma īpašā Amsterdams rīcības programmā (1997. g.), ar uzdevumu veicināt kohēziju un konvergenci veselības, izglītības, pilsētvides atjaunošanas, vides, kā arī Eiropas transporta un enerģētikas tīklu jomā.

7.3. **Globālā līmenī pārpalikušo uzkrājumu laišana apgrozībā** ir sasniedzams mērķis, kā tas tika norādīts 5.3. punktā. Faktiski daži investīciju fondi meklē ilgtermiņa ieguldījumu iespējas uzkrājumu pārpalikumiem, kas radušies citās pasaules vietās. Tas ir abpusēji izdevīgi gan investoriem no trešām valstīm, gan ES ekonomikai. Šajā sakarā svarīga loma var būt abām Eiropas Investīciju bankas grupas radniecīgajām iestādēm, proti, EIB un Eiropas Investīciju fondam (EIF).

⁽¹⁹⁾ Eiropadomes 2003. gada 21. marta lēmums

⁽²⁰⁾ Sk. Amsterdamā 1997. gadā notikušajā Eiropadomes sanāksmē pieņemtās rezolūcijas 9. punktu un Luksemburgā 1997. gadā notikušās Eiropadomes ārpuskārtas sanāksmes secinājumu 37.–40. punktu.

⁽²¹⁾ OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

7.4. Tāpēc atzinīgi jāvērtē EIB parakstītā kapitāla palielināšana. Arī projektu obligācijām var būt svarīga nozīme atveseļošanā. Tomēr globālā līmenī pārpalikušo uzkrājumu izmantošanu ES investīcijām vajadzētu saukt par euroobligācijām, pat ja tirgi droši vien lietos saīsināto formu “*€ bond*”. Zināma ir dažu valdību pretestība euroobligācijām, bet tā ir saistīta ar kļūdainu pieņēmumu, ka euroobligācijas, kas vajadzīgas, lai atbalstītu izaugsmi, tiks jauktas ar Savienības obligācijām, kuras paredzētas parādiem⁽²²⁾.

7.5. EIF kopš dibināšanas ir uzstājis, ka tas varētu emitēt Eiropas obligācijas, lai finansētu ilgtermiņa sociālās investīcijas⁽²³⁾, palielinot savu parakstīto kapitālu salīdzinājumā ar pašreizējo diezgan zemo līmeni (3 miljardiem *euro*), un šajā sakarā nevajadzētu pārskatīt Līgumus⁽²⁴⁾. Neviena no svarīgākajām dalībvalstīm, tāpat kā eurozonas valstis, savā valsts parādā neiekļauj EIB finansējumu, un tā būtu jābūt arī EIF finansējuma gadījumā. Tāpat kā EIB emitētās obligācijas, EIF emitētās obligācijas var garantēt ar peļņu no projektu finansēšanas.

7.6. **Produktu inovācija un tirgu izveide.** EESK uzskata arī, ka ES īstenotajai inovācijas politikai jābūt mazāk neitrālai. Rūpniecības politika 70. gados kļuva nepopulāra, jo valdības nevarēja dot priekšroku noteiktiem uzņēmumiem vai valsts nozīmes uzņēmumiem. Tomēr Komiteja uzskata, ka ir pamatoti iemesli pārskatīt šo pieeju⁽²⁵⁾.

7.7. Bez tam, pirmkārt, nav teikts, ka politika, kas nav vērsta uz intervenci, ir labāka. Agrāk tās dēļ tika veiktas nepareizas investīcijas finanšu nozarē. Otrkārt, jāsāk īstenot vēl izšķirīgākus pasākumus, lai cīnītos ar klimata pārmaiņām. Treškārt, pārmērīgs pamatprogrammu ietvaros iesniegtu tehnoloģisku projektu skaits netiek pieņemts nevis satura dēļ, bet pašu resursu trūkuma dēļ. Šo problēmu varētu atrisināt, izmantojot

⁽²²⁾ Turpat.

⁽²³⁾ Stuart Holland (1993), “*The European Imperative: Economic and Social Cohesion in the 1990s*”, aka Delora (Jacques Delors) priekšvārds, Nottingham: Spokesman Press.

⁽²⁴⁾ Saskaņā ar Eiropas Investīciju fonda statūtu 2. panta 2. punktu “fonda darbībā var ietilpt aizņēmuma operācijas”. Fonds principā ir apstiprinājis, ka, pamatojoties uz vienkāršu ģenerālasamblejas lēmumu un pēc parakstītā kapitāla palielināšanas pieņemšanas, tas varētu izdot obligācijas, kā tas ir nesen noticis EIB gadījumā. Tomēr, ja ES vēlas atzīt obligāciju izdošanas nozīmi ne vien, lai finansētu atveseļošanu, kuras pamatā ir sociālās investīcijas, bet arī lai nodrošinātu pasaules mērogā pāri palikušo uzkrājumu apriti, tad šim lēmumam vajag nepārprotamāku atbalstu. ECOFIN vietā to principā varētu sniegt Eiropadome, jo runa ir par ES vispārējo ekonomikas politiku atveseļošanās finansēšanai. Ja izrādītos nepieciešams, apstiprināšana varētu sekmēt ciešāku sadarbību, līdzīgi kā saistībā ar neseno priekšlikumu par finanšu darījumu nodokli, un tam varētu būt makroekonomiska vērtība.

⁽²⁵⁾ Philippe Aghion, Julian Boulanger un Elie Cohen, “*Rethinking Industrial Policy*”, Bruegel Policy Brief, 2011. gada aprīlis.

Eiropas Riska kapitāla fondu, ko finansē, emitējot obligācijas. Ceturtkārt, jaunās tirgus ekonomikas valstis ar vērā ņemamiem panākumiem spējušas atbalstīt virkni valsts nozīmes uzņēmumu ⁽²⁶⁾.

7.8. Visām dalībvalstīm jābūt iespējai finansēt investīcijas, izmantojot pārpalikumu pārveidumu uz euroobligācijām; tas radītu **kumulatīvus** makroekonomiskus, **sociālus, nodarbinātības un politiskus ieguvumus**, apliecinot nepieciešamību **veicināt “vairāk Eiropas”**. Pašlaik šī pieeja izraisa pieaugošu skepsi vēlētajos un dažu valdību vidū.

7.9. **Arī izaugsme var veicināt lielāku stabilitāti**. Pamatojoties uz EIB principu, ar kuru saskaņā obligāciju finansējums nav obligāti jāieskaita valsts parādā, ekonomikas atveseļošanai paredzētais euroobligāciju finansējums ļautu ātrāk samazināt valsts parādu un palielināt valstu nodokļu ieņēmumus, lai deficītu ierobežotu vai saglabātu zemā līmenī, vienlaikus nodrošinot sociālos izdevumus svarīgākajās pozīcijās. Tāpēc valstu un Eurostat uzdevums būtu definēt kopīgus parametrus un kritērijus, lai datus varētu taisnīgāk un labāk izvērtēt.

7.10. Nav ņemts vērā arī fakts, ka “izstumšanas hipotēze” (*crowding out*) paredz **pilnīgu** nodarbinātību. Ņemot vērā to, ka pašlaik lielākajā daļā dalībvalstu ir augsts bezdarba līmenis, EIB un EIF projektu obligāciju finansējums (atsevišķs vai kopīgs) varētu radīt privātā sektora investīciju, ieņēmumu un darba vietu akumulāciju (*crowding in*), daudzkrāsojot investīciju ietekmi līdz pat trim reizēm, un pozitīvi fiskālie multiplikatori varētu radīt tiešus un netiešus nodokļu ieņēmumus ⁽²⁷⁾.

7.11. Tā kā dažas valstis, it īpaši Grieķija un Kipra, saskaras ar grūtībām, EESK ierosina pārskatīt “trijotnes” pieprasītos īstermiņa strukturālos pielāgojumus, ņemot vērā šo valstu ilgtermiņa perspektīvas milzīgu un līdz šim pārsvarā neizmantotu naftas un gāzes rezervju dēļ, kas atklātas Vidusjūras reģiona austrumu daļā ⁽²⁸⁾.

⁽²⁶⁾ *The Economist* (2012), “The Rise of State Capitalism: The Emerging World's New Model”, speciāls ziņojums, 2012. gada 21.–27. janvāris.

⁽²⁷⁾ Blanchard, Blot, Creel u. c., *Observatoire Français des Conjonctures Économiques* uzdevumā veikti pētījumi.

⁽²⁸⁾ Šajā kontekstā nav pieņemami, ka “trijotne” pieprasa Grieķijai pārdot ārvalstu uzņēmumiem valsts naftas uzņēmuma kontrolpaketi, lai iegūtu nelielu peļņu 50 miljardu euro apmērā. Grieķijas iedzīvotāji pamatoti domā, ka šis pasākums ir izdevīgs tirgiem, bet ne iedzīvotājiem. Tāpēc EESK ierosina, ka, ņemot vērā ārkārtējos ienākumus, kas paredzēti ilgtermiņā, Eiropadomei būtu jāaicina Komisija pārskatīt īstermiņa strukturālos pielāgojumus, kuru veikšana pieprasīta Grieķijai.

8. ES politiskā nākotne

8.1. Tāpēc EESK ir pārliecināta: nepietiek, ka ES laiku pa laikam veic vienkāršus pagaidu pasākumus. ES vairs nevar turpmāk saglabāt vakuumu, kas pastāv kopš Māstrihtas līguma, un nerisināt ar euro saistītos problēmjautājumus, kuri atklājās krīzes laikā un liecina par lielajiem iekšējiem euro trūkumiem, pirmām kārtām demokrātijas deficītu ⁽²⁹⁾. Lai novērstu Eiropas idejas bojāeju, jāatjauno Eiropas integrācijas procesa mērķis.

8.2. EESK uzskata, ka vienotā valūta būs ilgtspējīga, ja tiks panākta eurozonas valstu ekonomiskā potenciāla (rādītāju) konverģence. Tādēļ vajag uzņemt ekonomiskas un politiskas saistības. Tas nozīmē, ka ir vajadzīga politiska savienība, kas pieļauj atšķirības un vajadzības gadījumā daļu bagātības no spēcīgiem apgabaliem ļauj pārnest uz vājākajiem, izmantojot pārredzamu un demokrātisku lēmumu pieņemšanas procesu un valstu solidaritātes jaunu veidu ⁽³⁰⁾.

8.3. Pašreizējā krīze no jauna atsedz senās atšķirības starp eiropiešiem. Ir atgriezies netikums skatīties atpakaļ pagātnē, izrokot rēģus vai uzvandot stereotipus, par kuriem domājām, ka tie ir izzuduši; it kā taupība un parāds būtu kāda vaina, nevis abu pušu valdību kļūdu rezultāts. Tāpēc grūtības nonākušās valstis nevar uzvelt ES (vai Vācijai) savu atbildības daļu, bet bagātās valstis nevar izlikties nezinām par nozīmīgām priekšrocībām, ko devis euro un kas daļēji iegūtas uz citu rēķina pastāvošo ekonomikas nelīdzsvarotību dēļ. Tāpēc ir vajadzīgas **jaunas iespējas politikā, kultūrā un dialogā** starp Eiropas tautām, kuras no tā iegūtu nepārprotamu savstarpēju labumu, kā to jau agrāk ierosinājis vācu dzejnieks Helderlīns (*Hölderlin*) ⁽³¹⁾, smeloties iedvesmu grieķu kultūrā.

8.4. Vajadzīgs kvalitatīvs pavērsiens. **Jāapvieno** ne tikai ekonomika, bet arī katras valsts politika un **SUVERENITĀTE**. Nav vajadzības diskutēt par Eiropas modeli, kas jāievieš, bet drīzāk par nepieciešamajiem efektīvajiem, demokrātiskajiem un pārredzamajiem lēmumu pieņemšanas instrumentiem, lai gūtu kopēju labumu un **apvienotu**, nevis sašķeltu **Eiropas tautas**.

⁽²⁹⁾ Jürgen Habermas: “Pirmo reizi ES vēsturē esam liecinieki demokrātijas nojaukšanai.”

⁽³⁰⁾ M. Draghi apgalvo: “Viena valsts nedrīkst īstenot pasākumus, kaskaitē citai eurozonas valstij.”

⁽³¹⁾ No dzejnieka F. Helderlīna (1770–1843) dzejoļa “Miera svētki”: “...kopš sarunājamies un varam viens otru dzirdēt”.

8.5. To pašu iemeslu dēļ EESK uzskata, ka nav pareizi jautāt, vai **Līgums** ir jāgroza vai nav. Tas neapšaubāmi ir atkarīgs no tā, kas vajadzīgs pilnīgai EMS izveidei. Jebkurā gadījumā lielāko daļu EESK priekšlikumu var īstenot bez Līguma grozīšanas (izaugsme, parāds u. c. jautājumi), savukārt pārējo priekšlikumu īstenošanai pietiek ar ciešāku sadarbību. Katrā ziņā svarīgākais ir sasniegt mērķi ekonomikas, *euro* un ES iedzīvotāju labad. Līgums ir tikai instruments. Tas ir jāizskaidro iedzīvotājiem pēc iespējas pareizāk, lēmumu pieņemšanā tos iesaistot tieši un/vai ar EP un valstu parlamentu starpniecību.

8.6. EESK uzskata, ka eurozonai ir resursi **plānot savu nākotni**, balstoties uz lielāku politisko integrāciju, mazāku valsts intervenci, sociālo tirgus ekonomiku, lai atjaunotu izaugsmi un nodarbinātību, kā arī radītu **politisko, ekonomisko un sociālo savienību**.

9. Integrācija vai dezintegrācija?

9.1. Ja netiks veikts šis papildu solis, tad krīze, kā to risina līdz šim, varētu izraisīt eurozonas un tātad arī ES dezintegrāciju. Nevar īstenot tikai taupības un ierobežojumu politiku, kāda tā ir parāda gadījumā, pat ja tā ir atbilstīga. Saskaņā ar solidaritātes principu jāizmanto arī citi instrumenti (pieprasījuma paaugstināšana aizdevējās valstīs). Attiecīgo valstu iedzīvotājos jārada izpratne, ka to budžeta pārpalikumi ir citu parādi un ka pret *euro* vērstie uzbrukumi nav atkarīgi no parāda līmeņa ⁽³²⁾, lai arī tas ir jāsamazina. Savukārt dienvidos esošo dalībvalstu iedzīvotājiem jānodrošina savas valdības konsolidēt parādus, rūpīgāk apieties ar valsts budžeta līdzekļiem, novērst līdzekļu šķērdēšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, samazināt nodokļus, palielināt izaugsmi, nodarbinātību, ražīgumu un savu sistēmu konkurētspēju, ne tikai veicot dažas reformas, bet arī ar vairojot solidaritāti un mainot ES un ECB ekonomikas politiku ⁽³³⁾.

9.2. Pretējā gadījumā neviena valsts nevarēs samazināt savu parādu un sabalansēt budžetu. Tāpēc **jāvājina taupības disciplīna** un jāmaina ekonomikas politika. Pretējā gadījumā riski varētu palielināties. Šajā gadījumā vēsture var mums nākt talkā ⁽³⁴⁾. Jārada jaunas perspektīvas **pozitīvai**, nevis negatīvai, kaitīgai un piespiedu **integrācijai**.

9.3. Jāņem vērā, ka pašlaik **Eiropā neviens nav drošībā** un ārpus briesmām, pat ja ir izveidojusies neparasta situācija. Dažu valstu ekonomiskā izaugsme, ko veicinājis arī *euro*, un ES iestāžu vājums ir licis Vācijai, visspēcīgākajai valstij, uzņemties galveno lomu Eiropā — valstij, kas bieži vien ir opozīcijā perifērām valstīm, it sevišķi dienvidu valstīm, bet ne tikai. “Šāda situācija citos izraisa neapmierinātību,” (*H. Schmidt*), jo īpaši ņemot vērā to, kā šī loma tiek uztverta. Tāpēc būtu vajadzīgi pasākumi, lai atspēkot šādu uztveri ⁽³⁵⁾.

9.4. EESK uzskata, ka pašlaik Eiropā, šķiet, dominē egoisms un valstu intereses, it kā runa būtu par **“interesešu utopismu”**. Ekonomiska pieeja ir ņēmusi virsroku, atstājot otrajā plānā vērtības, kuras ir Eiropas rašanās un tās pastāvēšanas pamats. Veidojas egoistiska un nesolidāra Eiropa. Pēdējā laikā jūtama spriedze norāda uz bīstamu **ES “psiholoģisku sabrukumu”**, kas skar gan iedzīvotājus, gan valdības, un kas jānovērš, uzklusot bez iedomības un sniedzot konkrētas atbildes.

9.5. **Atrodamies krustcelēs**. EESK pauž lielu neizpratni par to, kā tas ir iespējams, ka Eiropas, pasaules galvenās ekonomikas, vilcināšanās un šaubas apdraud Grieķijas, tās pamatprincipu šūpuļa un nenozīmīga ekonomikas dalībnieka ⁽³⁶⁾, pastāvēšanu un ka Eiropa pieprasa upurēties iedzīvotājiem un uzņēmumiem, bet nepiedāvā nedz izaugsmi veicinošu atbalsta plānu, kas ir vienīgais parādu atmaksāšanas līdzeklis, nedz arī plānu, kurš ļautu risināt Grieķijas un Eiropas sabiedrības daļas sociālās problēmas. Rodas jautājums, kas tā ir par Eiropu?

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

⁽³²⁾ To apliecina Spānijas piemērs: Spānijas parāds ir mazāks (68,5 % no IKP) salīdzinājumā ar Vāciju (81,2 % no IKP). Eurostat 2011. gada dati.

⁽³³⁾ Spaak 1956. gada ziņojumā bija atzīts, ka, integrējot ekonomikas sistēmas, kuru efektivitāte ir dažāda, varētu padziļināties strukturālas, sociālas un reģionālas atšķirības un tāpēc šī integrācija jākompensē ar kopējo strukturālo, sociālo un reģionālo politiku.

⁽³⁴⁾ 1933. gads — sekas, ko izraisīja Vācijas kanclera *Heinrich Brüning* īstenotā deflācijas politika pēc 1929. gada krīzes.

⁽³⁵⁾ *H. Kohl*: “Mums nav vajadzīga vāciska Eiropa, bet gan eiropiska Vācija.”

⁽³⁶⁾ 2 % no ES IKP.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļā ekonomika – veicināt ilgtspējīgu attīstību Eiropā” (pašiniciatīvas atzinums)

(2013/C 271/03)

Ziņotāja: **Joana AGUDO I BATALLER**

Līdzziņotājs: **Pedro NARRO**

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2012. gada 15. novembrī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Zaļā ekonomika — veicināt ilgtspējīgu attīstību Eiropā”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 26. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (23. maija sēdē), ar 108 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka iekļaujošas zaļās ekonomikas attīstība ir galvenais izaicinājums, ar ko Eiropa saskarsies turpmākajos gados, ja tā arī turpmāk vēlas būt pasaules ekonomikas lielvara. “Rio+20” konferencē ES puda atbalstu zaļajai ekonomikai kā ilgtspējīgas attīstības veidam. Tagad Eiropas Savienībai ir jārikojas. Tādēļ ir vajadzīgs ekonomiskās attīstības modelis, kurā prioritāte ir publiskie ieguldījumi un paredzēti atbilstoši stimuli, kas veicina privātus ieguldījumus “zaļajā” infrastruktūrā, pētniecībā, izstrādē un inovācijā, tādējādi cenšoties sasniegt divus mērķus, proti, veicināt ražošanu, lai ātri izklūtu no pašreizējās lejupslīdes, un, apzinoties savu vadošo lomu ekonomikā un sociālajā jomā, vadīt šīs trešās rūpnieciskās revolūcijas laikā notiekošās pārmaiņas.

1.2. EESK uzskata: tā kā pārejas procesā uz iekļaujošu zaļo ekonomiku jāveic būtiskas un nepieciešamas pārmaiņas ražošanā un patēriņa jomā, šajā procesā noteikti ir jāiesaista pilsoniskā sabiedrība, un tas jādara visos līmeņos, īpaši nozaru līmenī un teritoriālajā (Eiropas, valstu un reģionu) līmenī. Jānodrošina līdzdalība šīs pārejas pārvaldībā, lai mazinātu pretestību un negatīvo ietekmi, kas nenovēršami rodas pārmaiņu procesā. Šāda līdzdalība sekmēs ekonomisko, sociālo un ekoloģisko problēmu ilgtspējīgu risināšanu.

1.3. EESK ar bažām norāda, ka pēdējos gados finanšu taupības pasākumu dēļ nodokļu stimulu vides jomā ir būtiski ierobežoti, un tas ļoti negatīvi ietekmē saimniecisko darbību un darba tirgu. Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) atzinis, ka

taupības pasākumu negatīvā ietekme uz ražošanu ir bijusi daudz lielāka, nekā tas līdz šim tika prognozēts.

1.4. EESK uzsver, ka līdz ar iekļaujošas zaļās ekonomikas attīstību pieaugs iespējas radīt darba vietas. Runa nav tikai par tām darba vietām, kas saistītas ar kādu no jaunajām nozarēm, bet par visām darba vietām, kuras tiks radītas, mazinot nozaru ražošanas procesu un produktu ietekmi uz vidi. Lai pāreja uz zaļo ekonomiku būtu līdzsvarota, vajadzīga aktīva nodarbinātības politika, kas sekmē pienācīgas kvalitātes darba vietu izveidi. Īstenojot šādu politiku, jānodrošina arī profesionālā apmācība un mūžizglītība ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem. Būtisks zaļās izaugsmes faktors būs jauniešu un sieviešu nodarbināšana šajās nozarēs.

1.5. EESK uzskata, ka svarīgi ir īstenot starp sociālajiem partneriem saskaņotu rūpniecības politiku, lai varētu koordinēt centienus tehnoloģiju izstrādes jomā un veicināt ražošanas infrastruktūras pārmaiņas daudzās Eiropas nozarēs, kuras ietekmējusi pāreja uz vidi saudzējošu ekonomiku, kurā ir zems oglekļa emisiju līmenis un resursi tiek izmantoti efektīvi. Arī uzņēmumiem tādēļ būs jāveic būtiski ieguldījumi.

1.6. EESK uzskata, ka ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķi jāintegrē visās ES politikas jomās, galvenokārt stratēģijā “Eiropa 2020” un septiņās pamatiniciatīvās. Dažādās ES stratēģijas ir jāaskaņo, un komisāriem par šo jautājumu jāpauž vienots

viedoklis. It īpaši iespēja, ko paver stratēģijas “Eiropa 2020” pārskatīšana termiņa vidū, Komisijai būtu jāizmanto, lai nostiprinātu stratēģijas ilgtspējas aspektus un to pilnībā integrētu ar Eiropas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju. Būs jādefinē un jāizmanto izaugsmes kvalitātes rādītāji, lai varētu to uzraudzīt un novērtēt.

1.7. EESK uzsver, ka Eiropas pusgads un katru gadu sagatavotie ziņojumi par izaugsmi ir būtiski, lai nodrošinātu ilgtspējīgas attīstības politikas pārraudzību. EESK uzskata, ka ir jāatceļ videi nelabvēlīgas subsīdijas un jāizstrādā konkrētām dalībvalstīm adresēti ieteikumi par vides nodokļu palielināšanu, kā arī ieteikumi par atkritumu un ūdeņu apsaimniekošanu un otrreizējās pārstrādes uzlabošanu. Šajās jomās dalībvalstīm jārikojas apņēmīgāk un jāizvirza tālejošāki mērķi.

1.8. EESK pauž bažas par būtisko pretrunu Savienības daudzgadu finanšu shēmā 2014.–2020. gadam: tās tautsaimniecības nozares, kas rada visvairāk CO₂ emisijas (mājokļu celtniecība, enerģētika, rūpniecība un transports), nesāņem visvairāk ES līdzekļu, lai atvieglotu pārejas procesu uz zaļo ekonomiku, un tādēļ finansējums ir būtiski jāpalielina un jānodrošina efektīva un lietderīga tā izlietošana.

1.9. EESK uzskata, ka īpaši svarīgi ir panākt progresu vides nodokļu jomā, tostarp paredzēt fiskālos atvieglojumus tiem uzņēmumiem, kas veido fondus ieguldījumiem klimata pārmaiņu ierobežošanā, bet šādi atvieglojumi piešķirami, ja fondu pārvaldībā tiek iesaistīti darba ņēmēji.

1.10. Saistībā ar ES tirdzniecības politiku EESK uzskata: lai novērstu uzņēmumu pārvietošanas risku, būtu jāapsver oglekļa dioksīda nodoklim līdzīgi tarifi, kas būtu jāattiecinā uz tām valstīm, kuras atsakās ievērot starptautiskās vienošanās par emisiju samazināšanu.

2. Ievads

2.1. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) un ANO Vides programma (UNEP) 2011. gadā sagatavoja divus visaptverošus ziņojumus par zaļo ekonomiku; Starptautiskā Darba organizācija (ILO) uzsāka programmu “Videi draudzīgas darba vietas”, un viena no galvenajām 2012. gada konferences “Rio+20” tēmām bija “Ekoloģiska ekonomika saistībā ar ilgtspējīgu attīstību un nabadzības izskaušanu”.

2.2. Eiropas Savienībā 2006. gadā tika pārskatīta ilgtspējīgas attīstības stratēģija un 2009. gadā pieņēma tiesību aktu kopumu

attiecībā uz enerģētiku un klimata pārmaiņu ierobežošanu, lai līdz 2020. gadam par 20 % samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisiju, līdz 20 % palielinātu neizsīkstošu enerģijas avotu izmantošanu un par 20 % paaugstinātu energoefektivitāti⁽¹⁾. Eiropas Savienībai būtu jācenšas panākt vēl lielāku samazinājumu līdz 2025. un 2030. gadam. Komisija 2011. gadā pieņēma pamatiniciatīvas “Resursu ziņā efektīva Eiropa”⁽²⁾, “Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni”⁽³⁾, “ES bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam” un “Ceļvedis par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā”⁽⁴⁾.

2.3. EESK vienmēr atbalstījusi viedokli, ka jāmazina ekonomikas ietekme uz vidi, tādējādi veicinot ilgtspējīgu attīstību, un uzskata, ka pilsoniskās sabiedrības priekšlikumiem, kas saistīti ar pāreju uz iekļaujošu zaļo ekonomiku, Eiropas un valstu politikā būtu jāvelta liela uzmanība, uzsverot visu sabiedrības interese pārstāvju sadarbības nepieciešamību. Tāpēc daudzi Komitejas atzinumi veltīti dažādiem zaļās ekonomikas aspektiem un Komisijas turpmākajiem priekšlikumiem. EESK uzsvērusi, ka videi draudzīgas ekonomikas un pārvaldības uzlabošanu nedrīkst atdalīt no ilgtspējīgas ražošanas, nodarbinātības un patēriņa, no sieviešu un vīriešu līdztiesības stratēģijas un no ES pasākumu kopuma klimata pārmaiņu jomā.

3. Zaļā ekonomika

3.1. Iekļaujošai zaļajai ekonomikai būtu jārada līdzsvars starp ekonomisko labklājību, plašāku sociālo kohēziju un dabas resursu aizsardzību un saprātīgu izmantošanu, kas nodrošina pašreizējo un nākamo paaudžu labklājību. Šādas ekonomikas mērķis ir “dematerializēt” ražošanu, t.i., atsaistīt ekonomisko izaugsmi no dabas resursu izmantošanas, kā arī piesārņojuma un atkritumu radīšanas.

3.2. Starptautiskā Darba organizācija norādījusi, ka videi draudzīgas darba vietas ir tās, kas mazina uzņēmumu un ekonomikas nozaru ietekmi uz vidi, līdz sasniegts ilgtspējīgs līmenis, un palīdz samazināt enerģijas, izejvielu un ūdens patēriņu, “dekarbonizēt” ekonomiku un samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas. “Videi draudzīgas darba vietas” ir diezgan dinamiska koncepcija, jo robežšķirtni starp “videi draudzīgām darba vietām” un “videi nedraudzīgām darba vietām” nosaka tehnoloģiskās inovācijas procesi. Tādēļ “videi draudzīgas darba vietas” nav tikai darba vietas kādā no jaunajām nozarēm, bet gan visas darba vietas, kuras radītas, visās nozarēs mazinot ražošanas procesu un produktu ietekmi uz vidi.

⁽¹⁾ Kopsavilkums COM(2011) 21 final, 1. pielikums un http://ec.europa.eu/clima/policies/package/index_en.htm

⁽²⁾ COM(2011) 21 final.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0112:REV1:EN:PDF>

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:LV:PDF>

3.3. Zaļās ekonomikas attīstību nosaka divi galvenie virzītājspēki: pirmais ir klimata pārmaiņu politika, savukārt otrs ir aizvien lielākā konkurence ar jaunietekmes valstīm, lai iegūtu resursus, kas turpina izsīkt un kļūst dārgāki.

3.4. Zaļā ekonomika nav vienīgi centieni panākt jauno nozaru un tradicionālo nozaru līdzsvaru (tehnoloģiju virzība uz ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda līmeni). Tā ir arī ražošanas un patēriņa modeļu ekoloģiska modernizācija, uzņēmumu pievienotās vērtības un vides ilgtspējības palielināšanas mērķus — saistībā ar tādiem aspektiem kā resursu taupīšana, energoefektivitāte un darba organizācija, kā arī darba ņēmēju attiecības ar uzņēmumu — saistot ar produktivitātes paaugstināšanu visās jomās.

3.5. Pēdējos gados ir noskaidrots, kādas ir Zemes maksimālās iespējas saistībā ar dabas resursu pieejamību augošā pieprasījuma apmierināšanai un spēju absorbēt atkritumus un piesārņojumu.

3.6. Nedrīkst aizmirst, ka klimata pārmaiņas ietekmē cilvēku veselību: biežāk vērojami ekstremāli laika apstākļi, pieaug ozona līmenis un atmosfērā esošo daļiņu koncentrācija, paaugstinātās temperatūras dēļ palielinās šo daļiņu toksiskums un Eiropas kontinentā atkal izplatās jau izskaustas infekcijas slimības.

3.7. Enerģijas ražošanas un transporta struktūru pārmaiņas ekonomiski visattīstītākajās valstīs un lielā daļā jaunietekmes valstu turpmākajos gados būs vērstas uz pāreju no ekonomikas ar augstu oglekļa emisijas līmeni uz jaunu ekonomiku, kurā ir zems oglekļa emisijas līmenis un enerģija tiek ražota galvenokārt no neizsīkstošiem enerģijas avotiem, proti, tādiem avotiem, kas nerada siltumnīcefekta gāzes un citu kaitīgu vielu emisijas.

3.8. Plašās pārmaiņas ražošanā, ko daži dēvē par trešo rūpniecisko revolūciju, ietekmēs jo īpaši to valstu (vairuma ES valstu) starptautisko konkurētspēju, kuras ir energoresursu un izejvielu neto importētājas. Tādēļ jau kopš 2009. gada daudzu ESAO valstu valdības sāka īstenot vērienīgus ekonomikas stimulēšanas plānus, kuros galvenā uzmanība veltīta ieguldījumiem infrastruktūrā un videi draudzīgā pētniecībā, izstrādē un inovācijā, tādējādi cenšoties sasniegt divus mērķus, proti, veicināt

ražošanu, lai ātri izklūtu no pašreizējās lejupslīdes, un aktīvi ietekmēt pašlaik notiekošo ražošanas pārstrukturēšanu.

3.9. Tomēr taupības politikas dēļ daudzās ES valstīs — arī ES budžetā — finansējums šo plānu īstenošanai tika ievērojami samazināts. SVF galvenais ekonomists atzinis, ka minētās politikas negatīvā ietekme uz ražošanas apjomu bijusi daudz lielāka, nekā līdz šim tika prognozēts. Kā liecina 28 valstīs veikts pētījums, kopš krīzes sākuma 2008. gadā fiskālais multiplikators ir robežās no 0,8 līdz 1,7 ⁽⁵⁾.

3.10. Zaļās ekonomikas attīstības palēnināšanās varētu radīt būtiskas problēmas daudzām ES valstīm, jo pašlaik attīstīto un jaunietekmes valstu atšķirības tehnoloģiju jomā ir daudz mazākas un dinamiskākas. Eiropas valstīm kopumā netiek garantēta vieta to attīstīto valstu vidū, kurās ir ekonomika ar zemu oglekļa emisiju līmeni, un ilgtermiņā tas varētu radīt spiedi Eiropas Savienībā, jo rastos šaubas par spēju turpināt ekonomiski attīstītākas, sociāli vienotākas un ekoloģiski ilgtspējīgākas sabiedrības izveidi. Tomēr jāuzsver, ka Eiropas Savienībai ir spēcīgas vadošās pozīcijas tehnoloģiju un ražošanas jomā vairākās rūpniecības nozarēs, kuras nepārprotami orientētas uz nākotni.

3.11. Ar atbilstošiem ieguldījumiem un stimuliem attīstot zaļo ekonomiku, palielināsies iespējas radīt darba vietas Eiropā. Nedrīkst aizmirst pašreizējās ražošanas darbības, kas veido ES valstu ekonomikas pamatu. Daudzas no darba vietām rūpniecības nozarēs, kas pašlaik nodara ļoti lielu kaitējumu videi, būs videi draudzīgas darba vietas, ja šīs nozares īsteno pasākumus, kas ļauj paaugstināt energoefektivitāti, samazina izejvielu patēriņu un radīto piesārņojumu. Daži piemēri: autotransporta nozarē uzņēmumi, kas izstrādā un ražo elektrotransportlīdzekļus un hibrīda transportlīdzekļus, kā arī sabiedriskā transporta uzņēmumi un inženiertehniskās būvniecības uzņēmumi, kas būvē ātrvilcienu dzelzceļa līnijas, tādējādi panākot būtiskus enerģijas ietaupījumus uz vienu pasažieri salīdzinājumā ar gaisa satiksmi un parasto vilcienu satiksmi. Kā piemēru būvniecības nozarē var minēt mājokļu, kuros ir liels enerģijas patēriņš, energoefektivitātes paaugstināšanu. Tas jāveic plašāka procesa ietvaros, kas ietver arī sociālo dialogu un apspriešanos, kā arī sarunas par darba koplīgumu slēgšanu, lai nodrošinātu atzīstamus rezultātus (gan kvantitatī, gan kvalitatī) nodarbinātības jomā un līdztiesības jomā (darba apstākļi un atalgojums). Tomēr tikai astoņās ES valstīs ir oficiāli definēts jēdziens "videi draudzīga darba vieta". Atšķirīgo definīciju un metodoloģiju dēļ arī aplēses ir atšķirīgas.

⁽⁵⁾ SVF darba dokuments/13/1 (IMF Working Paper/13/1) "Growth Forecast Errors and Fiscal Multipliers", ko sagatavoja Olivier Blanchard un Daniel Leigh, 2013. gada janvāris.

4. Pilsoniskās sabiedrības ieguldījums taisnīgā pārejā uz zaļo ekonomiku, kurā tehnoloģiskā inovācija būs noteicošais uzņēmumu konkurētspējas faktors

4.1. Pilnīgi jauna trešās rūpnieciskās revolūcijas iezīme ir sasniegtais ražošanas spēku attīstības līmenis un pilsoniskās sabiedrības plašā informētība un lielā ietekme uz ilgtspējības un vides jautājumu risināšanu. Vides organizāciju, patērētāju apvienību, arodbiedrību, uzņēmēju organizāciju un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju organizāciju plašā attīstība Eiropā ir faktors, kas ļaus, veicot paredzamās pārmaiņas, radīt ekonomiku, kura nodrošinās no pārvaldības, sociālā un vides viedokļa daudz pārredzamāku un ilgtspējīgāku attīstību. Tas nebija iespējams iepriekšējās rūpnieciskajās revolūcijās, kad uzņēmumu lēmumi pilnībā noteica tehnoloģiskās un ražošanas pārmaiņas.

4.2. Starptautiskās Darba organizācijas 2009. gada jūnijā pieņemtajā Pasaules nodarbinātības paktā nepārprotami norādīts, ka “sociālais dialogs ir nenovērtējams mehānisms valsts prioritātēm atbilstošas politikas izstrādē. Tas ir stabils pamats, lai sekmētu darba devēju un darba ņēmēju apņemšanos iesaistīties valstu valdību īstenotos pasākumos, kas ir ļoti svarīgi krīzes pārvarēšanā un ilgtspējīgas atveseļošanās veicināšanā”. Svarīgi ir īstenot ar sociālajiem partneriem saskaņotu rūpniecības politiku, lai koordinētu centienus tehnoloģiju izstrādes jomā un veicinātu ražošanas infrastruktūras pārmaiņas daudzās Eiropas nozarēs, kuras ietekmējusi pāreja uz vidi saudzējošu ekonomiku, kurā ir zems oglekļa emisiju līmenis un resursi tiek izmantoti efektīvi.

4.3. Tehnoloģiskā inovācija ir zaļās ekonomikas neatņemama sastāvdaļa. Tādēļ tās nozares, uzņēmumi un tehnoloģijas, kas veicina videi nekaitīgu ekonomiku, saņems lielāku finansiālo, publisko un privāto atbalstu, jo tās stiprina Eiropas ekonomikas globālo konkurētspēju. Tāpēc *Deutsche Bank* noteikusi, ka privātie ieguldījumi tiks novirzīti šādām prioritārām jomām, kas saistītas ar klimata pārmaiņu ierobežošanu:

— tīra enerģijas ražošana no neizsīkstošiem avotiem;

— enerģijas sadales infrastruktūra un pārvaldības sistēmas;

— transporta sistēmās — pāreja uz dzelzceļa un jūras transportu, vidējā termiņā uz hibrīda transportlīdzekļiem un biodegvielām, kas zemes izmantošanas jomā nekonkurē ar pārtikas produktiem;

— “zaļā ķīmija” un jaunu materiālu izpēte;

— rūpniecības pamatnozares, kas ir energoefektīvākas un mazāk atkarīgas no izejvielu ieguves un vairāk izmanto jaunus materiālus, kuri rada mazāku piesārņojumu (ieskaitot tērauda rūpniecību un cementa ražošanu, kas rada mazāk oglekļa emisijas, utt.);

— celtniecības darbības ar mērķi uzlabot ēku energoefektivitāti un to spēju ražot enerģiju;

— atkritumu apsaimniekošana;

— lauksaimniecība (tostarp mēslošanas līdzekļi un pesticīdi);

— ūdens attīrīšanas, dekontaminācijas un atsāļošanas sistēmas.

4.4. Īpaša uzmanība jāvelta grūtībām, ar kurām saskaras Eiropas mazie un vidējie uzņēmumi, cenšoties iegūt pietiekamu finansējumu nepieciešamajiem ieguldījumiem eko-inovācijā.

4.5. Lai inovācija būtu faktors, kas nosaka konkurētspēju, uzņēmumu organizācijas modeļi jāizmanto metodes, kuras veicina darba ņēmēju līdzdalību. Jāatceras, ka darbspēka līdzdalība darba organizācijā un uzņēmuma plānošanā ir faktors, kas nepārprotami veicina inovāciju un dod iespēju paaugstināt produktivitāti. Tāpēc ir jāmodernizē darba attiecību sistēma un pieeja sarunām par darba koplīgumu slēgšanu, kā arī attiecības ar uzņēmuma vadību.

4.6. Darba ņēmēju līdzdalība uzņēmumos ir viens no galvenajiem aspektiem, kas veicina Eiropas tehnoloģiskā pārkuma stiprināšanu daudzās nozarēs un nodrošina eksporta apjoma saglabāšanu. Darba ņēmēju līdzdalību nevar vērtēt, ņemot vērā tikai gūto ienākumu sadales aspektu; paši uzņēmumi atzīst, ka tā ir būtisks elements ienākumu radīšanā⁽⁶⁾. Sarežģījumi inovācijas jomā galvenokārt saistīti ar nemainīgām organizatoriskām struktūrām, kurās darba ņēmējus uzskata par “darba rīkiem”.

⁽⁶⁾ Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda projekts EPOC.

5. Zaļā ekonomika Eiropas politikā

5.1. Konferencē “Rio+20” Eiropas Savienība rosināja veidot iekļaujošu zaļo ekonomiku, kas ļauj virzīties uz ilgtspējīgu attīstību. Komisijas mērķis ir sekmēt ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi, kā vienu no galvenajiem pasākumiem pēc konferences “Rio+20” izvirzot videi nekaitīgas ekonomikas izveidi. Šajā procesā svarīgi ir iesaistīt pilsonisko sabiedrību, tāpēc valdībām būtu jāattīsta efektīvs sociālais dialogs.

5.2. Lai veicinātu Komisijas pamatiniciatīvas “Resursu ziņā efektīva Eiropa” un Ceļveža par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā īstenošanu, Komisija 2012. gadā izveidoja Eiropas resursu efektīvas izmantošanas platformu, kura 2013. gadā izstrādās vidusposma ziņojumu un 2014. gadā — nobeiguma ziņojumu par resursu efektīvu izmantošanu un gatavo konkrētus priekšlikumus saistībā ar pāreju uz videi nekaitīgu ekonomiku šādās jomās: “Pamatnosacījumi ieguldījumiem neizsīkstošu enerģijas avotu izmantošanā” (*Framework conditions for investment in RE*), “Mērķu izvirzīšana un sasniegumu novērtēšana” (*Setting objectives and measuring progress*) — šajā sakarā jāizveido stabila rādītāju sistēma, kas papildina IKP un atspoguļotu šo pasākumu īstenošanas rezultātus attiecīgajās nozarēs un sabiedrībā kopumā (konkurētspējas uzlabošana, darba apstākļu uzlabošana, atkārtotas pārstrādes procentuālie rādītāji, energoefektivitāte un resursu izmantošanas efektivitāte, no neizsīkstošiem avotiem iegūtas enerģijas procentuālie rādītāji, piesārņojuma samazināšana) — un “Aprites ekonomika/videi nekaitīgas ekonomikas veidošana” (*Circular economy/greening the economy*).

5.3. Īpaši svarīgi ir turpināt vides nodokļu ieviešanu un samazināt lielās subsīdijas izrakteņu kurināmajam daudzās Eiropas valstīs, jo daudzu preču un pakalpojumu cenas neprecīzi atspoguļo ražošanas izmaksu kopsummu, jo tajās nav iekļautas piesārņojuma izmaksas. Brīvprātīga ekomarķējuma politika izrādījies nepietiekama, īpaši tādu krīžu laikā kā pašlaik, kad pieaug to patērētāju skaits, kuriem preces cena ir svarīgāka

nekā tās ekoloģiskie raksturlielumi. Lai vides nodokļu politika sabiedrībā gūtu plašu atbalstu, jāņem vērā šīs politikas ietekme uz uzņēmumu konkurētspēju un sociālā ietekme uz iedzīvotājiem (“enerģētiskā nabadzība”), kā arī jāīsteno papildu (rūpniecības politikas, tirdzniecības politikas un visnelabvēlīgākā stāvoklī esošu sociālo grupu atbalsta) pasākumi, lai mazinātu šo ietekmi. Jāparedz arī nodokļu atvieglojumi tiem uzņēmumiem, kas peļņu atkārtoti iegulda CO₂ emisiju samazināšanā (veido atkārtotu ieguldījumu fondus klimata pārmaiņu un citu negatīvu vides parādību novēršanai), bet ar nosacījumu, ka fondu pārvaldībā ir jāiesaista darba ņēmēji.

5.4. Komisija apstiprināja Septītās vides rīcības programmas projektu, kurā izklāstīts, kā vides politika sekmēs pāreju uz zaļo ekonomiku. Parlamentam un Padomei ir jāapstiprina šī programma, un EESK devusi savu ieguldījumu, izstrādājot īpašu atzinumu⁽⁷⁾. Tomēr Savienības daudzgadu finanšu shēmā 2014.–2020. gadam ir būtiska pretruna: tautsaimniecības nozarēm, kas rada visvairāk CO₂ emisijas (mājokļu būvniecība, enerģētika, rūpniecība un transports), nesaņem visvairāk ES līdzekļu.

5.5. Saistībā ar ES tirdzniecības politiku būtu jāņem vērā šāds apsvērums: lai mazinātu uzņēmumu pārvietošanas riskus, oglekļa nodokļa paaugstināšana būtu jāsaista ar līdzvērtīgu tarifu noteikšanu tām valstīm, kas atsakās ievērot starptautiskās vienošanās emisiju samazināšanas jomā. Lai gan oglekļa nodoklis ir brīvās tirdzniecības ierobežojums, starptautiskā sabiedrība citos gadījumos to jau ir akceptējusi. Monreālas protokolā par ozona slāņa aizsardzību paredzēta iespēja noteikt tirdzniecības ierobežojumus, lai veicinātu tā ievērošanu, jo brīvā tirdzniecība nav pašmērķis, bet nozīmē ilgtspējīgu labklājības radīšanu. Nav šaubu, ka svarīgāk ir novērst klimata pārmaiņu izraisīto planētas katastrofu, nevis saglabāt pasaules tirgus atvērtus precēm, kas rada būtisku siltumnīcefekta gāzu emisijas apjomu.

Briselē, 2013. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

⁽⁷⁾ EESK atzinums par tematu: “ES Septītā vides rīcības programma”, OV C 161, 6.6.2013., 77.-81. lpp.

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

490. PLENĀRĀ SESIJA 2013. GADA 22. UN 23. MAIJĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums “Plāns padziļinātas un patiesas EMS izveidei. Eiropas debašu sākums””

COM(2012) 777 final/2

(2013/C 271/04)

Ziņotājs: **CEDRONE kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 19. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums “Plāns padziļinātas un patiesas EMS izveidei. Eiropas debašu sākums” ”

COM(2012) 777 final/2.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 24. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē), ar 149 balsīm par, 12 balsīm pret un 25 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komisijas paziņojums ir nozīmīgs ieguldījums ļoti vajadzīgo debašu par ES uzsākšanā un ievērojams progresīvs solis salīdzinājumā ar līdzšinējām metodēm un saturu attiecībā uz ekonomisko un monetāro savienību (EMS). Turklāt tajā pirmo reizi ir dotas norādes par Savienības starptautisko lomu un politisko nākotni. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu, kas var būt vēsturiska pagrieziena punkts ar nosacījumu, ka Padome pēc 20 gadiem beidzot būs tik drosmīga un parādīs nepieciešamo gribu, lai pieņemtu un īstenotu noteikumus, kuri palīdzēs strauji sasniegt izvirzītos mērķus.

1.2. Ar 2011.–2012. gadā pieņemtajiem lēmumiem Eiropa dome faktiski uzsāka svarīgu un strukturētu Eiropas pārvaldības reformu attiecībā uz pārмērīgas makroekonomiskās nelīdzsvarotības uzraudzību, grāmatvedības noteikumu nostiprināšanu un eurozonas valstu ekonomikas politikas koordināciju. Nepiecie-

šamie instrumenti EMS stabilitātes nodrošināšanai ir netradicionāli pasākumi, par kuriem nesen izlēma Eiropas Centrālā banka (ECB) un kuros ir paredzēta grūtībās nonākušo valstu valdību vērtspapīru reglamentēta, bet neierobežota iepirkšana, vienota uzraudzības mehānisma izveide, lai nodrošinātu stingru un objektīvu prudenciālo uzraudzību un pārrautu saikni starp valstīm un bankām, kā arī banku likvidācijas noteikumi.

1.3. EESK atbalsta Komisijas paziņojumā izklāstīto eurozonas stiprināšanas stratēģiju, kuru nesen atkārtoti apstiprināja Eiropas domes priekšsēdētājs *Van Rompuy* (“Ceļā uz patiesu ekonomisko un monetāro savienību”), tomēr uzskata, ka pēdējās desmitgades notikumi liecina: šī stratēģija nav pietiekama, lai dalībvalstīm, iedzīvotājiem un uzņēmumiem nodrošinātu EMS priekšrocību pilnīgu izmantošanu. Saskaņā ar Māstrihtas līgumu Padomei ir politiskas saistības, kas nopietni **ierobežo** atbilstoši šim Līgumam izveidoto EMS. Tieši tāpēc tagad Komisija ir nākusi klajā ar Plānu **padziļinātas un patiesas EMS** izveidei.

1.4. Lai EMS piešķirtu lielāku stabilitāti un eurozonas valstīm nodrošinātu ekonomikas un nodarbinātības izaugsmi, nekavējoties (nevis vidējā termiņā vai ilgtermiņā) ir vajadzīgi izlēmīgāki pasākumi, piemēram, izaugsmes plāns un spēcīgāki ekonomikas integrācijas mehānismi, kas Padomei ir jāievieš. Tas nozīmē, ka ir nepieciešama makro- un mikropolitiku kombinācija, neatlaidīgi centieni, solidaritāte, uzticēšanās un piederības izjūta gan dalībvalstu starpā, gan starp dalībvalstīm un ES, neaizmirstot, ka apspriežamo pasākumu galvenais mērķis ir labums visiem iedzīvotājiem.

1.5. EESK atzinīgi vērtē šo paziņojumu, tomēr norāda: pat ja izdotos īstenot visu paredzēto, būtu grūti sasniegt būtiskus rezultātus, sevišķi attiecībā uz lēmumu pieņemšanas metodi, jo trūkst konkrēta priekšlikuma par politisko savienību, kas kļūtu par euro mājvietu. Tas pats attiecas uz parādu, asimetrisku satricinājumu pārvarēšanu, izaugsmi, konkurētspēju, nodarbinātību (kurai vajadzētu paredzēt sistemātisku ietekmes novērtējumu). Visi šie faktori pašreizējā situācijā darbojas ierobežojoši.

1.6. EESK atgādina, ka Komiteja jau ir izstrādājusi atzinumus un norādījusi risinājumus lielai daļai Eiropas Komisijas pašreizējo priekšlikumu, it īpaši priekšlikumiem par EMS un ECB ierobežojumiem, izaugsmi un valsts parādu⁽¹⁾. Komisijas un Padomes spertie soļi līdz šim ir bijis labs pamats darba turpināšanai šajā jomā. Tāpēc Komiteja pozitīvi vērtē to, ka Eiropas Komisija ir nolēmusi turpmāk izstrādāt norādījumus šajos jautājumos, un cer, ka Padomei tā būs atbilstoša iespēja, lai steidzami īstenotu konkrētus pasākumus parāda un izaugsmes jomā un tādējādi īstenotu īstu kvalitātes lēcieni.

1.7. Lai gan paziņojumā minētie pēdējie ES lēmumi, kaut arī tikai daļēji, tomēr atbilst makroekonomikas sistēmai, nepiemēroti šķiet mikroekonomikas līmeņa priekšlikumi, kas attiecas uz ražošanas nozarēm, kuras ir vienīgās, kas var atjaunot izaugsmi. Ar Komisijas dokumentu iecerēts uzsākt debates par EMS — jautājumu, kas sniedzas tālāk par fiskālo konsolidāciju un makroekonomisko politiku. Būtu vajadzīgas arī mikroekonomikas rīcībpolitikas, piemēram, reāls rūpniecības pakts.

1.8. Turklāt Komisijas priekšlikums varētu gūt lielāku atbalstu, ja dažādos grafika posmos, kas noteikti pasākumu īsteno-

šanai ar mērķi stabilizēt EMS un uzlabot tās darbību, būtu sniegtas skaidrākas atsauces uz nepieciešamību īstenot ES rīcībpolitikas saskaņā ar šo mērķi, nosakot paredzētās rīcības jomas un jauninājumus, kuri jāievieš, lai racionalizētu ES izdevumus un palielinātu to efektivitāti.

1.9. Komisija var sniegt un tai ir jāsniedz ieguldījums nepieciešamo reformu īstenošanā, lai palielinātu valstu ražošanas un administratīvo sistēmu konkurētspēju, pieņemot novatoriskas metodes un kritērijus pasākumiem attiecībā uz vienoto tirgu, struktūrfondu pārvaldību un galvenajām kopējās politikas jomām. Turklāt Komisijai vajadzētu izmantot ECB ieviestās inovācijas un, kā EESK ir vairākkārt norādījusi, ierosināt tikpat būtiskas izmaiņas to ES rīcībpolitiku īstenošanā, kas visvairāk skar ES visneaizsargātākās teritorijas, reģionus un nozares.

1.10. Kas attiecas uz ECB, ir pilnībā jāizmanto tās konfigurācija par labu izaugsmei un nodarbinātībai un tās kā pēdējās instances aizdevēja funkcija. Eurozonas valstu nodoms īstenot šādu virzību palīdzētu stiprināt uzticēšanos ECB un euro, kā arī apturēt spekulatīvus uzbrukumus, it īpaši attiecībā uz valstīm, kurās ir vislielākās budžeta grūtības.

1.11. Euro stabilitāti nevar uzticēt vienīgi ECB un kopējai monetārajai politikai, atstājot dalībvalstīm pilnīgu autonomiju nodokļu politikas un budžeta politikas jomā. EESK uzskata, ka **vienota eurozonas budžeta perspektīvā fiskālās savienības izveidi** nevar, kā tas paredzēts paziņojumā, atlikt uz vēlāku laiku; kopā ar vienotu valūtu un vienotu banku uzraudzību tai jāklūst par vēl vienu pīlāru, uz kā īstermiņā un vidējā termiņā veidot EMS stabilitāti un tādējādi pārliecināt tirgus par Eiropas projekta saskaņotību.

1.12. Komisija pieliek ievērojamas pūles **institucionālo priekšlikumu** jomā. EESK uzskata, ka ir lietderīgi beidzot iekļaut darba kārtībā institucionālo jautājumu, tostarp arī politisko savienību, kas ir Komisijas inovatīvo priekšlikumu pamatā. Tas ir pilnīgi jauns priekšlikums. Tomēr Komiteja uzskata, ka lielākā daļa šo priekšlikumu vairāk vai mazāk atbilst pašreizējam satvaram un progress ir ļoti ierobežots, tātad, ja Padome, uzskatot tos tikai par stimulu rīcībai, nedarīs vairāk, tie neko neatrisinās.

⁽¹⁾ OV C 143, 22.5.2012., 10. lpp.

1.13. Komisijas priekšlikumi varētu būt kārtējais starpposms, bet EESK, kam vajadzētu būt šā procesa dalībnieci, ņemot vērā to, kas jau ierosināts un apstiprināts, uzskata, ka dažos jautājumos vairs nav laika īstenot daļējus pasākumus, bet ir strauji jāuzlabo gan politikas satura, gan lēmumu pieņemšanas procesa kvalitāte, lai tos īstenotu. Jāpārtrauc izlikties, lai vēlāk neturpinātu atkārtot, ka vajadzīga "īsta" politika, "īsta" EMS, "īsta" politiska savienība utt. **Jārīkojas** izlēmīgāk un ātrāk, **tieši tagad**, gan, lai **apturētu lejupslīdi**, kas aptvērusi lielu ES daļu, gan arī, lai atrisinātu kādu laiku atliktās problēmas, ko starptautiskā finanšu krīze ir saasinājusi.

1.14. EESK, vadoties no Komisijas priekšlikumiem, aicina Padomi rīkoties drosmīgāk un skaidrāk attiecībā uz panākto vienošanos ieviešanu un priekšlikumiem, kas jāpieņem un jāīsteno, un ar mērķi grozīt Līgumu it īpaši atbalstīt vairākuma balsošanas paplašināšanu, attiecinot to uz visiem jautājumiem, sākot ar ekonomikas un nodarbinātības politiku.

1.15. EESK priekšlikumu kopsavilkums

1.15.1. Lai faktiski īstenotu EMS, EESK uzskata, ka nekavējoties (negrozot Līgumu) ir jāīsteno šādi pasākumi:

- samazināt kredītu tirgus sadrumstalotību tā, lai, nodrošinot vienlīdzīgus nosacījumus, kredītu izmaksas būtu vienādas visās dalībvalstīs.
 - 1.15.2. Vidējā termiņā un/vai ilgtermiņā, vajadzības gadījumā grozot Līgumu, jāīsteno šādi pasākumi:
 - līdztekus monetārajai, finanšu un nodokļu pārvaldībai izveidot faktisku ES ekonomikas pārvaldību, arī lai panāktu lielāku saskaņotību starp centralizētajām un decentralizētajām politikas jomām;
 - papildināt ECB pilnvaras;
 - stiprināt lēmumu pieņemšanas metodi un struktūras, izveidojot vienu struktūrvienību, lai nodrošinātu euro "pārvaldību", pabeigtu un saskaņotu esošo sistēmu un īstenotu fiskālo savienību, sākot ar eurozonas kopēja budžeta izveidi un paredzot arī solidaritātes mehānismu, lai samazinātu valstu ekonomiskās atšķirības;
 - īstenot sociālu paktu sociālai savienībai, iesaistot sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas;
 - ar ciešākas sadarbības palīdzību izveidot politisku savienību, arī lai nodrošinātu vienotu pārstāvību euro un īstenotu demokrātiskāku un pārredzamāku lēmumu pieņemšanas procesu. Šajā sakarā varētu būt lietderīgi piešķirt nākamajam Eiropas Parlamenta sasaukumam likumdevēja pilnvaras, ko tas īstenotu kopā ar Padomi;
 - nodrošināt labāku ES pārstāvību starptautiskajās struktūrās.
2. Vispārīgas piezīmes: problēmjautājumi
- 2.1. Komiteja apzinās, ka šobrīd mēs apspriežam vienu no sarežģītākajiem jautājumiem. Eiropa ieiet jaunā ciešākas integrācijas posmā, un tas saistīts ar virkni drosmīgu pasākumu. EESK ļoti atzinīgi vērtē debašu par EMS nākotni uzsākšanu kā pirmo soli šajā virzienā un norāda, ka EMS makroekonomiskā realitāte ir mikroekonomikas jomā pieņemtu lēmumu rezultāts. Tāpēc makroekonomiskā un mikroekonomiskā politika būtu jāsaskaņo virzībā uz vieniem un tiem pašiem vispārējiem mērķiem.
- uzsākt Eiropas iniciatīvu izaugsmei, jo tikai ar taupības pasākumiem vien nav iespējams izpildīt nevienu no Savienības noteiktajiem kritērijiem;
 - atvieglot ekonomisko asimetriju pārvarēšanu starp valstīm, izmantojot solidarāras konverģences mehānismu; varētu veikt uz mikrolīmeni vērstus pasākumus, lai palīdzētu krīzes vissmagāk skartajām valstīm un samazinātu jauniešu bezdarbu (piemēram, piešķirot ES atbalstu par katru darbā pieņemto jauniešu, citiem vārdiem sakot, radīt pozitīvus nosacījumus;
 - sākt risināt parāda jautājumu, ko pieprasa Komisija un EESK, lai pievērstos visu to valstu problēmām, kuras ir ieviesušas vai gatavojas ieviest euro;
 - ātri izveidot banku savienību un ieviest Eiropas uzraudzību;
 - pabeigt vienotā tirgus izveidi visās nozarēs (nodokļu, finanšu, banku, enerģētikas, pakalpojumu, pētniecības un inovācijas utt.);

2.2. Līguma par Eiropas Savienības darbību 9. pantā, ko papildina 151. un 153. pants, būtībā ir paredzēts, ka, nosakot un īstenojot savu politiku un darbības, ES jāņem vērā prasības, kas saistītas ar augsta nodarbinātības līmeņa veicināšanu, dzīves un darba apstākļu uzlabošanu un sociālās atstumtības apkarošanu. Komiteja ar neizpratni konstatē, ka izskatāmajā paziņojumā neviens no šiem kritērijiem nav ņemts vērā kā “padziļinātas un patiesas EMS izveides” mērķa sastāvdaļa. EESK ne vien prasa skaidri nosaukt šos mērķus, bet arī uzskata, ka ir pastiprināti jāuzrauga (ietekmes novērtējumi) ekonomiskās un monetārās politikas ietekme uz sociālo situāciju un darba tirgu; kā arī uzskata, ka ir lietderīgi izstrādāt pasākumus, ar kuriem novērst negatīvas sociālās sekas, ko šāda politika varētu radīt.

2.3. Nevienu no Komisijas izvirzītajiem priekšlikumiem stabilākai un uzticamākai EMS faktiski nevar īstenot (ne īstermiņā, ne vidējā termiņā vai ilgtermiņā), ja dalībvalstis un jo īpaši valstis, kuras ekonomikas un finanšu krīze ir skārusi vissmagāk, neatjaunos izaugsmi un neatrisinās problēmas saistībā ar nodarbinātību un bezdarbu, kas strauji pieaug īpaši jauniešu vidū, un nesamazinās atšķirības, kuras joprojām pastāv starp dalībvalstīm. Taču neko nebūs iespējams sasniegt arī tad, ja Padome un Eurogrupa neņem vērā Komisijas ierosinājumus turpināt EMS izveides pabeigšanai nepieciešamās reformas, kas tiek gaidītas jau 20 gadu, un ja dalībvalstis šajā virzienā nepieliks visas pūles, lai kopīgi pārvaldītu daļu no katras valsts suverenitātes, kas šim nolūkam ir nepieciešams.

2.4. Komisijas galvenās bažas joprojām ir nodrošināt dalībvalstu ekonomikas politikas koordināciju, izmantojot saskaņotu pasākumu un instrumentu kopumu, lai pastiprinātu budžeta politikas un uzraudzības sistēmu konvergenci. Tas ļautu vislielākajos parādos nonākušajām valstīm mazināt grūtības finansēt publisko parādu un ievērot Komisijas ierosinātos stingros parāda samazināšanas un tā atmaksājamības nodrošināšanas plānus, kuras nesen apstiprināja dalībvalstis (fiskālais pakts). Taču, lai atgūtu iedzīvotāju un tirgu uzticēšanos, valstu līmeņa pasākumiem jāiekļaujas Eiropas kopīgā pieejā un jārada konkrēta, pozitīva ietekme uz iedzīvotājiem un uzņēmumiem; tādēļ starp makroekonomiskajām un mikroekonomiskajām (jaunieši, darba tirgus, sociālā drošība) rīcībpolitikām ir vajadzīga lielāka saskaņotība.

2.5. Lielā daļā eurozonas valstu ir sācies piektais negatīvas izaugsmes gads, un prognozes turpmākajiem gadiem attiecībā uz svarīgākajiem makroekonomikas mainīgajiem lielumiem liecina par ļoti nelieliem uzlabojumiem. Lai Komisijas ierosinātie priekšlikumi EMS nostiprināšanai būtu ticami un kļūtu par

tematu plašai, vispārējai diskusijai par EMS nākotni, kurā piedalītos ne vien eksperti, bet visa Eiropas pilsoniskā sabiedrība, tie ir jāpapildina ar citām piezīmēm un/vai pasākumiem.

2.6. Pildot ar ES noslēgtās saistības, eurozonas valstīm arī nākamajos gados ir jāturpina īstenot stingru budžeta politiku, ko pirmām kārtām varētu panākt ar reformām, kas vērstas uz valstu budžetu struktūras racionalizāciju gan publisko izdevumu, gan ieņēmumu jomā, pienācīgi ņemot vērā taisnīgu sadali un fiskālo multiplikatoru efektu. Tas ļautu gūt efektīvus ietaupījumus, kas budžetu ietekmētu neitrāli, nesamazinot izdevumus nozarēs, kuras ir svarīgas ekonomikas izaugsmei un sociālajai labklājībai, piemēram, veselības, sociālās drošības sistēmu, izglītības, pētniecības un inovācijas, kā arī infrastruktūras jomā⁽²⁾.

2.7. Taču šie valstu līmeņa pasākumi jāpapildina ar Eiropas līmeņa pasākumiem, kas nepieciešami ekonomikas izaugsmei, nodarbinātības veicināšanai un ieguldījumu atsākšanai, piemēram, uzlabot valstu darba tirgu darbību, lai integrētu tos eurozonā, arī izmantojot makroekonomisko dialogu⁽³⁾; daļēji sadalīt valsts parādu, lai ierobežotu spekulāciju; izlaist EIB un EIF euroobligācijas, lai finansētu izaugsmi un piesaistītu globālo uzkrājumu pārpalikumus⁽⁴⁾; iespēja no valsts parāda izslēgt dažus strukturālus ieguldījumus, kas nepieciešami pozitīva izaugsmes cikla aizsākšanai; visbeidzot, gan valstu valdībām, gan Eiropas līmeņa lēmumu pieņēmējiem pievērst pastiprinātu uzmanību rūpniecības politikai.

2.8. Atbildība par minēto rīcībpolitiku īstenošanu gulstas uz dalībvalstu valdībām, tomēr savu institucionālo prerogatīvu un tās pārvaldībā esošo ES budžeta resursu ietvaros Komisijai jānodrošina to īstenošana, tādējādi palīdzot samazināt joprojām pastāvošo nelīdzsvarotību un atšķirības starp teritorijām.

2.9. Turklāt EESK norāda, ka Komisijas analizē par EMS vēsturiskajiem aspektiem nav minēti faktiskie ekonomiskie un politiskie ierobežojumi, kuri bija euro rašanās brīdī un kuri ir galvenais cēlonis krīzei, kas skar euro un ES. Tikpat divaini šķiet tas, ka EMS analizē nav ne atsaucē, ne novērtējuma attiecībā uz Māstrihtas kritērijiem, monetārās politikas “vienotību” un uz

⁽²⁾ OV C 133 9.5.2013., 44. lpp.

⁽³⁾ Turpat.

⁽⁴⁾ Sk. 1. zemspējas piezīmi.

valstu ekonomikas asimetriju. Turklāt nešķiet pārliecinošs arguments, ka 2008. gada krīzē ir vainojams tikai parāds, nevis ES un valstu valdību politiskais vājums, it īpaši ņemot vērā, ka jau kopš EMS pirmsākumiem dalībvalstis ir sistemātiski atteikušās sākt debates par fiskālās un budžeta politikas koordinēšanu.

2.10. Būtu steidzami jāīsteno ekonomikas savienība, proti, ES ekonomikas pārvaldība (vienlaikus ar banku savienību vai pirms tās utt.), un Komisijas paziņojums liek pamatu šai virzībai.

3. Īpašas piezīmes par priekšlikumu saturu: pozitīvās iezīmes un trūkumi

3.1. **Īstermiņā** ir ņemti vērā un aprakstīti septiņi priekšlikumi, no kuriem daži ir jau zināmi, jo atsaucas uz nesen apstiprinātajiem ES pasākumiem: Eiropas pusgads, sešu un divu tiesību aktu priekšlikumu paketes un ECB uzticētā banku uzraudzība. Tie visi ir nozīmīgi soļi, kas ir pilnībā jāīsteno saskaņā ar attiecīgajiem Eiropas tiesību aktiem un Padomes pieņemtajiem konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem. Komisijas priekšlikumi, kurus EESK uzskata par visinteresantākajiem, ir šādi.

3.1.1. Pirmkārt, pēc vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ieviešanas ieviest arī vienota noregulējuma mehānismu, lai atrisinātu grūtībās nonākušo banku problēmas. Visnovatoriskākais aspekts šeit ir tas, ka noregulējuma izmaksas sedz akcionāri un kreditori; visi papildu resursi, kas nepieciešami pārstrukturēšanas procesa finansēšanai, jāsedz pašai banku nozarei, nevis nodokļu maksātājiem ⁽⁵⁾.

3.1.2. Otrkārt, ieviest **“konverģences un konkurētspējas instrumentu”**, lai atbalstītu strukturālo reformu īstenošanu eurozonas valstīs. Priekšlikumā ir ļoti detalizēti aprakstīta (paziņojuma 1. pielikums) procedūra minētā instrumenta izveidei nepieciešamo vienošanos panākšanai un ievērošanai. Taču nav noteikts līdzdalības līmenis un finansiālā atbalsta apmērs, ko varētu saņemt dalībvalstis; šie divi elementi ir izšķirīgi, lai nodrošinātu instrumenta ilgtspēju, lai arī Komisija patur sev tiesības izstrādāt detalizētāku priekšlikumu par šā instrumenta īstenošanas kārtību (paziņojuma 25. lpp.). EESK uzskata, ka šāds instruments būtu jāievieš pirms strukturālajām reformām vai vismaz vienlaikus ar tām, lai mazinātu negatīvo ietekmi. EESK uzsver arī, ka konverģences un konkurētspējas instruments var

būt efektīvs tikai tad, ja to piemēro pakāpeniski, saskaņojot to ar valstu līmenī veiktiem pasākumiem un iniciatīvām.

3.1.3. Turklāt šķiet, ka priekšlikums par daudzgadu finanšu shēmu tiek uztverts kā sods tiem, kuri neievēro “paktu starp dalībvalstīm un Eiropas Komisiju”, nevis kā stimuls Eiropas līmenī izstrādāto rīcībpolitiku īstenošanai. Stingrie makroekonomikas nosacījumi, kas jāpilda dalībvalstīm, būtu jāpapildina ar jaunu izaugsmes un nodarbinātības iespēju (īpaši jauniešiem) attīstības plānu, kas jāizstrādā ar sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības pārstāvju aktīvu līdzdalību.

3.1.4. ES un euro noteiktā loma starptautisko monetāro iestāžu pārvaldībā un euro ārējās pārstāvības spēju nostiprināšana ir divi svarīgākie aspekti, uz kuriem norāda Komisija un arī EESK daudzos savos atzinumos, lai ES un vienotā valūta starptautiskajā monetārajā pārvaldībā iegūtu lielāku ietekmi un lēmumu pieņemšanas pilnvaras. Tomēr Komisija neizskaidro ne iekšējās, ne ārējās ar izskatām priekšlikumu saistītās grūtības eurozonā, ņemot vērā ASV administrācijas (kā arī Lielbritānijas) ne visai labvēlīgo attieksmi pret euro ietekmes palielināšanos (un ar to saistīto dolāra ietekmes samazināšanos), kā arī eurozonas valstu joprojām atšķirīgo pieeju specifisku ekonomisku un politisku interešu aizsardzībai daudzās jaunattīstības valstīs, kurām palīdz Starptautiskais Valūtas fonds (SVF).

3.2. **Vidējā termiņā** priekšlikumi attiecas galvenokārt uz parāda dzēšanas fonda (PDF) izveidi, kas ir pakļauts stingriem nosacījumiem, lai ierobežotu morālo kaitējumu, kā arī uz valsts parāda jauna instrumenta ieviešanu eurozonai (europarādzīmes); šie priekšlikumi jau labu laiku tiek apspriesti galveno ES iestāžu un dalībvalstu diskusijās. Arī EESK savos atzinumos vairākkārt uzsvērusi nepieciešamību izmantot ES obligācijas daļējai parāda savstarpējai sadalīšanai (euroobligācijas) kā papildu instrumentu ne tikai, lai eurozonā valstīm ar vislielāko parādu atvieglotu valsts parāda finansēšanu, bet arī, lai samazinātu parāda apkalpošanas izmaksas ⁽⁶⁾.

3.2.1. Tāpēc, pēc EESK domām, būtu bijis labāk, ja Komisija attiecībā uz ES ekonomikas ministru vai citiem priekšlikumiem būtu izvirzījusi savu priekšlikumu un/vai priekšlikumu, kurā būtu atsaucē uz pašas EESK agrāk iesniegtiem priekšlikumiem, lai arī Komiteja atzīst, ka Komisijas dokumentā ir iekļauta Vācijas Ekonomikas ekspertu padomes priekšlikuma būtība.

⁽⁵⁾ OV C 44, 15.2.2013., 68. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 299, 4.10.2012., 60. lpp.

3.2.2. Tomēr, liekot uzsvaru uz parādu dzēšanas fondu, netiek ņemts vērā fakts, ka valsts parāda samazināšanas politika šajā gadījumā ir atkarīga ne vien no panākumiem publisko izdevumu samazināšanā, bet galvenokārt ienākumu palielināšanā. Tas ir pareizais virziens, turklāt daudz ilgākā laikposmā par vidējo, lai parāda un IKP attiecību samazinātu zem Māstrihtas līgumā noteiktā sliekšņa. Iespējams, ka vislabākais priekšlikums joprojām ir euroobligāciju ieviešana, ko Komiteja jau ir detalizēti izskatījusi ⁽⁷⁾. Taču lielākā problēma, acīmredzot, ir nevis tehniskā instrumenta, bet gan risinājuma izvēle.

3.2.3. Turklāt priekšlikums kopumā atbilst stabilitātes pakta pieejai attiecībā uz dalībvalstīm izvirzītajām prasībām, bet ar to nav ieviesti nekādi jauninājumi, kas liecinātu par pārmaiņām šajās rīcībpolitikās, kuras vairs nevar turpināties tajā pašā virzienā.

3.3. **Ilgtermiņā**, kas Komisijas dokumentā ir vismazāk izstrādātā daļa, ir paredzēta EMS attīstība virzībā uz banku, fiskālo un ekonomikas savienību. Neapšaubāmi, tie ir mērķi, kurus EESK atbalsta ar nosacījumu, ka tiek noteikta to īstenošanas kārtība. EESK piekrīt, ka jāpanāk dalībvalstu ekonomikas politikas pilnīga integrācija, sevišķi fiskālajā un ekonomikas jomā, un jāveido vienots ES budžets, kam ir pašu finanšu resursi un nodokļu autonomija.

3.3.1. Attiecībā uz institucionālajiem aspektiem paziņojums aprobežojas ar to aprakstu, norādot, uz kādiem pamatiem būs iespējams izveidot ekonomisko un monetāro savienību ar stingrāku juridisko struktūru un galveno ekonomikas rīcībpolitiku pārvaldību, bet tajā nav minēti makroekonomiskie un mikroekonomiskie nosacījumi, ar kuriem jānodrošina priekšlikumu īstenošanas iespējamība ilgtermiņā.

3.3.2. EESK uzskata, ka tik vērienīgu mērķi var veiksmīgi sasniegt, īstenojot ciešāku sadarbību, kas vērsta uz politiskas savienības izveidi. Šo procesu varētu atvieglot, ja starptautiskajā makroekonomiskajā kontekstā varētu pabeigt tikai daļēji veiktās reformas saistībā ar kredītu un finanšu tirgu darbības nosacījumiem, makro- un mikrouzraudzības mehānismiem un makroekonomiskās nelīdzsvarotības (sākot ar ASV deficītu un Ķīnas pārpalikumu), kas saasināja finanšu krīzi, samazināšanu. Bez vērā ņemama progresā šajā virzienā būs grūti izvairīties no citām ekonomikas un finanšu krīzēm.

⁽⁷⁾ Turpat.

4. Politiskā savienība

4.1. Vispārīgi principi

4.1.1. EESK tomēr atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas centienus pievērsties pašreizējam ES demokrātijas deficītam, kā arī apsvērumam, ka galvenā problēma ir suverenitātes nodošana. Tas nozīmē, ka jāuzsāk process, lai izveidotu politisku savienību, kas ar pārredzamākas un demokrātiskākas lemsanas procedūras palīdzību apvieno un kopīgi pārvalda dažas suverēnas rīcībpolitikas, kuras līdz šim bijušas dalībvalstu kompetencē, ar mērķi nodrošināt vienotu euro pārstāvību un Eiropas līmeņa pārvaldību — tas ir otrs EMS pīlārs, kas vēl pietrūkst.

4.1.2. Šajā sakarā EESK uzskata, ka:

— īstermiņā nav vajadzības grozīt Līgumu, kā tas pietiekami plaši izskaidrots EESK priekšlikumos. Tāpēc labāk būtu koncentrēt spēkus ilgtermiņa priekšlikumiem;

— pamatots ir apgalvojums, ka eurozonu problēma skar smagāk, tāpēc ir pilnīgi nepareizi turpināt runāt par makro- un mikroekonomikas politikas koordināciju, bet jārunā par kopēju ekonomikas politiku, līdzīgi kā tas notiek saistībā ar banku savienību, vienotu uzraudzību ES līmenī, monetāro politiku utt.

4.1.3. Tāpēc problēma neslēpjas grūtībās iesaistīt Eiropas Parlamentu (EP), bet drīzāk gan izveidot vienotu lēmumu pieņemšanas procesu starp eurozonas valstīm, kurā tiktu attiecīgi iesaistīts EP. Vairs nav pieļaujams, ka katrā valstī tiek saglabāta neatkarīga ekonomikas un rūpniecības politika un kopēja monetārā politika, kas nostāda neizdevīgā situācijā vājāko valstu ekonomiku un kurā nav paredzēti kompensācijas mehānismi.

4.2. Atbildības optimizācija

4.2.1. EESK atbalsta EP un valstu parlamentu iesaistīšanu diskusijā par priekšlikumiem attiecībā uz izaugsmi. Tāpat būtu jārikojas saistībā ar pielāgošanās programmām, neaprobežojoties ar vienkāršu informēšanu. Tomēr mēs joprojām atrodamies mākslīgām formalitātēm pilnā vidē, kas ir tālu no tā, kas būtu darāms ES lēmumu pieņemšanas procesā.

4.2.2. Savukārt inovatīvi šķiet priekšlikumi par politiskajām partijām, kurām jāklūst eiropeiskām nevis vārdos, bet darbos un attiecīgi jārikojas kā vienotai Eiropas struktūrai, nevis valstu specifisku īpatnību sakopojumam, kas pielāgojas atsevišķu valstu vai citu organizāciju (arodbiedrību, uzņēmēju utt.) darbībai.

4.2.3. Būtu ieteicams, lai ne tikai partijas, kā ierosina Eiropas Komisija, bet arī Eiropas citas lielās organizācijas (piemēram, arodbiedrības, uzņēmēju apvienības utt.) vismaz eurozonā organizētos un rīkotos atbilstoši kopējas loģikas, nevis nacionāliem apsvērumiem, ņemot vērā 2014. gada vēlēšanas. Lai arī nepietiekams, tas tomēr būtu ievērojams solis uz priekšu; tomēr tas visiem būtu labs piemērs.

4.2.4. Sakarā ar vēlēšanām EP vajadzētu piešķirt likumdošanas pilnvaras, kas tam ļautu (kopā ar Padomi) iepriekš noteiktā termiņā dot signālu par pāreju uz politisko savienību, kura paplašina vairākuma balsošanu, attiecinot to uz visām jomām un piešķirot Eiropas Parlamentam tiesības balsot arī par izaugsmes un nodarbinātības jautājumiem.

4.3. Jautājumi saistībā ar Līguma grozījumiem

4.3.1. EESK atbalsta ekonomikas politikas un nodarbinātības politikas, kas ir vienas medaļas divas puses, apvienošanu un saskaņošanu, lai arī tā ir ekonomiska, nevis juridiska problēma. Attiecībā uz visu ekonomikas rīcībpolitiku kopumu ir nepieciešams kopīgs lēmumu pieņemšanas process, kas apvieno stratēģiju "Eiropa 2020", valstu budžetu koordinēšanu, makro- un mikroekonomikas rīcībpolitikas, eurozonas darba tirgu utt., lai sniegtos tālāk par pašreizējo lēmumu pieņemšanas sistēmu. Nav iedomājams, ka EP pietiek iecelt attiecīgu komisiju, lai mainītu EMS.

4.3.2. Turklāt nav saprotams uzskats, ka, uzticot Komisijas priekšsēdētāja vietniekam, kas atbild par ekonomikas politikas jautājumiem, pilnvaras koordinēt EMS, pat sadarbībā ar EP, varētu uzlabot pašreizējo situāciju. Šajā sakarā pietiek minēt ārpolitikas piemēru. Tāpēc komisāram vai iespējamam ministram vajadzētu piešķirt faktiskas pilnvaras.

4.3.3. Tik svarīgu jautājumu nevar atrisināt ar juridiskām un parlamentārām formalitātēm, ja vispirms netiek pieņemts lēmums par ekonomikas, monetārās un nodarbinātības rīcībpolitikas politikas suverenitātes nodošanu no valsts līmeņa uz ES līmeni, kā EESK to ir vairākkārt ierosinājusi. Vajadzētu izveidot eurozonas "ekonomisko valdību", kuru ar lēmumu pieņemšanas pilnvarām un vairākuma balsošanu vadītu Eurogrupa kopā ar EP, kā arī veikt vajadzīgos Līguma grozījumus. Tas būtu jādara nekavējoties, tikpat steidzami, kā tika noslēgts fiskālais pakts, izskatīta banku savienība utt. Tas ļautu īstenot ekonomikas un rūpniecības politikas vienotu tirgu, izaugsmi un nodarbinātību, kuras pamatā būtu valstu kopīgs redzējums un solidāri lēmumi ES iedzīvotāju interesēs.

4.4. ES ārējā pārstāvība

4.4.1. EESK pozitīvi vērtē visus priekšlikumus par eurozonas ārējo pārstāvību. Ņemot vērā krīzes starptautisko ietekmi un attiecības starp valūtām, tas ir būtisks paziņojuma punkts. Pašlaik euro faktiski ir kā māla pods starp dzelzs traukiem. Eiropas Komisijas noteiktā stratēģija eurozonas klātbūtnes nostiprināšanai SVF pirmajā posmā paredz piešķirt tai novērotāja statusu un tikai pēc tam pieprasīt atsevišķu vietu. Runa ir par ilgiem laikposmiem, kas vājina eurozonu, kurai, gluži pretēji, nekavējoties vajadzētu nodrošināt vienotu pārstāvību dažādās organizācijās, kā EESK jau sen norādījusi. Tāpēc EK priekšlikumi, iespējams, ir reālistiski, bet nedroši un īsā un vidējā termiņā nepietiekami. Arī šajā jomā viss būs atkarīgs no Padomes rīcības.

4.5. ECB

4.5.1. Attiecībā uz ECB izmantotā pieeja šķiet nepietiekama. Turklāt EESK nepiekrīt apgalvojumam, ka Līgumā vajadzētu "pievērsties ECB [...] demokrātiskās pārskatatbildības stiprināšanai", jo ECB ir struktūra, kurā lēmumi jau tagad tiek pieņemti ar balstu vairākumu (atšķirībā no Padomes). Turklāt ECB ir cita rakstura problēmas un loma, un nevar atsaukties vienīgi uz uzraudzību, kā tas, šķiet, ierosināts Komisijas paziņojumā. Šīs problēmas skar ECB pilnvaru paplašināšanu, līdztekus stabilitātei un inflācijai iekļaujot tajās arī izaugsmi un nodarbinātību.

4.5.2. Minētajā nolūkā arī jānodrošina, lai mehānismi ECB politikas pārņemšanai uz reālo ekonomiku pienācīgi darbotos. Nesenie netradicionālie ECB veiktie pasākumi šo mehānismu efektivitātes paaugstināšanai, kas ietvēra gan likviditātes nodrošināšanu banku sistēmai (nodrošināto obligāciju iegādes programma (CBPP) un ilgtermiņa refinansēšanas operācijas (ITRO)), gan valstu vērtspapīru pirkšanu sekundārajā tirgū (vērtspapīru tirgus programmas (VTP) un tieši monetārie darījumi), uzskatāmi par pirmo soli vēlamajā virzienā, taču tie vēl neveido ECB kā pēdējās instances aizdevēja statusu, kurš spētu, kad tas ir vajadzīgs, pieņemt patstāvīgus un autonomus lēmumus, kam (kā zināms) būtu nepieciešami Līgumu grozījumi.

4.5.3. Ir jānostiprina ECB lēmumu pieņemšanas autonomija un rīcības instrumenti, ko tā var izmantot, pildot pēdējās instances aizdevēja funkciju, nevis nolūkā palielināt dalībvalstu vai ES parādu, bet gan tādēļ, lai palielinātu euro uzticamību un ierobežotu spekulatīvus uzbrukumus parādos visdziļāk nonākušo valstu parādiem. It īpaši saistībā ar ECB pasākumu ietekmi uz valsts parāda ilgtspēju EESK atgādina, ka tikai paziņojums par šo manevru faktiski palīdzēja samazināt spriedzi gan eurozonas valstu valsts parāda vērtspapīru tirgū, gan finanšu un kredītu tirgos.

4.6. Tiesa

4.6.1. EESK atzinīgi vērtē Tiesas lomas pastiprināšanu, taču ne paziņojumā ierosinātajā jomā (pienākumu neizpildes procedūra pret dalībvalstīm). Tas nozīmē iemūžināt pārliecību, ka ekonomiskās problēmas (tos-
tarp arī parāds) ir tehniskas un juridiskas, nevis politiskas problēmas, kas jārisina demokrātiskā un
pārredzamā ES lēmumu pieņemšanas procesā, kurā suverenitāte pieder iedzīvotājiem.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par naudas līdzekļu pārskaitījumiem pievienoto informāciju”

COM(2013) 44 final – 2013/0024 (COD)

un “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai”

COM(2013) 45 final – 2013/0025 (COD)

(2013/C 271/05)

Ziņotājs: **Christophe ZEEB** kgs

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu 2013. gada 28. un 27. februārī un Parlaments saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. un 304. pantu 2013. gada 12. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai”

COM(2013) 45 final – 2013/0025 (COD)

un

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par naudas līdzekļu pārskaitījumiem pievienoto informāciju”

COM(2013) 44 final – 2013/0024 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 24. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (23. maija sēdē), ar 145 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (turpmāk tekstā —“EESK”) atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu pielāgot esošo Eiropas tiesisko regulējumu, ņemot vērā izmaiņas starptautiskajos standartos, kas paredzēti, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai. Noziedznieki, kuri finanšu sistēmu un iekšēja tirgus iespējas izmanto nelikumīgi, būtībā apdraud mūsu sabiedrības pamatus. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai un dalībvalstīm noteikti ir vajadzīgi efektīvi līdzekļi finanšu darījumu integritātes un pārredzamības sekmēšanai. No šāda viedokļa raugoties, Komisijas priekšlikumi pavisam noteikti ir solis pareizajā virzienā.

1.2. EESK pauž gandarījumu par precizējumiem attiecībā uz uzticamības pārbaudēm, kas profesionāliem jāveic par uzņēmumu faktiskajiem īpašniekiem; tādējādi var panākt lielāku pārredzamību gan par tām fiziskajām personām, kuras darbojas fiktīvas juridiskas personas aizsegā, gan par politiski ietekmējamām personām, kurām var rasties paaugstināts korupcijas

risks saistībā ar viņu amata pienākumiem. EESK atzinīgi vērtē arī azartspēļu pakalpojumu sniedzēju iekļaušanu to profesionāļu sarakstā, uz kuriem attiecināmas uzticamības pārbaudes, jo arī šos pakalpojumus var izmantot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai.

1.3. EESK atzinīgi vērtē Komisijas mērķi panākt, lai Eiropas Savienība būtu vadošā cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorismu pasaulē. EESK uzskata, ka visu ieinteresēto personu kopīgi centieni ir viens no veidiem, kā nodrošināt Eiropas jaunā tiesiskā regulējuma efektivitāti, un tādējādi ES varētu kļūt par paraugu cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumā iekļautos precizējumus, kuru mērķis ir nodrošināt proporcionalitāti attiecībā uz MVU. EESK arī uzskata, ka, izmantojot starpniekstruktūras, piemēram, profesionāļu palātas, apvienības un federācijas, mazajiem atbildīgajiem subjektiem būtu jāpiedāvā tāds tehnisks un profesionāls atbalsts, kas tiem ļautu izpildīt priekšlikumā minētos pienākumus.

1.4. ESKK ir gandarīta, ka Komisija pievērsusies sarežģītajam jautājumam par divu tādu problēmu līdzsvaru, kas pēc būtības ir grūti savienojamas, proti, personas datu aizsardzība un cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Plašs loks profesionāļu vāc un analizē informāciju, tostarp arī personas datus, un tas tiek darīts tikai un vienīgi noziedzīgu darbību atklāšanas nolūkā. Profesionāļiem tāpēc iespēju robežās ir jāaizsargā klientu privātā dzīve, un vienlaikus jāsniedz atbalsts valsts iestādēm cīņā pret noziedzību, šo darbību uzskatot par prioritāti.

1.5. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu Eiropas līmenī saskaņot finanšu nozarē piemērojamās sankcijas. Jānodrošina, lai noziedzības apkarošanas pasākumi būtu īpaši efektīvi un lai profesionāļiem tiktu piemērotas preventīvas un legalizētajam nelikumīgi iegūtu līdzekļu apjomam proporcionālas sankcijas. Tāpēc EESK aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt administratīvo sankciju un sodu saskaņotu un pareizu piemērošanu.

2. Vispārīga informācija

2.1. Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, teroristu finansēšana un masu iznīcināšanas ieroču izplatīšana apdraud pasaules drošību un finanšu sistēmas integritāti. Finanšu darījumu darba grupa (turpmāk tekstā — FATF) ir struktūra, kas starptautiskā līmenī atbild par pasākumu — tā saucamo ieteikumu — izstrādi, lai novērstu un apkarotu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, teroristu finansēšanu un pēdējā laikā arī cīņu pret masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas finansēšanu.

2.2. Gandrīz triju gadu laikā FATF ieteikumi ir vairākkārt grozīti, lai pastiprinātu preventīvos pasākumus un vēl labāk aizsargātu finanšu sistēmu, nodrošinot valdībām vēl spēcīgākus instrumentus smagu pārkāpumu sodīšanai. 2012. gada februārī FATF pieņēma jaunus ieteikumus ⁽¹⁾.

2.3. Turpmāk minētas būtiskās izmaiņas, ko paredz FATF jaunie ieteikumi.

2.3.1. Ieteikumi vēl vairāk precizē jēdzienu par pieeju, kas balstīta uz riskiem, un ko valstīm un atbildīgiem subjektiem (turpmāk tekstā — profesionāļi), ir jāīsteno, lai labāk izprastu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas (turpmāk tekstā — NILL/TF) radītos riskus, ar ko tām jāaskaras, un pielāgotu savas pārbaudes sistēmas, tādējādi nodrošinot iespēju atbilstoši sadalīt resursus atkarībā no apziņāto risku rakstura.

2.3.2. Ieteikumi satur nepieciešamos paskaidrojumus attiecībā uz profesionāļu pildīto pienākumu raksturu. Tie precizē pienākumu apjomu attiecībā uz i) pārredzamību saistībā ar uzņēmumu faktisko īpašnieku un elektronisko pārskaitījumu saņēmēju identitāti, kā arī ii) to politiski ietekmējamu personu identificēšanu, kurām var rasties paaugstināts korupcijas risks saistībā ar viņu amata pienākumiem.

2.3.3. Ieteikumi paredz efektīvākus izmeklēšanas līdzekļus tiesībsargāšanas iestādēm un finanšu ziņu vākšanas vienībām, kā arī pastiprina informācijas apmaiņu attiecībā uz smagu pārkāpumu izmeklēšanu, uzraudzību un izsekošanu.

2.4. Sākot no 2014. gada FATF uzsāks jaunu ciklu savu dalībnieku savstarpējā novērtēšanā un jo īpaši pievērsīsies jauno ieteikumu īstenošanas efektivitātei.

3. Komisijas priekšlikums

3.1. Priekšlikumi i) ceturtajai NILL/TF apkarošanas direktīvai un ii) otrajai regulai par naudas līdzekļu pārskaitījumiem pievienoto informāciju iekļaujas Eiropas tiesiskā regulējuma atjaunināšanā, un to mērķis ir atspoguļot izmaiņas, kas saistītas ar FATF ieteikumiem.

3.2. Galvenās izmaiņas, ko šie priekšlikumi paredz Eiropas tiesiskajā regulējumā, ir šādas:

3.2.1. iekļaut profesionāļu sarakstā i) tirgotājus, kuri slēdz darījumus, kas tiek apmaksāti skaidrā naudā, ja darījuma summa pārsniedz EUR 7 500 ⁽²⁾, ii) azartspēļu pakalpojumu sniedzējus un iii) īpašuma izīrēšanas aģentus.

3.2.2. Krimināli sodāms fiskālais pārkāpums tiek īpaši izcelts kā pamats nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas pārkāpumam.

3.2.3. Direktīvas priekšlikums precizē, ka pieeja, kas balstās uz riskiem, gan pārvalstiskā, gan valsts un katra profesionāļa līmenī ir jāīsteno atkarībā no uzticamības pārbaudes pakāpes, pamatojoties uz minimālo vērā ņemamo apstākļu sarakstu un pamatnostādnēm, ko izstrādājušas Eiropas uzraudzības iestādes.

3.2.4. Eiropas uzraudzības iestādēm (EBI, EAAPI un EVTI) ir pienākums piedalīties NILL/TF risku analizē Eiropas Savienībā un izstrādāt reglamentējošus tehniskos standartus, kas jāieviešo dalībvalstīm un finanšu iestādēm.

⁽¹⁾ www.fatf-gafi.org

⁽²⁾ Pašreizējā robežvērtība ir EUR 15 000.

3.2.5. Profesionāliem ir jāiegūst informācija par faktiskajiem īpašniekiem un jāapzinās, ka politiski ietekmējamas personas valsts amatpersonu vai starptautisko organizāciju darbinieku vidū ir uzskatāmas par augstas riska kategoriju.

3.2.6. Tiek noteikts administratīvo sodu saraksts gadījumiem, kad profesionāli sistemātiski pārkāpj direktīvas pamatprasības.

3.3. Ierosinātās izmaiņas jo īpaši balstās uz pētījumu ⁽³⁾, kas vēltīts trešās NILL/TF apkarošanas direktīvas piemērošanai un ko veicis neatkarīgs revīzijas uzņēmums, kā arī uz nostāju izklāstiem, ko Komisija saņēma sabiedriskās apspriešanas laikā.

3.4. Paredzēts, ka direktīvas un regulas priekšlikumi aizstās esošo direktīvu un regulu, kas tiks atceltas.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK apstiprina nepieciešamību pielāgot esošo Eiropas tiesisko regulējumu jautājumā par cīņu pret NILL/TF, ņemot vērā starptautiskā līmenī notikušās izmaiņas. EESK apzinās, ka NILL/TF parādība attiecas uz visām ekonomikas nozarēm, un jo īpaši liela uzmanība joprojām ir jāpievērš tam, cik efektīvi tiesiskais regulējums spēj novērst finanšu sistēmas izmantošanu krimināliem nolūkiem.

4.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas mērķi panākt, lai Eiropas Savienība būtu vadošā cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un terorismu pasaulē. Komiteja atgādina savu nostāju, ko tā izteica jau iepriekšējā atzinumā, proti, "Komiteja atzinīgi vērtē tālāku attīstību likumu izstrādes jomā, lai aizkavētu naudas atmazgāšanu un teroristu finansēšanu; šie likumi ir Eiropas Savienības simbols, nodrošinot augstus indivīda un sabiedrības godīguma un rīcības standartus. Direktīva ir ne vien praktisks solis finanšu vadības jomā, bet tā nozīmē arī Eiropas Savienības nostiprināšanu" ⁽⁴⁾.

4.3. EESK uzskata, ka to robežvērtību pazemināšana (no EUR 15 000 uz EUR 7 500), kas nosaka, vai preču tirgotājam piemērojamas direktīvas priekšlikumā paredzētās prasības, ir tālāks solis pareizajā virzienā, kurš veicinās bezskaidras naudas maksājumus. EESK jau iepriekšējā atzinumā ⁽⁵⁾ norādīja, ka skaidra nauda tiek uzskatīta par ēnu ekonomikas veicinātāju un ka

bezskaidras naudas maksājumi no fiskālā un ekonomikas viedokļa ir pārskatāmāki, turklāt sabiedrībai kopumā lētāki, ērtāki, drošāki un inovatīvāki.

4.4. Atbalsts mazajiem atbildīgajiem subjektiem

4.4.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka NILL/TF apkarošanas pienākumi tiek attiecināti uz īpašuma izīrēšanas aģentiem un azartspēļu pakalpojumu sniedzējiem, neraugoties uz to, ka šie subjekti FATF ieteikumos nav iekļauti.

4.4.2. Komiteja atzinīgi vērtē priekšlikumā iekļautos precizējumus, kuru mērķis ir nodrošināt proporcionalitāti attiecībā uz MVU. Lai nodrošinātu, ka mazie atbildīgie subjekti spēj izpildīt direktīvas priekšlikumā minētos pienākumus, EESK ierosina iesaistīt tādas starpnieciskās struktūras kā profesionāļu palātas, apvienības vai federācijas, lai tās valsts līmenī pārstāvētu mazo atbildīgo subjektu intereses; šādām starpnieciskām būtu jāuztic konsultēšanas, atbalsta un starpniecības pilnvaras. Būtiski ir nodrošināt atbalstu mazajiem atbildīgajiem subjektiem, lai izvairītos no tā, ka tie kļūst par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizētāju prioritāro mērķi.

4.5. Identificēšanas prasību saskaņošana digitālajā laikmetā

4.5.1. Personu identificēšanas pienākums jāpilda šo personu fiziskā klātbūtnē. Ja tā nenotiek, profesionāliem jāveic pastiprināti uzticamības pārbaudes pasākumi atkarībā no riska, ko rada no attāluma noslēgts darījums. EESK pauž bažas par to, vai šīs prasības līmenis atbilst mūsu sabiedrības tendencei "visu digitalizēt".

4.5.2. EESK aicina Komisiju pārdomāt pasākumus, kas ļautu saskaņot klientu identificēšanas pienākumus ar elektronisko maksājumu un sakaru arvien plašāko izmantošanu.

4.6. Līdzsvars starp personiska rakstura datu aizsardzību un cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu

4.6.1. EESK uzsver, ka ir svarīgi saskaņot intereses, kas saistītas ar personiska rakstura datu aizsardzību, no vienas puses, un finanšu sistēmas integritātes aizsardzību, izmantojot cīņu pret NILL/TF, no otras puses.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/financial-crime/20110124_study_amld_en.pdf

⁽⁴⁾ OV C 267, 27.10.2005., 30.-35. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 351, 15.11.2012., 52. lpp.

4.6.2. Tā kā cīņas pret NILL/TF koncepcija pamatojas uz informācijas, tostarp personiska rakstura datu, vākšanu un analīzi, ko īsteno plašs profesionāļu spektrs, EESK uzskata, ka priekšlikumi kopumā atbilst prasībām, kas izvirzītas dalībvalstīm un profesionāļiem, lai nodrošinātu vislabāko līdzsvaru starp problēmjautājumiem, kas pēc būtības ir grūti savienojami.

4.6.3. Attiecībā uz direktīvas priekšlikuma 39. pantā paredzēto pienākumu piecus vai desmit gadus pēc komercdarbības attiecību izbeigšanās iznīcināt savāktos dokumentus un informāciju, EESK aicina dalībvalstis savos tiesību aktos noteikt situācijas (piemēram, kriminālvajāšana, bankrots, mantošana), uz kurām šis pienākums neattiecas, lai neapdraudētu sabiedrības intereses.

4.6.4. EESK ierosina, lai direktīva paredzētu nepārprotamu pienākumu stingri ievērot to personu identitātes konfidencialo raksturu, kuras sniedz ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem, izņemot gadījumus, kad šīs personas ir piekritušas savas identitātes izpaušanai vai tās izpaušana ir būtiska, lai nodrošinātu taisnīgu lietas izskatīšanu tiesā kriminālprocesa ietvaros.

4.7. Vērtējums par Eiropas uzraudzības iestāžu iejaukšanās likumīgumu

4.7.1. EESK secina, ka Eiropas uzraudzības iestādes Eiropas līmenī iesaistās NILL/TF risku analīzē un var izstrādāt pamatnostādnes un regulatīvus standartus dalībvalstīm un finanšu iestādēm. EESK uzsver, ka apspriešanās un sadarbība ar Eiropas uzraudzības iestādēm, kas darbojas NILL/TF apkarošanas jomā, ir būtiska, taču tā arī norāda, ka šo iestāžu pilnvaras pārstāvēt un regulēt finanšu nozari ir ierobežotas. Daudzi profesionāļi, uz kuriem attiecas minētie pienākumi, nav piederīgi finanšu nozarei un tāpēc Eiropas līmenī nemaz nav pārstāvēti. EESK arī ierosina, lai Komisija kļūst par Eiropas līmeņa ieinteresēto pusi, analizējot riskus un izstrādājot norādījumus to ar finanšu nozari nesaistīto profesionāļu vārdā, uz kuriem attiecas NILL/TF apkarošanas pienākumi.

4.7.2. EESK ir pārliecināta, ka vajadzīgi skaidrojoši un saskaņoti Eiropas līmeņa ieteikumi un standarti, lai nodrošinātu NILL/TF apkarošanas noteikumu vienotāku piemērošanu dalībvalstīs.

4.8. Administratīvie sodi

4.8.1. Priekšlikumos ir iekļauts administratīvo sodu saraksts saskaņā ar Komisijas 2010. gada 8. decembra paziņojumu par "sankciju režīma pastiprināšanu finanšu pakalpojumu nozarē",

par ko EESK sniedza atzinumu⁽⁶⁾, un tas ir iekļauts arī citos nesenos Komisijas priekšlikumos⁽⁷⁾.

4.8.2. EESK aicina Eiropas līmenī saskaņot sodus, ko piemēro finanšu nozarē. Jāatzīst, ka noziedzības apkarošana noziedzību neaptur. Tāpēc svarīgi ir, lai noziedzības apkarošanas pasākumi būtu īpaši efektīvi un lai profesionāļiem, kuri nepilda NILL/TF apkarošanas pienākumus, tiktu piemērotas preventīvas un legalizējamam nelikumīgi iegūto līdzekļu apjomam proporcionālas sankcijas.

4.8.3. EESK bažijas par šo sankciju izteikti administratīvo "dabu" un pauž raizes, ka var tikt apšaubīts ierosināto administratīvo sodu smagums, ņemot vērā juridisko standartu hierarhiju un sodu samērīgumu krimināltiesiskā izpratnē. Lai gan paredzētajām administratīvajām sankcijām ir preventīvs raksturs un tās atbilst Eiropas mēroga saskaņošanas mērķim, kriminālsodi par nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizēšanas noziegumiem dažādās valstīs tomēr arvien vēl ir atšķirīgi. EESK aicina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, ka saskaņoti un pareizi tiek piemēroti administratīvie sodi profesionāļiem par pienākumu nepildīšanu cīņā pret NILL/TF, un sodi, ko piemēro pārkāpumiem par nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizēšanu.

4.8.4. EESK bažijas, ka var tikt apšaubīta šīs administratīvo sodu sistēmas atbilstība Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. panta 1. punktam un 7. pantam, raugoties no viedokļa, vai neradīsies risks, ka daži administratīvie sodi tiks pārkvalificēti par "sodiem", kurus drīkst piespriest tikai neatkarīga tiesa pēc taisnīga tiesas procesa — šo nosacījumu kompetentās administratīvās iestādes nespēj izpildīt. EESK arī iesaka Komisijai rast atbilstošus tiesiskos risinājumus, lai panāktu, ka ierosināto sankciju sistēma nekāda veidā nebūtu apšaubāma.

4.8.5. EESK uzskata, ka tādu noteikumu iekļaušana priekšlikumā, kuru pamatā ir pamatprincipi un kuri attiecas uz administratīvo pasākumu īstenošanu un sodu piemērošanu, liecina par pieeju, kas palielina ES kā vienota veseluma īstenoto pasākumu efektivitāti.

5. Īpašas piezīmes

5.1. EESK iesaka paplašināt teroristu finansēšanas definīciju, kas iekļauta direktīvas priekšlikuma 1. panta 4. punktā, lai paredzētu "visas citas darbības", kas nav minētie pārkāpumi saskaņā ar FATF 5. ieteikuma tekstu.

⁽⁶⁾ OV C 248, 25.8.2011., 108. lpp.

⁽⁷⁾ COM(2011) 651 final, COM(2011) 656 final, COM(2011) 683 final.

5.2. EESK norāda, ka direktīvas priekšlikuma pielikumos ir noteikts to riska faktoru un elementu saraksts, kas profesionāļiem jāpārbauda, pildot NILL/TF apkarošanas pienākumus. EESK uzskata, ka pielikumos iekļautie saraksti nav pilnīgi un profesionāļiem saskaņā ar pieeju, kas balstīta uz riskiem, būtu jāņem vērā arī citi faktori, kas cieši saistīti ar dalībvalstīm un atšķirīgajiem apstākļiem, kādos tajās veic darījumus.

5.3. EESK uzskata, ka būtiskākais veids, kā risināt pirātisma problēmu, ir izsekot un apturēt iesaistītās finanšu plūsmas. ES būtu jāizveido no pirātisma iegūto līdzekļu legalizēšanā iesaistīto finanšu iestāžu "melns saraksts". Pasaules Banka, Interpols un Eiropols var palīdzēt izsekot izpirkuma maksu plūsmas; turklāt vajadzētu izsekot un konfiscēt šādas izpirkuma maksas, lai pirātisms vairs nebūtu pievilcīgs ienākumu gūšanas veids ⁽⁸⁾.

Briselē, 2013. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ OV C 76, 14.3.2013., 15. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko īsteno ciešāku sadarbību finanšu darījumu nodokļa jomā”

COM(2013) 71 final – 2013/0045 (CNS)

(2013/C 271/06)

Ziņotājs: **Stefano PALMIERI** kgs

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 113. pantu 2013. gada 28. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko īsteno ciešāku sadarbību finanšu darījumu nodokļa jomā”

COM(2013) 71 final — 2013/0045 (CNS).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 24. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 23. maija sēdē), ar 94 balsīm par, 38 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) saskaņā ar Eiropas Parlamenta ⁽¹⁾ un Reģionu komitejas ⁽²⁾ pausto nostāju un saviem iepriekš sniegtajiem atzinumiem ⁽³⁾ atzinīgi vērtē Komisijas atjaunināto priekšlikumu ieviest pasaulē pirmo reģionālo finanšu darījumu nodokli (FDN).

1.2. EESK būtu devusi priekšroku FDN piemērošanai pasaules mērogā, taču uzskata, ka tā piemērošana reģionālā līmenī (ES 11+ zonā), iesaistot Eiropas Savienības (ES) 11 dalībvalstis ⁽⁴⁾, varētu būt ļoti nozīmīga, lai nākotnē veicinātu tā piemērošanu pasaules mērogā.

1.3. EESK uzsver, ka ir būtiski piemērot ciešākas sadarbības metodi kā instrumentu, kas var ļaut dalībvalstīm panākt pēc iespējas plašāku vienošanos par dažām Līgumos ietvertajām jomām ⁽⁵⁾ un pārvarēt blokādi, kas rodas nepieciešamās vienprātības dēļ un bieži ir novedusi Eiropas Savienību politiska un ekonomiska strupceļa situācijā.

⁽¹⁾ 2010/2105(INI).

⁽²⁾ OV C 113, 18.4.2012., 7.–10. lpp.

⁽³⁾ OV C 44, 11.2.2011., 81.–89. lpp.; OV C 248, 25.8.2011., 64.–67. lpp.; OV C 248, 25.8.2011., 75.–80. lpp.; OV C 181, 21.6.2012., 55.–63. lpp.

⁽⁴⁾ Beļģija, Vācija, Igaunija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Austrija, Portugāle, Slovēnija, Slovākija.

⁽⁵⁾ Ciešākas sadarbības princips ir noteikts LES 20. pantā un LESD 326.–334. pantā.

1.4. EESK uzskata, ka viena no ieteiktā FDN pozitīvajām iezīmēm ir tā, ka šim nodoklim ir plaša bāze un divas zemas likmes, kas mazina tā negatīvo izkropļojošo ietekmi. EESK uzskata, ka nodokļa ieviešana ES 11+ dalībvalstu zonā veicinās vienota finanšu tirgus izveidošanu, tāpēc nodoklim vajadzētu stāties spēkā no 2014. gada 1. janvāra, un nodokļa pakāpeniskās ieviešanas formas ir nepiemērotas.

1.5. EESK uzskata: lai nodoklis maksimāli ietekmētu ekonomikas izaugsmi, nodokļa ieņēmumi būtu jānovirza tādas valstu un Eiropas investīciju programmas finansēšanai, kas īsā laikā var nodrošināt ekonomikas un nodarbinātības atveseļošanu.

1.6. EESK īpaši atzinīgi vērtē to, ka ar mērķi neitralizēt vai vismaz līdz minimumam samazināt finanšu darbības pārvirzes risku Komisija jaunajā priekšlikumā par FDN rezidences jeb teritoriālajam principam (ietverts sākotnējā versijā) ir pievienojusi emisijas principu, kuru izvirzīja Eiropas Parlaments un savā iepriekšējā atzinumā ⁽⁶⁾ atbalstīja EESK. Komiteja norāda, ka šo principu kumulatīva piemērošana nozīmē, ka dažos gadījumos arī neiesaistīto dalībvalstu finanšu iestādes varētu būt aplikamas ar nodokli. EESK uzskata, ņemot vērā Eiropas Parlamenta priekšlikumu, šis jautājums jāskata padziļināti un jāsāk attiecīgas sarunas ar trešām valstīm, lai atvieglotu FDN iekasēšanu.

⁽⁶⁾ OV C 181, 21.6.2012., 55.–63. lpp.

1.7. EESK tāpat kā Eiropas Parlaments uzskata, ka būtu lietderīgi rezidences principu un emisijas principu papildināt ar īpašumtiesību nodošanas principu. Minētais princips izvairīšanos no FDN spēj efektīvi pārvērst par riskantu un dārgu pasākumu, tādējādi nodrošinot labāku nodokļa piemērošanu.

1.8. EESK pozitīvi vērtē Komisijas ieviestos grozījumus, lai uzlabotu nodokļa administrēšanu, cīnoties pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu nemaksāšanu. EESK atbalsta ieteikumu atbrīvot no nodokļa primārā tirgus darījumus ar pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu (PVKIU) un alternatīvu ieguldījumu fondu (AIF) daļām, lai veicinātu uzņēmumu finansēšanu.

1.9. EESK pauž nožēlu, ka FDN piemērošanas mikroekonomisko un makroekonomisko seku novērtēšana ir paredzēta tikai pēc trim gadiem no izskatāmā tiesību akta spēkā stāšanās brīža, un aicina Komisiju nodrošināt pastāvīgu kontroles un uzraudzības darbību (īkgadējo uzraudzību). Tādējādi būtu pieejams FDN ietekmes tūlītējs novērtējums un varētu laikus veikt iespējami nepieciešamās korekcijas FDN piemērošanā.

1.10. EESK bija paudusi kritiku par FDN sākotnējam priekšlikumam pievienotajiem nepietiekamajiem novērtējuma pavaddokumentiem un atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija ir daļēji novērsusi šo trūkumu. EESK uzsver, ka priekšlikuma ietekmes kvantitatīvajā novērtējumā Komisijai būtu jāuzlabo pašlaik pieejamie modeļi un tie jāpielāgo alternatīvu politikas pieņēmumu novērtējumam. EESK jo īpaši aicina Komisijas dienestus, kur tas ir iespējams, izstrādāt ar konkrētu priekšlikumu faktiskajām iezīmēm saistītas aplēses.

1.11. EESK izsaka nožēlu, ka FDN nepiemērošana visās ES 27 dalībvalstīs atņēma ES budžetam vienu no pašu resursu sistēmas pamata pilāriem. Tā ir sistēma, kurai būtu jāpalīdz no jauna nodrošināt nepieciešamo ES finanšu autonomiju, kā sākotnēji bija noteikts Romas līguma 201. pantā.

1.12. Komiteja norāda, ka attiecīgajām administratīvajām struktūrām FDN piemērošanā, izmantojot nepieciešamo koordināciju starp dalībvalstīm, vajadzētu līdz minimumam samazināt nodokļu nemaksāšanas un apiešanas risku un pazemināt attiecīgās administratīvās izmaksas.

1.13. EESK gan uzsver nepieciešamību rūpīgi uzraudzīt nodokļa ietekmi uz pensiju fondiem un personām, kas turpmāk

pensionēsies un saņems pensiju no šiem fondiem, tomēr neprasa atbrīvot tos no FDN piemērošanas.

1.14. Pildot Komisijas, Eiropas Parlamenta un Padomes padomdevējas struktūras funkcijas, EESK vēlreiz apstiprina savu apņemšanos pastāvīgi uzraudzīt procesu, kurā Komisijas priekšlikums kļūs par tiesību aktu.

2. Komisijas priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko ievieš ciešāku sadarbību kopīgās finanšu darījumu nodokļa (FDN) sistēmas jomā

2.1. Eiropas Komisijas direktīvas priekšlikuma ⁽⁷⁾ pamatā ir iepriekšējais 2011. gada septembrī izstrādātais priekšlikums ⁽⁸⁾. Lai arī šis priekšlikums neguva Padomes vienbalsīgu atbalstu, tas tomēr ir mobilizējis ES 11 dalībvalstis 2012. gada 28. septembrī iesniegt Komisijai oficiālu pieprasījumu uzsākt ciešāku sadarbību FDN piemērošanas jomā.

2.2. Kad Komisija bija novērtējusi šā pieprasījuma iespējamību un konstatējusi, ka ciešākai sadarbībai saistībā ar FDN nebūtu negatīva ietekme ne uz iekšējo tirgu, ne pārējo dalībvalstu pienākumiem, tiesībām un kompetencēm, tā 2012. gada oktobrī pieņēma akceptējošu lēmumu, ko tā 2012. gada decembrī paziņoja Eiropas Parlamentam un ko 2013. gada janvārī apstiprināja ECOFIN padomē.

2.3. Komisijas priekšlikums būtībā atspoguļo sākotnējo priekšlikumu, kurā veikti daži grozījumi ar mērķi: i) ieviest lielāku normatīvo skaidrību; ii) stiprināt regulējumu ļaunprātīgas izmantošanas un nodokļu apiešanas novēršanas jomā, kā to pieprasa 11 dalībvalstis.

2.3.1. Ir apstiprināti un pastiprināti trīs sākotnējie mērķi: i) stiprināt vienoto tirgu, neitralizējot atšķirīgās valstu pieejas; ii) nodrošināt finanšu nozares taisnīgu ieguldījumu valsts sektora ieņēmumos vienlīdzīgi ar citām nozarēm; iii) veicināt finanšu sistēmas investīcijas reālajā ekonomikā.

2.3.2. Tāpat kā sākotnējā priekšlikumā nodokļa bāze ir plaša un minimālās likmes ir zemas: 0,1 % — finanšu darījumiem ar akcijām, obligācijām, kolektīvo ieguldījumu vērtspapīru daļām, naudas tirgus instrumentiem, pārdošanas ar atpirkšanu līgumiem, vērtspapīru aizdevuma nolīgumiem; un 0,01 % — finanšu darījumiem ar atvasināto instrumentu līgumiem.

⁽⁷⁾ COM(2013) 71 final.

⁽⁸⁾ COM(2011) 594 final.

2.3.3. Lai neradītu šķēršļus reālās ekonomikas normālai darbībai, nodokli nepiemēros: i) iedzīvotāju un uzņēmumu ikdienas finanšu darbībām (aizdevumiem, maksājumiem, apdrošināšanai, depozītiem utt.); ii) tradicionāliem banku investīciju pakalpojumiem kapitāla piesaistīšanas jomā vai finanšu darījumiem pārstrukturēšanas jomā; iii) pārfinansēšanas, monetārās politikas un valsts parāda pārvaldības darbībām; iv) primārā tirgus darījumiem ar PVKIU un AIF daļām. Tāpēc no nodokļa tiks atbrīvoti darījumi ar Eiropas Centrālo banku, valstu centrālajām bankām, Eiropas Finanšu stabilitātes instrumentu, Eiropas Stabilizācijas mehānismu un finanšu operācijas ar ES.

2.3.4. Priekšlikumā ir apstiprināts rezidences jeb teritoriālais princips, uz kuru balstoties, darījumam piemēro nodokli, ja darījumā iesaistītās finanšu iestādes rezidence ir FDN piemērošanas zonā vai tā darbojas tādas iestādes vārdā, kuras rezidence ir šajā zonā, neatkarīgi no ģeogrāfiskās vietas, kur darījums tiek veikts.

2.3.5. Lai neveicinātu pārvietošanas mēģinājumu ārpus FDN piemērošanas zonas, ir ieviests emisijas princips, ko pieprasīja Eiropas Parlaments un atbalstīja EESK, — princips, uz kuru balstoties, darījumam piemēro FDN, ja darījuma finanšu produktu ir emitējusi kāda no 11 dalībvalstīm, kas piedalās ciešākā sadarbībā, neatkarīgi no tā, vai darījuma subjekti ir rezidenti FDN piemērošanas zonā, un neatkarīgi no darījuma veikšanas vietas.

2.3.6. Abu principu (rezidences principa un emisijas principa) vienlaicīga darbība neitralizē vai vismaz ievērojami samazina noslieci pārvietoties ārpus FDN zonas, lai izvairītos no nodokļa. Lai finanšu iestāde izvairītos no nodokļa, tai būtu jāatsakās gan no saviem klientiem, kas ir FDN zonas rezidenti, gan no darbībām ar visiem finanšu produktiem, kas ir emitēti šajā zonā. Jāatgādina, ka šī zona saražo gandrīz 2/3 no Eiropas Savienības IKP un 90 % no eurozonas IKP. Tas ir faktors, kas neveicina stratēģiju nesadarboties ar šo tirgu, kurā saskaņota nodokļu piemērošana finanšu tirgos būs nozīmīgs ieguldījums vienotā tirgus īstenošanā.

2.3.7. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm nodokļa ieņēmumiem vajadzētu būt aptuveni 30–35 miljardiem euro gadā. Tas ir aptuveni 60 % no ieņēmumiem, kas tika rēķināti iepriekš, pieņemot, ka nodoklis tiktu piemērots visās ES dalībvalstīs (atgādinām, ka tie bija 57 miljardi euro). Ieņēmumi tiktu sadalīti šādi:

13 miljardi euro no akcijām un vērtspapīriem; un 21 miljards euro no atvasinātajiem instrumentiem.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Pēdējos gados vairākas ES dalībvalstis ir apstiprinājušas dažādus FDN piemērošanas veidus, tādējādi palielinot nodokļu diversifikācijas risku, kas kaitē iekšējam tirgum (šauras nodokļa bāzes, dažāda veida atbrīvojumi no nodokļa), tāpēc reģionālā FDN ieviešana veicinās faktiski vienota finanšu tirgus izveidošanu bez neefektīvu nodokļu sistēmu izraisītiem konkurences kropļojumiem.

3.1.1. Šā iemesla dēļ EESK uzskata, ka FDN jāstājas spēkā Komisijas paredzētajā termiņā, proti, 2014. gada 1. janvārī, neparedzot pakāpeniskas ieviešanas formas, kas ES 11+ dalībvalstīs spēkā esošo valstu tiesību aktu dēļ varētu veicināt kavēšanos un tehniska rakstura problēmas.

3.2. FDN ieviešana ES 27 dalībvalstīs būtu bijusi vēlama, taču tā ir izrādījusies nerealizējama, tāpēc tā piemērošana ciešākas sadarbības ietvaros, neradot negatīvu ietekmi pārējām dalībvalstīm — ir pareizais ceļš, lai nākotnē nodrošinātu tā piemērošanu Eiropas un pasaules līmenī.

3.3. Nodokļa nepiemērošana ES dalībvalstīs dažos gadījumos var radīt nodokļu dubultu uzlikšanu neiesaistītajās valstīs. Tas attiecas uz nelielu darījumu daļu un jebkurā gadījumā to var atrisināt ar divpusējiem savstarpējo prasījumu nolīgumiem.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK uzsver, ka Komisijas dienesti ir būtiski mainījuši sākotnējās aplēses par FDN makroekonomisko ietekmi ilgtermiņā (40 gadi) uz Eiropas ekonomiku, pārejot no negatīvas aplēses – 1,76 % no IKP uz pozitīvu aplēsi aptuveni + 1 %.

4.1.1. Sākotnējā priekšlikumā ietvertā aplēse ir mainīta, iekļaujot novērtējumā ierosināto faktisko likmju ietekmi, kā arī "mīkstināšo" ietekmi. Tas ir ļāvis pāriet no – 1,76 % uz – 0,53 % no IKP ⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ SEC(2011)1102 final, 1. nodaļa, 52. lpp.

4.1.2. Komisija pēc tam ir grozījusi arī šo novērtējumu, uzskatot, ka tajā nav ņemtas vērā priekšlikuma specifiskās iezīmes, turklāt aprēķini bijuši balstīti uz nereāliem darbības pieņēmumiem (piemēram, ka visas uzņēmumu jaunās investīcijas tiktu finansētas ar instrumentiem, kuriem piemēro FDN). Ar šo labojumu ilgtermiņa faktiskā ietekme uz IKP samazinājās vēl vairāk un sasniedza – 0,28 %. Šīs analīzes ietvaros Komisija veica ietekmes papildu novērtējumu, ņemot vērā arī FDN ieņēmumu izmantošanas ietekmi gan kā alternatīvu citiem nodokļu veidiem, gan kā iespējamu valsts investīciju instrumentu. Ar šo novērtējumu, pieņemot, ka ieņēmumi ir 0,16 % no IKP, FDN ietekme uz IKP kļuva pozitīva aptuveni starp 0,2 % un 0,4 % ⁽¹⁰⁾.

4.1.3. Tomēr šis pēdējais pieņēmums joprojām uzskatāms par nelabvēlīgu, jo kopējo ieņēmumu jomā nav ņemti vērā ieņēmumi no atvasināto instrumentu nodokļa, kas savukārt ir ietverti Komisijas priekšlikumā un kopējos ieņēmumus paaugstinātu no 0,16 % līdz 0,4 % no IKP ar izrietošu FDN pozitīvu ietekmi uz IKP, paaugstinot to līdz 1 % ⁽¹¹⁾.

4.2. No Komisijas veiktās analīzes izriet, ka FDN ieviešana ES ekonomiku visefektīvāk ietekmē tad, ja nodokļa ieņēmumus gan Eiropas, gan valstu līmenī izmanto, lai finansētu tādu valsts investīciju programmu, kas spēj nodrošināt spēcīgāku ekonomikas un nodarbinātības izaugsmi.

4.3. Pēdējos piecos gados, kas bija arī krīzes gadi, EESK ir izstrādājusi vairākus atzinumus, kuros paudusi nepieciešamību atjaunot Eiropas makroekonomisko rīcībpolitiku līdzsvaru, veicinot ieguldījumu politiku izaugsmes un nodarbinātības atbalstam ⁽¹²⁾. Ja tiktu ievēroti EESK norādījumi, ieņēmumiem no FDN piemērošanas varētu būt maksimāla ietekme, ja tos izmantotu lielās valstu un Eiropas līmeņa ieguldījumu programmas finansēšanai.

4.4. EESK uzskata, ka viena no FDN pozitīvajām iezīmēm ir tā, ka šim nodoklim ir plaša bāze un divas zemas likmes. Šī iezīme var līdz minimumam samazināt nodokļu negatīvo ietekmi, kas, sašaurinot bāzes jomu un paaugstinot likmes,

spēcīgi kropļotu tirgus. Šā iemesla dēļ EESK uzskata, ka, pirmkārt, pēc iespējas jāsamazina izslēgšana no nodokļa bāzes un izslēgšana no aplikšanas ar nodokli, un, otrkārt, mudina 11 iesaistītās dalībvalstis, piemērojot ierosinātās nodokļu likmes, uzsākt posmu, kura noslēgumā konkrēti īstenosies funkcionējošs vienotais tirgus.

4.5. EESK uzskata, ka ir lietderīgi iekļaut īpašumtiesību nodošanas principu, uz kuru pamatojoties, finanšu darījums, kurā notiek izvairīšanās no FDN, kļūst juridiski neizpildāms un tā rezultātā nenotiek attiecīgā finanšu instrumenta īpašumtiesību nodošana.

4.6. EESK atbalsta domu izslēgt no nodokļa bāzes darījumus ar PVKIU un AIF daļām, jo tie ir instrumenti, kas tieši saistīti ar uzņēmumu finansēšanu, kā arī, lai ievērotu Direktīvas 2008/7/EK noteikumus. Tā uzsver, ka šīs izslēgšanas rezultātā ieņēmumi no nodokļa samazinātos par aptuveni 4 miljardiem euro.

4.7. EESK, ņemot vērā, ka jākontrolē iespējamais spiediens uz valsts parāda procentu likmēm, atbalsta priekšlikumu saglabāt atbrīvojumu attiecībā uz primārajā tirgū emitētiem publiskajiem vērtspapīriem, aplikot ar nodokli darbības ar publiskā apgrozībā esošiem vērtspapīriem sekundārajā tirgū; uzskata, ka sekundārajā tirgū būtu atbalstāms tikai atbrīvojums publisko struktūru deleģētām iestādēm, kas veic ar valsts parāda pārvaldību saistītus darījumus.

4.8. Attiecībā uz pensiju fondiem EESK jau izteikusi nepieciešamību pakļaut FDN ietekmi uz pensiju fondiem atbilstoši uzraudzībai. PVKIU un AIF daļu atbrīvošana no nodokļa bāzes tāpat kā valsts parāda vērtspapīru primārajā tirgū atbrīvošana no nodokļa, ņemot vērā pensiju fondu portfeļa struktūru, noteikti ir tiem labvēlīgs faktors.

4.9. EESK saprot, ka ir rūpīgi jāuzrauga nodokļa ietekme uz pensiju fondiem un personām, kas nākotnē pensionēsies un saņems pensiju no šiem fondiem, tomēr neprasa atbrīvot tos no FDN piemērošanas.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Komisija, 2012. gads, Tehniskais pielikums: Makroekonomiskā ietekme.

⁽¹¹⁾ Novērtējums, kas veikts, pamatojoties uz Eiropas Komisijas analīzi 2012. gada Ceturksņa ziņojumā par eurozonu, Nr. 3, 11. nodaļa (2012.g.).

⁽¹²⁾ Daži no tiem: OV C 133, 9.5.2013., 44. lpp.; OV C 299, 4.10.2012., 60.–71. lpp.; OV C 181, 21.6.2012., 45.–51. lpp.; OV C 248, 25.8.2011., 8.–15. lpp.; OV C 143, 22.5.2012. 10.–16. lpp.

4.10. FDN piemērošana, neskarot sistēmas likviditāti, veicina pensiju fondu investīcijas ilgtermiņa stratēģijās, samazinot tādas destabilizējošus elementus kā bieži finanšu darījumi ⁽¹³⁾.

4.11. Jaunā nodokļa piemērošanā īpaša uzmanība jāpievērš attiecīgajām administratīvajām procedūrām, lai līdz minimumam samazinātu gan nodokļu nemaksāšanas un apiešanas risku, gan administratīvās izmaksas dalībvalstīm un nodokļu maksātājiem. Šajā nolūkā gan dalībvalstīm, gan Komisijai, izstrādājot īstenošanas aktus attiecībā uz nodokļa maksāšanas un pārbaudes procedūrām, vajadzētu nodrošināt, ka administratīvās izmaksas tiek samazinātas līdz minimumam, kā arī cieši sekot līdzi to attīstībai. Ņemot vērā priekšlikuma ietekmi, EESK aicina Komisiju ierosināt neiesaistīto dalībvalstu finanšu iestāžu un nodokļa saņēmēju dalībvalstu sadarbības nosacījumus.

4.12. EESK bija paudusi kritiku par FDN sākotnējam priekšlikumam pievienotajiem nepietiekamiem novērtējuma

pavaddokumentiem un atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija ir daļēji novērsusi šo trūkumu septiņos ietekmes analīzes paskaidrojumos, kas bija pievienoti iepriekšējam priekšlikumam ⁽¹⁴⁾ un kas būtu jāpapildina ar pašreizējam priekšlikumam pievienoto ietekmes novērtējumu ⁽¹⁵⁾. Tomēr EESK uzsver, ka joprojām trūkst analītisku un pašreizējo situāciju finanšu tirgos attiecībā uz nodokļiem un ieņēmumiem dažādās valstīs un jo īpaši ES 11+ raksturojošu dokumentu. Jo īpaši būtu vajadzīgs plašāks vērtējums par iespējamo ietekmi uz noguldītājiem un nākamajiem pensionāriem, ņemot vērā dažādos veidus, kādos nodoklis varētu tikt virzīts.

4.13. EESK uzsver, ka priekšlikuma ietekmes kvantitatīvajā novērtējumā Komisijai būtu jāuzlabo pašlaik pieejamie modeļi un tie jāpielāgo alternatīvu politikas pieņemumu novērtējumam. Tādēļ Komiteja aicina Komisijas dienestus, kur tas ir iespējams, izstrādāt ar konkrēto priekšlikumu faktisko ietekmi saistītas aplēses.

Briselē, 2013. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

⁽¹³⁾ Network for Sustainable Financial Markets, 2012. gada decembris, No Exemption – The Financial Transaction Tax and Pension Funds. DIW, 2012. gads, Financial Transaction Tax Contributes to More Sustainability in Financial Markets. Diskusiju dokumenti 1198.

⁽¹⁴⁾ Publicēti 2012. gada 4. maijā šim nolūkam veltītā tīmekļa vietnē.

⁽¹⁵⁾ SWD(2013) 28 final.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Tzinumam

Šis grozījums ieguva vismaz vienu ceturto daļu nodoto balsu, taču tika noraidīts debatēs (Reglamenta 54. panta 3. punkts).

Jauns 4.7 punkts

Aiz 4.6. punkta pievienot šādu jaunu punktu:

“4.7. Nemot vērā pētījumu par FDN ietekmi atšķirīgos secinājumus, EESK iesaka: rūpīgi novērot ietekmi tajās valstīs, kuras jau izšķirušās par šādu soli: ņemt vērā samazinātas likviditātes ietekmi uz tirgus svārstīgumu saistībā ar tādu produktu izmaksām, kurus izmanto apdrošināšanas atlīdzību un pensiju uzkrājumu nodrošināšanai; reāli apsvērt, vai ir nodrošināts vēlams līdzsvars starp faktiskajiem nodokļu ienākumiem un finanšu pakalpojumu sadārdzināšanos uzņēmumiem un noguldītājiem krīzes laikā. EESK uzskata, ka šādas novērošanas rezultāti ir rūpīgi jāizanalizē un turpmākie soli vajadzības gadījumā steidzami jāpielāgo atbilstoši jebkādām jaunām atziņām.”

Balsošanas rezultāti:

Par: 64

Pret: 94

Atturas: 25

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par euro un citu valūtu krimināltiesisko aizsardzību pret viltošanu, ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2000/383/TI"

COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD)

(2013/C 271/07)

Galvenais ziņotājs: **DE LAMAZE kgs**

Padome 2013. gada 20. februārī un Eiropas Parlaments 2013. gada 12. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par euro un citu valūtu krimināltiesisko aizsardzību pret viltošanu, ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2000/383/TI"

COM(2013) 42 final – 2013/0023 (COD).

Komitejas Birojs 2013. gada 19. martā uzdeva Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja notikušajā 490. plenārajā sesijā 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 23. maija sēdē) iecēla DE LAMAZE kgu par galveno ziņotāju un ar 130 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK nepiekrīt argumentiem, kurus Komisija izvirzījusi, lai pamatotu šo priekšlikumu. Tā kā trūkst zinātnisku datu, kas pamatotu apgalvojumu, ka, izmantojot soda apmēru atšķirības viltošanas jomā, viltotāji izvēlas labvēlīgākas tiesas, Komiteja uzskata, ka ir pilnīgi nepamatoti pārskatīt 2000. gada pamatlēmumu un noteikt ES soda minimālo apmēru, kura paredzamā "atturoša iedarbība" Komitejai šķiet apšaubāma.

1.2. EESK norāda: par iegāsti izmantojot noteikumu minimumu, ar direktīvas priekšlikumu faktiski tiek izveidots ļoti pilnīgs tiesībaizsardzības instruments viltošanas apkarošanai; šķiet, ka tas pārsniedz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 83. panta 1. punktā paredzēto, vēl jo vairāk tāpēc, ka priekšlikums attiecas arī uz jurisdikciju un procesu.

1.3. Papildus jautājumam, vai šāda represīva pieeja, kas pēc definīcijas var apdraudēt pamattiesības un brīvības, ir vajadzīga, Komiteja arī pauž šaubas par minētās pieejas efektivitāti, jo, neraugoties uz soda minimālā apmēra noteikšanu, sods vienmēr tiks interpretēts atšķirīgi atkarībā no dalībvalstu tiesību tradīcijām un tiesneša rīcības brīvības.

1.4. Vispārīgi runājot, EESK izsaka kritiskas piezīmes saistībā ar to, ka direktīvas priekšlikumā pietiekami nav ņemtas vērā (kā tas prasīts LESD 82. panta 2. punktā) tiesību tradīciju un tiesību sistēmu atšķirības, un jo īpaši tas attiecināms uz priekšlikumā paredzēto pasākumu ietekmi uz indivīda tiesībām un brīvībām.

1.5. Kā iestāde, kas pārstāv ES pilsonisko sabiedrību, EESK vērš uzmanību uz faktu, ka likumpārkāpēji var būt labticīgi iedzīvotāji, kas, pašiem nezinot, saņēmuši viltotu naudu un ir spiesti aizstāvēties. EESK norāda uz risku, ka uz šiem cilvēkiem, kas, pašiem negribot, no upuriem būs kļuvuši par pārkāpējiem, attieksies nesamērīgi pasākumi, un uzskata, ka primāri būtu jāņem vērā nodoms, nevis rīcība, un tas direktīvas priekšlikuma apsverumos nav pietiekami uzsvērts.

1.6. EESK pauž bažas, ka attiecībā uz procesu direktīvas priekšlikumā nav paredzēta to līdzekļu gradācija (līdzīgi kā sodu definīcijā), ko atkarībā no pārkāpuma smaguma izmanto izmeklēšanas dienesti. Tāpēc Komiteja uzskata, ka direktīvas priekšlikumā vajag precizēt, ka izmeklēšanas līdzekļi, kas paredzēti attiecībā uz organizēto noziedzību, tiek izmantoti tikai vissmagāko nodarījumu gadījumos.

2. Priekšlikuma saturs

2.1. Izskatāmā direktīvas priekšlikuma mērķis ir pastiprināt spēkā esošo regulējumu par kriminālvajāšanu sakarā ar euro vai citas valūtas viltošanu. Izskatāmais priekšlikums, kas ES teritorijā papildina 1929. gada Ženēvas konvenciju un nosaka, ka dalībvalstīm ir jābūt šīs konvencijas līgumslēdzējam pusēm, aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2000/383/TI, kas tika grozīts ar 2001. gada Pamatlēmumu 2001/888/TI, kurš priekšlikumā ir papildināts ar dažiem svarīgiem noteikumiem.

2.2. Priekšlikumā jo īpaši ir paredzēts cīnīties pret labvēlīgākas tiesas izvēles iespēju, ko saskaņā ar ietekmes novērtējuma datiem izmanto noziedzīgie tīkli, meklējot vissaudzīgākos tiesību aktus. Šajā sakarā un pamatojoties uz LESD 83. panta 1. punktu, priekšlikumā ir noteikts kopējs minimālais soda apmērs, kas ir brīvības atņemšana uz vismaz sešiem mēnešiem par viltotas naudas izgatavošanu un izplatīšanu (sākot no 10 000 euro). Vienlaikus maksimālais sods — brīvības atņemšana uz vismaz astoņiem gadiem, kas jau ir paredzēts par izgatavošanu, ir attiecināts arī uz izplatīšanu (sākot ar 5 000 euro).

2.3. Ja nodarījums ir izdarīts juridisko personu vārdā, tām piemēro sodus, kas var būt tiesību saņemt valsts pabalstu vai atbalstu liegšana vai pat [juridiskas personas] likvidēšana.

2.4. Izskatāmajā priekšlikumā paredzēts padarīt stingrāku arī pašreizējo regulējumu attiecībā uz procesuālajiem tiesību aktiem. Izmeklēšanas un kriminālvajāšanas dienesti varēs izmantot izmeklēšanas līdzekļus, kas paredzēti organizētās noziedzības vai citu smagu noziegumu gadījumos. Turklāt tiesu iestādēm tiesvedībā būs pienākums nosūtīt izņemtās viltotās naudas paraugus tehniskas analīzes veikšanai, lai atklātu pārējos apgrozībā esošos viltojumus.

2.5. Visbeidzot, priekšlikumā ir paredzēts, ka katrai dalībvalstij, kuras valūta ir euro, būs jāsteno universāla jurisdikcija attiecībā uz nodarījumiem, kas saistīti ar euro un izdarīti ārpus ES, ja likumpārkāpējs atrodas tās teritorijā vai ar nodarījumu saistītie euro viltojumi ir atklāti tās teritorijā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Lai gan EESK atzīst, ka euro viltošana, izmantojot arvien sarežģītākus un modernākus līdzekļus, ir satraucoša problēma, ar kuru ir svarīgi efektīvi cīnīties, Komitejai tomēr ir nopietni iebildumi gan pret izskatāmas iniciatīvas saturu, gan tās pamatotību.

3.2. Labvēlīgas tiesas izvēles arguments, kas ir Komisijas direktīvas priekšlikuma pamatā, nepārlicina EESK, jo ietekmes novērtējums liecina, ka zinātnisku datu par šo jautājumu nav. Komiteja apšauba, gan to, ka ES pastāvošās atšķirības starp piemērojamo sankciju apmēriem kaut kādā veidā izskaidro viltošanas apjoma palielināšanos, gan to, ka viltotāju darbības vietas izvēli prioritārā kārtā nosaka valsts tiesību akti kriminālsodu jomā. Lai izskaidrotu viltotas naudas drukātavu atrašanās vietu, jāņem vērā citi, materiāli vai loģistikas faktori.

3.3. EESK apšauba izskatāmā direktīvas priekšlikuma pamatotību arī tāpēc, ka nav precīzas analīzes, kurā tiktu pamatots apgalvojums, ka ES pastāvošās atšķirības starp piemērojamo sankciju apmēriem kaitē tiesībsardzībai un tiesu iestāžu sadarbībai, kā arī viltošanas apkarošanas efektivitātei trešās valstīs.

3.4. Turklāt EESK vēlas uzsvērt, ka noteikumi, kas izstrādāti, pamatojoties uz šiem argumentiem, ir īpaši apgrūtinājošs tiesībsardzības mehānisms. Papildus tam, ka tiek noteikts viltošanas nodarījumu kopums un paredzēts gan minimālais, gan maksimālais sods par nodarījumiem, kuri saistīti ar izplatīšanu, direktīvas priekšlikumā ir skarti arī jurisdikcijas un procesa aspekti.

3.5. EESK jo sevišķi pauž neizpratni par pasākumiem attiecībā uz jurisdikciju un procesu, kuri pārsniedz gan paskaidrojuma rakstā pausto, gan LESD 83. panta 1. punktā paredzēto, proti, izstrādāt "noteikumu minimumu noziedzīgu nodarījumu un sankciju definēšanai". Turklāt Komiteja konstatē: minētajiem noteikumiem, kas paredz ārkārtas līdzekļu izmantošanu, ir ļoti liela tiesībsardzības nozīme, jo to rezultātā tiek radīta universāla jurisdikcija, kura pēc definīcijas veido atkāpi no vispārīgiem risinājumiem attiecībā uz euro viltošanas nodarījumiem, kā arī izmantoti izmeklēšanas līdzekļi, kas attiecas uz organizētu noziedzību.

3.6. EESK uzskata, ka šis aspekts rada vislielākās problēmas. Direktīvas priekšlikumā netiek nošķirti atšķirīgi nozieguma smaguma līmeņi, lai pamatotu tādu izmeklēšanas instrumentu izmantošanu, kas piemērojami saistībā ar organizēto noziedzību. Komiteja uzskata, ka šādi noteikumi var radīt nopietnus proporcionalitātes principu un pamattiesību pārkāpumus⁽¹⁾.

3.7. Lai izvairītos no ļaunprātīgas izmantošanas, Komiteja ES likumdevējam vēlas atgādināt par nepieciešamību ņemt vērā visu dalībvalstu demokrātijas tradīcijas (dažas senākas, citas ne tik ļoti) un to jutību pret personas brīvību ievērošanu.

3.8. Vispārīgāk runājot, EESK atgādina, ka Eiropas krimināltiesību telpas veidošana nozīmē arī aizstāvības tiesību vienlaicīgu stiprināšanu, piemēram, *Eurojust* un *Europol* ietvaros, lai atbilstu pamattiesību ievērošanas prasībām, kuras nosaka Līgumi (LESD 67. panta 1. punkts un 83. panta 3. punkts).

⁽¹⁾ Kā tas notika Eiropas apcietināšanas ordera gadījumā (šajā sakarā sk. D. Rebut, *Droit pénal international*, Dalloz, sērija "Précis", 2012. gads, Nr. 516, 311. lpp.).

3.9. Kā iestāde, kas pārstāv ES pilsonisko sabiedrību, EESK vērš uzmanību uz faktu, ka likumpārkāpēji var būt labticīgi iedzīvotāji, kas, pašiem nezinot, saņēmuši viltotu naudu un ir spiesti aizstāvēties. EESK norāda uz risku, ka uz šiem cilvēkiem, kas, pašiem negribot, no upuriem būs kļuvuši par pārkāpējiem, attieksies nesamērīgi pasākumi, un uzskata, ka primāri būtu jāņem vērā nodoms, nevis rīcība, un tas direktīvas priekšlikuma apsvērumos nav pietiekami uzsvērts.

3.10. EESK atzīst, ka sodu gradācija, kas paredzēta šajā priekšlikumā atkarībā no arestētās summas (sevišķi 5. panta 2. punktā), daļēji ļauj ņemt vērā šos gadījumus. Neraugoties uz to, Komiteja tomēr uzskata, ka direktīvas priekšlikumā saglabājas risks attiecībā uz personas brīvību nopietniem pārkāpumiem. Faktiski neizskatās, ka priekšlikumā būtu ņemta vērā ES tiesību tradīciju un sistēmu daudzveidība un jo īpaši izmeklēšanas procedūru īpatnības, kad policija apsūdzēto personu (arī sīku noziedzīgu nodarījumu gadījumos) var aizturēt uz ilgāku laiku pirms tā stājas tiesas priekšā.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Attiecībā uz noteikumu, kas paredz, ka minimālais soda apmērs ir brīvības atņemšana uz sešiem mēnešiem (priekšlikuma

5. panta 4. punkts), un kas ir priekšlikuma galvenais pasākums, lai risinātu labvēlīgas tiesas izvēles problēmu, EESK šaubās par tā lietderību, ciktāl ar direktīvu (kuras adresāts pēc definīcijas ir likumdevējs, nevis tiesnesis) dalībvalstīm nevar noteikt par pienākumu šo sodu reāli piespriest. Šajā sakarā EESK ar gandarījumu konstatē, ka paskaidrojuma rakstā ir minēti principi attiecībā uz nepieciešamo soda individualizāciju (šo principu ir nostiprinājusi Eiropas Savienības Tiesa), kā arī uz tiesneša pilnīgu rīcības brīvību.

4.2. EESK vēlas piebilst, ka minimālā soda apmēra (pat ja tas nav obligāts) noteikšana ir pretrunā tiesiskajai tradīcijai dažās dalībvalstīs, kuras neparedz minimālo sodu, izņemot gadījumus, kad tie ir obligāti.

4.3. EESK iesaka grozīt priekšlikuma 9. pantu šādi: "Attiecībā uz 3. un 4. pantā minētajiem vissmagākajiem viltošanas nodarījumiem dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka personām, struktūrvienībām un dienestiem, kas ir atbildīgi par nodarījumu izmeklēšanu vai ar tiem saistīto kriminālvajāšanu, ir pieejami efektīvi izmeklēšanas līdzekļi, piemēram, tādi, kurus izmanto organizētās noziedzības vai citos smagu noziegumu gadījumos."

Briselē, 2013. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Ceļā uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību. Konverģences un konkurētspējas instrumenta ieviešana””

COM(2013) 165 final

un par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Ceļā uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību. Svarīgāko ekonomikas politikas reformu plānu iepriekšēja koordinēšana””

COM(2013) 166 final

(2013/C 271/08)

Galvenais ziņotājs: **CROUGHAN kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar LESD 304. pantu 2013. gada 14. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Ceļā uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību. Konverģences un konkurētspējas instrumenta ieviešana” ”

COM(2013) 165 final

un par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Ceļā uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību. Svarīgāko ekonomikas politikas reformu plānu iepriekšēja koordinēšana” ”

COM(2013) 166 final.

EESK Birojs 2013. gada 16. aprīlī uzdeva Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par minētajiem tematiem.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē), iecēla CROUGHAN kgu par galveno ziņotāju un ar 152 balsīm par, 8 balsīm pret un 12 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja nosacīti atzinīgi vērtē abus Komisijas paziņojumus par tematu “Ceļā uz padziļinātu un patiesu ekonomisko un monetāro savienību”, proti, “Konverģences un konkurētspējas instrumenta (KKI) ieviešana”⁽¹⁾ un “Svarīgāko ekonomikas politikas reformu plānu iepriekšēja koordinēšana”⁽²⁾. Tie ir turpinājums debatēm par diviem jautājumiem, kas ir analizēti dokumentā “Plāns padziļinātas un patiesas EMS izveidei. Eiropas debašu sākums”⁽³⁾, proti, pilnveidot pārvaldības sistēmu ekonomikas politikas koordinēšanai.

1.2 Komiteja pauž nožēlu, ka šajos paziņojumos ir maz detaļu, kas papildinātu jau minētajā plānā ieskicētās idejas, un tāpēc tos ir grūti vērtēt.

1.3 Komiteja pauž bažas, ka jau tā pārpildītā ekonomikas pārvaldības instrumentu programma, kurā ietilpst Stabilitātes

un izaugsmes pakts (SIP), fiskālais pakts, sešu tiesību aktu kopums, divu tiesību aktu kopums, stratēģija “Eiropa 2020”, Eiropas pusgads, gada izaugsmes pētījums (GIP), brīdināšanas mehānisma ziņojumi (BMZ), valstu reformu programmas (VRP), stabilitātes un konverģences programmas (SCP), konkrētai valstij adresēti ieteikumi, pārmērīga deficīta novēršanas programmas (EDP), makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūra utt., ir kļuvusi vēl sarežģītāka, turklāt pievienotā vērtība ir salīdzinoši maza.

1.4 Atzīstot, ka abi priekšlikumi varētu palīdzēt grūtībās nonākušām dalībvalstīm, Komiteja pauž bažas, ka to ietekme uz izaugsmes un kapacitātes atjaunošanu apgalbos, kur tas visvairāk nepieciešams, var tikt traucēta vai aizkavēta, jo galvenā uzmanība ir pievērsta tam, lai īstenotie pasākumi sniegtu labumu **arī** visai eurozonai kopumā.

1.5 Komiteja skeptiski raugās uz iespēju, ka dalībvalstis piekritīs ieviest jaunu finanšu instrumentu KKI finansēšanai, un nav skaidrs, kādu pievienoto vērtību tas sniegs papildus esošajiem struktūrfondiem.

⁽¹⁾ COM(2013) 165 final.

⁽²⁾ COM(2013) 166 final.

⁽³⁾ COM(2012) 777 final.

1.6 Komitejai nav skaidrs, cik lielā mērā ierosinātā iepriekšējā koordinēšana uzlabos Eiropas puse norises un kādu papildu birokrātijas slogu tā radīs.

1.7 Komiteja pauž bažas, ka iepriekšējā koordinēšanā izmantotajiem kritēriji varētu ietekmēt dalībvalsti, kas īsteno reformu pasākumus, jo tie izmaina relatīvo konkurētspēju citā dalībvalstī.

1.8 Komiteja uzskata, ka kritērijs "blakusietekme finanšu tirgū" iepriekšējā koordinēšanā nav piemērots; visi centieni būtu jāorientē uz banku savienības izveidi.

1.9 Komiteja uzskata, ka priekšlikumi, kuru mērķis ir padziļināt ekonomisko un monetāro savienību, ir būtiski Eiropas Savienības nākotnei; tāpēc Komiteja vēlas turpināt debates un nākotnē nākt klajā ar priekšlikumiem atbilstoši attīstības tendencēm.

2. Konverģences un konkurētspējas instrumenta (KKI) izveide

2.1 Vispārīga informācija. Minētajā paziņojumā Komisija ierosina, ka tām eurozonas dalībvalstīm, kas ir nonākušas grūtībās un kurās ir vajadzīgas strukturālas reformas konkurētspējas un izaugsmes veicināšanai, bet šo reformu neīstenošana radītu negatīvu blakusietekmi uz citām eurozonas dalībvalstīm, būs pieejamas līgumiskas savstarpējas vienošanās un solidaritātes mehānisms. Tā būtu speciāla finansiālā atbalsta sistēma, ko sākotnēji finansētu no daudzgadu finanšu shēmas un pēc tam, iespējams, no jauna fonda/finanšu instrumenta, kura pamatā ir nacionālais kopienākums (NKI). Tas uzlabotu fiskālo spēju.

2.2 Komiteja uzskata, ka ir grūti spriest par ierosinātā KKI ietekmi, ja nav kvantificēts ierosinātais apmērs un nav novērtējuma par to, vai šāds fonds dalībvalstīm ir pieņemams. Priekšlikums, ka finansējums nāktu galvenokārt no daudzgadu finanšu shēmas, liecina, ka tā apjoms būtu neliels un tam būtu maza ietekme.

2.3 Ņemot vērā lielās grūtības sarunās par daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam, Komiteja skeptiski vērtē iespēju, ka dalībvalstis piekriš mērķim ieviest jaunu finanšu instrumentu, ar kuru, pamatojoties uz NKI, paredzēts stiprināt finansiālo spēju, lai finansētu KKI.

2.4 Komiteja piekrīt, ka savstarpēji izdevīgs un paātrinošs konverģences mehānisms ir lietderīgs, bet pauž šaubas par nepieciešamību ieviest jaunu instrumentu, proti, KKI, ja pašreiz

nav skaidrs, kādu pievienoto vērtību tas sniegs papildus jau esošajam atbalstam no struktūrfondi, piemēram, Kohēzijas fonda vai Eiropas sociālā fonda (ESF).

2.5 Ierosinātā instrumenta līgumiskais raksturs maz atšķiras no jau pastāvošajiem līgumiskajiem noteikumiem, kas regulē struktūrfondu izmaksu. Vajadzīgi daži konkrēti piemēri, kāda veida projekti, kas rada plašāku blakusietekmi, ir atbalstāmi un kā tie varētu atšķirties no projektiem, ko jau finansē no citiem fondiem. EESK pauž bažas, ka atsevišķu no Konverģences un konkurētspējas instrumenta finansētu projektu neīstenošana varētu ietekmēt ar VRP saistītu projektu finansēšanu. Ir svarīgi, lai šis ierosinātais instruments radītu redzamu pievienoto vērtību, nevis vēl vienu birokrātijas līmeni.

2.6 KKI ir paredzēts kā instruments eurozonai, kurā lielāka ekonomikas konverģence ir būtiska eurozonas darbībai. Ņemot vērā fonda nelielo apjomu, Komiteja ierosina tos piešķirt konkrēti tām eurozonas valstīm, kas nonākušas grūtībās, neizslēdzot iespēju atbalstīt arī projektus ar īpaši pozitīvu pārrobežu ietekmi. Tas būtu sevišķi jāorientē uz valstīm, kuru ekonomikas nelīdzsvarotība īpaši apdraud eurozonas darbību. Nav skaidrs, kāpēc dalībvalstis, kurām tiek piemērota makroekonomikas korekciju programma, nevar saņemt šāda veida atbalstu, jo tām finansiāls atbalsts acīmredzami ir nepieciešams visvairāk.

2.7 Ja Eiropas puse darbosies, kā paredzēts, un konkrētām valstīm adresētus ieteikumus apspriedīs valstu parlamentos, būs jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka valsts valdība, kas parakstīs līgumisku vienošanos saskaņā ar ierosināto KKI, to vispirms apspriedīs parlamentā atbilstoši attiecīgās dalībvalstis praksei tieši tāpat, kā tiek apspriesta jebkura struktūrfondu programma. Komisiju varētu uzaicināt uz debatēm vai uzstāties valstu/vietējā līmeņa struktūru sanāksmēs. Apspriešanās jāiesaista arī pilsoniskā sabiedrība, tajā skaitā sociālie partneri, tāpat kā tad, kad tiek apspriesti citi kopīgi ES un valstu valdību projekti. Parlamenta, pilsoniskās sabiedrības, tajā skaitā sociālo partneru, dalībai procesā jāparedz pietiekami daudz laika.

3. Svarīgāko ekonomikas politikas reformu plānu iepriekšēja koordinēšana

3.1 Vispārīga informācija. Minētajā paziņojumā Komisija norāda, ka koncepciju par svarīgāko ekonomikas politikas reformu plānu **iepriekšēju koordinēšanu** ievieša ar Līgumu par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā. Pašreizējā ES ekonomikas uzraudzības sistēmā ietilpst ekonomikas politikas koordinēšanas process, bet nav paredzēts **strukturēti iepriekš apspriest un koordinēt** svarīgākos ekonomikas politikas reformu plānus. Šis paziņojums ir ieguldījums debatēs starp iesaistītajiem dalībniekiem — īpaši Eiropas Parlamentu, dalībvalstīm un valstu parlamentiem — par iepriekšējās koordinēšanas īstenošanas veidiem.

3.2 Komiteja uzskata, ka ikviens lietderīgs uzlabojums ekonomikas politikas koordinēšanā ir vēlams un eurozonā tā ir nepieciešamība. Komiteja paziņojumu kopumā vērtē atzinīgi, vienlaikus atzīstot, ka atsevišķu dalībvalstu politiku koordinācija ir tālu no īstas ekonomikas pārvaldības. Priekšlikumus novērtēt ir grūti, jo Komisija nesniedz pietiekami detalizētu informāciju par to, ko nozīmē "būtiski reformēt ekonomikas politiku". Nav skaidrs, kas uzskatāms par būtisku un kas — par mazāk svarīgu. Svarīgākās reformas, ko paredzēts apsvērt, aptver gandrīz visus vienotā tirgus aspektus, tostarp finansiālo un fiskālo ilgtspēju.

3.3 Komitejai nav skaidrs, kā šī jaunā iniciatīva, kas attiecas uz svarīgāko ekonomikas reformu koordinēšanu, **būtībā** atšķirsies no valstu reformu programmām (VRP) un konkrētai valstij adresētiem ieteikumiem, kas ir Eiropas pusgada sastāvdaļas. Tai jāsniedz uzskatāma pievienotā vērtība jau tā pārpildītajā Eiropas pusgada programmā. Raugoties no pārredzamības un vienkāršības perspektīvas, ir svarīgi nepievienot vēl vienu uztraudzības līmeni utt. Komiteja uzskata, ka šis process jāiekļauj Eiropas pusgadā un valstu reformu programmās, kas savukārt jāpadara stingrākas; iepriekšēja koordinēšana varētu būt praktisks veids, kā to sasniegt.

3.4 Komiteja atzīst, ka saskaņā ar šo jauno priekšlikumu varētu būt lietderīgi, ja pēc tam, kad ar dalībvalstīm panākta vienošanās par tām adresētajiem ieteikumiem, Komisija un Padome varētu ieteikt izmaiņas dalībvalstu reformu plānos, ja ir sagaidāms, ka to īstenošana negatīvi ietekmētu Ekonomikas un monetāro savienību vai citas dalībvalstis. Tomēr **demokrātiskās leģitimitātes ievērošanas nolūkā** šajā procesā ņem vērā valsts pilnvaras pieņemt lēmumus, un **lēmumu par reformu plānu pieņem pati attiecīgā dalībvalsts**. Jāparedz iespēja un pietiekami ilgs laiks, lai konsultācijās varētu iesaistīties valstu parlamenti un pilsoniskā sabiedrība, tostarp sociālie partneri, kā arī jānodrošina, ka galīgo lēmumu par reformu īstenošanu pieņem valsts parlaments. Komiteja pauž bažas, ka šai norādei uz demokrātisko leģitimitāti trūkst īsta seguma, jo pārmērīgas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros var piemērot sankcijas, ja Padome secina, ka dalībvalsts nav īstenojusi ieteikto korekcijas pasākumu.

3.5 Iepriekšējas koordinēšanas mērķis ir pēc iespējas paliecināt vienā dalībvalstī īstenoto svarīgāko ekonomikas reformas

plānu pozitīvo blakusietekmi uz citām dalībvalstīm un pēc iespējas samazināt negatīvo blakusietekmi. Koordinēšanā ir ierosināta triju kritēriju sistēma, kuras pamatā ir galvenie kanāli, caur kuriem var izplatīt blakusietekmi. Komiteja šajā saistībā pauž zināmas bažas.

3.6 Pirmais kritērijs ir tirdzniecība un konkurētspēja. Ja dalībvalsts sekmīgi īsteno reformu pasākumus, lai uzlabotu savu konkurētspējas pozīciju, nav izslēgts, ka vienlaikus pasliktināsies citu dalībvalstu pozīcija. Paziņojumā detalizēti jānorāda, kādos apstākļos Komisija var iejaukties, lai attiecīgo dalībvalsti atrunātu no šo pasākumus īstenošanas. Un vai tā ir tikai vienas pusē pieeja? Vai Komisija adresēs ieteikumus dalībvalstij, kas jau ir īstenojusi tādu pasākumu savas konkurētspējas uzlabošanai, kuri snieguši pozitīvus rezultātus, bet negatīvi ietekmē eurozonu?

3.7 Otrs kritērijs attiecas uz blakusietekmi finanšu tirgos; Komiteja pauž šaubas, vai tas šeit ir piemērots. Komiteja uzskata, ka būtu daudz efektīvāk, ja visus pieejamos resursus pārvirzītu pasākumiem, kuru mērķis ir izveidot funkcionējošu banku savienību.

3.8 Trešais kritērijs, proti, politekonomijas apsvērumi un "iekšējā pretestība reformām" prasa paskaidrojumus. Pastāv risks, ka paredzētā "savstarpējā mācīšanās" un "paraugprakses apmaiņa" — lai arī pēc būtības lietderīga — būs tikpat neefektīvas kā Lisabonas stratēģija.

3.9 Komiteja uzskata, ka ir vajadzīgāki pārliecinošāki argumenti, lai reformās, uz kurām attiecas iepriekšēja koordinēšana, iekļautu jomas, kurās Eiropas Savienībai nav kompetences. Arguments, ko min šīs pieejas aizstāvēšanai, proti, ka lēmumu dalībvalstis arī turpmāk pilnībā pieņem pašas, lielā mērā zaudē ticamību, ņemot vērā makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras.

3.10 Iepriekšējas koordinēšanas ietvaros vajadzētu paredzēt arī sociālo dimensiju, kas it īpaši jāvērs uz svarīgāko ekonomikas reformu ietekmi uz bezdarba līmeni.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz visaptverošu Eiropas regulējumu tiešsaistes azartspēlēm””

COM(2012) 596 final

(2013/C 271/09)

Ziņotāja: **Daniela RONDINELLI** kdze

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 19. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz visaptverošu Eiropas regulējumu tiešsaistes azartspēlēm””

COM(2012) 596 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 29. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 122 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atgādina un vēlreiz uzsver viedokli, kas jau pausts atzinumā ⁽¹⁾ par Zaļo grāmatu par tiešsaistes azartspēlēm iekšējā tirgū ⁽²⁾, un pauž nožēlu, ka Komisija tikai daļēji ir ņēmusi vērā tajā ietvertos secinājumus. EESK jo īpaši norāda, ka cīņa pret nelikumīgām azartspēlēm, kuras ir lielākie draudi patērētāju aizsardzībai, nav paziņojuma prioritāte.

1.2. EESK aicina Komisiju prioritārajos jautājumos, uz kuriem paziņojumā jāsniedz atbildes, iekļaut jaunu darba vietu izveidošanu un saglabāšanu nozarē, to kvalitāti un tiešsaistes azartspēļu dēļ iespējamo darba vietu zaudējumu bezsaistes azartspēļu nozarē.

1.3. Azartspēles palīdz palielināt dalībvalstu nodokļu ieņēmumus. Sabiedrībai derīgu mērķu finansēšana no valsts loteriju un spēļu namu ieņēmumiem nodrošina atbalstu labdarības, sabiedriskiem un sporta pasākumiem un tūrisma veicināšanai, kā arī palīdz saglabāt kultūras, mākslas arheoloģijas mantojumu. EESK uzskata, ka jebkurai Eiropas līmeņa darbībai attiecībā uz azartspēlēm jābūt vērstai uz tādu Eiropas sociālo modeli, kas ļauj iedzīvotājiem izklaidēties veselīgi līdzsvaroti.

1.4. EESK pauž lielas bažas par azartspēļu izraisīto augsto risku sabiedrības veselībai. Šajā saistībā tā atkārtoti pauž prasību

Komisijai visā ES teritorijā pētīt un uzraudzīt atkarības un veselības traucējumus, kas saistīti ar tiešsaistes azartspēlēm, un iesaka dalībvalstīm daļu no spēļu ieņēmumiem izmantot informēšanas kampaņu, profilakses pasākumu un terapeitiskas aprūpes pret azartspēļu atkarību finansēšanai.

1.5. EESK atzinīgi vērtē Komisijas lēmumu uzlabot administratīvo sadarbību un informācijas, pieredzes un labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm un regulatīvajām iestādēm.

1.6. EESK atbalsta Komisijas mērķi, ka katrai dalībvalstij jābūt savai regulatīvajai iestādei, kurai ir konkrētas kompetences un kura nodrošina ciešu sadarbību ar līdzvērtīgām iestādēm citās dalībvalstīs.

1.7. EESK uzskata, ka jāatrod līdzsvars starp nozares īpaši tehnoloģisko un tāpēc pārrobežu raksturu un ar to saistītajiem riskiem publiskās un sabiedriskās kārtības, likumības, pārredzamības un iedzīvotāju veselības jomā, pieņemot iniciatīvas, kas ir saistošākas par Komisijas ierosinātajiem ieteikumiem.

1.8. EESK norāda, ka specifisks ES regulējums tiešsaistes azartspēļu nozarē šobrīd nav iedomājams. Lai arī Komiteja atbalsta Komisijas ieteiktās iniciatīvas dalībvalstu efektīvai

⁽¹⁾ OV C 24, 28.1.2012, 85. lpp.

⁽²⁾ COM(2011) 128 final.

sadarbībai, tā tomēr cer, ka dažās jomās, kurās ir dalīta kompetence, tiks izveidoti efektīvāki reglamentējošie instrumenti, ieteicams — direktīvas, lai nodrošinātu patērētāju un neaizsargātāko kategoriju aizsardzību un cīnītos pret nelikumīgiem spēļu organizatoriem un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

Tādā veidā tiktu radīts minimālais patērētāju aizsardzības standartu kopums. Dalībvalstīm arī turpmāk jābūt tiesīgām jebkurā laikā noteikt augstākus patērētāju aizsardzības standartus savos valstu tirgū vai turpināt piemērot jau esošās izdevīgākos standartus ⁽³⁾.

Tāpēc EESK aicina Komisiju, Eiropas Parlamentu un Padomi, ievērojot subsidiaritātes principu, rīkoties šādās jomās:

- patērētāju aizsardzība un iedzīvotāju, jo īpaši nepilngadīgo un neaizsargāto grupu, veselības un drošības aizsardzība;
- atbildīga reklāma;
- pasākumi ar sportu saistītu krāpniecisku derību apkarošanai;
- tiešsaistes spēļu likumības un pārredzamības nodrošināšana kopā ar dalībvalstu apņemšanos ieviest atbilstošas sankcijas, kas pārkāpuma gadījumā paredz nelikumīgo tīmekļa vietņu bloķēšanu, slēgšanu, aresta uzlikšanu vai likvidēšanu.

1.9. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir ņēmusi vērā tās prasību paplašināt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas direktīvas piemērošanas jomu, ietverot visus azartspēļu veidus ⁽⁴⁾.

1.10. EESK atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos izskatīt regulas par IMI ⁽⁵⁾ izmantošanu piedāvātās iespējas un cer, ka tas palīdzēs uzlabot administratīvo sadarbību starp valstu regulatoriem un datu apmaiņu starp attiecīgajām valstu un Eiropas iestādēm.

1.11. EESK uzskata, ka novērtējums, ko Komisija veiks par personas datu apmaiņas iespēju starp dalībvalstīm, ir solis pareizā virzienā, jo lielu daļu datu, ko organizatori reģistrē, kompetentās iestādes var izmantot, lai tos sasaistītu ar citiem datiem un veicinātu kontroli.

⁽³⁾ Sk. OV C 24, 28.1.2012., 85. lpp. (secinājumi: 1.3. un 1.6. punkts).

⁽⁴⁾ COM(2013) 45 final.

⁽⁵⁾ Iekšējā tirgus informācijas sistēma.

1.12. EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai dalībvalstis, vienojoties ar regulatīvajām iestādēm, uzsāktu informēšanas un izglītošanas kampaņas patērētājiem ar nolūku vērst pieprasījumu uz likumīgām tiešsaistes azartspēlēm. Šī darbība būtu jāpapildina ar pasākumiem cīņai pret nelikumīgiem organizatoriem, kā arī ar valsts regulatīvo iestāžu izveidotu melno un/vai balto sarakstu publicēšanu, lai patērētāji pēc azartspēļu vietnes sākumlapā (*homepage*) uzrādīta valsts regulatīvās iestādes logo varētu labāk atpazīt atļautu, kā arī nelikumīgu azartspēļu tīmekļa vietnes.

1.13. Lai nodrošinātu patērētāju aizsardzību, EESK aicina tiešsaistes azartspēlēs izmantotajām programmatūrām piemērot ES kopējiem obligātajiem standartiem atbilstošu sertificēšanu, ko veic specializētas ārējas struktūras, kuras izmanto vienus parametrus un standartus. EESK arī aicina Komisiju kopā ar dalībvalstīm noteikt obligātu Eiropas standartu azartspēļu informātikas platformām un aicina dalībvalstis veikt pasākumus, lai aizsargātu spēlētāju datus un atļautu tikai tādus maksāšanas veidus, kas garantē ar tiešsaistes azartspēlēm saistīto darījumu vislielāko drošību un izsekojamību.

1.14. EESK ļoti atzinīgi vērtē Komisijas sāktu eksperimentu izveidot tiešsaistes azartspēļu ekspertu grupu pieredzes un labas prakses apmaiņai kibernetizācijas jomā, jo pat sākuma stadijā tas ir izrādījies veiksmīgs instruments efektīvas sadarbības uzsākšanai starp dalībvalstīm. EESK cer, ka šī grupa no sava pašreizējā neoficiālā statusa kļūs par struktūru ar skaidri noteiktām pilnvarām un uzdevumiem.

1.15. EESK ir vienprātis ar Komisiju par to, ka dalībvalstīm jāveicina atbilstoša tiesu iestāžu darbinieku izglītošana jautājumos par krāpšanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, izmantojot azartspēles.

1.16. EESK aicina Komisiju atjaunināt un pārskatīt noteikumus paziņojumā minētajās rīcības jomās, ņemot vērā norises saistībā ar noteikumu īstenošanu dalībvalstīs, proti, ko un kā dalībvalstis ir īstenojušas, un ar valstu līmenī sasniegtajiem rezultātiem.

1.17. EESK aicina dalībvalstis piešķirt Komisijai pilnvaras risināt sarunas un aktīvi atbalstīt starptautiskās konvencijas projektu par sporta integritātes aizsardzību un veicināšanu, kuru sāks apspriest sarunās Eiropas Padomē.

2. Ievads

2.1. Paziņojumā ir runa gan par nepieciešamību ievērot Eiropas regulējumu pakalpojumu brīvas sniegšanas jomā, gan par konkrētu iedzīvotāju grupu aizsardzību.

2.2. Telemātisku instrumentu izmantošana ar tiešu piekļuvi tīklam ir ļāvusi būtiski pieaugt tiešsaistes azartspēļu spēlēšanai, kas turpina strauji paplašināties. ES kopējie ieņēmumi no tiešsaistes azartspēlēm 27 valstīs 2011. gadā bija 9,3 miljardi euro, kas ir 10,9 % no Eiropas azartspēļu tirgus, un šo ieņēmumu palielināšanās tiek prognozēta līdz 13 miljardiem euro 2015. gadā.

2.3. Izmantojot internetu, Eiropas iedzīvotājs savā rezidences valstī faktiski var piekļūt un būt pakļauts viena vai vairāku organizatoru, kas saņēmuši licenci citā ES valstī vai trešā valstī, piedāvātajiem nelikumīgajiem pakalpojumiem. Šo eksteritoriāla un starptautiska rakstura situāciju nevar risināt katra atsevišķa valsts, bet ir nepieciešama integrēta rīcība un labāka sadarbība. Lai nodrošinātu garantijas iedzīvotājiem un patērētājiem, ir svarīgi izstrādāt nelikumīgu azartspēļu kopēju definīciju. Jāatgādina, ka spēlētāja rezidences valstī neatļautu azartspēļu piedāvāšana vai azartspēļu piedāvāšana bez attiecīgajā valstī nepieciešamās licences saņemšanas ir nelikumīga gan tad, ja tās organizators ir reģistrēts vai saņēmis licenci kādā no ES dalībvalstīm, gan trešā valstī⁽⁶⁾. Organizators ir nelikumīgs arī tad, ja tas ir pilnībā nekontrolēts un neregulēts.

2.4. Par atšķirību starp neatļautu azartspēļu organizatoru un nelikumīgu azartspēļu organizatoru skatīt Komisijas paziņojuma 15. zemsvītras piezīmi.

2.5. Atzinīgi vērtējams ir Komisijas lēmums izveidot azartspēļu ekspertu grupu, lai apmainītos ar pieredzi un praksi starp dalībvalstīm, pētītu nelegālas un nelikumīgas azartspēļu izmantošanas radītas problēmas, organizētu specifiskas un aktualizētas apmācības tiesu iestāžu darbiniekiem, labāk informētu patērētājus un palielinātu likumīgo piedāvājumu.

2.6. Šie pasākumi ir pirmais lietderīgais posms cīņā pret organizatoriem, kas rīkojas nelikumīgi, veicinot krāpšanu, noziedzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

⁽⁶⁾ ES Padomes Spānijas prezidentūras 2010. gada 11. maija secinājumos 9495/10 teikts, ka nelikumīgas tiešsaistes azartspēles ir tās, kas tiek sniegtas bez licences vai neievērojot attiecīgās valsts likumus, un tāpēc tiešsaistes azartspēļu organizatoriem jāievēro tajās dalībvalstīs spēkā esošie likumi, kurās viņi sniedz pakalpojumus.

3. Komisijas dokumenta kopsavilkums

3.1. Paziņojumā ir uzsvērti valstu regulējumu daudzveidība un ieteikta rīcība, kas ietver prioritārus valstu un ES pasākumus, dalībvalstu sadarbību un kopdarbu, norādot iespējamus pasākumus un sniedzot ieteikumus, arī attiecībā uz dalībvalstu administratīvo koordināciju un integrāciju.

3.2. Galvenais mērķis ir ar tiešiem pasākumiem un ieteikumiem dalībvalstīm nodrošināt Eiropas tiesību aktu ievērošanu un īstenošanu valstu regulējumos. Tāpēc Komisija

— atvieglinās administratīvo sadarbību un informācijas apmaiņu starp dalībvalstu azartspēļu regulatīvajām iestādēm;

— izskatīs iespējamās nelikumīgo tīmekļa vietņu bloķēšanas procedūras;

— veicinās azartspēļu legālo tirgu, arī risinot dialogu ar trešām valstīm;

— aizsargās patērētājus, jo īpaši nepilngadīgos un neaizsargātās grupas, arī pārbaudot kontroles instrumentus attiecībā uz piekļuvi internetam;

— pētīs azartspēļu atkarības ietekmi Eiropas līmenī;

— novērtēs azartspēļu pakalpojumu tirgus sniegumu;

— pieņems ieteikumus par paraugpraksi ar nelegālām derībām saistītas profilakses un apkarošanas jomās.

3.3. Komisija uzskata, ka dalībvalstu interesēs ir izveidot efektīvu krāpšanas un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanas un sporta integritātes aizsardzības politiku cīņai pret sporta pasākumu un sacensību rezultātu sarunāšanu, arī izmantojot pieredzes apmaiņu kibernetizācijas un informātikas tīklu jomā.

4. Novērojumi

4.1. Saskaņot valstu tiesiskos regulējumus ar ES tiesību aktiem

4.1.1. EESK pirmām kārtām pauž lielas bažas par tiešsaistes azartspēļu pieaugošo izplatību un spēļu piedāvājuma nesamērīgo palielināšanos, kas piesaista arvien plašākus iedzīvotāju slāņus un nopietni ietekmē ģimeņu ienākumus. Tāpēc ir jāizveido efektīvs aizsargfiltrs pret dažādiem reklāmas veidiem, galvenokārt televīzijā, tiešsaistē un transportlīdzekļos.

4.1.2. Azartspēļu starptautisko piedāvājumu piegāde un izmantošana ir saimnieciska darbība, kas ietilpst iekšējā tirgus brīvas aprites sistēmā (LESD 56. pants). Tomēr ar LESD 52. pantu sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības aizsardzības interesēs ir pieļauti ierobežojumi 56. pantā noteiktajai brīvībai sniegt pakalpojumus.

4.1.3. EESK atgādina, ka dalībvalstīm ir galvenā kompetence organizēt un reglamentēt azartspēles savā teritorijā. Azartspēles ir potenciāli ļoti bīstama darbība patērētājiem un tikpat vilinoša tādiem noziedzīgiem mērķiem kā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ja tās nav pareizi reglamentētas vai ja regulējums netiek stingri piemērots. Šajā saistībā, lai arī saskaņā ar EKL 49. pantu⁽⁷⁾ azartspēles ietilpst pakalpojumu brīvas sniegšanas jomā, atšķirības starp valstu tiesību aktiem pašlaik neļauj izveidot ES regulējumu attiecībā uz tiešsaistes azartspēlēm. Atbalstot Komisijas ierosinātās iniciatīvas, jo īpaši dalībvalstu efektīvas sadarbības jomā, EESK tomēr cer, ka dažās jomās (sk. 1.8. punktu) tiks izmantoti efektīvāki instrumenti, ieteicams — direktīvas, lai aizsargātu patērētājus un neaizsargātākās grupas, cīnītos pret nelikumīgiem azartspēļu organizatoriem un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

4.1.4. EESK atgādina, ka saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas apjomīgo judikatūru azartspēļu darbību ierobežojumi var būt pamatoti ar tādām sevišķi svarīgām vispārējām interesēm kā patērētāju aizsardzība, kā arī krāpšanas un iedzīvotāju mudināšanas tērēt pārmērīgus līdzekļus saistībā ar azartspēlēm novēršana⁽⁸⁾. Dalībvalstis var sašaurināt vai ierobežot visu vai dažu veidu tiešsaistes azartspēļu pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, pamatojoties uz sabiedrības interešu mērķiem ar nolūku nodrošināt aizsardzību saistībā ar azartspēlēm⁽⁹⁾.

⁽⁷⁾ 2012. gada 19. jūlija spriedums lietā C-470/11, SIA Garkalns, npublicēts, 24. punkts; 2010. gada 8. septembra spriedums lietā C-316/07, no lietas C-358/07 līdz lietai C-360/07, lietā C-409/07 un lietā C-410/07, Stoß un citi.

⁽⁸⁾ 2012. gada 19. jūlija spriedums iepriekš minētajā lietā C-470/11, SIA Garkalns, 39. punkts; 2010. gada 8. septembra spriedums lietā C-46/08 Carmen Media Group, 55. punkts.

⁽⁹⁾ Lietas Liga Portuguesa de Futebol, C-42/07, un Anomar, C-6/01.

4.1.5. Azartspēļu pakalpojumi nav regulēti ar vienotiem ES noteikumiem, un valstu tiesību akti būtiski atšķiras katras valsts kultūras, sociālo un vēsturisko īpatnību dēļ. Dažās valstīs tiešsaistes azartspēles ir aizliegtas, citās ir atļautas tikai dažas azartspēles, savukārt vēl citās pastāv publiska vai privāta organizatora pārvaldīta ekskluzīva monopola režīms. Tā kā trūkst aktualizētu datu par atšķirīgo situāciju valstīs⁽¹⁰⁾, EESK aicina Komisiju apzināt stāvokli dalībvalstīs (veikt kartēšanu).

4.1.6. Tiesas judikatūrā ir skaidri noteikts, ka dalībvalstis, kas izvēlas kontrolētu nozares liberalizāciju, ar iepriekšēju administratīvu atļauju var likumīgi izveidot atļauju piešķiršanas sistēmu, kas balstīta uz katras valsts objektīviem, pārredzamiem un nediskriminējošiem kritērijiem⁽¹¹⁾.

4.1.7. Tā kā tiešsaistes azartspēlēs starp patērētāju un organizatoru nav tiešas saskarsmes, palielinās risks, ka organizatori nodarbojas ar krāpšanu, kaitējot patērētājiem⁽¹²⁾. Nelikumīga un tāpēc nekontrolēta azartspēļu piedāvājuma pieejamība rada nopietnus draudus patērētājiem. Tāpēc galvenā garantija un labākais instruments patērētāju aizsardzībai ir dalībvalstu stingri piemēroti pasākumi cīņā pret nelikumīgiem organizatoriem.

4.1.8. Dalībvalstīm ir brīva izvēle nospraust savas azartspēļu politikas mērķus un noteikt aizsardzības līmeni. Tomēr to uzliktajiem ierobežojumiem jāatbilst Tiesas judikatūras nosacījumiem, un tiem jābūt proporcionāliem, nediskriminējošiem un tādas politikas sastāvdaļai, kuru piemēro sistemātiski un saskaņoti.

4.1.9. Tā kā atsevišķu dalībvalstu tiesību akti ir atšķirīgi un šobrīd nav iespējams izveidot ES regulējumu par tiešsaistes azartspēlēm, jātuvinā valstu regulējumi un jāpalīdz dalībvalstīm panākt spēkā esošo tiesību aktu ievērošanu, lai nodrošinātu lielāku tiesisko noteiktību patērētāju, nepilngadīgo un neaizsargāto grupu aizsardzības, reklāmas un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas jomās. Dalībvalstis jāmudina apmainīties ar labu praksi cīņā pret nelikumīgiem organizatoriem.

⁽¹⁰⁾ Šveices Salīdzinošo tiesību institūta pētījums par azartspēlēm ES iekšējā tirgū (2006) http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/gambling/study1_en.pdf

⁽¹¹⁾ 2013. gada 24. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-186/11 un C-209/11 Stanleybet International LTD un citi, 47. punkts.

⁽¹²⁾ 2009. gada 8. septembra spriedums lietā C-42/07 Liga Portuguesa de Futebol Profissional un citi.

4.1.10. Saskaņā ar subsidiaritātes principu ES ir jāiesaistās, ja tās rīcība uzlabo stāvokli un dalībvalstu regulējuma sistēmām nodrošina pievienoto vērtību. Ņemot vērā nozares specifiku un ar interneta lietošanu saistītās pārmaiņas, EESK uzskata, ka ES rīcībai būtu jāizpaužas kā ilgstošai dalībvalstu sadarbībai un labas prakses veicināšanai cīņā pret nelikumīgiem organizatoriem, kurā nepieciešama starptautiska rīcība.

4.2. Administratīvā sadarbība un tiesību aktu efektīva piemērošana

4.2.1. ES jāpastiprina kontrole, administratīvā sadarbība un tiešsaistes azartspēlēm piemērojamo tiesību aktu reāla piemērošana, un dalībvalstīm jāsadarbības, lai sasniegtu šo mērķi.

4.2.2. Lai veicinātu kontroli, ir svarīgi nodrošināt piekļuvi organizatoru reģistrētajiem personas datiem un to apmaiņu, vienlaikus garantējot datu aizsardzību. Jārosina dalībvalstu administratīvā sadarbība, apmainoties ar vispārīgu informāciju un izmantojot paraugpraksi, lai veicinātu zināšanu un pieredzes apmaiņu un radītu savstarpēju uzticēšanos un ieinteresētību.

4.2.3. Tiešsaistes azartspēļu informātikas platformu sertificēšana valstu līmenī nodrošina azartspēļu tirgus uzraudzību. Ir būtiski uzlabot dalībvalstu sadarbību un katrā valstī izveidot tiešsaistes azartspēļu regulatīvu iestādi ar konkrētām kompetencēm, kas nodrošina ciešu koordinēšanu ES līmenī.

4.2.4. Jāizvērtē, vai valstu politikas ir saskaņotas ar ES tiesību aktiem un judikatūru, kā arī licencēšanas shēmu pārredzamība un nediskriminācija. Neatbilstību gadījumā jāuzsāk pienākuma neizpildes procedūras.

4.2.5. EESK uzskata, ka preventīvie un represīvie pasākumi, ko dalībvalstis līdz šim piemērojušas cīņai pret tiešsaistes azartspēlēm, kuras piedāvā nelicencēti jeb nelikumīgi organizatori, nav pietiekami, lai risinātu šo problēmu. Tāpēc EESK iesaka noteikt valsts pamata regulējumu attiecībā uz principiem, kas nodrošinātu tīmekļa vietņu likumību un pārredzamību un paredz: nelikumīgu tīmekļa vietņu atpazīšanu un iekļaušanu

melnajā sarakstā; to tīmekļa vietņu noteikšanu, kas ir atļautas saskaņā ar katras dalībvalsts tiesību aktiem, un iekļaušanu baltajā sarakstā; nelikumīgu tīmekļa vietņu bloķēšanu, slēgšanu, aresta uzlikšanu un likvidēšanu⁽¹³⁾; finanšu plūsmu no un uz šādām tīmekļa vietnēm iesaldēšanu; nelikumīgu spēļu komercpaziņojumu un reklāmu aizliegšanu.

4.3. Patērētāji

4.3.1. EESK pauž nozēlu, ka tās aicinājums Komisijai un dalībvalstīm izstrādāt iedarbīgus pasākumus efektīvai cīņai pret nelikumīgiem organizatoriem, kas ir vislielākais drauds patērētājiem, Komisijas paziņojumā ir palicis bez atbildes. Tāpēc EESK atkārtoti aicina pēc iespējas ātrāk izstrādāt iedarbīgus pasākumus labas prakses iedibināšanai tādā jomā kā nelikumīgu azartspēļu profilakse un apkarošana.

4.3.2. Komisija 2013. gadā plāno pieņemt ieteikumu par patērētāju aizsardzību un atbildīgu azartspēļu reklāmu un norāda četras rīcības jomas: panākt, ka patērētāji neizmanto neregulētus un iespējami kaitīgus piedāvājumus; aizsargāt nepilngadīgos, liedzot viņiem piekļūt azartspēļu vietnēm; aizsargāt citas neaizsargātās grupas un novērst tādu veselības traucējumu attīstību, kas saistīti ar azartspēlēm. EESK aicina, lai Komisija pēc katrā dalībvalstī veikta novērtējuma par patērētājiem visbīstamākajiem azartspēļu veidiem ietvertu minētajā ieteikumā labu praksi tādās jomās kā cīņa un pret nelikumīgām azartspēlēm un to profilakse.

4.3.3. EESK atzinīgi vērtē paziņojumā pievērsto uzmanību patērētāju aizsardzībai un neaizsargāto personu grupām, arī saistībā ar reklāmu un azartspēļu atkarību. Šajā saistībā EESK uzstāj, ka ir jāizstrādā paaugstināta aizsardzības līmeņa pasākumi, un norāda, ka paredzētie instrumenti ir pārāk vāji, tāpēc iesaka izveidot saistošākus instrumentus. Pieejamais nelikumīgo azartspēļu piedāvājums, kas pēc būtības ir nekontrolējams un bīstams, ir lielākie draudi patērētājiem, tāpēc EESK prasa katrā dalībvalstī izstrādāt stingrus noteikumus, lai cīnītos pret nelikumīgiem organizatoriem, kuri neievēro valsts tiesību aktus, kas ir galvenā un labākā garantija patērētāju aizsardzībai.

4.3.4. Komisijas rīcības galvenajam mērķim jābūt nodrošināt to, ka dalībvalstis pilnībā īsteno savas kompetences un atbildību un ka visā ES un visiem organizatoriem, kuriem ir atļauts piedāvāt šāda veida pakalpojumu, tiek noteikts tāds tiesiskais regulējums, ar kuru novērš problemātiskus azartspēļu veidus un nosaka vecuma ierobežojumus attiecībā uz piekļuvi jebkurai azartspēlei; ar kuru ir aizliegta azartspēles uz kredīta bīstamākajos azartspēļu un derību veidos (tiešsaistes kazino, starpības derības, *betting exchange*) un reklāmas veidi, kuru mērķauditorija ir nepilngadīgie un neaizsargātas grupas.

⁽¹³⁾ Komisijas 2010. gada 22. novembra paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "ES iekšējās drošības stratēģija darbībā — pieci soļi pretim drošākai Eiropai" COM(2010) 673 final.

4.3.5. EESK aicina Komisiju un dalībvalstis savā teritorijā efektīvi un stingri cīnīties pret nelikumīgu spēļu piedāvājumu. Komiteja aicina dalībvalstis izmantot tādas pasākumus kā melnais saraksts un nelikumīgu tīmekļa vietņu bloķēšana, drošu un izsekojamu maksāšanas veidu noteikšana, finanšu darījumu iesaldēšana, kā arī nelikumīgas reklāmas pilnīgs aizliegums. Šajā saistībā jāuzsver, ka šo pasākumu efektivitāte lielā mērā ir atkarīga no to piemērošanas kopumā, kas stiprina to ietekmi uz nelikumīgiem organizatoriem.

4.3.6. Katrā dalībvalstī ir vēlams izveidot regulatīvu iestādi, kurai ir konkrētas pilnvaras uzraudzīt un nodrošināt Eiropas un valstu tiesību aktu par patērētāju aizsardzību un cīņu pret nelikumīgām azartspēlēm īstenošanu. Valstu regulatīvo iestāžu esamība ir priekšnoteikums efektīvai koordinācijai un administratīvajai sadarbībai. Dalībvalstīm jāuzrauga, lai to regulatīvā sistēma, kurā ņemtas vērā valstu īpatnības un tiesiskais regulējums, būtu spējīga nodrošināt iepriekš minētā īstenošanu. EESK sagaida, ka katra dalībvalsts uzticēs savai regulatīvajai iestādei uzdevumu noteikt kritērijus atļauju piešķiršanai savā tirgū.

4.3.7. Eiropas Savienības patērētājiem jārada apstākļi, lai viņi ikvienā dalībvalstī varētu atšķirt nelikumīgu azartspēļu tīmekļa vietnes no likumīgu azartspēļu tīmekļa vietnēm, arī tāpēc, lai varētu iesniegt sūdzības. Šajā saistībā EESK iesaka visām dalībvalstīm likt visiem organizatoriem, kuriem ir atļauts piedāvāt tiešsaistes azartspēles, savā tīmekļa vietnē redzamā vietā un pastāvīgi izvietot no valsts regulatīvās iestādes saņemtās atļaujas numuru un apzīmējumu, kas norāda, ka organizatoram ir licence attiecīgajā dalībvalstī.

4.3.8. EESK aicina izveidot visplašākās normatīvās garantijas nepilngadīgo aizsardzībai, kas paredz atbilstošus vecuma noteikšanas instrumentus un nodrošina, ka organizatori veic efektīvu kontroli. Vecāki jāinformē par interneta lietošanas riskiem un programmu filtrēšanu mājās. Līdzvērtīgas garantijas jāizveido tādu neaizsargātu personu aizsardzībai, kuras daudz laika pavadā mājās — pensionāri, māsainieces un bezdarbnieki.

4.3.9. Pašreizējā krīze aizvien lielākam skaitam cilvēku ir pamudinājums spēlēt tiešsaistes azartspēles, radot ilūziju, ka ekonomiskās problēmas var atrisināt ar viegli gūtiem laimestiem, bet tas rada lielu garīgā līdzsvara apdraudējumu, jo izraisa atkarību un apmātības virzītu uzvedību. Lai cīnītos ar šiem veselības traucējumiem, EESK iesaka daļu no azartspēļu ieņēmumiem ieguldīt informēšanas kampaņās, kā arī pret azartspēļu atkarību vērstos profilakses un terapeitiskos pasākumos.

4.3.10. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas ieceri pieņemt ieteikumu par atbildīgu azartspēļu reklāmu, papildinot Negodīgas komercprakses direktīvu, lai ļautu patērētājiem saņemt pareizu informāciju, kaut arī tā uzskata, ka ir vajadzīgs iedarbīgāks un saistošāks instruments. EESK uzsver, ka rīcībai šajā jomā jāietver tādi pret nelikumīgiem organizatoriem vērsti pasākumi kā reklamēšanās aizliegums tiem organizatoriem, kas piedāvā spēles bez licences, ko izdevusi tās valsts regulatīvā iestāde, kurā atrodas patērētājs.

4.3.11. Jāatrod pareizs līdzsvars starp prasību kontrolēti paplašināt atļautu azartspēļu izplatību — lai sabiedrībai kļūtu pievilcīgs azartspēļu piedāvājums likumīgos kanālos — un nepieciešamību pēc iespējas samazināt azartspēļu atkarību.

4.3.12. Reklāmai būtu jāklūst atbildīgāka un labāk regulēta, galvenokārt, lai aizsargātu nepilngadīgos, ne tikai tāpēc, ka tā ir ļoti bīstama veselībai, īpaši garīgajai veselībai, bet arī kropļojoša un maldinoša, jo sabiedrībai liek domāt, ka spēlēt tiešsaistes azartspēles ir “normāli”, un tādējādi veicina neveselīgu sociālo uzvedību.

4.3.13. EESK norāda, ka, neraugoties uz projektu *Alice Rap* ⁽¹⁴⁾, vēl nav pieejami konkrēti dati par dažādu ar azartspēlēm saistītu veselības traucējumu apjomu un veidiem. Komiteja uzsver nepieciešamību pastāvīgi uzraudzīt atkarības un saistītos veselības traucējumus, lai iegūtu pietiekamus datus, kas ļautu valsts un ES likumdevējiem izstrādāt efektīvus un mērķtiecīgus pasākumus, lai cīnītos ar šo problēmu un to novērstu.

4.4. Aizsardzība pret krāpšanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu

4.4.1. Problēmas, kas saistītas ar to personu atpazīšanu, kuras iesaistās tiešsaistes azartspēlēs lielu zaudējumu un lielu laimestu gadījumos un attiecīgi varētu slēpt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas darbības, jārisina, personas iepriekš identificējot un izveidojot atsevišķu azartspēļu kontu katram spēlētājam.

4.4.2. Identitātes zādzības ir izplatīta problēma, kas ir saistīta ne tikai ar tiešsaistes azartspēlēm, bet arī ar visu datu apstrādes un apmaiņas sistēmu interneta un telemātiskajā vidē.

⁽¹⁴⁾ Addiction and Lifestyles in Contemporary Europe, Reframing Addictions Project

4.4.3. Nejausās atlasē skaitļa ģeneratoriem (*Random Number Generator*) jābūt stingri sertificētiem, lai tie atbilstu neparedzamības principam un vienlaikus piedāvātu drošību, ka izveidotā kombinācija ir vienīgā iespējamā un to nav iespējams viltot. Tas ļautu aizsargāt spēlētājus un ievērot dalībvalstu noteiktos standartus attiecībā uz laimestiem.

4.4.4. Lai palielinātu tiešsaistes azartspēlēs izmantoto programmatūru drošību, EESK iesaka ieviest ES kopēju obligāto sertificēšanu, ko veic specializētas ārējas struktūras, kuras piemēro vienus parametrus un standartus, arī lai noteiktu nelikumīgas azartspēles ārzonās un tās apgrūtinātu.

4.4.5. Viens no aizsardzības veidiem attiecībā uz piekļuvi azartspēlēm var būt IP adresu (*Internet Protocol Address*) noteikšana. Ja persona pieslēdzas spēles sistēmai valstī, izmantojot citu valstu IP sistēmas, tehniski ir iespējams spēli bloķēt.

4.4.6. Tā kā tiešsaistes azartspēles ir saistītas ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un krāpšanas problēmām, ir vēlams sabiedriskās kārtības aizsardzības iestādēm nodrošināt piekļuvi lielajam organizatoru reģistrēto plūsmu un datu apjomam, lai tos varētu sasaistīt ar citiem datiem un veicināt kontroli.

4.5. Krāpšana sporta pasākumos un sacensībās

4.5.1. Derības saistībā ar sporta pasākumu un sacensību rezultātu sarunāšanu ir īpašs krāpšanas veids, kas ir pretējs sporta klubu, fanu, patērētāju un likumīgo azartspēļu organizatoru interesēm.

4.5.2. Komisija atbalsta EESK ieteikumu par to, ka ir jāizveido visu ieinteresēto personu centienu koordinācijas sistēma, lai visaptveroši risinātu šo problēmu un novērstu resursu pārklāšanos, un uzsver ciešākas sadarbības nepieciešamību starp derību organizatoriem, sporta organizācijām un kompetentajām iestādēm, tostarp valsts un starptautisko azartspēļu regulatīvajām iestādēm.

4.5.3. EESK atkārtoti ieteikumu izveidot sistēmu, kas neaprobežojas tikai ar ziņojumu apkopošanu par aizdomām attiecībā uz konkrētu sporta pasākumu, bet arī veic aizsardzības, izglītības un piespiedu pasākumus, ar kuriem var efektīvi cīnīties pret šo problēmu.

4.5.4. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu līdz 2014. gadam pieņemt ieteikumu par labu praksi profilaksē un cīņā pret derībām ar rezultātu sarunāšanu, lai arī tā uzskata, ka izvēlētais normatīvais instruments ir nepietiekams. Rezultātu sarunāšana ir sporta sacensību vienlīdzības principa pārkāpums, un tas tiek uzskatīts par noziegumu visās dalībvalstīs, tomēr ir reģistrēts šādu nelikumīgu un aizdomīgu darbību pieaugums. Tāpēc cīņā pret rezultātu sarunāšanu ir jāizstrādā ietekmīgāki pasākumi, izmantojot dalībvalstu instrumentus, kompetences un resursus, kas darbotos savstarpējā sinerģijā un sinerģijā ar ES.

4.5.5. EESK aicina dalībvalstis, kas to vēl nav izdarījušas, korupciju sportā, rezultātu sarunāšanu un manipulēšanu ar sporta rezultātiem atzīt par noziegumu, par kuru piemērojamas sankcijas, un aicina Komisiju vienoties ar dalībvalstīm par šo sodāmo pārkāpumu kopīgu definīciju.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Jauna Eiropas pieeja neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātnespējai””

COM(2012) 742 final

un “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām”

COM(2012) 744 final – 2012/0360 (COD)

(2013/C 271/10)

Ziņotājs: **Pedro Augusto ALMEIDA FREIRE kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 12. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Jauna Eiropas pieeja neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātnespējai””

COM(2012) 742 final.

Eiropas Parlaments 2013. gada 15. janvārī un Padome 2013. gada 5. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām”

COM(2012) 744 final – 2012/0360 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 29. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē), ar 130 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Vispārīgi secinājumi

1.1.1. Eiropā pašreiz ir smaga ekonomikas un sociālā krīze, kuras sekas skar visus sabiedrības līmeņus.

1.1.2. Uzņēmumu dzīvotspējas veicināšana ir viens no pasākumiem, ko Eiropas Savienība noteikusi krīzes pārvarēšanai. Bankrota sekas ne tikai negatīvi ietekmē attiecīgos uzņēmumus; tās ir daudz plašākas un skar dalībvalstu ekonomiku kopumā un jo īpaši iedzīvotājus – nodokļu maksātājus, darba ņēmējus un darba devējus.

1.1.3. EESK atbalsta Komisijas paziņojumā izvirzītos mērķus, tomēr uzskata, ka tajā minētā “otrā iespēja” būtu jādod tiem uzņēmējiem, kuri ir ņēmuši vērā iepriekšējo neveiksmīgo pieredzi un spēj atjaunot uzņēmējdarbību, balstoties uz pārdomātu uzņēmējdarbības projektu.

1.1.4. Komiteja atbalsta arī priekšlikumu regulai, bet pauž nožēlu, ka tā nav pietiekami vērienīga.

1.1.5. Ir vajadzīgs vairāk pārdomu un konkrētu pasākumu, lai aizsargātu kreditoru tiesības, vienlaikus cenšoties nodrošināt

uzņēmēju un darba ņēmēju interešu līdzsvarotību, lai veicinātu uzņēmumu pārstrukturēšanu, novērstu labvēlīgākās tiesas izvēles (*forum shopping*) iespēju un lai uzlabotu uzņēmumu grupu maksātnespējas procedūru koordinēšanu.

1.2. Ieteikumi saistībā ar paziņojumu

1.2.1. EESK uzskata, ka iespējamie risinājumi uzņēmumu maksātnespējas tiesību saskaņošanai ir interesanti, tomēr pauž nožēlu, ka paziņojumā trūkst efektīva risinājuma, lai pārvarētu ekonomikas un sociālo krīzi, kas skar ES uzņēmumus un iedzīvotājus.

1.2.2. Komiteja priekšroku dod jēdzienam “jauns sākums” (*Fresh start*) saskaņā ar ASV maksātnespējas tiesību galveno koncepciju, nevis Komisijas atbalstītajam “otrās iespējas” jēdzienam. Komiteja aicina pārdomāt šā jēdziena pārņemšanas iespēju ES maksātnespējas tiesībās.

1.2.3. Komiteja uzskata, ka efektīvāka aizsardzība būtu jāparedz darba ņēmējam un jāatzīst tam privilēģēta kreditora statuss.

1.2.4. Pārdomās jāiekļauj arī jautājums par neatbilstīgu atbalstu grūtībās nonākušiem uzņēmumiem, un šajā sakarā EESK uzsver, ka par nepamatota atbalsta piešķiršanu atbildīgas var būt ne tikai bankas, bet arī citas personas. Tāpēc Komitejai aicina Komisiju pienācīgi izvērtēt šos aspektus.

1.2.5. Komiteja uzskata, ka maksātspējas tiesības nav vēlams saistīt ar krimināltiesībām, jo tas palielinātu maksātspējas procedūru tiesvedību un pagarinātu lietu izskatīšanas termiņus.

1.2.6. Komiteja uzskata, ka sistemātiska vēršanās tiesu iestādēs nebūtu labākais risinājums. Komiteja aicina Komisiju apsvērt ideju par jaunu struktūru izveidi; piemēram, ar ekonomikas jomu saistītas struktūras, kurām būtu daudzdisciplinārs (ekonomikas, finanšu, juridiskais) sastāvs, varētu labāk izprast situāciju un ātrāk rīkoties, lai uzņēmumiem palīdzētu pārvarēt finansiālās grūtības.

1.2.7. Visbeidzot, Komiteja aicina Komisiju izvērtēt Eiropas Parlamenta 2011. gada 11. oktobra rezolūcijā⁽¹⁾ iekļautos priekšlikumus par likvidatora statusa saskaņošanu.

1.3. Ieteikumi saistībā ar priekšlikumu regulai

1.3.1. EESK atbalsta priekšlikumu regulai, kaut arī tas attiecas vienīgi uz procedūras noteikumiem, un tā mērķis nav saskaņot valstu tiesības, ko piemēro uzņēmumu maksātspējas gadījumos.

1.3.2. Komiteja atzinīgi vērtē dalībvalstīm noteikto obligāto prasību uzlabot noteikumus par pārrobežu maksātspējas lietās pieņemto tiesas nolēmumu publiskošanu elektroniskā reģistrā, kā arī valstu maksātspējas reģistru savstarpējo savienojamību.

1.3.3. Vienlaikus Komiteja aicina Komisiju raudzīties, lai tulkošanas apjoms, izmaksas un termiņi nepalēninātu maksātspējas procedūras, jo tās būs veiksmīgas tikai tad, ja šīs procedūras īstenos ātri.

1.3.4. Komiteja atbalsta pārmērīgu parādsaistību civiltiesisko procedūru integrēšanu, taču vienlaikus jānodrošina, ka tas nekaitē individuālajiem parādniekiem. Uzņēmumu tiesībām, kas paredzētas tirdzniecības prasību apmierināšanai, pēc būtības ir zemāks aizsardzības līmenis nekā patērētāju tiesībām. Komiteja iesaka Komisijai būt ļoti uzmanīgai šā jautājuma risināšanā.

1.3.5. Visbeidzot, Komiteja aicina Komisiju raudzīties, lai deleģēšanas procedūrā, ko izmanto regulas pielikumu grozīšanas nolūkā, tiktu ņemts vērā LESD 290. pants un tiesu prakse saistībā ar jēdzienu "galvenie pasākumi".

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 15. novembra rezolūcija - 2011/2006 (INI).

2. Ievads

2.1. Maksātspējas tiesību aktu kopuma mērķis

2.1.1. Tiesību aktu kopumā ietvertās iniciatīvas ir daļa no pasākumiem, ko ES paredzējusi īstenot, lai pārvarētu ekonomikas un sociālo krīzi, kas skar ES uzņēmumus un iedzīvotājus. Šo iniciatīvu mērķis ir veicināt uzņēmumu dzīvotspēju un uzņēmējiem maksātspējas gadījumā sniegt otru iespēju.

2.1.2. Eiropas Komisija izvēlējusies metodi, ar kuru paredzēts grozīt Padomes 2000. gada 29. maija Regulu (EK) Nr.1346/2000⁽²⁾ – tā dēvēto "Maksātspējas regulu", kas galvenokārt attiecas uz starptautisko privāttiesību noteikumiem, ko piemēro maksātspējas pārrobežu procedūrām, un sākt apspriešanos, balstoties uz paziņojumu "Jauna Eiropas pieeja neveiksmīgai uzņēmējdarbībai un maksātspējai".

2.1.3. EESK ir nolēmusi paust savu nostāju par abiem dokumentiem vienā atzinumā.

2.2. Priekšlikums regulai⁽³⁾

2.2.1. Pamatojoties uz secinājumu, ka 2000. gada 29. maija "Maksātspējas regula" ir novecojusi, un ņemot vērā, ka šajā regulā apzināti pieci būtiski trūkumi⁽⁴⁾, Komisija ierosina to pārskatīt.

2.3. Paziņojums

2.3.1. Komisija pamatoti secina, ka tās 2012. gada 12. decembra priekšlikums regulai tikai aktualizē 2000. gada 29. maija "Maksātspējas regulu", un tajā vienīgi apskatīti jautājumi, kas saistīti ar procedūru noteikumu atzīšanu un saskaņošanu koordinēšanu attiecībā uz maksātspējas gadījumiem vienas valsts ietvaros, neparedzot to valstu tiesību saskaņošanu pēc būtības, ko uzņēmumiem piemēro maksātspējas gadījumos.

2.3.2. Lai mēģinātu šo trūkumu novērst, Komisijas paziņojumā ierosinātas iespējas, kā efektīvāk saskaņot uzņēmumu maksātspējas tiesības, ņemot vērā, ka tās attiecas vienīgi uz pārrobežu maksātspējas gadījumiem.

⁽²⁾ OV L 160, 30.6.2000., 1. lpp. un OV C 75, 15.3.2000., 1. lpp.
⁽³⁾ COM(2012) 744 final, 12.12.2012.

⁽⁴⁾ — pārāk ierobežota darbības joma;

— "parādnieka galveno interešu centra" jēdziena nekonsekventas piemērošanas dēļ joprojām ir iespējams izvēlēties labvēlīgāko tiesu;

— galvenās un sekundārās maksātspējas procedūras saskaņotības trūkums;

— maksātspējas procedūru nepietiekama publiskošana;

— juridiskais vakuums attiecībā uz starptautisko uzņēmumu maksātspēju;

— Lai priekšlikumā Padomes regulai par maksātspējas procedūrām ierosinātu novērst piecus iepriekšminētos trūkumus, Komisija izmantojusi 2012. gada 29. martā uzsāktās publiskās apspriešanās laikā saņemtās 134 atbildes, Haidelbergas un Vīnes universitāšu veiktā salīdzinošo tiesību pētījuma secinājumus un ietekmes novērtējumu par dažādām reformas iespējām.

3. Vispārīgas piezīmes par paziņojumu

3.1. Jaunās pieejas būtība

3.1.1. Tās pamatā ir nepieciešamība sniegt otro iespēju uzņēmējiem un saglabāt darba vietas.

3.1.2. EESK uzskata, ka uzņēmumu bankrots un uzņēmumu dibināšana citur ir ekonomikas aprites cikla un tirgus dinamikas sastāvdaļa. Tāpēc būtu nepareizi to uzskatīt par negatīvu parādību, kas noteikti ir jānovērš.

3.1.3. No šāda viedokļa EESK uzskata, ka Komisijas minētā "otrā iespēja" būtu jānodod tiem uzņēmējiem, kuri ir ņēmuši vērā iepriekšējo neveiksmīgo pieredzi un spēj atjaunot uzņēmējdarbību, balstoties uz pārdomātu uzņēmējdarbības projektu.

3.1.4. Komiteja arī norāda, ka uzņēmuma bankrotam var būt gan iekšēji iemesli, piemēram, slikta vadība, gan ārēji iemesli, kas saistīti ar pārmērīgu un neatbilstīgu regulējumu. Tāpēc zināmā mērā par bankrotu atbildīga ir arī valsts, jo tai ir gan likumdevēja funkcija, gan līgumslēdzējas pilnvaras publiskā iepirkuma jomā ⁽⁷⁾.

3.1.5. Komiteja priekšroku dod jēdzienam "jauns sākums" (*Fresh start*) saskaņā ar ASV maksātnespējas tiesību galveno koncepciju ⁽⁶⁾, nevis Komisijas atbalstītajam "otrās iespējas" jēdzienam. *Fresh start* – pēc savas būtības kultūras, nevis juridiska koncepcija – paredz, ka zināmos apstākļos parādnieks tiek atbrīvots no personīgas atbildības par saviem parādiem. Tas ļauj izvairīties no procedūras, kurā tiesa pieņem nolēmumu par uzņēmuma bankrotu, un parādnieks tādējādi var sākt jauna projekta īstenošanu un netiek uzskatīts par bankrotējušu.

3.1.6. No paziņojuma savukārt var saprast, ka "otrā iespēja" nozīmē darbības turpināšanu. Taču, pēc EESK domām, nebūtu lietderīgi mērķīgi uzturēt ekonomikas struktūrā uzņēmumus, kādi tie ir, dodot tiem "otro iespēju", ja pieredze liecina, ka izvēlētais modelis nav piemērots.

3.1.7. Šāds pasākums negatīvi ietekmētu arī kreditoru un piegādātāju uzticēšanos un galarezultātā kaitētu ekonomikas dalībnieku godīgai konkurencei.

3.2. EESK atbalsta ASV pieeju maksātnespējas tiesībām un uzskata, ka *Fresh start* būtu jāizvērtē vēl pirms prasības celšanas tiesā.

⁽⁶⁾ Piemēram, ar drošību un vidi saistītie noteikumi, kas pēc būtības ir pamatoti, var kaitēt uzņēmumu darbībai. Arī publiska iepirkuma veicēja noteiktie maksājuma termiņi ir viens no faktoriem, kas rada uzņēmumiem problēmas.

⁽⁷⁾ Thomas H. Jackson, *The Fresh-Start Policy in Bankruptcy Law*, 98 Harv. L. Rev. 1393 (1985); Charles Jordan Tabb, *The Scope of the Fresh Start in Bankruptcy: Collateral Conversions and the Dischargeability Debate*, 59 Geo. Wash. L. Rev. 56 (1990).

4. Īpašas piezīmes par paziņojumu

4.1. Efektīvas saskaņošanas mērķis

4.1.1. Valstu tiesību atšķirības maksātnespējas jomā rada neizdevīgus konkurences apstākļus, īpaši uzņēmumiem, kas veic pārrobežu darbību, un tas varētu kavēt ekonomikas atveseļošanu.

4.1.2. Šāda noteikumu daudzveidība rosina izvēlēties labvēlīgāko tiesu un līdz ar to vājina iekšējā tirgus stāvokli.

4.1.3. EESK pievienojas Eiropas Parlamenta aicinājumam ⁽⁷⁾ saskaņot atsevišķas maksātnespējas tiesību jomas.

4.1.4. Arī EESK prasa, lai Komisija saskaņā ar LESD 50. pantu, 81. panta 2. daļu vai 114. pantu iesniegtu vienu vai vairākus tiesību aktu priekšlikumus efektīvam ES uzņēmumu maksātnespējas regulējumam, neaprobežojoties vienīgi ar privāto starptautisko tiesību procesuālajiem noteikumiem.

4.1.5. Maksātnespējas sekas ne tikai negatīvi ietekmē attiecīgos uzņēmumus; tās ir daudz plašākas un skar dalībvalstu ekonomiku kopumā un jo īpaši iedzīvotājus – nodokļu maksātājus, darba ņēmējus un darba devējus.

4.2. Kreditoru tiesību aizsardzība

4.2.1. Kolektīvo procedūru sākotnējais mērķis neiespaidot kreditoru prasījumu izpildi pakāpeniski pārorientēts uz mērķi nodrošināt uzņēmuma darbības nepārtrauktību, darba vietu saglabāšanu un parādu nomaksu. Jaunākā tendence Eiropas likumdošanā ir novērst problēmas uzņēmumos pirms tie pārtrauc maksājumus.

4.2.2. Kolektīvās procedūras uzsākšana pret parādnieku rada bažas kreditoram, jo viņš nezina, vai izdosies atgūt parādu. Pirmā problēma saistīta ar to, ka kolektīvās procedūras uzsākšana nereti nozīmē, ka pret parādnieku nevar celt prasību par parādsaistībām, kas radušās pirms nolēmuma par procedūras sākšanu, un ka tiek apturēta uzsāktā tiesvedība. Katram kreditoram likumā noteiktā termiņā ir jādeklarē pieprasītā parāda summa ⁽⁸⁾.

4.2.3. Otrā problēma kreditoram rodas gadījumos, kad aktīvu apjoms nav pietiekams. Praksē kolektīvās procedūras laikā kreditoriem bieži vien ierosina izvēlēties vai nu tūlītēju maksājumu, atsakoties no nozīmīgas parāda summas daļas, vai parāda pakāpenisku nomaksu noteiktā laika periodā.

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta 2011. gada 15. novembra rezolūcija - 2011/2006 (INI).

⁽⁸⁾ Jādeklarē ne vien parāda summas, kurām beidzies vai beigsies maksājuma termiņš un kuras radušās pirms nolēmuma par procedūras sākšanu, bet arī parāda summas, kas radušās pēc tam, ja tās atbilst pakalpojumiem, kas sniegti pirms datuma, kad pieņemts lēmums par procedūras sākšanu, vai tiek uzskatītas par procedūras turpināšanai nevajadzīgām.

4.2.4. Kreditoram ideālais risinājums ir novērst jebkuru maksātnespējas iespēju, piemēram, līgumu slēdzot, atsevišķiem darījumiem paredzēt nodrošinājumu, pieprasot garantijas no trešās puses⁽⁹⁾, pieprasot depozītus, ķīlas vai hipotēkas attiecībā uz uzņēmuma aktīviem⁽¹⁰⁾.

4.3. Darba ņēmēju labāka aizsardzība maksātnespējas procedūrās

4.3.1. Uzņēmuma bankrots pirmām kārtām skar tā darbiniekus. Ne vienmēr viņu darba alga ir izmaksāta pirms maksātnespējas pieteikšanas, un šādā nestabilā situācijā viņu personīgais finansiālais stāvoklis ir sarežģīts.

4.3.2. Uzsākot kolektīvo procedūru, parasti ievēl darba ņēmēju pārstāvi, kura uzdevums ir pārbaudīt informāciju par neizmaksātajām darba algām. Līdzās tradicionālajām darba ņēmēju pārstāvības struktūrām uzņēmumā šis pārstāvis ir starpnieks informācijas apmaiņā starp personālu, tiesu un procedūrā iesaistītajiem dalībniekiem.

4.3.3. Pirms kolektīvās procedūras uzsākšanas darba ņēmējiem neizmaksātās summas jāiekļauj uzņēmuma pasīvos. Taču valstu likumdošanas un prakses atšķirību dēļ šis vispārējais pasākums netiek pienācīgi īstenots. Tā kā nav saskaņoti noteikumi par kreditoru prasījumu apmierināšanas secību, darba ņēmēji nav droši par kolektīvo procedūru rezultātu.

4.3.4. Pēc EESK domām, darba ņēmējiem vajadzīga efektīvāka aizsardzība un ir jāatzīst, ka tiem ir privilēģēta kreditora statuss; tāpēc Komiteja uzskata, ka būtu vēlams saskaņot darba ņēmēju aizsardzību.

4.4. Novērst neatbilstīgu atbalsta piešķiršanu grūtībās nonākušiem uzņēmumiem

4.4.1. Atsevišķu finanšu iestāžu komercprakse var veicināt atbalstu uzņēmumiem, kuru stāvokli nav iespējams uzlabot. Tādējādi tiek radīts priekšstats, ka uzņēmums ir maksātspējīgs; tas kaitē godīgai konkurencei tirgū un negatīvi ietekmē banku nozares tēlu.

4.4.2. EESK uzsver, ka par nepamatota atbalsta piešķiršanu var būt atbildīgas ne tikai bankas, bet arī citas personas, to skaitā valsts. Piemēram, valstu tiesneši uzskata, ka daļa vainas jāuzņemas arī dažiem piegādātājiem vai uzņēmuma klientiem, jo ar savu attieksmi tie nepamatoti atbalsta uzņēmuma darbību, labi zinādami, ka tā stāvokli nav iespējams uzlabot.

4.4.3. Uzņēmumu maksātnespējas tiesību saskaņošanā pienācīgi jāņem vērā arī iepriekšminētie faktori.

4.5. Krāpnieciska bankrota gadījumi

4.5.1. Lielākajai daļai uzņēmumu bankrotu ir objektīvi iemesli, kas nekādi nav saistīti ar to vadītāju krāpniecisku darbību.

4.5.2. Tomēr krāpnieciska bankrota gadījumus nedrīkst ignorēt. Komisija paziņojumā⁽¹¹⁾, pievērsās jautājumam par krāpniecisku bankrotu un iesaka nošķirt godīgus un negodīgus bankrotus. Komisija uzskata, ka gadījumā, ja parādnieks tiši nepilda vai bezatbildīgi pilda savas juridiskās saistības, viņam piemēro civiltiesiskas vai kriminālsankcijas. Šajā saistībā vajadzētu paātrināt likvidācijas procedūras godīga bankrota gadījumā.

4.5.3. EESK ir pārliecināta, ka sanācijas termiņa saskaņošana un pietiekami īss termiņš būtu piemērots risinājums, jo īpaši darba ņēmēju interesēs, taču atturīgi vērtē likvidācijas procedūru sadalījumu atkarībā no uzņēmumu vadītāju godīguma pakāpes, jo tas palielinātu maksātnespējas procedūru tiesvedību, padarītu tās krimināltiesiskas un pagarinātu lietu izskatīšanas termiņus.

4.5.4. Šāda maksātnespējas tiesību sasaiste ar krimināltiesībām nav vēlama. Pēc EESK domām, atsevišķā maksātnespējas procedūras posmā jānosaka, vai konkrētais bankrota gadījums ir negodīgs vai ne.

5. Vispārīgas piezīmes par priekšlikumu regulai

5.1. EESK atzinīgi vērtē regulas darbības jomas paplašināšanu, iekļaujot tajā jauktā tipa procedūras, procedūras pirms maksātnespējas, parāda dzēšanas procedūras, kā arī citas ar privātpersonu maksātnespēju saistītas procedūras.

5.2. Komiteja pauž gandarījumu, ka tajā precizēti apstākļi, kad var atspēkot pieņēmumu, ka galvenais interešu centrs atbilst juridiskajai adresei.

5.3. Pozitīvi vērtējama arī procedūras uzlabotā kārtība, kurā precizēts, kas sāk maksātnespējas procedūras, piekritībā ir izskatīt prasības, kas tieši izriet no maksātnespējas procedūrām vai ir cieši saistītas ar tām, piemēram, atcelšanas prasības.

5.4. Par uzlabojumiem regulā uzskatāmi arī šādi aspekti: sekundārās procedūras ne vienmēr ir likvidācijas procedūras; šo procedūru sākšanu ir iespējams atteikt, ja tās nav nepieciešamas vietējo kreditoru interešu aizsardzībai; ciešāka sadarbība starp galvenajām un sekundārajām procedūrām.

5.5. Komiteja par noderīgiem uzskata arī ierosinājumus par dalībvalstīm noteikto obligāto prasību uzlabot noteikumus par pārrobežu maksātnespējas lietās pieņemto tiesas nolēmumu publiskošanu visiem pieejamā elektroniskā reģistrā, kā arī valstu maksātnespējas reģistru savstarpējo savienojamību.

5.6. Tomēr EESK pauž bažas par tulkošanas apjomu, izmaksām un termiņiem un atgādina, ka maksātnespējas procedūras varēs veiksmīgi īstenot tikai tad, ja tās īsteno ātri.

5.7. Visbeidzot, Komiteja atzinīgi vērtē pienākumu vienas uzņēmumu grupas pārstāvju maksātnespējas procedūrās iesaistītajiem likvidatoriem un tiesām sadarboties, jo tādējādi likvidatoriem tiek dota iespēja efektīvāk veikt savus pienākumus.

⁽⁹⁾ Banka vai vadītājs.

⁽¹⁰⁾ Kustamais īpašums, komercdarbība, preču zīmes u.c.

⁽¹¹⁾ Paziņojuma 3.1. punkts: Otrā iespēja bankrotējušiem godīgajiem uzņēmējiem. COM(2012) 742 final.

6. Īpašas piezīmes par priekšlikumu regulai

6.1. EESK vēlas noskaidrot, kā tiks koordinēta 2012. gada 12. decembra Regula (EK) Nr. 1215/2012⁽¹²⁾, ar kuru paredzēts aizstāt Regulu (EK) Nr. 44/2001 par valsts tiesu jurisdikciju, t. s., regulu "Brisele I", un spriedumu ietekme Eiropas Savienībā. Komiteja vēlas noskaidrot, vai Maksātnespējas regulas priekšlikuma 6. apsvērumā pietiekami paskaidrots kompetences sadalījuma kritērijs, kas izriet no judikatūras *Gourdain* lietā⁽¹³⁾. Šķiet, ka šajā judikatūrā sniegts pārāk ierobežots skaidrojums, jo dažām darbībām, uz kurām attiecas regula "Brisele I", maksātnespējas procedūrā ir izšķiroša nozīme. Piemēram, lai noteiktu parādnieka aktīvu apmēru, noteicošais faktors ir tas, vai tiek piemērota īpašumtiesību saglabāšanas klauzula vai ne. Ņemot vērā izvirzīto mērķi glābt grūtībās nonākušus uzņēmumus, šis ir svarīgs jautājums, jo aktīvu atjaunošana ir priekšnoteikums, lai veiksmīgi īstenotu grūtībās nonākušo uzņēmumu sanācību.

6.2. Attiecībā uz likvidatoru sadarbību Komisija būtu varējusi ierosināt izmaiņas 31. pantā, aktīvāk rosinot pieņemt likvidatoru vienošanās protokolus. Likvidatoru statusa atšķirības dalībvalstīs ir šķērslis viņu profesionālajai sadarbībai.

6.3. Likvidatoru un tiesu iestāžu savstarpējā saziņa galvenokārt jāorientē uz inventāru, parādnieka pasīviem, prasījumu iesniegšanu un pārbaudi, kā arī saskaņotu kolektīvo procedūru kreditoriem, kuri iekļauti sarunu rezultātā pieņemtajos plānos.

6.4. Visbeidzot, EESK norāda, ka Komisija paredz izmantot deleģēšanas procedūru, lai grozītu regulas pielikumus, lai gan tajos, šķiet, ietverti "galvenie pasākumi", piemēram, kolektīvā procedūra un to personu saraksts, kas veic likvidatora funkcijas.

7. Īpašas piezīmes par materiālām maksātnespējas tiesību normām

7.1. Maksātnespējas kritēriji ir jāsaskaņo. Dažās dalībvalstīs maksātnespējas procedūru uzsāk tikai tad, ja parādnieks atzīts par maksātnespējīgu, savukārt citās valstīs "tuvākajā laikā iespējamā" maksātnespēja ir pietiekams kritērijs.

7.2. Šādas atšķirības veicina labvēlīgākās tiesas izvēles iespēju, un tāpēc tās ir jānovērš.

7.3. Tiesiskās noteiktības labad ir jāsaskaņo arī noteikumi par prasījumu iesniegšanu.

8. Pārmērīgu parādsaistību civilprocesa integrēšana

8.1. Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumu par jaunu 9. apsvērumu⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ Regulas piemērošana ir pārcelta uz 2015. gada 10. janvāri, lai dalībvalstīs varētu pielāgot attiecīgos procedūras noteikumus, ņemot vērā atziņas un izpildes procedūras atcelšanu.

⁽¹³⁾ EK Tiesas lieta *Gourdain* pret *Nadler*, 1979. gada 22. februāris.

⁽¹⁴⁾ Regulas 9. apsvēruma: "Šī regula būtu jāpiemēro maksātnespējas procedūrām [...] neatkarīgi no tā, vai parādnieks ir fiziska persona, juridiska persona, komersants vai privātpersona".

8.2. 2000. gada 29. maija "Maksātnespējas regulas" 9. un 10. apsvēruma formulējums ir piemērots šim mērķim⁽¹⁵⁾.

8.3. Taču jānodrošina, lai šī integrēšana nekaitētu individuālajiem parādniekiem. Uzņēmumu tiesībām, kas paredzētas tirdzniecības prasību apmierināšanai, pēc būtības ir zemāks aizsardzības līmenis nekā patērētāju tiesībām. Tāpēc Komiteja aicina Komisiju būt ļoti uzmanīgai šā jautājuma risināšanā.

8.4. Komiteja aicina Komisiju apsvērt arī privātpersonu maksātnespējas tiesību saskaņošanas iespēju, ņemot vērā patērētāju intereses.

9. Likvidatora statusa un pilnvaru saskaņošana

9.1. Likvidatora statusa un pilnvaru atšķirības dažādās valstīs traucē iekšējā tirgus efektīvai darbībai, radot nevajadzīgus sarežģījumus maksātnespējas pārrobežu procedūrās⁽¹⁶⁾.

9.2. Uzņēmumu interesēs un ekonomikas atveseļošanas nolūkā nekavējoties jāsaskaņo likvidatora pilnvaru un pienākumu vispārējie aspekti. EESK atbalsta Eiropas Parlamenta ieteikumus⁽¹⁷⁾ šādiem iespējamiem risinājumiem:

— likvidatoram jābūt dalībvalsts kompetentās varas iestādes pilnvarotam vai dalībvalsts kompetentās tiesas ieceltam, viņam jābūt labai reputācijai un savu pienākumu izpildei nepieciešamajai izglītībai;

— likvidatoram jābūt kompetentam un kvalificētam novērtēt parādnieka uzņēmuma situāciju un pārņemt uzņēmuma administrēšanas pienākumus;

— likvidatoram ir jābūt tiesībām izmantot atbilstošas prioritāras procedūras, lai kā alternatīvu prasījumu cesijai varētu atgūt uzņēmumam pienākošos līdzekļus pirms kreditoru prasību apmierināšanas;

— likvidatoram jābūt neatkarīgam no kreditoriem un citām maksātnespējas procedūrā iesaistītajām pusēm;

— interešu konflikta gadījumā likvidatoram jāatkāpjas no sava amata.

⁽¹⁵⁾ Turklāt dažu dalībvalstu tiesībās tas jau ir paredzēts. Beļģijā parādu atlīdzināšanas kolektīvā procedūra attiecas arī uz patērētājiem piemērojamām procedūrām (1988. gada 5. jūlija likums). Vācijā netiek nošķirtas procedūras, ko piemēro komersantiem vai privātpersonām (1994. gada 5. oktobra likums).

⁽¹⁶⁾ Atkarībā no dalībvalsts likvidators var būt ierēdnis vai valsts pilnvarota privātpersona, kurai maksā kreditori.

⁽¹⁷⁾ EP 2011. gada 11. oktobra ziņojums ar ieteikumiem Komisijai par maksātnespējas procedūrām ES uzņēmējdarbības tiesībās (2011/2006(INI)).

9.3. Tāpēc Komisijai būtu jāpaplašina priekšlikuma regulai 31. pantā paredzēto pasākumu klāsts, kas aprobežojas ar procedūras apturēšanu un sadarbību starp likvidatoru galvenajā procedūrā un likvidatoru sekundārajā procedūrā.

10. Ārpustiesas izlīgumu plašāka piemērošana uzņēmumu efektīvam atbalstam un vadībai

10.1. Plašāk izmantojot sarunu procedūras, varētu ātrāk un efektīvāk īstenot uzņēmumu pārstrukturēšanas plānus.

10.2. Eiropas Savienībā parasti vērojamais ārpustiesas izlīgumu procedūras vidējais ilgums un to veiksmīgas atrisināšanas gadījumu skaits liecina par labu šādas pieejas izvēlei.

10.3. Turklāt EESK uzskata, ka sistemātiska vēršanās tiesu iestādēs ne vienmēr ir labākais risinājums.

Komiteja atbalsta ideju par jaunu struktūru izveidi, piemēram, ar ekonomikas jomu saistītas struktūras, kuru daudzdisciplinārais (ekonomikas, finanšu, juridiskais) sastāvs labāk izprastu situāciju un ātrāk rīkotos, lai palīdzētu uzņēmumiem pārvarēt finansiālās grūtības.

10.4. Šāda sistēma jau darbojas vairākās valstīs un to varētu piemērot visās dalībvalstīs.

10.5. Visbeidzot, būtu vēlams, ka Komisija periodiski publicē statistikas datus par maksātnespējas gadījumiem, uz kuriem attiecas Maksātnespējas regula, lai tādējādi novērtētu ieviestās sistēmas efektivitāti.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Uzņēmumu aizsardzība no maldinošas tirgvedības prakses un efektīvas izpildes nodrošināšana. Pārskats par Direktīvu 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu””

COM(2012) 702 final

(2013/C 271/11)

Ziņotājs: **Jorge PEGADO LIZ kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 19. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas Paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Uzņēmumu aizsardzība no maldinošas tirgvedības prakses un efektīvas izpildes nodrošināšana. Pārskats par Direktīvu 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu””

COM(2012) 702 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 29. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 129 balsīm par un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē izskatāmo paziņojumu un tā mērķus, kuri, pēc Komitejas domām, ir pelnījuši īpašu uzmanību un komentārus.

1.2 EESK atbalsta Komisijas nostāju par stingrāku regulējumu, ar ko faktiski aizliegtu un noteiktu brīdinājuma un preventīvas sankcijas atsevišķām uzziņu sabiedrību agresīvas pārdošanas prakses metodēm.

1.3 Ņemot vērā acīmredzamo steidzamību nekavējoties pieņemt nostāju šajā jautājumā, kā arī minētās prakses apmērus un nopietnās sekas Eiropas Savienības (ES) ekonomikā, EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija jau tagad iesniegusi tiesību akta priekšlikumu, kas vērst vienīgi uz šo jautājumu un balstīts uz ietekmes novērtējumu.

1.4 EESK uzskata, ka šajā nolūkā būtu jāpieņem pamatregula, kuru varētu īstenot ar deleģētajiem aktiem, jo tādējādi varētu panākt vienādu un efektīvu pamatregulas piemērošanu dalībvalstīs.

1.5 Ņemot vērā pamatregulas būtību, EESK uzskata, ka atbilstošs juridiskais pamats nedrīkst aprobežoties tikai ar līguma noteikumiem par iekšējā tirgus izveides pabeigšanu (kaut arī zināmi ierobežojumi, iespējams, būs vajadzīgi), un tās darbības joma nav jāattiecinā vienīgi uz pārrobežu darījumiem.

1.6 Turklāt EESK norāda, ka ir jāpievērš uzmanība dažu šīs prakses veidu pārrobežu raksturam, un tāpēc ir vajadzīga starptautiskā līmenī koordinēta rīcība.

1.7 Tomēr EESK uzskata, ka labākais veids, kā īstenot mērķi par saskaņotu un konsekventu regulējumu maldinošas tirgvedības prakses aizliegšanas jomā, būtu kopīgi pārskatīt Direktīvu 2006/114/EK un Direktīvu 2005/29/EK gan saistībā ar attiecībām starp uzņēmumiem (B2B), gan attiecībām starp uzņēmumiem un patērētājiem (B2C), kopējā sistēmā saglabājot katra attiecību veida īpatnības; tāpēc EESK aicina Komisiju sākt šo procesu pēc iespējas ātrāk.

1.8 EESK rosina Komisiju izstrādāt papildu pasākumus un panākt to piemērošanu nolūkā uzlabot informēšanu un informācijas izplatīšanu, veidot ciešāku sadarbību starp administratīvajām iestādēm, valsts un privātā sektora platformām un iesaistīto pušu pārstāvju organizācijām, kā arī pilnveidot ātrās reaģēšanas mehānismus, lai izbeigtu šādu praksi un atļidzinātu radušos zaudējumus, jau tagad izveidojot ES tiesību sistēmu kopīgai rīcībai, par ko tika paziņots jau pirms vairāk nekā trīsdesmit gadiem un kuras izveide kopš tā laika vairākkārt atlikta.

1.9 EESK un tās locekļi ir gatavi piedalīties turpmākajā darbā šajā jomā, kurā, pēc EESK domām, tā varētu dot lietderīgu ieguldījumu, izmantojot pieredzi, ko guvuši Komitejas locekļi, kas pārstāv organizētas pilsoniskās sabiedrības trīs interešu grupas.

2. Priekšlikuma priekšvēsture un sociāli ekonomiskie aspekti

2.1 Uzņēmumu komercpaziņojumu jomā ir pamata noteikumi, kuri obligāti jāievēro, lai nerastos konkurences traucējumi un tirgus darbotos. Ja šie noteikumi nav pieņemti brīvprātīgi, tie jānosaka par obligātiem un jāpanāk to piemērošana.

2.2 Ar izskatāmo paziņojumu Komisija ir ieskicējusi pasākumu kopumu, lai apkarotu atsevišķas maldinošas tirgvedības prakses metodes, ko īsteno reklāmas uzņēmumi, īpaši tie, pie kuriem vēršas uzziņu publicēšanas sabiedrības.

2.3 Mērķis ir nodrošināt labāku aizsardzību uzņēmumiem, īpaši MVU, piemēram, attiecībā uz darbību, kas paredz, ka uzziņu sabiedrības vēršas pie uzņēmumiem ar piedāvājumu šķietami bez maksas ievietot uzņēmumu uzziņās datus par uzņēmumu vai atjaunināt tos, lai arī uzņēmums nav izteicis ne šādu vēlmi, ne prasību, un pēc tam tiek prasīta gada maksa, kas nav bijusi apspriesta, ne arī iepriekš apstiprināta.

2.4 Pēc sabiedriskas apspriešanās Komisija paziņoja par savu ieceri stiprināt Direktīvu 2006/114/EK par maldinošu un salīdzinošu reklāmu, skaidri aizliedzot tādu praksi kā reklāmas komerciālā nolūka maskēšana, un vienlaikus pastiprināt noteikumu piemērošanu pārrobežu situācijās.

2.5 Paziņojumā minēti arī šādi aspekti:

a) nav atbilstīgu informācijas kampaņu par šo praksi;

b) zināšanu trūkums par piemērotiem strīdu atrisināšanas mehānismiem, kas šobrīd nav pietiekami efektīvi, tie ir laikietilpīgi, izmaksā dārgi un nenodrošina atbilstīgu zaudējumu atlīdzināšanu noteiktajā termiņā;

c) nav centralizēta tīkla sadarbībai starp administratīvajām iestādēm, kuras nodrošinātu profesionāļu iesniegto sūdzību izskatīšanu.

2.6 Pēc Komisijas aplēsēm finansiālo zaudējumu apmērs, ko vienam uzņēmumam nodara šāda veida rīcība, ir no EUR 1 000 līdz 5 000 gadā.

3. Piezīmes par paziņojuma saturu

3.1 Saturiski aspekti

3.1.1 Kā jau tas minēts vienā no iepriekšējiem atzinumiem, EESK atzīst, ka komerciāliem paziņojumiem kopumā un jo īpaši

reklāmai visās tās izpausmēs ir būtiska sociāla un ekonomiska nozīme, ko labi raksturojusi Starptautiskā reklāmas aģentūra (IAA), tostarp attiecībā uz inovācijas izplatīšanu, radošuma un izklaides rosināšanu, konkurences veicināšanu un izvēles iespēju paplašināšanu ⁽¹⁾.

3.1.1.1 Kā zināms, daži reklāmas uzņēmumi izmanto krāpniecisku praksi, lai reklamētu savus produktus, un cenšas piesaistīt klientus, tāpēc ir svarīgi, lai Komisija norādītu, ka ļoti daudzas sūdzības par maldinošu praksi attiecas uz šīs darbības jomas uzņēmumiem, kas tomēr nenozīmē, ka pat šajā konkrētajā gadījumā aplūkotā uzziņu sabiedrību darbība nav likumīga un būtiska to uzņēmumu ekonomiskajai dzīvei, kuri tās izmanto savas darbības reklamēšanai.

3.1.2 EESK atzīst izskatāmā paziņojuma atbilstību un pamatotību, neraugoties uz to, ka galvenā uzmanība tajā ir pievērsta problēmām, kas saistītas ar veidu, kādā uzziņu sabiedrības cenšas piesaistīt klientus.

3.1.3 Komiteja piekrīt Komisijas izvirzītajam atbilstīgajam mērķim uzsvērt šīs problēmas pārrobežu raksturu un iecerei nodrošināt ne tikai piemērotu regulējumu, bet arī tā efektīvu īstenošanu, kā arī iespēju attiecīgos prakses veidus pārraudzīt, kontrolēt un piemērot sankcijas.

3.1.4 Pauz nožēlu, ka pirms paziņojuma netika veikts vispusīgs ietekmes novērtējums, kas ļautu labāk pamatot piedāvātās iespējas, kuru izmaksas un ieguvumi nav skaidri noteikti, ne arī izvērtēti.

3.1.4.1 Ietekmes novērtējums, par kuru Komisija paziņoja 2013. gada 1. marta sanāksmē ar ieinteresētajām personām, EESK skatījumā šķiet novēlots un, kaut arī tā ietekme un saturs vēl nav zināms, nepietiekami izšķirīgs, lai veiktu pamatotu izvēli.

3.1.5 Turklāt ne tikai no juridiskās interpretācijas viedokļa, bet arī attiecībā uz uzņēmumu lietderīgāku un efektīvāku aizsardzību EESK apšaubā, ka gadījumam, kam pievērsta Komisijas galvenā uzmanība, var tikt piemērota direktīva, kuru ierosināts pārskatīt.

3.1.5.1 Izvērtētā prakse, proti, komerciāls paziņojums plašākā nozīmē, neattiecas uz reklamēšanu, bet drīzāk gan līdzinās agresīvai un krāpnieciskai pārdošanai, ko vajadzētu saistīt ar plašāku negodīgu vai nelikumīgu tirdzniecības praksi un uz kuru būtu jāattiecināta tādas pašas krimināltiesības kā uz minētajiem tirdzniecības prakses veidiem.

⁽¹⁾ OV C 351, 15.11.2012, 6. lpp.

3.1.5.2 Reklāmas koncepcijā neietilpst paziņojumi, kuru mērķis nav reklamēt noteiktas preces vai pakalpojumus vai kuros šādu mērķi nevar izsecināt, ne arī paziņojumi darījumu attiecību ietvaros, kuru mērķis nav jaunu preču vai pakalpojumu sniegšana.

3.1.5.3 Saskaņā ar Direktīvu 2005/29/EK par maldinošu praksi tiek uzskatīta tāda negodīga tirdzniecības prakse, kurā tādā vai citādā veidā tiek sniegta nepareiza un nepatiesa informācija, kas arī tās vispārējā formā maldina vai var maldināt vidusmēra patērētāju attiecībā uz vienu vai vairākiem tās elementiem, pat ja informācija ir faktiski patiesa, un kas abos minētajos gadījumos var likt vidusmēra patērētājam pieņemt lēmumu veikt darījumu, kādu viņš citādi nebūtu pieņēmis. Citiem vārdiem, maldinošas prakses definīciju nevar attiecināt tikai uz produktu reklamēšanu, bet tā var attiekties arī uz situācijām, kad nevar noteikt produkta reklamēšanas vai darījumu attiecību ietvaros sniegto paziņojumu galamērķi.

3.1.6 Zaļajā grāmatā par negodīgu tirdzniecības praksi uzņēmumu savstarpējās attiecībās pārtikas un nepārtikas preču apgādes ķēdē Eiropā ⁽²⁾ Komisija pamatoti brīdina par konfliktu un pārkāpšanas risku, kas var radīt virkni pasākumu, kuri adresēti vieniem un tiem pašiem saņēmējiem un līdzīgām nesaskaņotām shēmām; tas radītu neskaidrības tiesību aktu transponēšanā dalībvalstīs ⁽³⁾.

3.1.7 EESK pauž nožēlu, ka Eiropas Komisija līdz šim brīdim vēl nav sākusi debates par dažādiem iespējamiem risinājumiem un ka par tām nav notikusi arī sabiedriska apspriešana; tā vietā Komisija izvēlējās vienu risinājumu, kas varētu izrādīties neizdevīgāka uzņēmumiem, jo īpaši MVU. Tā kā Komisija acīmredzot jau ir izlēmusi, kuru iespēju tā izvēlēsies, kā paziņots, oktobrī, šķiet nebūtu nelietderīgi sagatavot ietekmes novērtējumu par pieciem iespējamiem risinājumiem, ja izvēle jau ir izdarīta pašā sākumā.

3.1.8 Ņemot vērā acīmredzamo steidzamību nekavējoties pieņemt nostāju svarīgajā jautājumā par uzturēšanos sabiedrībā, uz kuru jau norādīts iepriekšējos EP pētījumos un rezolūcijās, kā arī minētās prakses apmērus un nopietnās sekas ES ekonomikā ⁽⁴⁾, EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija jau tagad ierosina tiesību aktu tikai par šo jautājumu, tostarp lai nepieļautu gadījumus, kad uzņēmumiem nākas saskarties ar pastāvīgu uzmākšanos, draudot tiem ar tiesvedību ārvalstu tiesā, un arvien pieaug

uzņēmumu "administratīvie izdevumi" un nepārtrauktu tālruņa zvanu skaits no parādu piedzišanas uzņēmumiem, ko var pielīdzināt draudiem.

3.1.8.1 Turklāt, iespējams, ne tikai MVU, bet arī brīvās profesijas, nevalstiskās organizācijas, bibliotēkas, privātās izglītības iestādes un pat daži valsts pārvaldes dienesti, kas arī ir cietuši no šādas prakses, būtu jāiekļauj šīs direktīvas darbības jomā, paplašinot jēdzienu "tirgotājs", lai tas aptvertu visus, kurus var skart šāda prakse un kurus neaizsargā citi tiesību instrumenti.

3.1.9 Tomēr EESK uzskata, ka pieeja būtu saskaņotāka, ja tiktu paplašināts jēdziens par negodīgu tirdzniecības praksi, kas izpaužas kā maldinošas un agresīvas darbības, kā arī ar tām saistītais Direktīvā 2005/29/EK minētais "melns saraksts", iekļaujot tajā arī attiecības starp uzņēmumiem.

3.1.10 Ar šīs direktīvas darbības jomas paplašināšanu varētu veicināt lielāku saskaņotību un dalībvalstīm nebūtu jārada jauni likumi vai tiesību akti tās transponēšanai, bet tās šajā nolūkā varētu tikai paplašināt pašreizējo valsts tiesību aktu attiecībā uz negodīgu tirgvedības praksi darbības jomu, tādējādi nodrošinot ES tiesību aktu pareizu piemērošanu ⁽⁵⁾.

3.1.11 Turklāt Direktīvas 2006/114/EK vienkārša grozīšana ar neviennozīmīgiem nosacījumiem, kā to ierosinājusi Komisija, nenodrošinās MVU aizsardzību paziņojumā minētajos gadījumos. Ņemot vērā, ka saskaņā ar Direktīvu 2005/29/EK šī prakse ir agresīva, bet ne maldinoša darbība, tā saistīta ar jau iepriekš izveidotām darījumu attiecībām, un tādēļ uz to neattiecas tiesību akti par reklāmu.

3.1.12 Ņemot vērā iepriekš minēto un neskarot 3.1.8. punktā izklāstīto, EESK uzsver, ka Komisijai tuvākajā laikā būs jāapsver iespēja pieņemt horizontālu pieeju, kas veicinātu noteikumu lielāku saskaņotību konkurences tiesību, intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma jomā un nodrošinātu vienādu aizsardzību pret visiem šiem tirgvedības prakses veidiem gan mazumtirdzniecības tirgū, gan visās tirgotāju līgumattiecībās, ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūciju par efektīvāku un godīgāku mazumtirdzniecības tirgu.

⁽²⁾ COM(2013) 37 final.

⁽³⁾ Šajā saistībā jāatgādina par Direktīvas 2005/29/EK transponēšanas problēmām, ko atzina Eiropas Parlaments (sk. *State of play of the Implementation of the provisions on advertising in the unfair commercial practices legislation* [Situācija tiesību aktu par negodīgu tirdzniecības praksi noteikumu, kas attiecas uz reklamēšanu, īstenošanas jomā], IP/A/IMCO/ST/2010-04, PE 440.288).

⁽⁴⁾ Skatīt platformas *Fraude Helpdesk.nl* (Nīderlande) sniegtos datus.

⁽⁵⁾ Turklāt Eiropas Parlaments rezolūcijā par negodīgu tirdzniecības praksi un maldinošu reklāmu jau ar zināmām bažām ir konstatējis, ka vairākas dalībvalstis, transponējot Direktīvu 2005/29/EK, ir sadalījušas direktīvas I pielikumā sniegto "melno sarakstu", tādējādi radot lielas neskaidrības patērētājiem un uzņēmumiem.

3.1.13 Tāpēc EESK uzsver, ka ir vajadzīga ciešāka koordinācija starp Tieslietu ģenerāldirektorāta (ĢD), Konkurences ĢD, Iekšējā tirgus un pakalpojumu ĢD un Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD gan attiecībā uz turpmākajiem pasākumiem šajā jomā, gan leģislatīvajiem politiskajiem priekšlikumiem atbilstīgi Mazās uzņēmējdarbības aktā noteiktajām politikas prioritātēm.

3.1.14 Papildus iepriekš minētajam un gadījumā, ja Komisija izvēlētos citu risinājumu, EESK uzsver nepieciešamību konkrēti definēt un precizēt "viskaitīgāko" tirgvedības prakses veidu jēdzienu, lai būtu skaidrs, kurus tirgvedības prakses veidus Komisija vēlas aizsargāt vairāk nekā citus.

3.1.15 EESK vēlētos, lai Komisija jau tagad precīzāk norādītu visus gadījumus, kas jāiekļauj "melnajā sarakstā", kuru EESK pilnībā atbalsta, jo nelikumīgu prakses veidu uzskaitījumam jābūt cik vien iespējams precīzam un izsmēlošam. Lai izveidotu šo sarakstu, Komisija var atrast pietiekamu materiālu atbildēs, kas sniegtas tās veiktajā aptaujā un 2013. gada 1. marta sanāsmē dažādu ieinteresēto pušu izteiktajos viedokļos⁽⁶⁾.

3.1.16 Šajā saistībā EESK arī vēlētos, lai Komisija izvērtētu iespēju izveidot "pelēko sarakstu", kas ietvertu tādus prakses veidus, kuri uzskatāmi par nelikumīgiem noteiktos apstākļos saskaņā ar tiesas spriedumu, izskatot katru gadījumu atsevišķi.

3.1.17 EESK arī uzskata, ka papildus vienkāršiem sarakstiem būtu jānostiprina un jāprecizē maldinošas reklāmas jēdziens un

nelikumīgas salīdzinošas reklāmas jēdziens, lai panāktu sistemātisku izskatīšanu plašākā tiesiskā regulējumā, nodrošinot, ka pārskatītajos tiesību aktos tiek ietverti jaunie negodīgas prakses veidi.

3.1.18 Papildus 3.1.8. punktā izklāstītajam EESK uzskata, ka Direktīvas 2005/29/EK tiesiskais satvars pienācīgi jāpaplašina, tostarp ņemot vērā, ka dažiem mikrouzņēmumiem un vidējiem uzņēmumiem jāparedz tāda pati aizsardzība kā patērētājiem vai patērētāju aizsardzība jāpaplašina, ietverot tajā minētos uzņēmumus (EESK atbalsta šo risinājumu), lai precīzi un stingri noteiktu, ka to situācija ir salīdzināma, kā tas jau ir noteikts vairāku dalībvalstu tiesiskajā regulējumā un kā to pamatoti prasa šo uzņēmumu apvienības un pārstāvības organizācijas⁽⁷⁾.

3.1.19 EESK uzskata, ka ir runa par vienu un tā paša jautājuma divām daļām un ka, pamatojoties uz Direktīvas 2006/114/EK neseno novērtējumu⁽⁸⁾, būtu lietderīgi Direktīvas 2005/29/EK pārskatīšanu vienlaikus saistīt ar pašreizējās Direktīvas 2006/114/EK pārskatīšanu, jo tās ir savstarpēji saistītas un papildina viena otru⁽⁹⁾.

3.1.20 Šo prakses veidu būtība un negodīgu uzņēmumu darbības metodes liecina, ka ir nepieciešams kopīgs tiesisks mehānisms kolektīvai rīcībai, kas spētu nodrošināt efektīvu reaģēšanu un tirgotāju labāku aizsardzību iespējamo konfliktu risināšanā, ne tikai lai izbeigtu minētos prakses veidus⁽¹⁰⁾, bet arī lai nodrošinātu taisnīgu kompensāciju par nodarīto kaitējumu.

⁽⁶⁾ Var minēt šādus piemērus:

- prakse, kas tiek izmantota tiešsaistes darījumos, kuros informācija par darījumu netiek vienādi sniegta visām ieinteresētajām personām, tādējādi diskriminējot dažas ieinteresētās personas;
- prakse, ko izmanto izsolēs un tiešsaistes pārdošanā (*e-Bay*). Šajos gadījumos, izrādās, dažkārt ir izdevīgāk reģistrēties kā patērētājam, lai gūtu vairāk garantiju;
- šķietami apstiprinātu produktu prezentācija, lai gan produkti nekādi nav apstiprināti;
- uzņēmumi apgalvo, ka ir saistīti ar publisku iestādi, un liek tirgotājam piekrist attiecīgajam pakalpojumam vai iegādāties attiecīgo produktu, lai it kā ievērotu nodokļu vai drošības standartus;
- pēc preču iegādes pārrobežu tirgū pircējs tiek informēts par to, ka pēcpārdošanas pakalpojumus varēs saņemt tikai produkta izcelsmes valstī;
- tiek izveidotas salīdzinošas tīmekļa vietnes, kuru galvenais mērķis ir likt tirgotājam iegādāties attiecīgo produktu, to norādot kā vispiemērotāko viņa darījumu profilam. Daži no šiem salīdzināšanas rīkiem, jo īpaši finanšu nozarē, nesniedz nekādu informāciju par vietnes būtību un tās finansēšanas veidu;
- "slēptā" reklāma digitālajā vidē, jo īpaši izmantojot sociālos tīklos publicētas patērētāju/uzņēmumu (kas parasti sadarbojas ar uzņēmumu un kam šis uzņēmums maksā) atbildes, lai tirgotāji izmantotu šo uzņēmumu;
- prakse, kurā tiek izmantoti salīdzinoši testi, kuri ir vai nu novecojuši vai kuri pat nav veikti;
- tirgotājs netieši piekrist iegādāties attiecīgo produktu vai saņemt attiecīgo pakalpojumu.

3.2 Formāli aspekti

3.2.1 EESK uzskata, ka Komisijai jau tagad būtu jāprecizē tiesiskais pamats, uz kuru tā paredzējusi balstīt īstenojamus pasākumus, konkrēti, vai tas attieksies tikai uz iekšējā tirgus izveides pabeigšanas pamatpasākumiem vai citiem pasākumiem.

3.2.2 Pēc EESK domām, šā mērķa sasniegšanai vispiemērotākais tiesību instruments ir regula, kas nodrošina lielāku juridisko noteiktību un efektīvāku saskaņošanu.

⁽⁷⁾ Šis risinājums ir ietverts sagatavošanā esošā ietekmes novērtējuma 5. iespējā.

⁽⁸⁾ COM(2013) 138 final, 14.3.2013.

⁽⁹⁾ Attiecībā uz Direktīvas 2006/114/EK un Direktīvas 2005/29/EK saderību kā piemērs jāmin Austrija, kurā, transponējot direktīvas, to saderība nodrošināta, aizvietojojam terminu "patērētāji" ar izteikumu "tirgvedības prakses mērķis", tādējādi skaidri nodrošinot, ka Direktīvas 2005/29/EK noteikumi attiecas arī uz tirgotāju attiecībām (sk. IP/A/IMCO/ST/2010-04, PE 440.288, kas minēti iepriekš 3. zemsvalsts piezīmē).

⁽¹⁰⁾ Tāpēc turpmākais tiesību instruments ir jāpievieno Direktīvas 2009/22/EK I pielikuma sarakstam.

4. Metodoloģijas analīze

4.1 Attiecībā uz piedāvāto grafiku EESK atbalsta Komisijas plānotos posmus, tostarp iestāžu tīkla tūlītēju izveidi, lai uzlabotu Direktīvas par maldinošu un salīdzinošu reklāmu piemērošanu un nodrošinātu informācijas apmaiņu.

4.2 Komiteja atbalsta arī sadarbības procedūras ieviešanu tiesību aktu piemērošanas jomā, kas būtu identiska tai, kāda paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 2006/2004 par sadarbību starp valstu iestādēm, kas atbildīgas par tiesību aktu īstenošanu patērētāju tiesību aizsardzības jomā; tas ļautu noteikt dalībvalstīm savstarpējas palīdzības pienākumu šajā jomā, kā arī identificēt par tiesību aktu piemērošanu atbildīgās iestādes, neietekmējot ar publiskā un privātā sektora platformām saistītos risinājumus (kā to dara Nīderlandē), ne arī sadarbības paplašināšanu, ietverot tajā iesaistīto pušu pārstāvības organizācijas.

4.3 Ņemot vērā patērētāju aizsardzības⁽¹¹⁾ un strīdu risināšanas jomā gūto pieredzi, Komiteja iesaka izveidot ES MVU atbalsta tīklu pārrobežu strīdu risināšanai, lai ieteiktu no krāpšanas cietušajiem uzņēmumiem visatbilstīgākos juridiskos mehānismus.

4.4 Komiteja uzskata, ka jāveicina apmācības un informēšanas pasākumi, kā arī labas prakses piemēru apmaiņa, kas būtu paredzēta visiem uzņēmumiem, lai tos brīdinātu par risku, kas saistīta ar to darbību.

4.5 Turklāt tā kā lielākā daļa maldinošās prakses notiek elektroniskajā vidē, EESK uzskata, ka ir jāveicina stingrāka un atbilstīgāka pieeja MVU aizsardzībai, ņemot vērā praksi, ko īsteno interneta starpniekpakalpojumu sniedzēji, un līgumattiecības tādās platformās kā E-Bay vai platformās, kas īpaši izveidotas tirdzniecības darījumiem starp profesionāļiem.

4.6 Turklāt Komisijai savas pārstāvības ietvaros ESAO vajadzētu ņemt vērā šīs prakses starptautisko dimensiju⁽¹²⁾. ES un tās dalībvalstis aicinātas apspriest ar ESAO iespēju paplašināt tās pieņemto pamatnostādņu par patērētāju aizsardzību pret krāpniecisku pārrobežu komercpraksi darbības jomas paplašināšanu, iekļaujot tajā darījumus starp uzņēmumiem.

EESK rosina Eiropas Policijas biroju sākt izpēti projektu par krāpniecību masu tirgvedībā Eiropas Savienībā, lai noskaidrotu finansiālā kaitējuma apmēru un upuru skaitu, kāda ir nozīmīgāko pārrobežu dalībnieku loma un kādā mērā šādi iegūtas peļņas līdzekļi var tikt novirzīti uz citām nelikumīgām darbībām.

4.7 Visbeidzot EESK norāda, ka Komisijai būtu jāparedz ierosināto pasākumu īstenošanai nepieciešamais finansējums.

4.8 Attiecībā uz turpmāko darbu EESK vēlas skaidri apliecināt savu gatavību ar dažiem saviem pārstāvjiem piedalīties iepriekš minētajos pasākumos, kuros EESK varētu sniegt savu ieguldījumu, izmantojot pieredzi, ko guvuši Komitejas locekļi, kuri pārstāv pilsoniskās sabiedrības trīs interešu grupas.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/consumers/ecc/contact_en.htm

⁽¹²⁾ Par starptautisko dimensiju liecina izveidotā starptautiskā darba grupa "Krāpniecība masu patēriņa tirgū" (IMMFGW), kurā iesaistītas septiņu valstu (Austrālijas, Beļģijas, Kanādas, Nīderlandes, Nigērijas, Apvienotās Karalistes un ASV) tiesībaizsardzības struktūras, kā arī Eiropas Policijas birojs. Darba grupas mērķis ir atvieglot starptautisko informācijas un zinātnības apmaiņu un koordinēt pārrobežu operācijas, lai atklātu un novērstu krāpniecību masu patēriņa tirgū un aizturētu vainīgos. Darba grupa cenšas arī palielināt sabiedrības informētību un īstenot sabiedrības izglītošanas pasākumus, lai informētu par starptautiskajām krāpniecības shēmām masu patēriņa tirgū. Sk. "Krāpniecība masu tirgvedībā: apdraudējuma novērtējums", IMMFWG. Sk. "Krāpniecība masu tirgvedībā: apdraudējuma novērtējums", 2010. gada jūnijs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par muitas savienības stāvokli”

COM(2012) 791 final

(2013/C 271/12)

Ziņotājs: **Jan SIMONS** kgs

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2012. gada 21. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par muitas savienības stāvokli”

COM(2012) 791 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 29. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 139 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja kopumā piekrīt Komisijas paziņojumā paustajam viedoklim, jo EESK atbalsta stabilu muitas savienību, kas būtiski stiprina Eiropas Savienības iekšējā tirgus konkurētspēju un sekmē tā vienmērīgu darbību.

1.2 Komiteja aicina Komisiju, izstrādājot rīcības plānu, pilnībā ņemt vērā muitas savienības darbības analīzi un iekšējos un ārējos novērtējumus, kas veikti pēdējos trīs gados.

1.3 Komiteja augstu vērtē tādu muitas politiku, kas tiek īstēta, pamatojoties uz vienotām, pārredzamām, efektīvām, lietderīgām un vienkāršotām procedūrām, kuras ļauj Eiropas Savienībai sacensties ar tās globālajiem konkurentiem un nodrošina uzņēmumu un Eiropas patērētāju tiesību un drošības, kā arī intelektuālā īpašuma aizsardzību. Vienlaikus tomēr nebūtu pieļaujams, ka šī politika ierobežo dalībvalstu iespējas īstenot tiesību aktus muitas jomā un tās arī turpmāk varētu ņemt vērā savu tirdzniecības plūsmu apjomu.

1.4 Īpaši tāpēc, ka Komisijas paziņojumā liela vērība veltīta tirdzniecības atvieglošanai, svarīgi ir nodrošināt muitas dienestu veikspējas pielāgošanu valsts tirdzniecības plūsmām, it sevišķi, lai paaugstinātu efektivitāti un līdz ar to arī pēc iespējas vienkāršotu uzņēmējdarbību; tāpēc turpmāk būtu lietderīgi veikt saskaņošanu, kas balstīta uz labas prakses piemēriem, un vajadzīga uz sistēmām balstīta pārbaužu koncepcija.

1.5 Komiteja cerēja, ka paziņojumā būs sniegta sīkāka informācija par praktiskiem īstermiņa un vidēja termiņa pasākumiem. Tajā minētas prioritātes tikai 2013. gadam, un saistībā ar turpmākajiem gadiem norādīts uz pašlaik gatavoto plānu, ko paredzēts publicēt 2014. gadā.

1.6 Komiteja rosina īpašu uzmanību pievērst tam, ka jāveic ieguldījumi, lai muitas dienestu cīņa ar krāpšanu un noziegumiem būtu izmaksu ziņā efektīvāka un lai varētu mazināt kavēšanos tirdzniecības plūsmās.

2. Ievads

2.1 Līguma par Eiropas Savienības darbību (viens no Lisabonas līgumiem, saīsinājumā — LESD) trešajā daļā par Savienības iekšpolitiku un rīcību ir divi samērā īsi, vispārīgi panti (LESD 26. un 27. pants) par iekšējo tirgu, kas definēts kā “telpa bez iekšējām robežām, kurā saskaņā ar Līgumiem ir nodrošināta preču, personu, pakalpojumu un kapitāla brīva aprīte”.

2.2 Tikai 1986. gadā, pieņemot Vienoto Eiropas aktu, šī telpa tika minēta Eiropas Savienības līgumos (Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līguma (EEK līguma) 8.a pants), kuros bija noteikts, ka vienotais tirgus jāizveido līdz 1993. gada 1. janvārim, bet to diemžēl vēl nav izdevies paveikt.

2.3 Par laimi, jautājumi par muitas savienību, kas ir iekšējā tirgus priekšnosacījums un būtiska sastāvdaļa, tika risināti daudz ātrāk un pavisam citādāk: turpinot Beniluksa sadarbības veiksmīgo piemēru, muitas savienība tika minēta jau pirmajā EEK līgumā (Romas līgumi, 1958. gads).

2.4 Aptuveni 20 sīki izstrādātos minētā līguma pantos tika noteikta darbību secība un 15 gadu laikposms — maksimālais noteiktais pārejas perioda ilgums (8. panta 5. punkts), lai īstenotu nodomu aizliegt dalībvalstīm attiecībā uz “visu preču tirdzniecību” noteikt “savstarpējas ievadmuitas un izvedmuitas nodokļus un visus maksājumus ar līdzvērtīgu iedarbību” un nodomu “ieviest kopējus muitas tarifus attiecībā ar trešām valstīm”.

2.5 Minētie noteikumi ir ietverti ne tikai Romas līgumos (EEK līguma 9. pants), bet arī — vairāk nekā 50 gadus vēlāk — Lisabonas līgumā (LESD 28. pants). Visi šie noteikumi jau ir īstenoti — 1968. gadā tika atcelti muitas nodokļi uz ES iekšējām robežām, un turpmāk tika pieņemta virkne muitas noteikumu un izcelsmes noteikumu, kas veido 1992. gadā pieņemto Kopienas Muitas kodeksu un 1987. gadā pieņemto kopējo muitas tarifu. Tāpēc atšķirībā no Romas līgumiem, kuros muitas savienībai veltīti 20 sīki izstrādāti panti, Lisabonas līgumā ietvēra tikai 3 īsus pantus par muitas savienību (LESD 30.–32. pants).

2.6 Līdztekus iepriekš minētajam juridiskajam pamatam konkrētās jomās ir izveidoti juridiski instrumenti, tostarp noteikumi attiecībā uz intelektuālā īpašuma tiesību nodrošināšanu, narkotiku prekursoriem, kultūras vērtībām, skaidras naudas pārbaudēm un tirgus uzraudzību, kā arī tiesību akti attiecībā uz personu un vides aizsardzību, un tie nodrošina Eiropas Savienības muitas noteikumu izpildi.

2.7 LESD 3. pantā noteikts, ka muitas savienība ir Eiropas Savienības ekskluzīvā kompetencē, kas definēta LESD 2. panta 1. punktā. Par tiesību aktu muitas jomā īstenošanu ir atbildīgas dalībvalstis (jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 2. panta 2. punktu vienotais tirgus ir Eiropas Savienības un tās dalībvalstu kopīgā kompetencē).

2.8 Muitas savienības pievienoto vērtību īpaši apliecina šādi Eiropas Komisijas sniegtie rādītāji: Eiropas Savienības muitas dienesti katru gadu pārbauda 17 % no pasaulē tirgto preču kopapjoma, kura vērtība sasniedz 3 300 miljardus *euro*.

3. Komisijas paziņojums

3.1 Komisija 2012. gada 21. decembrī publicēja paziņojumu par muitas savienības stāvokli, jo tā pilnvaru perioda vidū vēlējas novērtēt pašreizējo stāvokli, proti, to, kuri tās mērķi ir sasniegti un kādas ir turpmāk risināmās problēmas.

Komisija norāda, ka minētā paziņojuma konkrētie mērķi ir šādi:

— uzsvērt muitas savienības sniegto pakalpojumu pievienoto vērtību un būtisko nozīmi, jo tie ir Eiropas Savienības un vienotā tirgus izaugsmes, konkurētspējas un drošības pamats;

— atzīt, ka muitas savienībai ir problēmas, kurām ir vajadzīgs risinājums Eiropas mērogā; kā arī

— minēt darbības, kas jāveic šo problēmu risināšanai un efektīvākas, stabilākas un vienotākas muitas savienības izveidei līdz 2020. gadam.

3.2 Ievērojot šos mērķus, Komisija uzskata, ka minētais paziņojums ievada debates par trim svarīgiem jautājumiem:

— 2003. gadā sāktās modernizācijas pabeigšanu, pabeidzot un pieņemot jauno Kopienas muitas kodeksu un ar to saistītos deleģētos un īstenošanas tiesību aktus un nodrošinot, ka dalībvalstis tos atbilstoši īsteno;

— trūkumu analīzes pabeigšanu un īstenojamo prioritāšu noteikšanu; Komisija pirms dažiem gadiem veica iekšēju pašnovērtējumu šajā jomā, un drīz tiks publicēts ārējs novērtējums par muitas savienības darbību;

— pārmaiņu veikšanu pārvaldības struktūrā, lai palielinātu muitas savienības lietderību un efektivitāti. Komisija plāno līdz 2014. gadam publicēt šīs jomas reformas projektu.

3.3 Komisija rosina Padomi un Parlamentu

— nekavējoties pabeigt muitas savienības modernizāciju;

— dialogā ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, ņemot vērā neseno iekšējo un ārējo novērtējumu, kā arī trūkumu analīzes rezultātus, noteikt muitas savienības prioritātes;

— reformēt pārvaldības struktūru, kā arī dalībvalstu un Komisijas uzdevumus un pienākumus attiecībā uz muitas savienības vispārējo darbības vadību. Nākamais solis šai ziņā ir reformu projekta izstrāde, un to īstenošana būtu jāsāk 2014. gadā.

3.4 Komisija paziņojumā secina, ka dalībvalstis vairs nespēj vienas pašas efektīvi risināt pieaugošās globalizācijas radītās problēmas. Tā uzskata, ka globalizācijas apstākļos Eiropai jābūt vienotākai, un tāpēc ir būtiski panākt ciešāku integrāciju.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas pilnvaru termiņa vidū publicēto paziņojumu par pašreizējo muitas savienības stāvokli. Komiteja arī uzsver muitas savienības lielo nozīmi Eiropas Savienībā, jo īpaši tādās jomās kā iekšējā tirgus izaugsme, konkurētspēja un drošība.

4.2 EESK norāda, ka Eiropas Savienību ir skārušas gan ārējas, gan iekšējas problēmas, kas tai jārisina.

4.2.1 Ārējās problēmas ir tirdzniecības plūsmu pieaugums, jaunas un sarežģītas piegādes ķēdes, jauni konkurences spiediena veidi, noziedzības, tostarp krāpšanas un terorisma, pieaugums, un cerības, kuras ar muitas iestādēm saista, piemēram, citas izpildes struktūras, kuru labā muitas dienesti darbojas.

4.2.2 Saistībā ar iekšējām problēmām Komiteja norāda uz neefektivitāti un trūkumiem, ko rada atšķirības īstenošanā visās 27 dalībvalstīs, piemēram, katra dalībvalsts izveido savas IT sistēmas, izmanto dažādas darba metodes, un būtiski atšķiras sniegtās apmācības līmenis, tāpēc dalībvalstis nevar vienoti piemērot Eiropas tiesību aktus. Šo stāvokli pasliktina pašreizējā ekonomikas krīze.

4.3 Komiteja uzskata, ka ir svarīgi muitas politiku īstenot, pamatojoties uz vienotām, pārredzamām, efektīvām, lietderīgām un vienkāršotām procedūrām, kas ļautu Eiropas Savienībai sacensties ar tās globālajiem konkurentiem un nodrošinātu Eiropas uzņēmumu un patērētāju tiesību un drošības, kā arī intelektuālā īpašuma aizsardzību.

4.4 Šis ieteikums jau minēts EESK nesen pieņemtā atzinumā⁽¹⁾, un, ņemot vērā tā nozīmi, šajā atzinumā tas atkārtots vēlreiz.

4.5 Komiteja arī tikpat stingri uzsver, ka nedrīkst ierobežot dalībvalstu iespējas īstenot muitas politiku, lai tās arī turpmāk spētu ņemt vērā attiecīgo tirdzniecības plūsmu apjomu. Šajā sakarā Komiteja norāda, ka dalībvalstis ir palielinājušas tirdzniecības atvieglošanas instrumentu skaitu, proti, paredzējušas iespēju formalitātes veikt elektroniski, vienkāršojušas procedūras un ieviesušas atzīta eksportētāja statusu.

4.6 Tāpēc saskaņošanā jābalstās uz labas prakses piemēriem, nevis Eiropas līmeņa darbības vidējiem rādītājiem.

4.7 Komiteja arī uzskata: ja mērķis ir strādāt rentabli, orientēties uz rezultātiem (arī finanšu jomā attiecībā uz ienākumiem) un patiešām sasniegt progresu, pārbaudes būtu vēlama veikt nevis par atsevišķiem darījumiem, bet gan izmantojot uz sistēmām balstītu riska novērtēšanas metodi.

4.8 Arī Konkurētspējas padomes 2012. gada 10. un 11. decembra secinājumos tika uzsvēta vajadzība “turpināt sekmēt tiesību aktu muitas jomā vienvērtīgu piemērošanu un modernizētu un harmonizētu pieeju muitas kontrolēm, tajā pašā laikā pieļaujot elastību valsts risinājumiem, paturot prātā ietekmi uz uzņēmējiem un dalībvalstīm”⁽²⁾.

4.9 Padome uzsver arī vajadzību “veicināt sadarbību ar citām aģentūrām valstu un ES līmenī drošības, veselības, drošuma un vides jomā, kā arī ar starptautiskiem partneriem, respektējot ES un dalībvalstu kompetenču sadalījumu šajā jomā”⁽³⁾.

4.10 Komiteja arī piekrīt Komisijai, ka muitas savienība var attīstīties tikai tad, ja ir ieviests mehānisms šīs savienības devuma mērīšanai un novērtēšanai.

4.11 Komiteja arī norāda, ka paralēli stingrajām muitas procedūrām iespējami arī citi šķēršļi, piemēram, nepietiekama infrastruktūra pie ES ārējām robežām, kas var kavēt netraucētu preču plūsmu. Gadījumos, kad iesaistītas trešās valstis, vispirms būtu jācenšas kopīgi rast risinājumu šīm problēmām.

⁽¹⁾ OV C 229, 31.7.2012., 68.-71. lpp.

⁽²⁾ Secinājumi par muitas savienības attīstības stratēģijas virzību, Konkurētspējas padomes 3208. sanāksme, Brisele, 2012. gada 10. un 11. decembris.

⁽³⁾ Turpat.

5. Īpašas piezīmes

5.1 Komiteja pauž bažas par arvien lielāko neatbilstību starp pastāvīgo darba slodzes pieaugumu un pastāvīgo muitas darbinieku skaita samazināšanu. Lai gan daudzu uzdevumu veikšana ir automatizēta, muitas ierēdņu darba slodze ir lielāka nekā jebkad agrāk. Būtu jāpievērš daudz lielāka uzmanība šai problēmai, kas saistīta arī ar apmācību, kvalifikācijas paaugstināšanu un tālākizglītību.

5.2 Liela iecere, ko Komiteja labprāt atbalstītu, ir Eiropas muitas augstskolas izveide, lai nodrošinātu dalībvalstu muitas ierēdņu apmācību nepieciešamajā un vēlamo līmenī.

5.3 EESK uzskata, ka ļoti liela nozīme muitas savienībā ir piegādes ķēdes drošībai un riska pārvaldībai. Komiteja drīzumā izstrādās atzinumu par attiecīgo paziņojumu, ko Komisija nesen publicējusi (COM(2012) 793 final, ziņotājs: *Antonello PEZZINI*).

5.4 Komiteja atzinīgi vērtētu arī Komisijas priekšlikumus to problēmu risināšanai, ko rada atšķirīgas pieejas attiecībā uz pārkāpumiem saistībā ar ES tiesību aktiem muitas jomā un dažāda sankciju piemērošana, pat ja tas notiek tikai pamatojoties uz vienlīdzīgas attieksmes principu. Taču jāņem vērā, ka dalībvalstu muitas likumos un krimināllikumos paredzēto sankciju noteikumu grozīšana ir jutīgs jautājums.

5.5 Kā pirmo soli Komiteja iesaka veikt pārkāpumu veidu harmonizēšanu, kā tas jau izdarīts ceļu satiksmes jomā ⁽⁴⁾.

5.6 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu turpmākos tiesību aktos iekļaut standarta procedūru kopumu, lai muita varētu vieglāk izpildīt tiesību aktus, ar kuriem nosaka aizliegumus un ierobežojumus attiecībā uz importētām un eksportētām precēm.

5.7 Komiteja cerēja, ka Komisijas paziņojumā būs sīkāk analizēta tās priekšlikumu ietekme uz regulatīvo un administratīvo slogu.

5.8 Īpaši svarīga ir muitas uzdevumu veikšanas uzlabošana. Tāpēc būtu jāattīsta muitas pārvalžu savstarpējā sadarbība, jāpalielina darbinieku pilnvaras un jāparedz reāla Eiropas stratēģija krāpšanas apkarošanai. Tomēr ir iespējami gadījumi, kad konkrētus katras atsevišķas dalībvalsts uzdevumus un pasākumus būtu vēlams nodot kopīgām iestādēm, kuras ir saistītas ar Komisiju vai kuras kopīgi vada dalībvalstis, ja, piemēram, tādējādi var gūt būtiskus finanšu ietaupījumus un/vai atvieglot muitas uzdevumu veikšanu.

5.9 Komiteja arī cerēja, ka paziņojumā būs sniegta vairāk vispārīgas informācijas. Diemžēl šāda informācija nav sniegta, tāpēc paziņojumu pienācīgi novērtēt ir grūti. Par laimi, kā skaidri norādījuši Komisijas pārstāvji, turpmākajiem tiesību aktu priekšlikumiem tiks pievienots ietekmes novērtējums.

5.10 Komiteja piekrīt Komisijai, kas pauž bažas par to, ka pašreizējā muitas savienības pārvaldības sistēma, jo īpaši vienotās procedūras, ir sasniegušas lietderīguma un efektivitātes robežu. Komiteja uzskata, ka muitas dienestos jābūt modernai un efektīvai pārvaldības sistēmai, lai to darbs joprojām būtu efektīvs un rentabls.

5.11 Komiteja arī norāda: pat ņemot vērā pašreizējo ekonomikas krīzi, ir jānodrošina pietiekami finanšu līdzekļi muitas dienestiem, lai, piemēram, uzlabotu IT sistēmas, kas ļautu tiem efektīvi cīnīties pret krāpšanu un noziedzību.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 21. oktobra Regula (EK) Nr. 1071/2009, ar ko nosaka kopīgus noteikumus par autopārvadātāja profesionālās darbības veikšanas nosacījumiem un atceļ Padomes Direktīvu 96/26/EK.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Rīcības plāns: Eiropas uzņēmējdarbības tiesības un korporatīvā vadība – mūsdienīgs tiesiskais regulējums akcionāru lielākai iesaistīšanai un noturīgāku uzņēmumu veidošanai””

COM(2012) 740 final

(2013/C 271/13)

Ziņotājs: **DE LAMAZE kgs**

Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 19. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Rīcības plāns: Eiropas uzņēmējdarbības tiesības un korporatīvā vadība — mūsdienīgs tiesiskais regulējums akcionāru lielākai iesaistīšanai un noturīgāku uzņēmumu veidošanai””

COM(2012) 740 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 29. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē), ar 135 balsīm par, 1 balsi pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē pašreizējā rīcības plāna galvenos virzienus attiecībā uz korporatīvo vadību.

1.2 EESK brīdina par risku palielināt ar atbilstību saistītās noteikumu piemērošanas izmaksas biržas sarakstā iekļautajiem uzņēmumiem un atgādina, ka uzņēmumiem būtiski svarīgs ir atklāts finanšu tirgus. Pietiekams līdzsvars starp tiesību aktiem un “maigiem” tiesiskajiem standartiem — ieteikumiem un vadības kodeksiem — būs atkarīgs no katras minētās iniciatīvas īstenošanas apstākļiem.

1.3 Jo īpaši attiecībā uz novatorisko pasākumu, kas saistīts ar uzņēmumu pienākumu nodrošināt savas atalgojuma politikas pārredzamību, EESK sagaida, ka Komisija noteiks saprātīgas prasības, lai darbības izmaksu pieauguma dēļ neapdraudētu uzņēmumu attīstību. EESK vērs uzmanību uz to, ka jaunajos noteikumos ir jātiecas saglabāt “uzņēmējdarbības noslēpumu”.

1.4 Attiecībā uz galveno aspektu, kas saistīts ar ideju par akcionāru balsojumu par atalgojuma politiku, EESK uzskata, ka centieni panākt saskaņošanu Eiropā nevar pārsniegt konsultatīvu balsojumu, neapšaubot uzņēmējdarbības tiesību pamatus.

1.5 Paziņotā ietekmes novērtējuma ietvaros EESK aicina Komisiju rūpīgi pārbaudīt katras iniciatīvas pamatojumu attiecībā uz MVU.

1.6 EESK uzskata: lai turpmāk nodrošinātu efektīvu uzņēmuma darbību, jo īpaši krīzes laikā, papildus paziņotajām iniciatīvām būtu vērts uzsvērt vajadzību vairāk iesaistīt darbiniekus.

1.7 Turklāt EESK aicina pastiprināt administratoru apmācību un uzsver vajadzību veicināt šajā jomā izmantotās paraugprakses apmaiņu.

1.8 Attiecībā uz uzņēmējdarbības tiesībām EESK uzskata, ka ir nepieciešams pārvirzīt prioritātes uz Eiropas privātā uzņēmuma projektu, kā arī uz pasākumiem nolūkā atvieglot galvenā biroja atrašanās vietas maiņu ES. Gan vienā, gan otrā gadījumā darba ņēmēju līdzdalība ir jānodrošina un jāatbalsta, piemēram, pamatojoties uz īpašām konsultācijām ar sociālajiem partneriem, kas ir paredzēta ES līgumos.

1.9 EESK neatbalsta priekšlikumu atzīt “grupas interešu” jēdzienu, kas varētu apdraudēt juridisko personu neatkarības principu, jo īpaši attiecībā uz tām juridiskajām personām, kas ir uzņēmumu grupā un ir reģistrētas ārpus Eiropas Savienības. EESK turklāt pauž bažas par uzskatu, ka grupas intereses ir prioritāras attiecībā pret filiāles interesēm, kuras šādi varētu tikt upurētas.

2. Paziņojuma saturs

2.1 Saskaņā ar paziņojumu "Eiropa 2020", kurā pausts aicinājums uzlabot Eiropas uzņēmējdarbības vidi, Komisija pašreizējā rīcības plānā ierosina iniciatīvas, lai stiprinātu ES korporatīvās vadības pamatus atbilstoši šādiem galvenajiem principiem:

- lielāka pārredzamība gan attiecībā uz akcionāriem un sabiedrību, gan uz uzņēmumu: uzņēmumu valžu un uzraudzības padomju dažādošanas politikas un nefinansiālu risku (stratēģiskie, darbības un atbilstības riski u. tml.) pārvaldības politikas publiskošana; labāki paskaidrojumi, kas uzņēmumiem jāsniedz atkāpju gadījumos no vadības kodeksu ieteikumiem; informācija par institucionālo ieguldītāju balsošanas politiku; akcionāru identifikācija;
- efektīvāka akcionāru iesaistīšana: atalgojuma politikas pārraudzība; akcionāru pārbaudes tiesību paplašināšana attiecībā uz darījumiem ar saistītajām pusēm; balsošanas padomdevēju darbības jomas noteikšana; "saskaņotas rīcības" jēdziena precizēšana; darbinieku akciju plāna veicināšana.

2.2 Vienlaikus uzņēmējdarbības tiesību jomā ir paziņotas arī dažādas iniciatīvas, kuras papildus biržas sarakstā iekļautajiem uzņēmumiem pēc definīcijas attiecas uz visām akciju sabiedrībām: pārrobežu darbību atvieglošana (pārrobežu apvienošana un sadalīšana, galvenā biroja atrašanās vietas maiņa); izpēte par turpmāko darbu saistībā ar Eiropas privātā uzņēmuma (EPU) statūtu priekšlikumu; informācijas kampaņa par Eiropas uzņēmējdarbības (EUS) un Eiropas kooperatīvās sabiedrības (EKS) statūtiem; uzņēmumu grupām pielāgoti pasākumi (tostarp "grupas interešu" jēdziena atzīšana); Eiropas uzņēmējdarbības tiesību kodifikācija. Par visām minētajām iniciatīvām tiks veikts *ex-ante* ietekmes novērtējums, un tās varēs attiecināt uz grozīt.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Kopumā EESK atzinīgi vērtē pašreizējā rīcības plānā ierosinātos pasākumus, kas attiecinās uz korporatīvo vadību vairāk vērsti uz pašreizējo nostādņu konsolidāciju nekā uz to reformām, neraugoties uz dažiem izņēmumiem (tālāk izklāstīti atsevišķi).

3.2 Rīcības plānā, šķiet, meklēts zināms līdzsvars starp tiesību aktiem un "maigiem" tiesiskajiem standartiem — ieteikumiem un vadības kodeksiem. EESK norāda, ka visi papildu

pienākumi attiecībā uz pārredzamību un jo īpaši atalgojuma politiku ietekmēs uzņēmumu darbības izmaksas.

3.3 Lai arī rīcības plānā paredzēts uzlabot akcionāru iesaistīšanu, EESK pauž nožēlu, ka tajā nav paredzēts vienlaikus stiprināt arī darbinieku iesaistīšanu, kuras svarīgo nozīmi Komiteja jau uzsverusi atzinumā par 2011. gada zaļo grāmatu⁽¹⁾. EESK atgādina, ka ES tiesību aktos ir atzīts, ka darbinieku līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesos sekmē uzņēmuma ilgtspējīgu attīstību un darbības rezultātus.

3.4 Papildus pašreizējam rīcības plānam EESK atzīst, ka būtu jāprecizē darbinieku līdzdalības jēdziena saturs un forma, ņemot vērā uzņēmējdarbības tiesību pamatprincipus, kurus šajā sakarā varētu grozīt⁽²⁾. EESK atbalsta pieeju, kurā būtu paredzēts plašs ieinteresēto personu loks, jo šāda pieeja atbilstu izaicinājumiem, ar kuriem saskaras uzņēmumi, kas vēlas panākt uzņēmuma attīstību ilgtermiņā, kā arī uzņemties saistības attiecībā uz darba ņēmējiem un vidi. Lai īstenotu šādu pieeju, ir vajadzīgs efektīvs sociālais dialogs un savstarpēja uzticēšanās, kas balstīta uz skaidriem noteikumiem informācijas, konsultāciju un līdzdalības jomā (ja šādi noteikumi pastāv). Šajā sakarā EESK vēlas mudināt apsvērt jaunus risinājumus, piemēram, ilgtspējīgas uzņēmējdarbības koncepciju⁽³⁾.

3.5 Ņemot vērā 2011. gada zaļajā grāmatā pausto, EESK arī norāda, ka uzņēmuma laba pārvaldība ir atkarīga arī no tā valdes locekļu spējām, jo īpaši tiesību un finanšu jomā. Komiteja uzsver nepieciešamību pielāgot valdes locekļu apmācību uzņēmuma kategorijai, sevišķi tā lielumam, un atbalsta jebkuru iniciatīvu, kuras mērķis ir veicināt labas prakses piemēru apmaiņu šajā jomā. EESK uzskata, ka šo aspektu būtu lietderīgi iekļaut nākamajā Komisijas ieteikumā. Lai nodrošinātu pārredzamību un juridisko noteiktību, tostarp attiecībā uz MVU un to darbiniekiem, Eiropas uzņēmējdarbības tiesību pilnveidošanai paredzētajos pasākumos jāizvairās no jebkāda "iepirkšanās režīma", kas atļauj ES uzņēmumu reģistrāciju *ex nihilo* vai administratīvās mītnes un juridiskās adreses nodalīšanu.

3.6 Par korporatīvo vadību

3.6.1 EESK jau iepriekš ir norādījusi, ka korporatīvās vadības mērķis ir nodrošināt uzņēmuma pastāvēšanu un izaugsmi⁽⁴⁾, radot dažādu dalībnieku savstarpējas uzticēšanās apstākļus⁽⁵⁾. Tāpat kā Eiropas uzņēmējdarbības tiesībās, vadības iniciatīvu uzdevums ir sekmēt uzņēmumu darbību un to konkurētspēju.

⁽¹⁾ OV C 24, 28.1.2012., 91. lpp.

⁽²⁾ Uzņēmējdarbības tiesību pamatā faktiski joprojām ir tikai attiecības, kas vieno akcionārus, padomi, valdi.

⁽³⁾ OV C 161, 6.6.2013., 35. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 84, 17.3.2011., 13. lpp.

⁽⁵⁾ Vadītāji, darba ņēmēju pārstāvība, ieguldītāji, vietējās un reģionālās pašvaldības.

3.6.2 Tā kā samazinās biržas sarakstā iekļauto uzņēmumu skaits un pieaug no saraksta izslēgto uzņēmumu skaits, EESK atgādina, ka piekļuve finanšu tirgum ir ļoti svarīga uzņēmumiem, īpaši MVU. Finansēšanas problēmas, kas šobrīd radušās daudziem uzņēmumiem, būtiski kavē to attīstību. Lai nodrošinātu atvērtu finanšu tirgu, EESK uzskata, ka ir svarīgi nepastiprināt jau tā stingros noteikumus, kas saistīti ar korporatīvo vadību biržas sarakstā iekļautajiem uzņēmumiem, tostarp MVU, jo tas vēl vairāk apgrūtinātu šo uzņēmumu iekļaušanu biržas sarakstā. EESK arī norāda, ka konkurences aspektā var palielināties asimetrija starp biržas sarakstā iekļautajiem un tajā neiekļautajiem uzņēmumiem, jo neiekļautajiem uzņēmumiem nav saistošas pārredzamības prasības, kas jāievēro sarakstā iekļautajiem uzņēmumiem, turklāt sarakstā neiekļautie uzņēmumi gūst tiešu labumu no informācijas, ko izplata sarakstā iekļautie uzņēmumi.

3.6.3 EESK pauž nožēlu, ka Komisijas apņemšanās ņemt vērā MVU īpatnības ne tikai attiecībā uz lielumu, bet arī akcionāru struktūru, ir izklāstīta ļoti vispārīgi un nav konkrēti pielāgota un iekļauta katrā ierosinātajā iniciatīvā.

3.6.4 EESK šajā nolūkā uzsver nepieciešamību mainīt Eiropas MVU definīciju, lai labāk ņemtu vērā mazo un vidējo uzņēmumu raksturīgās iezīmes.

3.6.5 EESK iesaka normatīvas pieejas vietā pēc iespējas izmantot pieeju, kas vērsta uz principu noteikšanu, par kuru pielāgošanu attiecīgās dalībvalsts apstākļiem būtu atbildīgas dalībvalstis. Komisija jau 2003. gadā⁽⁶⁾ uzsvēra, ka valstu kodeksu saskaņošana korporatīvās vadības jomā ir veiksmīga. EESK ar gandarījumu atzīmē, ka izskatāmā rīcības plāna galvenajos aspektos, jo īpaši attiecībā uz paskaidrojumu uzlabošanu, kas jāsniedz uzņēmumiem, kuri atkāpjas no kodeksu noteikumiem, Komisija ir piemērojusi šādu pieeju.

3.6.6 Attiecībā uz vispārējo pārredzamības mērķi EESK atbalsta Komisijas iniciatīvas, lai atsevišķās dalībvalstīs spēkā esošos noteikumus piemērotu visā ES, piemēram, noteikumus, kas veicina uzņēmumu veiksmīgu darbību ilgtermiņā. EESK uzskata, ka galvenā problēma ir rast līdzsvaru starp leģitīmajām pārredzamības prasībām un prasību nekavēt uzņēmumu izaugsmi ar administratīvām papildu izmaksām un sensitīvas informācijas izplatīšanu konkurentiem.

⁽⁶⁾ Sk. paziņojumu "Uzņēmējdarbības tiesību modernizācija un uzņēmumu vadības uzlabošana Eiropas Savienībā — attīstības plāns", COM(2003) 284 final.

3.6.7 Atzīstot, ka vārdkopā "ievērot vai paskaidrot" ietvertā prasība ir vadības principu pamatā, EESK atbalsta secinājumu, ka ir stingrāk jāsteno šī prasība. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu šajā jomā.

3.6.8 EESK ņem vērā Komisijas apņemšanos stiprināt akcionāru nozīmi, lai rastu apmierinošu līdzsvaru starp dažādām pilnvarām. EESK atzinīgi vērtē to, ka tiesības, kas nodrošinātu akcionāriem lielāku iesaistīšanos, saistītas arī ar pienākumiem, kuri viņiem būs jāpilda.

3.6.9 Uzskatot, ka šajā nolūkā ir jāveicina akcionāru un emitentu dialogs, EESK īpašu nozīmi piešķir iniciatīvai, kuras mērķis ir atbalstīt uzņēmumu zināšanas par saviem akcionāriem, kuri ir nepieciešamais priekšnoteikums. Jaunajā ES instrumentā šajā jomā būs jāņem vērā atšķirības tiesību aktos personas datu aizsardzības jomā.

3.6.10 EESK atbalsta arī priekšlikumu noteikt institucionāliem ieguldītājiem obligātu pienākumu paziņot par balsošanas un saistību politiku, tostarp ieguldījumu plānus uzņēmumos, kuru akcijas tie iegādājas.

3.6.11 Attiecībā uz tādu svarīgu aspektu kā ideju par akcionāru balsojumu par atalgojuma politiku un ziņojumu par atalgojumiem EESK uzskata, ka saskaņošanu ES līmenī var veikt vienīgi attiecībā uz konsultatīvu balsojumu.

3.7 Par uzņēmējdarbības tiesībām

3.7.1 EESK nepiekrīt Komisijas ierosināto iniciatīvu prioritārajai secībai.

3.7.2 Atšķirībā no Komisijas EESK uzskata, ka ir svarīgi turpināt darbu pie EPU projekta un mēģināt rast risinājumu, kurš balstītos uz konsensu.

3.7.3. EESK uzskata, ka vienlīdz svarīgi ir arī vienkāršot galvenā biroja pārvietošanu ES robežās un ka iniciatīvai šajā jomā, ko EESK aicina pieņemt, arī turpmāk jānodrošina un jāatbalsta darbinieku aktīvas iesaistīšanas nosacījumi.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Par korporatīvo vadību

4.1.1 EESK atzīst, ka uzņēmumiem jāuzlabo to paskaidrojumu kvalitāti, kas tiem ir jāsniedz, atkāpjoties no vadības kodeksiem. Dažkārt šie paskaidrojumi nav nekas cits kā retorika, taču tiem, tieši otrādi, vajadzētu būt konkrētiem, vajadzības gadījumā norādot izmantoto aizstājošo risinājumu.

4.1.2 EESK ar gandarījumu atzīmē, ka Komisija ļauj dalībvalstīm un valstu kodeksiem precizēt noteikumus, ar kuriem iespējams uzlabot paziņojumus par vadības praksi.

4.1.3 Kā EESK to jau uzsvērusi iepriekš⁽⁷⁾, uzņēmumu sniegto paskaidrojumu laba kvalitāte ir pašu uzņēmumu interesēs, jo nepietiekamu paskaidrojumu gadījumā uzņēmumam piemēro tirgus sankcijas.

4.1.4 Ja Komisija vēlētos kontrolēt vai pat sertificēt tirgiem nodotās ar vadību saistītās informācijas kvalitāti, EESK vēlas precizēt, ka tā neatbalsta saistošus noteikumus šajā jomā. Turklāt EESK norāda uz tehniskajām grūtībām, ko radītu šāds plāns, kura īstenošanas vajadzībām (līdzīgi kā direktīvas par obligāto revīziju, ar ko izveido revīzijas komiteju, vajadzībām) ES līmenī būtu jānosaka vienotus kritērijus, kurus piemēro visiem uzņēmumiem.

4.1.5 Pasākums, kas administratīvo izmaksu jomā visvairāk var apgrūtināt uzņēmumu, ir saistīts ar pārredzamības prasībām attiecībā uz atalgojuma politiku un sīkāku informāciju par administratoru individuālo atalgojumu, uz kuriem pagaidām attiecas dažādi ieteikumi un valstu vadības kodeksi un kuriem Komisija savā rīcības plānā ir paredzējusi saistošu instrumentu ES līmenī. EESK šādu pasākumu varētu atbalstīt tikai gadījumā, ja tā konkrētā ieviešana ievērojami nepalielinātu uzņēmumu regulatīvās izmaksas, kuras ir rūpīgi jāizvērtē, veicot iepriekšēju ietekmes novērtējumu. EESK arī brīdina par risku, ka sakarā ar izpilddirektoru atalgojuma mainīgās daļas kritēriju izpaušanu tiek apdraudēts “uzņēmējdarbības noslēpums”. Savukārt attiecībā uz piešķiramo summu apmēru EESK uzsver, ka ir svarīgi sniegt

akcionāriem skaidru un izsmeļošu informāciju par minēto summu aprēķinu un noteikšanas kritērijiem.

4.1.6 Viens no aspektiem, kas EESK skatījumā rada visvairāk sarežģījumu, saistīts ar akcionāru balsošanas tiesībām par atalgojuma politiku un ziņojumu par atalgojumiem; EESK aicina pievērst īpašu uzmanību šīs politikas nosacījumiem. EESK konstatē, ka Komisija šajā jautājumā nepauz skaidru nostāju un neprecizē, vai šāds balsojums ir konsultatīvs vai saistošs.

4.1.7 Papildus ar ieviešanu saistītajām tiesiskajām un tehniskajām grūtībām saistošs balsojums nozīmētu valdes pilnvaru nodošanu akcionāriem. EESK nevar atbalstīt šādu pārvirzi, kas būtiski mainītu uzņēmējdarbības tiesības, pat ja katrai dalībvalstij EESK skatījumā jāvar lemt par balsojuma konsultatīvo vai saistošo raksturu.

4.1.8 EESK jau paudusi savu nostāju šajā jautājumā, atbalstot apstiprinājuma balsojumu un precizējot, ka rezolūcija par atalgojuma politiku, ko akcionāriem ierosina akcionāru pilnsapulcē, ir iepriekš jāapspriež un jāpieņem valdei kopumā, kā tas jau notiek Vācijā⁽⁸⁾.

4.1.9 Attiecībā uz izpilddirektoru atalgojuma mainīgo daļu EESK vēlas atgādināt, ka apstiprināšanai, ko akcionāri veic pilnsapulcē, ir jāattiecas uz sistēmu un piemērotajiem noteikumiem (iepriekš noteikti un izmērāmi darbības kritēriji), kā arī uz pašu summu, ko izmaksā saskaņā ar šiem noteikumiem⁽⁹⁾.

4.1.10 Attiecībā uz balsošanas padomdevēju darbību EESK atzīst, ka nepieciešami stingrāki noteikumi. EESK iesaka izvirzīt tiem šādas prasības: atklāt savu balsošanas politiku (pamatojot savus ieteikumus); izplatīt novērtējuma ziņojuma projektu uzņēmumam pirms nodot to ieguldītājiem (lai uzņēmums varētu izteikt savas piezīmes); norādīt interešu konfliktus, kas varētu ietekmēt viņu darbības, jo īpaši attiecībā uz viņu iespējamo saikni ar uzņēmumu un tā akcionāriem, un minēt pasākumus, ko viņi īsteno, lai šādus konfliktus novērstu.

⁽⁷⁾ OV C 24, 28.1.2012., 91. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 24, 28.1.2012., 91. lpp.

⁽⁹⁾ Saskaņā ar Komisijas precizējumu tās 2004. gada ieteikumā.

4.2 Par uzņēmējdarbības tiesībām

4.2.1 EESK uzskata, ka ir svarīgi turpināt EPU projektu, kura īstenošanai jāatbilst Līguma noteikumiem un arī pieņemtajām uzņēmējdarbības tiesībām. Papildus valstu tiesību aktu saskaņošanai tāds vienots instruments kā EPU, pēc Komitejas domām, varētu nodrošināt nozīmīgu sviras efektu MVU pārrobežu darbībai. Aktīva darba ņēmēju iesaistīšana EPU saskaņā ar tiem pašiem noteikumiem, kas ir spēkā attiecībā uz EUS un EKS, ir prasība, kuru EESK skatījumā nevar apšaubīt, neietekmējot projektu, un ir būtisks nosacījums, lai panāktu vienošanos, ko EESK aicina rast šajā saistībā.

4.2.2 Līdzīgi arī jautājumā par ES noteikumiem, kas jāievieš, lai atvieglotu galvenā biroja maiņu dalībvalstu robežās, EESK vēlētos vairāk noteiktības no Komisijas puses, kas pati atzīst, ka šāda vajadzība attiecīgajā jomā ir. Arī iniciatīvai, ko EESK aicina īstenot, ir jāturpina nodrošināt un atbalstīt darba ņēmēju iesaistīšanas nosacījumi. Darba ņēmēji ir jāinformē un ar viņiem jākonsultējas par ierosināto maiņu saskaņā ar Direktīvas 2002/14/EK 4. pantu un direktīvu par ES uzņēmumu padoēmēm.

4.2.3 EESK turpretī ļoti atturīgi vērtē jebkādas Kopienas iniciatīvas, kas vērstas uz "grupas interešu" jēdziena atzīšanu; šī atzīšana noteikti apdraudētu juridisko personu neatkarības

principu, jo īpaši attiecībā uz juridiskajām personām, kas ir uzņēmumu grupā un ir reģistrētas ārpus ES robežām. Neraugoties uz Komisijas piesardzīgo un atturīgo nostāju, Komiteja pauž bažas par uzskatu, ka grupas intereses ir prioritāras attiecībā pret filiāles interesēm, kuras šādi varētu tikt apdraudētas. Jebkurā gadījumā, ja Komisija tomēr vēlētos saglabāt šo nostāju, vispirms būtu jāizstrādā kopēja tiesiskā "uzņēmumu grupas" jēdziena definīcija Eiropas līmenī; tas ir īpaši delikāts un sarežģīts uzdevums, ņemot vērā dalībvalstu atšķirīgo nostāju šajā jautājumā.

4.2.4 Ņemot vērā rīcības plāna vērienīgumu, EESK neuzskata par prioritāru līdz gada beigām īstenot ES uzņēmējdarbības tiesību kodifikāciju, kas pēc savas būtības ir ļoti laikietilpīgs uzdevums.

4.2.5 Turklāt EESK apšaubā, ka kodifikāciju varēs veikt atbilstīgi spēkā esošajām tiesību normām, jo īpaši tādēļ, ka Komisija vēlas mazināt direktīvu tiesiskās nepilnības un to iespējamu pārklāšanos.

4.2.6 Visbeidzot, EESK norāda uz sarežģījumiem, ko radītu šāds uzdevums, ņemot vērā, ka attiecīgās direktīvas, kurās iekļautas izvēles iespējas, vairumā gadījumu jau ir transponētas valstu tiesību aktos.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Rīcības plāns uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam – uzņēmējdarbības gara atdzīvināšana Eiropā””

COM(2012) 795 final

(2013/C 271/14)

Ziņotājs: **Gonçalo LOBO XAVIER kgs**

Līdzziņotājs: **Ronny LANNOO kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 18. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums “Rīcības plāns uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam — uzņēmējdarbības gara atdzīvināšana Eiropā””

COM(2012) 795 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 29. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (23. maija sēdē), ar 61 balsi par, 8 balsīm pret un 13 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropa saskaras ar ievērojamām problēmām, un visām valstīm, kritiski izvērtējot argumentus, jāpiedalās to problēmu risināšanā, kas parādījušās ekonomikas un finanšu krīzes rezultātā. Viena no svarīgākajām problēmām — bezdarbs, turklāt neatkarīgi no tā veida un sabiedrības grupām, kuras tas skar — liek dalībvalstīm ieguldīt kopīgus un saskaņotus centienus, kuriem jāatbilst kopējai stratēģijai, vienlaikus izmantojot atšķirīgu pieeju atbilstoši katras valsts īpatnībām un iespējām.

1.2 Šajos apstākļos Eiropas Komisija ierosina “Rīcības plānu uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam”, kura uzdevums ir veicināt uzņēmējdarbības un inovāciju kultūru, kas palīdzētu stimulēt ekonomiku un radīt patiesu “Eiropas uzņēmējdarbības garu”, kurš spētu mobilizēt sabiedrību kopumā, lai varētu sasniegt visiem nozīmīgos mērķus.

1.3 Šajā atzinumā ir analizēta pievienotā vērtība, ko sniedz “Rīcības plāna uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam” izstrāde; tā ir realistiska apņemšanās dot jaunu impulsu uzņēmumu un uzņēmējdarbības garam, un tas būtu patiesi eiropeisks instruments, kas palīdzētu pārvarēt krīzi, proti, būtu vērsts uz ieguldījumiem specifiskās darbībās un īsa, vidēja un ilgtermiņa struktūrētos politikas pasākumos, kas būtu pietiekami efektīvi, lai ļautu uzlabot pašreizējo situāciju, stiprinot un veicinot tādu attieksmi, kas vērsta uz uzņēmējdarbību un mobilizē sabiedrību inovācijām un ekonomikas izaugsmei. Tādai uzņēmējdarbības politikai jāstimulē dažāda veida uzņēmumu izveide, tostarp jāatbalsta darbības izvēršana tādās jomās kā pašnodarbinātie,

amatnieki, brīvās profesijas, ģimenes uzņēmumi, kooperatīvi un sociālie uzņēmumi.

1.4 EESK uzskata, ka sabiedrībā uzņēmējdarbība būtu jāuztver nevis kā risinājums visām problēmām, bet gan kā līdzeklis attieksmes maiņai, kas ir nepieciešama, lai radītu inovācijas kultūru, kura vērsta uz zināšanu ieguvī un uzņēmējdarbības izdevību meklēšanu un kurā visa veida uzņēmumu mērķis ir ilgtspējīga ekonomikas izaugsme un sociālā labklājība.

1.5 EESK pauž bažas, ka Padomes apstiprinātā daudzgadu finanšu shēma varētu apdraudēt “Rīcības plāna uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam” īstenošanu un rīcības plāns varētu nonākt starp labajiem nodomiem, kas finansiāli nav īstenojami.

1.6 EESK vērš Eiropas Parlamenta uzmanību, ka vajadzētu — ievērojamā apjomā un ilgtspējīgi — piešķirt plāna īstenošanai nepieciešamos līdzekļus, un aicina par to padomāt; Komiteja atgādina, ka šajā ziņā nozīmīga loma varētu būt struktūrfondiem.

1.7 EESK atgādina, ka dažādiem vietējā līmeņa dalībniekiem būtu jāpiešķir pietiekami līdzekļi, lai tie varētu izplatīt un darīt zināmu paraugpraksi uzņēmējdarbības jomā neatkarīgi no tās izcelsmes (publiskais vai privātais sektors) vai darbības jomas.

1.8 EESK iesaka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm "Rīcības plānu uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam" īstenot ciešā sadarbībā ar dažādām MVU pārstāvības organizācijām, jo tie ir ļoti plaša un Eiropas kontekstā svarīga nozare.

1.9 EESK piekrīt, ka uzņēmējdarbības veicināšanas politika jāaskaņo ar izglītības politiku, piesaistot mācību spēkus un sākot iepazīstināt ar uzņēmējdarbības jēdzienu jau pirmajos skolas gados. EESK arī aicina koordinēt šos pasākumus kā valsts, tā ES līmenī, lai nodrošinātu ierosināto pasākumu saskaņotu īstenošanu.

1.10 EESK iesaka Komisijai, tāpat kā citos līdzīgos gadījumos, vienu no diviem nākamajiem gadiem pasludināt par "Eiropas uzņēmējdarbības gadu", tādējādi veicinot kopējas iniciatīvas, kas dotu impulsu popularizēt "Eiropas uzņēmējdarbības" jēdzienu. Ar šo priekšlikumu netiek apšaubīta dokumentā minētās "ES uzņēmējdarbības dienas" īstenošana.

1.11 EESK aicina Komisiju izveidot ceturto rīcības jomu, kuras mērķis būtu ar starpniekorganizāciju palīdzību stiprināt atbalsta, konsultatīvos un palīdzības pasākumus uzņēmumiem, īpaši vismazākajiem uzņēmumiem.

1.12 Komiteja aicina Komisiju, Parlamentu un Padomi, balstoties uz vairāku dalībvalstu gūto pieredzi, izstrādāt un ieviest sistēmas, kas paredzētas, lai sniegtu atbalstu gados vecākiem cilvēkiem, kuri, būdami pensionāri, vēlas sākt strādāt kā pašnodarbinātie, un vienkāršot viņu darbības nosacījumus.

2. Komisijas priekšlikums

2.1 EESK uzskata, ka trīs tūlītējās rīcības jomas, kuru uzdevums ir veicināt uzņēmējdarbības gara un uzņēmējdarbības ilgtspējīgu attīstību Eiropā, šķiet pareiza izvēle, taču tās ir jāpapildina ar specifiskiem, vietējā līmenī īstenotiem pasākumiem, izmantojot eiropesisku un uz globālo tirgu vērstu pieeju. Izvēlēta koncepcija ir pareiza, tomēr EESK aicina Komisiju nodrošināt pietiekamus finanšu līdzekļus, lai pasākumus varētu sekmīgi īstenot.

Tūlītējās rīcības jomas ir skaidri noteiktas:

- a) izglītība un apmācība uzņēmējdarbības jomā, lai veicinātu izaugsmi un uzņēmumu dibināšanu;
- b) uzņēmējiem labvēlīgu pamatnoteikumu nostiprināšana, likvidējot pašreizējos strukturālos šķēršļus un atbalstot uzņēmumus kritiskos uzņēmējdarbības attīstības cikla posmos, neaizmirstot par finansējuma nozīmi šajā procesā;

- c) uzņēmējdarbības kultūras pastiprināšana Eiropā un jaunas uzņēmēju paaudzes veidošana.

Citiem vārdiem sakot, palīdzēt sagatavot un apmācīt cilvēkus, veicināt uzņēmējdarbībai labvēlīgu apstākļu nodrošināšanu un popularizēt šo ideju, balstoties uz laika gaitā radītajiem apstākļiem.

EESK atkārtoti pauž savu nostāju: pieeja ir skaidri definēta, bet nepieciešama kopīga dalībvalstu rīcība un sīkākai paskaidrojumi par plāna finansiālo dzīvotspēju.

3. Vispārējās piezīmes un norādes

3.1 Uzņēmējdarbība pati par sevi ir jau noteikts jēdziens, kas ir atzīts kā attīstītu sabiedrību pazīme un kam ir pozitīvi iedarbīgo pārsvarā esošā kultūra ⁽¹⁾.

3.2 Lai izmainītu Eiropas sabiedrības attieksmi attiecībā pret uzņēmējdarbību, jāizplata paraugprakse un panākumu piemēri, tos sasaistot ar uzņēmējdarbības kultūrai fundamentāliem jēdzieniem, turklāt nedrīkst aizmirst, ka paredzētajiem ieguldījumiem jābūt vērstiem uz bagātīgā Eiropas cilvēkkapitāla vērtības izcelšanu. No daudzgadu finanšu shēmas atvēlot līdzekļus, jāņem vērā minētā nepieciešamība popularizēt un izplatīt dažādu dalībvalstu organizācijās un MVU pārstāvju vidū paraugprakses piemērus.

3.3 Lai sekmīgi panāktu nepieciešamās izmaiņas attieksmē, jāpatur prātā daži jēdzieni, kas dokumentā nav īpaši izcelti. Piemēram, intelektuālais īpašums un autortiesības. Tāpēc EESK dedzīgi iesaka Komisijai šos jēdzienus, kas ir būtiski svarīgi dokumenta vispārējo mērķu sasniegšanai ⁽²⁾, iekļaut programmu ietvaros plānoto pasākumu izstrādē; Komiteja mudina Eiropas Komisiju un dalībvalstis ieņemt stingru nostāju attiecībā ar iestādēm, kas šajās jomās organizē pasaules tirdzniecību.

3.4 Neskatoties uz labajiem nolūkiem, dokumentā vien samērā neskaidri ir ieskicēti noteikumi to politikas jomu īstenošanai un pārraudzībai, kas dalībvalstīm būtu jāveicina. EESK uzskata, ka ir jāņem vērā fakts, ka daudzas no šīm politikas jomām nesniegs konkrētus rezultātus, ja vien dalībvalstis aktīvi neiesaistīsies kultūras maiņas procesā, kas pašreizējā ekonomikas situācijā šķiet sarežģīti bez Eiropas programmu finanšu līdzekļu izmantošanas. EESK atgādina, ka "Rīcības plāns uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam" būs efektīvāks, ja tā īstenošanā iesaistīs dažādus MVU pārstāvjus, tādējādi nodrošinot attiecīgo dalībnieku līdzdalību jautājumu risināšanā un saistībā ar nepieciešamo rīcības modeļu maiņu.

⁽¹⁾ OV C 48, 15.2.2011., 45. lpp.

⁽²⁾ OV C 68, 6.3.2012., 28. lpp. Intelektuālā īpašuma tiesībām (IĪT) arī turpmāk jāpilda to tradicionālā loma — veicināt inovāciju un izaugsmi.

3.5 Šajā nolūkā EESK ar bažām konstatē, ka rīcības plāna piemērošanai nav atsevišķa budžeta, un apšaubu iespēju rīcības plānu īstenot, ja nebūs pieejams pienācīgs budžets, kas ļautu reaģēt uz izteiktajiem priekšlikumiem. Komiteja arī atgādina, ka procesā nozīmīga loma varētu būt struktūrfondiem, un tāpēc aicina Komisiju un dalībvalstis tos pienācīgi izmantot, lai nākamā Kopienas plānošanas perioda laikā veicinātu uzņēmējdarbību. Griežoties pēc palīdzības pie struktūrfondiem, vajadzētu ņemt vērā pasākumu pārraudzību un izvērtēšanu.

3.6 EESK iesaka Komisijai, tāpat kā citos līdzīgos gadījumos, vienu no diviem nākamajiem gadiem pasludināt par “Eiropas uzņēmējdarbības gadu”, veicinot relevantas, kopējas iniciatīvas, kas popularizētu “Eiropas uzņēmējdarbības” jēdzienu.

3.7 EESK atzinīgi vērtē pūliņus, ko Komisija ieguldīs, lai veicinātu birokrātisko procedūru mazināšanu uzņēmumu dibināšanas un attīstības procesā, un mudina dalībvalstis pieņemt kopējus pasākumus, lai aizsargātu Eiropas tirgu pret citu pasaules valstu vai reģionu negodīgu konkurenci.

3.8 EESK uzsver, ka dalībvalstīm savu uzņēmējdarbības veicināšanas programmu ietvaros ir jāuzņemas to sociālā nodrošinājuma sistēmās iekļaut īpašus pasākumus, kas uzņēmējiem sniegtu tādu pašu aizsardzību kā citiem darbiniekiem un tādējādi palīdzētu nodrošināt labāku aizsardzību tiem, kuru iniciatīvu panākumu atslēga ir “risks”.

3.9 EESK mudina izveidot “uzņēmējdarbības vēstnešu” virtuālo komandu, t. i., cilvēku grupu, kas izmantotu panākumu stāstus no reālās dzīves, lai palīdzētu uzlabot uzņēmēja un uzņēmuma vadītāja tēlu un tādējādi mainīt sabiedrības priekšstatu par tiem. Šāda komanda katrā valstī un pietiekami saskaņotā veidā varētu izplatīt uzņēmējdarbības vērtības un veicināt kopējās iniciatīvas. Komisija jau ir spērusi pirmos soļus šajā virzienā, proti, ik gadus MVU nedēļas laikā tiek publicēta brošūra “Secret of Success” par uzņēmējiem-vēstniekiem, kas darbojas dalībvalstīs. Līdzīga ir arī Eiropas digitalizācijas programmas ietvaros īstenotā iniciatīva “Start up Europe”.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Uzņēmējdarbības un izglītības uzņēmējdarbības jomā veicināšana

4.1.1 EESK piekrīt un uzsver: lai sasniegtu ierosinātos mērķus — panākt sabiedrībā kultūras izmaiņas —, ir būtiski svarīgi ieguldīt uzņēmējdarbības un uzņēmējdarbības izglītības veicināšanā. EESK uzskata, ka ļoti svarīgi ir šo ideju popularizēt jau no pirmajiem skolas gadiem.

Tomēr Komiteja atgādina, ka uzņēmējdarbības jēdziens pastāv dažādās sabiedrības daļās un dažādos iedzīvotāju dzīves posmos. Līdz ar to minētā ideja būtu jāpopularizē jēdziena plašā nozīmē. Pilsoniskā sabiedrība parasti nodrošina labvēlīgu vidi sociālās uzņēmējdarbības attīstībai, kas ir kritiski svarīga dimensija uzņēmējdarbības vispārējā jēdziena attīstībai. Tāpēc EESK iesaka atzīt un atbalstīt šo jēdzienu.

4.1.2 Visām dalībvalstīm ir pieejams ievērojams paraugprakses piemēru kopums, ko var un vajadzētu izplatīt un izmantot atbilstoši katras dalībvalsts īpatnībām un vajadzībām. Labi veikta dažādu iniciatīvu izplatīšana un veicināšana var palīdzēt radīt labvēlīgu vidi izpratnes radīšanai par uzņēmējdarbības un uzņēmējdarbības kultūras nozīmi. Būs svarīgi daudzgadu finanšu shēmā mobilizēt pietiekamus līdzekļus, lai iestādes un dažādi MVU pārstāvji varētu izplatīt un atbalstīt šādu paraugpraksi.

4.1.3 EESK principā atbalsta ideju par paraugprakses piemēru popularizēšanu minētajās jomās, taču vērš uzmanību uz to, ka vienmēr ir jāņem vērā katras dalībvalsts īpatnības, proti, pasākumiem jābūt pielāgotiem katras dalībvalsts iezīmēm.

4.1.4 EESK atgādina, ka varētu izpētīt iespējas, kā Eiropas Biznesa atbalsta tīkls varētu palīdzēt informēt dalībvalstis par rīcības plānu un atbalstīt plānu tajās. Lai to būtu iespējams paveikt, vajadzēs pamudināt šo tīklu sadarboties ar dažādām organizācijām, kas nodarbojas ar uzņēmējdarbības atbalstīšanu, it īpaši tām, kas saistītas ar MVU, vienlaikus ņemot vērā, ka dažādās valstīs šis tīkls var būt vairāk vai mazāk dinamisks.

4.2 Uzņēmējdarbības kultūras veicināšana

4.2.1 EESK atzinīgi vērtē politikas pasākumus, kas vērsti uz uzņēmējdarbības idejas mobilizāciju sabiedrībā, izmantojot sekmīgas darbības paraugus un šajā jomā jau pozitīvus rezultātus uzrādījušus gadījumus. Sabiedrība parasti seko labajiem piemēriem, un tas ir efektīvs veids, kā veicināt pozitīvu attieksmi pret uzņēmējdarbību dažādās mērķgrupās.

4.2.2 Tomēr, kā jau iepriekš teikts, ir obligāti nepieciešams jau no mazotnes veicināt uzņēmējdarbības kultūru jauniešu vidū. Mērķgrupās, kurās veicina uzņēmējdarbību un inovāciju, darbojas cēloņsakarība. Jaunieši ir motivēti un labi reaģē uz aicinājumiem veicināt tādu kultūru un vidi, kas būtu labvēlīga kaut kā radīšanai pēc viņu pašu iniciatīvas un par ko viņi paši ir atbildīgi, viņus aizrauj patiešām personīgs veikums. Jo agrāk jaunieši iesaistīsies projektos, kuru ietvaros viņi var praksē mācīties būt par uzņēmējiem un kļūt par labiem piemēriem uzņēmējdarbības kultūrai un sadarbībai starp indivīdiem, kuriem ir

kopējas vērtības un mērķi, jo labāki būs rezultāti nākotnē. Tāpēc skolotājam ir būtiska nozīme attieksmes maiņā, un tāpēc EESK atbalsta pat tādas iniciatīvas, kas palīdzētu mācībspēkiem izplatīt un popularizēt šo jēdzienu. Labs piemērs mobilizējošai programmai uzņēmējdarbības jomā ir “F1 in Schools”⁽³⁾. EESK arī vērs uzmanību uz secinājumiem ziņojumā “Entrepreneurship in education”⁽⁴⁾ (“Uzņēmējdarbība izglītībā”), kurā sniegts pārskats par dažādām Eiropā izmantotajām stratēģijām, kā izglītībā tiek popularizēta uzņēmējdarbība.

4.2.3 EESK uzsver, ka nepastāv vienota uzņēmējdarbības kultūra, bet gan dažādas kultūras atkarībā no darbības vēriena, veida un jomas. Tāpēc veicināšanas pasākumiem, no vienas puses, ir jāattiecas uz visiem uzņēmumu veidiem, neizceļot vienu modeli. No otras puses, tie jāparedz arī uzņēmumu partneriem, īpaši bankām, publiskajām iestādēm un plašsaziņas līdzekļiem, lai informatīvajos materiālos un politiskajos lēmumos tie ņemtu vērā minētās kultūras atšķirības.

4.2.4 EESK uzsver nepieciešamību aizsargāt un saglabāt uzņēmējdarbības formu daudzveidību, lai pilnībā izmantotu un īstenotu vienoto tirgu un Eiropas sociālo modeli, un iesaka Eiropas Savienības iestādēm un dalībvalstīm īstenot pasākumus šajā jomā. Jebkurš no uzņēmējdarbības veidiem atspoguļo kādu Eiropas vēstures aspektu, un katrs no tiem ir kolektīvās atmiņas un dažādu uzņēmējdarbības kultūru nesējs⁽⁵⁾. Eiropas rīcības plānā ir nepieciešams skaidrot uzņēmējdarbības veidu dažādību un plurālismu un to izcelt kā pozitīvu iezīmi arī tādēļ, lai ļautu piepildīties Eiropas uzņēmējdarbības vēlmēm un tās atbalstītu.

4.3 Uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides atbalstīšana

4.3.1 Šķiet nepieciešams dažādām sabiedrības grupām apzināties, ka uzņēmuma dibināšana ir visas kopienas pūliņu rezultāts, jo kopiena atzīst un novērtē uzņēmuma vadītāja un uzņēmēja radīto pievienoto vērtību un ir gatava šo pievienoto vērtību saņemt. Pašreizējā ekonomiskajā situācijā ir vēl jo būtiskāk, lai ikviens konstruktīvi uztvertu savu uzdevumu.

4.3.2 Papildus pienācīgai uzņēmējdarbības kultūras veicināšanai ir arī jārada — it īpaši tiesiskajā ziņā — patiesi ilgtspējīgi nosacījumi tiem, kuri vēlas ieguldīt un uzņemties risku, lai attīstītu kādu ideju, koncepciju vai biznesu.

4.3.3 EESK norāda, ka neapšaubāmi ir svarīgi veicināt jaunu uzņēmumu veidošanu vai vienkāršot to uzņēmumu

īpašumtiesību nodošanu, kuriem draud slēgšana vai bankrots. Tomēr tikpat svarīgi ir atbalstīt esošos uzņēmumus. Starp izveidošanu un slēgšanu rit uzņēmuma dzīve, un tai ir jānodrošina īpaša politika, kas apvieno labāku regulējumu, kura mērķis ir radīt ilgtspējīgas darbavietas un ekonomisko darbību, inovāciju un konkurētspēju gan iekšējā tirgū, gan globalizētā ekonomikā.

4.3.4 Dalībvalstīm vajadzētu beidzot saskaņot nosacījumus tā, lai būtu iespējams izmantot optimālus apstākļus darījumu, uzņēmējdarbības un darbības sociālajā jomā attīstībai, bet vienlaikus būtu ņemta vērā uzņēmumu struktūru lielā daudzveidība. Turklāt tādi veiksmīgi piemēri kā dažādi kolektīvās līdzdalības veidi uzņēmumu kapitālā vai asociētā locekļa statuss kooperatīvos, var darboties kā katalizators pārmaiņām, kas dalībvalstīm būs jāveicina⁽⁶⁾.

4.3.5 EESK iesaka informāciju par uzņēmuma dibināšanas nosacījumiem padarīt skaidrāku un saskaņot starp dalībvalstīm, lai līdzvērtīgi darbības nosacījumi kļūtu par uzņēmējdarbību veicinošu faktoru. Jānodrošina arī piekļuve atbalsta pakalpojumiem, kas būtu piemēroti dažādiem uzņēmējdarbības veidiem.

4.3.6 EESK piekrīt, ka finansējuma jautājums ir Eiropas līmeņa jautājums un visām dalībvalstīm tas ir jārisina ļoti uzmanīgi. Šajos apstākļos naudas līdzekļi ir ierobežoti, un no tā visvairāk cieš mazie uzņēmēji, kas plāno uzsākt noteiktu projektu. Tāpēc kļūst ārkārtīgi svarīgi nostiprināt finansēšanas mehānismus, kuri atbalsta šāda tipa iniciatīvas, tostarp savstarpējas garantijas sistēmas un subsidētus kredītus, kas ir ļoti svarīgi instrumenti mazajiem uzņēmējiem, kuriem neizsniedz finansējumu tā sauktajos tradicionālajos tirgos⁽⁷⁾.

4.3.7 EESK atbalsta arī ideju spēcīgā atbalsta instrumentus inovatīviem projektiem, kuru risks ir augsts un tieši proporcionāls šādu projektu inovācijas pakāpei. Šajā nozīmē Komiteja atzīst par piemērotu arī pastiprināt finansiālo atbalstu eksperimentiem, jaunu tehnoloģiju demonstrējumu pasākumiem un ieviešanai, jo tiem ir daudzkrāsojoša ietekme sabiedrībā.

4.3.8 Šajā uzņēmumiem īpaši sarežģītajā periodā EESK atbalsta politiku, kuras mērķis ir veicināt uzņēmumu nodošanu, jo šī darbība ir jāuztver kā iespēja stimulēt atsevišķas ekonomikas nozares, kā arī padarīt dinamiskāku darba tirgu.

⁽³⁾ <http://www.f1inschools.com>

⁽⁴⁾ http://eacea.ec.europa.eu/education/Eurydice/documents/thematic_reports/135EN.pdf

⁽⁵⁾ OV C 318, 23.12.2009., 22. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 191, 29.6.2012., 24. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 181, 21.6.2012., 125. lpp., un OV C 351, 15.11.2012., 45. lpp.

4.3.9 Šajā jomā svarīga ir arī iekšējā tirgū spēkā esošo tiesību aktu kvalitāte. Dalībvalstīm šajā jomā vēl daudz kas ir jāpaveic, taču sāktās pārmaiņas ir neatgriezeniskas.

4.4 Jānoraida “neveiksmes” uzskatīšana par kauna lietu: neveiksme nav beigas, to iespējams un vajadzētu uztvert kā izaugsmes posmu, ar nosacījumu, ka tiek izdarīti nepieciešamie secinājumi.

4.4.1 Daudz ir dzirdēts par amerikāņu vai anglosakšu “otrās iespējas” kultūru neveiksmes gadījumā. EESK atzīst, ka sabiedrībai kopumā ir jācenšas uzņēmējus uztvert citādi, jo īpaši attiecībā uz viņu spēju pārdzīvot pirmās neveiksmes. Tāpēc Komiteja vērš uzmanību uz nepieciešamību izveidot mehānismus, kas ļauj ikvienam, kurš vēlas nodarboties ar uzņēmējdarbību un patiešām radīt kaut ko inovatīvu, turpināt savus centienus šajā jomā. Neveiksmi pirmajā mēģinājumā var uztvert un tā ir jāuztver kā iespēja uzlabot un stiprināt savas spējas uzsākt jaunus uzņēmējdarbības projektus, it sevišķi izmantojot finanšu sistēmu, un nevis kā “beigas”. Tomēr EESK uzskata, ka pārsmērīga šādas kultūras veicināšana var arī radīt pretēju efektu un ka noteicošajam vienmēr būtu jābūt veselajam saprātam un līdzsvaram.

4.5 Atbalsta pastiprināšana maziem un vidējiem uzņēmumiem un citiem pārstāvjiem

4.5.1 EESK atzīst, ka uzņēmumiem piemērojamiem noteikumiem jābūt vienkāršiem un skaidriem, lai tos varētu saprast visi, kuri plāno aktīvi iesaistīties uzņēmumu dibināšanā un attīstībā. EESK atzinīgi vērtē Komisijas un dalībvalstu centienus samazināt administratīvās procedūras, kas saistītas ar uzņēmumu dibināšanu un modernizāciju. Uzņēmuma dibināšanai rūpniecības, pakalpojumu vai tehnoloģiju jomā ir jābūt vienkāršai un ātrai, taču pietiekami pārdomātai, lai novērstu pārspīlējumus vai pārpratumus gan uzņēmumiem, gan reglamentējošām iestādēm.

4.5.2 EESK atbalsta Komisijas paziņoto nodomu izveidot darba grupu, kuras uzdevums būs novērtēt brīvo profesiju specifiskās vajadzības tādos jautājumos kā administratīvo procedūru vienkāršošana, internacionalizācija un piekļuve finansējumam. EESK arī atgādina, ka vajadzētu mudināt izstrādāt Eiropas brīvo profesiju hartu, kura būtu līdzīga “Eiropas Mazo uzņēmumu hartai” un kurā būtu ņemti vērā subsidiaritātes princips un brīvo profesiju īpašā funkcija daudzās dalībvalstīs.

4.5.3 EESK atzinīgi vērtē uzņēmumiem izveidotos konsultāciju un palīdzības mehānismus, taču vērš uzmanību uz nepieciešamību veidot daudzdisciplināras komandas, kas labi pārzina tirgu un tā īpatnības, tāpēc atgādina, ka ir iespējams izmantot pensionēto un pieredzējušāko uzņēmēju uzkrāto pieredzi, kuri

būtu ar mieru veltīt savu laiku, lai zināšanas nodotu jaunajiem uzņēmējiem un tādējādi veidotu dialogu starp paaudzēm — tas būtu patiešām vērtīgi. Šajā nolūkā EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai šādas darbības nebūtu tikai brīvprātīgas, bet arī tiktu atbalstītas ar stimulējošiem līdzekļiem, kas mentoriem un uzņēmējiem dotu iespēju dalīties ar radītās vērtības rezultātiem. Šāda pieeja ir arī veids, kā integrēt cilvēkus, kuri joprojām spēj dot savu ieguldījumu sabiedrībā, taču darba tirgū vairs nav īpaši aktīvi.

4.5.4 Vajadzētu veicināt MVU sadarbības tīklus, jo tie ievērojami stiprina MVU dzīvotspēju, pateicoties apjomradītiem ietaupījumiem (dalītas mārketinga, iepirkumu vai citu kopīgu pakalpojumu izmaksas, sadarbība starp uzņēmumiem, kas ražo papildinošas preces vai pakalpojumus, inovācijas un internacionalizācijas iespējas). Šajā sakarā īpaši interesanta varētu būt to MVU tīklu pieredze, kuri darbojas kā kooperatīvi (kooperatīvu grupas, kooperatīvu konsorcijs, amatnieku kooperatīvi, MVU kooperatīvi, amatu un nodarbinātības kooperatīvi).

4.5.5 EESK uzstāj, ka līdztekus centieniem administratīvās sistēmas vienkāršošanas un jauno uzņēmēju atbalstīšanas jomā svarīgu konsultatīvo lomu (instruktāža un darbaudzināšana) pilda uzņēmumu organizācijas. Bez šiem pasākumiem MVU, īpaši mikrouzņēmumi, vieni paši nevar piekļūt ES fondiem un ES finansējumam, nevar ieviest inovācijas, palielināt konkurētspēju un piemērot stratēģijas “Eiropa 2020” prioritāros pasākumus, lai gan tie tieši attiecas uz šiem uzņēmumiem. EESK pauž nožēlu, ka rīcības plānā nav paredzēta uzņēmumu organizāciju veikto instruktāžas un darbaudzināšanas pasākumu stiprināšana. Komiteja aicina izveidot ceturto rīcības jomu, kuras mērķis būtu ar starpniekorganizāciju palīdzību stiprināt šos pasākumus. Šie pasākumi īpaši jāattiecina uz vismazākajiem uzņēmumiem.

4.6 Atbalsts konkrētām grupām

4.6.1 EESK atzinīgi vērtē īpašos centienus, lai mobilizētu sabiedrības grupas, kuru ieguldījums kopējos centienos attiecībā uz šādu mērķu sasniegšanu kļūst arvien nozīmīgāks.

4.6.2 EESK atbalsta plānā minētos politikas pasākumus, kuru mērķis ir mobilizēt sabiedrības grupas (bezdarbniekus, sievietes, gados vecākus cilvēkus, jauniešus, invalīdus un imigrantus) tādās jomās kā uzņēmējdarbība, uzņēmumu dibināšana un to vērtība sabiedrībā. Ja šīs grupas popularizētu un izplatītu labas prakses piemērus, tas palīdzētu izveidot pilnīgāku pieeju un īstenot piemērotu politiku. EESK atzinīgi vērtē to, ka minētās grupas ir atzītas par spējīgām mobilizēt sabiedrību šajās jomās, tāpēc iesaka veikt uzņēmējdarbības un inovāciju vērtību veicināšanas pasākumus minētajām sabiedrības grupām, lai veicinātu viņu dalību centienos īstenot šo Eiropas Savienības mērķi.

4.6.3 EESK aicina iestādes pievērst uzmanību tendencei, kas pakāpeniski palielinās, — gados vecāki pensijā aizgājuši cilvēki uzsāk vai atsāk strādāt kā pašnodarbinātie. Tā ir īpaši saistīta ar dzīves ilguma pagarināšanos, ar sasniegumiem veselības jomā, kā arī ar vajadzību papildināt ienākumus, jo krīzes dēļ ir samazinājusies pensija. Komiteja aicina Komisiju, Parlamentu un Padomi, balstoties uz vairāku dalībvalstu gūto pieredzi, izstrādāt un ieviest sistēmas, kas paredzētas, lai sniegtu atbalstu gados vecākiem cilvēkiem, kuri vēlas šādi rīkoties, un vienkāršot viņu darbības nosacījumus.

Briselē, 2013. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par patēriņa preču drošumu un par Padomes Direktīvas 87/357/EEK un Direktīvas 2001/95/EK atcelšanu”

COM(2013) 78 final – 2013/0049 (COD)

(2013/C 271/15)

Galvenais ziņotājs: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Padome 2013. gada 25. februārī un Eiropas Parlaments 2013. gada 12. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Eiropas Parlamenta un Padomes regulas priekšlikums par patēriņa preču drošumu un par Padomes Direktīvas 87/357/EEK un Direktīvas 2001/95/EK atcelšanu”

COM(2013) 78 final – 2013/0049 (COD).

Komitejas Birojs 2013. gada 12. februārī uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē) iecēla **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER** kgu par galveno ziņotāju un ar 120 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK piekrīt Komisijas viedoklim, ka ir jāizveido tiesiskais regulējums ar augsta līmeņa patērētāju aizsardzību, kas paredz pienākumu garantēt, ka patēriņa preces ir drošas.

1.2. Komiteja uzskata, ka regula ir piemērots juridisks instruments, lai apvienotu esošos juridiskos tekstus, pielāgojot tos jaunam tiesiskajam regulējumam par ražojumu laišanu tirgū. Nosakot kopējus kritērijus, ar šo regulu tiks noteikts vienāds drošuma līmenis visās ES dalībvalstīs.

1.3. Tā kā regula ir vienīgais instruments, kas ļauj pieņemt vienādus pasākumus ar identisku riska līmeni visās ES dalībvalstīs, šo priekšlikumu ir noderīgi izteikt tādu noteikumu formā, ko var vienlīdz interpretēt visās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

1.4. EESK uzskata, ka, ņemot vērā standartizācijas nozīmi attiecībā uz ražojumu drošuma garantēšanu, Komisijai vajadzētu palielināt atbalstu patērētāju līdzdalībai Eiropas Standartizācijas komitejā (CEN) un citās līdzīgās organizācijās.

1.5. Lai panāktu iekšējā tirgus pilnīgu izveidi, Komiteja uzskata, ka, no vienas puses, priekšlikums ir ļoti svarīgs patērētāju aizsargpasākums, lai samazinātu traumu un nāves riskus un atjaunotu uzticēšanos; no otras puses, Komiteja uzskata, ka ir jānodrošina komercdarījumu pārredzamība un uzticamība, lai tiem, kas vēlas ražot un tirgot bīstamus izstrādājumus, nebūtu

negodīgu priekšrocību attiecībā uz konkurentiem, kuri uzņemas izmaksas, ko paredz ražojuma drošuma garantēšana.

2. Ievads

2.1. Patērētāju drošības aizsardzība paredz, ka patērētājiem piedāvātajām precēm un pakalpojumiem jābūt tādiem, kurus izmantojot parastos un paredzamos apstākļos, netiek radīts risks patērētāju drošībai, un, ja šāds risks tiek radīts, tos var ātri un vienkārši izņemt no tirgus. Šis ir viens no svarīgākajiem Eiropas patērētāju aizsardzības politikas principiem kopš tās sākotnējās programmas 1975. gadā ⁽¹⁾. Pēc Padomes 1986. gada 23. jūnija rezolūcijas ⁽²⁾ par patērētāju interešu aizsardzību un veicināšanu tehniskās saskaņošanas un standartizācijas jomā tika uzsākta tā dēvētā “jaunā pieeja” ⁽³⁾.

2.2. Pirmo direktīvu par ražojumu vispārējo drošumu, ko pieņēma 1992. gadā ⁽⁴⁾, aizstāja ar Parlamenta un Padomes 2001. gada 3. decembra Direktīvu 2001/95/EK ⁽⁵⁾, kas stājās spēkā 2002. gada 15. janvārī, un 2004. gada 15. janvārī dalībvalstīm tika noteikts kā termiņš transponēšanai valsts tiesību sistēmās. Tolaik EESK šajā saistībā puda savu nostāju ⁽⁶⁾, apstiprinot Komisijas ierosināto nostāju, taču saglabājot iebildumus par atsevišķiem jautājumiem.

⁽¹⁾ Padomes 1975. gada 14. aprīļa rezolūcija par Eiropas Ekonomikas kopienas patērētāju aizsardzības un informēšanas politikas sākotnējo programmu (OV C 92, 25.4.1975., 1. lpp.).

⁽²⁾ OV C 167, 5.7.1986., 1. lpp.

⁽³⁾ Kura pamatā bija Padomes 1985. gada 7. aprīļa rezolūcija (OV C 136, 4.6.1985., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ OV L 228, 11.8.1992., 24. lpp.

⁽⁵⁾ OV L 11, 15.1.2002., 4. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 367, 20.12.2000., 34. lpp.

2.3. Līdz ar Kopienas ātrās ziņošanas sistēmas izveidi bīstamu nepārtikas preču jomā (RAPEX) tika sāktas informācijas apmaiņa starp Komisiju un dalībvalstu iestādēm par šo iestāžu un saimnieciskās darbības veicēju pieņemtajiem pasākumiem attiecībā uz ražojumiem, kas rada nopietnu risku veselībai un patērētāju drošībai, lai risinātu tā dēvētās “ārkārtas situācijas”. Komisija 2004. gadā ⁽⁷⁾ apstiprināja īpašas pamatnostādnes, lai nodrošinātu RAPEX pareizu darbību.

2.4. Lai gan 27 dalībvalstis savās attiecīgajās tiesību sistēmās ir transponējušas šo direktīvu, ne visur izmantotas vienādas īstenošanas metodes, un dažos transponēšanas tiesību aktos ir konstatēta neatbilstība, tostarp:

- drošuma novērtēšanas aspekti, kas norādīti direktīvas 3. pantā;
- saistībā ar izsekojamību dažas dalībvalstis ir paredzējušas, ka uz produkta vai iepakojuma obligāti jānorāda ražotājs (vai importētājs) un sīkāka informācija, savukārt citās dalībvalstīs tas nav obligāti;
- savukārt atsevišķās dalībvalstīs ražotāju sniegtie ziņojumi ir nepieciešami tikai tad, ja risks ir zināms, bet nav pienākuma ziņot, ja ražotājam “būtu jāzina” par risku, pamatojoties uz pieejamo informāciju.

3. Komisijas priekšlikums

3.1. Šis priekšlikums ietilpst “Ražojumu drošuma un tirgus uzraudzības tiesību aktu kopumā”, kurā iekļauts arī vienotās tirgus uzraudzības regulas priekšlikums un tirgus uzraudzības daudzgadu rīcības plāns 2013.–2015. gadam.

3.2. Ierosinātās regulas mērķis ir pabeigt pēdējos gados pieņemto tiesisko regulējumu par patēriņa preču drošumu un ražojumu laišanu tirgū, attiecinot to uz ražotām nepārtikas precēm, izņemot dažus ražojumus, piemēram, senlietas. Tiesību aktā noteikts, ka patēriņa precēm jābūt “drošām”, saimnieciskās darbības veicējiem paredzot konkrētus pienākumus, kā arī izklāstīti noteikumi par standartu izstrādi vispārīgā drošuma prasības atbalstam. Kā juridisko pamatu Komisija izmanto Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 114. pantu par Eiropas Savienības un dalībvalstu dalītās kompetences īstenošanas pamatu, kas atbilst iekšējā tirgus izveides un darbības pasākumiem.

3.3. Komisija ir mainījusi likumdošanas instrumentu, direktīvas vietā ierosinot regulas priekšlikumu, lai izveidotu vienādu

drošības līmeni visās ES dalībvalstīs un saskaņotu normatīvo regulējumu šajā jomā, šim nolūkam nosakot virkni kopēju kritēriju un neiekļaujot nozaru tiesību aktus. Regulas priekšlikumā ir paredzēti skaidri un sīki izstrādāti noteikumi, kas visā Savienībā tiks piemēroti vienādi un vienlaicīgi.

3.4. Komisija ir paredzējusi saglabāt augstu aizsardzības līmeni attiecībā uz patērētāju veselību un drošību, racionalizējot un vienkāršojot drošības sistēmas darbību un tās mijiedarbību ar citiem ES tiesību aktiem.

3.5. Ar šo priekšlikumu paredzēts atcelt Direktīvu 87/357/EK un 2001/95/EK, kuru saturs ir sadalīts starp diviem izstrādes procesā esošo regulu priekšlikumiem. Šādā veidā noteikumi par tirgus uzraudzību un RAPEX sistēmu, kas pašlaik ir iekļauti Direktīvā par ražojumu vispārējo drošumu, ir pārvirzīti uz jaunās, vienotās regulas priekšlikumu par tirgus uzraudzību, un vienā tiesību aktā būs iekļauti visi noteikumi par šo jomu, padarot RAPEX par ziņošanas sistēmu, kas attiecināma uz ražojumiem, kas rada risku.

3.6. Turklāt priekšlikumā ir izklāstīti patēriņa preču piegādes ķēdē iesaistīto saimnieciskās darbības veicēju (ražotāju, importētāju un izplatītāju) galvenie pienākumi, ja vien uz šīm precēm neattiecas atbilstīgas prasības saskaņā ar konkrētām nozarēm piemērojamu Savienības tiesību aktu saskaņošanu. Tādēļ šis tiesību akts ir piemērojams tikai tādiem gadījumiem, kurus pilnībā vai daļēji nereglamentē nozaru tiesību akti.

3.7. Priekšlikuma vispārīgais princips paredz, ka visām nepārtikas patēriņa precēm, kas laistas vai pieejamas Savienības tirgū, jābūt drošām. Sīkāk precizētus saimnieciskās darbības veicēju pienākumus nosaka vienīgi tiem dalībniekiem, uz kuriem neattiecas pienākumi, kas izklāstīti konkrētās ražojumu nozares saskaņošanas tiesību aktos.

3.8. Priekšlikums ir vienkāršots, ieviešot nepārprotamu saikni ar nozaru tiesību aktiem un standartu vienkāršošanu. Patēriņa preces, kas atbilst uz nozarēm attiecināmiem ES saskaņošanas tiesību aktiem, kuru mērķis ir nodrošināt personu veselību un drošību, tiks uzskatītas par drošām arī atbilstoši ierosinātajai regulai.

3.9. Turklāt saskaņā ar jauno tiesisko regulējumu ir atjaunināta definīciju daļa attiecībā uz ražojumu tirdzniecību. Arī procedūra, kurā jānorāda spēkā esošie Eiropas standarti vai jāpieprasa izstrādāt jaunus Eiropas standartus, kuri jāaut uzskatīt ražojumu par drošu, ir ievērojami vienkāršota un saskaņota ar jauno visaptverošo regulējumu standartizācijas jomā.

⁽⁷⁾ Komisijas Lēmums 2004/418/EK (OV L 151, 30.4.2004., 84. lpp.).

3.10. Saimnieciskās darbības veicēju pienākumi attiecas arī uz aspektiem, kas saistīti ar marķēšanu, ražojumu identificēšanu, nedrošu ražojumu gadījumā veicamiem koriģējošiem pasākumiem un kompetento iestāžu informēšanu.

3.10.1. Priekšlikumā noteikta prasība, ka saimnieciskās darbības veicējiem jāspēj identificēt savus piegādātājus un klientus. Komisija ir pilnvarota pieņemt pasākumus, kas paredz, ka saimnieciskās darbības veicējiem jāizveido izsekojamības sistēma vai jāpievienojas šādai sistēmai.

4. Vispārējās piezīmes

4.1. EESK atbalsta tādus noteikumus, ar ko nodrošina patērētāju veselības un drošības augstu aizsardzības līmeni, jo īpaši attiecībā uz ražojumiem, un uzskata, ka Komisijas priekšlikums var palīdzēt tos stiprināt, tomēr vēlas, lai priekšlikuma precizēšanā ņemtu vērā šajā atzinumā ietvertos apsvērumus.

4.2. EESK vērš uzmanību uz priekšlikuma paskaidrojuma rakstā iekļauto visaptverošo izklāstu, kas nav ietverts turpmākajos pantos. Tādējādi apsvērumos tiek minēts piemēram, tas, ka jaunais priekšlikums piemērojams visām pārdošanas metodēm, tostarp tālpārdošanai, kuri nav ietverti turpmākajos pantos. Tādēļ, ņemot vērā ierosināto tiesību instrumentu, kura vajadzībām iepriekš jānosaka kritēriji tā vienādi interpretēšanai visās ES dalībvalstīs, būtu ieteicams ietvert vismaz nelielu atsauci regulas priekšlikumā.

4.2.1. EESK uzskata, ka regulā izteiktais priekšlikums ir atbilstošs un samērīgs, jo tas ir vienīgais dokuments, kas dod iespēju pieņemt vienādus pasākumus ar vienādu atbalstu vienādam riska līmenim visās ES dalībvalstīs. Tas ir atbilstošs līdzeklis Direktīvas 87/357/EEK un 2001/95/EK atcelšanai, ja saglabājas abās direktīvās noteiktās aizsardzības līmenis attiecībā uz vajadzīgo drošuma līmeni.

4.2.2. Tas sekmē tirgus un patērētāju juridisko noteiktību, kopā ar pasākumu vienkāršošanu samazinot regulas pieņemšanas saimnieciskās izmaksas, un tajā iekļautie termini jāinterpretē vienādi visās Savienības dalībvalstīs.

4.2.3. Būtu jāuzsver, ka regulas priekšlikums norobežo tā piemērošanas jomu attiecībā uz Savienības nozares tiesību aktiem. Tādēļ būtu ieteicams 1. pantā uzsvērt tā "vispārīgo"

un transversālo raksturu saistībā ar pārējiem nozares noteikumiem patēriņa preču drošuma jomā.

4.3. Tāpat kā direktīvā, arī regulas priekšlikumā noteikts, ka patēriņa precēm jābūt "drošām". Ar to nosaka konkrētus pienākumus saimnieciskās darbības veicējiem, un tas ietver noteikumus attiecībā uz standartu izstrādi vispārējā drošuma nodrošināšanas pienākuma atbalstam. Tomēr pantos netiek apspriests "piesardzības princips", ar ko jāreglamentē ražojumu drošums un kas nepārprotami jāiekļauj izklāstā.

4.4. Priekšlikumā iekļautās definīcijas

4.4.1. Attiecībā uz priekšlikumā iekļautajām definīcijām EESK uzskata, ka dažas no tām jāpārskata, jo terminoloģijas jautājumu, tulkojuma vai dalībvalstu atšķirīgu juridisko tradīciju dēļ tās nākotnē var radīt problēmas regulas piemērošanā.

4.4.2. "Drošu" ražojumu jēdziens ir atbilstošs, un tajā aplūkoti dažādi aspekti, kuri dod iespēju novērtēt drošumu, kas piedāvāts atbilstoši apstākļiem, par kuriem patērētājam jābūt informētam, piemēram, derīguma termiņš, veids, sastāvs. Tomēr ražojuma termins jāpapildina ar formulējumu "ražots".

4.4.3. Arī formulējums "parasts" un "saprātīgi paredzams" var radīt zināmas neskaidrības ikvienā gadījumā, kad saprātīguma kritērijs varētu nozīmēt, ka iespējams iekļaut jebkuru ražojumu, kaut arī šis ražojums nav drošs, ar noteikumu, ka tas tiek lietots atbilstoši.

4.4.4. Savukārt formulējumu "parasts", iespējams, varētu aizvietot ar "ierasts" vai attiecīgā gadījumā saistīt minēto neskaidro formulējumu ar patērētāju, kuram ražojums paredzēts. Šajā saistībā ieteikts minēto formulējumu aizstāt ar "nedrošs ražojums", jo tādējādi jēdzienu varētu saskaņot ar to, kas ietverts Direktīvā par atbildību par produktiem ar trūkumiem⁽⁸⁾; būtu ieteicams saskaņot šo jēdzienu dalībvalstu tiesību normās, lai arī minētajā jomā ražojuma jēdziens ir plašāks.

4.4.5. Attiecībā uz terminu "pilnvarotais pārstāvis" jānorāda, ka atsaucē uz pilnvarojumu varētu nākotnē izraisīt konfliktus valstīs, kurām būs jāparaksta līgums par iepriekšēju pilnvarojumu, tādēļ to varētu aizstāt ar terminu "rakstisks norīkojums", kas dod valstīm iespēju izvēlēties savai tiesību sistēmai vispiemērotāko līguma veidu, vienlaicīgi izvairoties no turpmāk iespējamām ar līgumu saistītām problēmām.

⁽⁸⁾ OV L 201, 7.8.1985., 29. lpp.

5.11. EESK atbalsta ražojumu izsekojamību piegādes ķēdē, jo tā palīdz noteikt saimnieciskās darbības veicējus un veikt koriģējošus pasākumus attiecībā uz nedrošiem ražojumiem — atsaukt vai vajadzības gadījumā izņemt tos no tirgus.

5.12. Attiecībā uz Eiropas standartiem, kas nodrošina pieņemumu par atbilstību, EESK uzskata, ka ar šo priekšlikumu tiek uzlabota sistēmas reālā darbība. Tomēr būtu jāprecizē pārejas noteikumi un pieņemums par atbilstību, lai nodrošinātu lielāku juridisko noteiktību.

5.12.1. Ņemot vērā standartizācijas nozīmi, EESK uzskata, ka Eiropas standartizācijas struktūrām jābūt nepieciešamajiem resursiem, lai palielinātu savu produktivitāti un nodrošinātu augstāku kvalitāti, kā arī vajadzīga efektīvāka patērētāju pārstāvība.

5.13. Būtībā deleģēto aktu reglamentējums šķiet pamatots, lai gan nelielas pamatoti deleģēšanu pieļaut uz nenoteiktu laiku. Turklāt deleģētie akti nebūtu jāpieņem par būtiskiem

jautājumiem, jo īpaši attiecībā uz bīstamu ražojumu laišanu tirgū. Tādēļ priekšlikuma 15. panta 3. punkta a) apakšpunktā minēto deleģēto aktu pieņemšana ir pamatota, bet 15. panta 3. punkta b) apakšpunktā norādīto deleģēto aktu pieņemšana — apšaubāma.

5.14. Attiecībā uz sankcijām jāuzsver, ka EESK atbalsta pārkāpumu veidu un atbilstīgu sankciju piemērošanas saskaņošanu⁽⁹⁾, jo tikai vispārēja atsauce uz to, ka sankcijas ir efektīvas, preventīvas un samērīgas, var radīt tirgus darbības traucējumus.

5.14.1. Visbeidzot, EESK uzskata, ka dalībvalstu rīcībā jābūt atbilstošiem un efektīviem pārsūdzību un tiesību aizsardzības līdzekļiem izmantošanai tiesās ar mērķi īstenot regulas noteikumus patērētāju vispārējās interesēs.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Piemēram, tāpat kā Regulā (EK) Nr. 1071/2009, OV L 300, 14.11.2009., 51. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, kas attiecas uz ražojumu tirgus uzraudzību un ar ko groza Padomes Direktīvu 89/686/EEK un Direktīvu 93/15/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 1999/5/EK, 2000/9/EK, 2000/14/EK, 2001/95/EK, 2004/108/EK, 2006/42/EK, 2006/95/EK, 2007/23/EK, 2008/57/EK, 2009/48/EK, 2009/105/EK, 2009/142/EK, 2011/65/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 305/2011, Regulu (EK) Nr. 764/2008 un Regulu (EK) Nr. 765/2008”

COM(2013) 75 final – 2013/0048 (COD)

(2013/C 271/16)

Galvenais ziņotājs: **LEMERCIER kgs**

Padome 2013. gada 8. martā un Eiropas Parlaments 2013. gada 12. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, kas attiecas uz ražojumu tirgus uzraudzību un ar ko groza Padomes Direktīvu 89/686/EEK un Direktīvu 93/15/EEK, un direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 1999/5/EK, 2000/9/EK, 2000/14/EK, 2001/95/EK, 2004/108/EK, 2006/42/EK, 2006/95/EK, 2007/23/EK, 2008/57/EK, 2009/48/EK, 2009/105/EK, 2009/142/EK, 2011/65/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 305/2011, Regulu (EK) Nr. 764/2008 un Regulu (EK) Nr. 765/2008”

COM(2013) 75 final – 2013/0048 (COD)

Komitejas Birojs 2013. gada 12. februārī uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot atzinumu par šo tematu.

Ņemot vērā darba steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maijā sēdē) iecēla Lemercier kgu par galveno ziņotāju un ar 116 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komiteja atzinīgi vērtē ierosinātās regulas noteikumus. Šobrīd piemērojamie noteikumi par tirgus uzraudzību un ražojumu kontroli ir pārāk izkliedēti dažādos tiesību aktos ar dažādu saturu, tādējādi nevajadzīgi sarežģījot uzraudzības iestāžu un ražotāju, kā arī patērētāju organizāciju un arodbiedrību uzdevumu. Komiteja atzinīgi konstatē, ka tiks atcelti iepriekšējie vertikālie noteikumi un tos pārgrupēs horizontālā, vienotā un papildinātā regulā.

1.2. Komiteja atbalsta priekšlikuma juridisko pamatu, taču uzskata, ka būtu nepieciešama atsaucē arī uz LESD 12. pantu, kurā precizēts, ka patērētāju aizsardzība ir transversāla politika, kuras ietvaros “patērētāju tiesību aizsardzības prasības ņem vērā, nosakot un īstenojot pārējo Savienības politiku un darbības”.

1.3. Ierosinātais instruments ir regula. Komiteja uzskata to par vispiemērotāko instrumentu, lai atvieglotu sadarbību un tirdzniecību starp dalībvalstīm un starp dalībvalsti un ES. Tā uzskata, ka Komisijas ierosinātais tiesību aktu kopums atbilst Līgumos paredzētajām proporcionalitātes un subsidiaritātes prasībām. Dalībvalstis arī turpmāk pilnībā atbild par savu nacionālo tirgu pārraudzību un kontroli pie Savienības ārējām robežām, turklāt tām jānodrošina šo darbību finansējums.

1.4. EESK atbalsta Komisijas apgalvojumu, saskaņā ar kuru ražojumiem, kas ir aprītē Savienībā, ir jāatbilst prasībām, kas nodrošina paaugstinātu aizsardzības līmeni tādām sabiedrības interesēm kā veselība un drošība kopumā, veselība un drošība darbavietā, patērētāju aizsardzība, vides aizsardzība un sabiedriskā drošība.

1.5. Komiteja uzskata, ka ražošanas noslēpuma un tirdzniecības noslēpuma ievērošana nevar būt šķērslis brīdināšanai tajos gadījumos, kad kāda no attiecīgā ražojuma sastāvdaļām var ietekmēt lietotāju veselību vai drošību. Tātad arī turpmāk uzraudzības un kontroles iestādēm ir pastāvīgi jāizmanto RAPEX sistēma un sabiedrības intereses jāstāda augstāk par privātām interesēm.

1.6. Uzraudzības iestāžu un muitas locekļiem vai darbiniekiem ir jābūt pilnīgi godīgiem un neatkarīgiem, turklāt viņi jāaizsargā pret potenciālo spiedienu un korupcijas mēģinājumiem, kas varētu rasties, pildot amata pienākumus. Cilvēkiem, kas ziņo par kāda produkta trūkumiem vai risku, kas ar to saistīts, ir jānodrošina aizsardzība, īpaši pret kriminālvajāšanu. Viņu personas dati nedrīkst tikt izpausti.

1.7. Komiteja aicina ierosinātajā regulā iekļaut juridisko pamatu Eiropas Traumatisma datubāzes izveidei, kura būtu jāuzskata trešo pīlāru informācijas par tirgus uzraudzību apmaiņas sistēmā līdztekus RAPEX un ICSMS sistēmām.

1.8. Komiteja vēlas arī regulāri saņemt periodiskos ziņojumus, ko Komisija sagatavos reizi piecos gados, īstenojot regulas izpildes pārraudzību.

2. Ievads. Komisijas priekšlikumi

2.1. Pat viskvalitatīvākie tiesību akti par ražojumu drošību un noteikumu saskaņošana iekšējā tirgū nespēj nodrošināt absolūtas drošības garantijas patērētājiem attiecībā uz patēriņa precēm un darba ņēmējiem attiecībā uz profesionālām vajadzībām paredzētiem ražojumiem.

2.2. Pēdējā laikā notikušie skandāli liecina, ka Eiropā aizvien ir aktuāla krāpšana peļņas palielināšanas vai ražošanas izmaksu samazināšanas nolūkā. Turklāt importētie ražojumi ne vienmēr atbilst Eiropas standartiem un var radīt negodīgu konkurenci Eiropas ražojumiem.

2.3. Tirgus uzraudzība un ražojumu atbilstības kontrole ir ļoti svarīga, un tās nodrošināšanai ir nepieciešami dienesti un kvalificēts personāls (muita, tehniskie dienesti, inspekcijas u. tml.), kas darbojas katras dalībvalsts teritorijā.

2.4. Direktīva 2001/95/EK (Produktu vispārējās drošības direktīva (PVDD)), kuras transponēšana bija jāpabeidz 2004. gadā, un Regula (EK) Nr. 765/2008 (akreditācija un tirgus uzraudzība), kas stājās spēkā 2010. gadā, kā arī direktīvas un lēmumi par nozaru saskaņošanu ir sekmējuši būtisku progresu. Tomēr noteikumi tirgus uzraudzības jomā ir izklaidēti un pārklājas, un tas var radīt apjukumu attiecībā uz uzraudzības noteikumiem un tirgotāju pienākumiem, tādējādi apgrūtinot viņu un arī likumdevēju un valsts ierēdņu uzdevumu.

2.5. Komisija ierosina reglamentējošos noteikumus par tirgus uzraudzību padarīt skaidrākus, apkopojot attiecīgos noteikumus vienā tiesību instrumentā, kas horizontāli piemērojams visās nozarēs. Jauno regulu par ražojumu tirgus uzraudzību papildinās daudzgadu rīcības plāns par tirgus uzraudzību laikposmā no 2013. līdz 2015. gadam.

2.6. Aktīva rīcība ir paredzēta Eiropas Patērētāju programmas un I un II vienotā tirgus akta ietvaros. Tas arī atbilst jaunā tiesiskā regulējuma prasībām.

2.7. Piemērojot vienādus nosacījumus visās valstīs, ir jānosaka, vai apgrozībā laistie ražojumi, tostarp ražojumi no trešām valstīm, ir droši un vai tos var laist vienotajā tirgū. Ja tas nav iespējams, tie ir jāatsauc, un, ja tie ir bīstami vai neatbilst prasībām, ir jāparedz to aizliegšana.

2.8. Tomēr tirgus uzraudzība un atbilstības kontrole nav pietiekami efektīva un tirgū tiek izplatīts liels noteikumiem neatbilstošu ražojumu daudzums. Galvenokārt tas notiek tāpēc, ka valsts uzraudzības iestādes nesaskaņo savu darbību un sniegtā informācija nav pietiekami kvalitatīva un uzticama.

2.9. Tāpēc ES ir jārikojas, lai garantētu sekmīgāku rīcības saskaņošanu un uzlabotu tirgus pārrobežu uzraudzības efektivitāti, lai aizsargātu iedzīvotājus. Komisija piekrist, ka šādas rīcības tiesības izriet no LESD 114. panta (vienotā tirgus pienācīga darbība), 168. panta 1. punkta (veselības aizsardzība) un 169. panta 1. punkta (patērētāju aizsardzība). Vēl ir jāvienkāršo piemērojamais tiesiskais regulējums un jāsamazina tā neviennozīmīgums.

2.10. Ir nepieciešams vienkāršot RAPEX procedūru, ieviest regulu par patēriņa preču drošību, ar kuru aizstāj PVDD, un jaunu regulu par uzraudzību, ar ko aizstāj noteikumus, kas šobrīd ir izklaidēti vairākos dažādu līmeņu tiesību aktos.

2.11. Uzraudzības un kontroles darbību koordinācijas un efektivitātes uzlabošana tiks īstenota ne tikai ar tradicionālās tiesību aktu izvērtēšanas procedūras starpniecību, bet arī veicot Eiropas aptaujas par patērētāju viedokli, izmantojot informācijas sistēmas GRAS-RAPEX un ICSMS un rādītājus, kas ļauj īstenot salīdzinošu uzraudzību. Valstu paziņošanas sistēmas tiks racionalizētas, ieviešot vienotu paziņošanas sistēmu visiem ražojumiem.

2.12. Tiks pastiprināta robežkontrole, un līdz brīdim, kamēr nebūs saņemts plašāks uzraudzības iestādes atzinums, tiks apturēta jebkura ražojuma aprīte, par kuru ir aizdomas, ka tas var radīt risku.

2.13. Paziņošanas sistēma RAPEX saistībā ar ražojumiem, kas rada draudus, tiks uzlabota attiecībā uz paziņošanas termiņiem un informācijas precizitāti par paziņotā ražojuma radītajiem draudiem.

2.14. Komisija varēs lemt par atbilstošiem, tieši piemērojamiem pasākumiem bīstamo ražojumu ierobežošanai, ja tradicionālie ārkārtas pasākumi ir nepietiekami vai nepiemēroti.

2.15. Vienotā tirgus aktā ir paredzēts daudzgadu rīcības plāns par tirgus uzraudzību. Minētajā plānā būtu jāietver jomas, kurās Komisijas īstenotā koordinācija nodrošinātu reālu pievienoto vērtību un ievērojamus uzlabojumus.

2.16. Daudzgadu rīcības plāns ir galvenais rīcības instruments Kopienas līmenī. Tas sekmēs pastiprinātu saziņu un sadarbību. Informācijas līdzekļi atvieglos informācijas un labākās prakses pieejamību attiecībā uz aptauju īstenošanu un sistēmā ievietotajiem pētījumiem. Tiks apzinātas vajadzības un šajā saistībā piedāvāti izglītības, tehniskās palīdzības un konsultāciju instrumenti.

2.17. Komisija izstrādās kopēju laboratorijā veikto pārbažu dokumentācijas un tehniskās kontroles pieeju. Kopīgu rīcību un programmu pastiprināta koordinācija uzlabos uzraudzības efektivitāti.

2.18. Resursu apvienošana radīs sinerģiju un ļaus izvairīties no pārkļāšanās. Valsts iestāžu darbību rezultātā apkopotus datus saglabās Komisijas pārvaldītajā ICSMS datubāzē, kurā būs pieejami līdzekļi un apmācība, kas nepieciešama, lai pilnvērtīgi izmantotu šīs datubāzes iespējas.

2.19. Visas iesaistītās personas tiks informētas, un tiks īstenotas regulāras un elastīgas konsultācijas ar tām.

2.20. Ziņojums, ko Komisijas izstrādājusi saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 765/2008, dod iespēju informēt iestādes un ieinteresētās puses un novērtēt tirgus akreditācijas, uzraudzības un kontroles darbības, uz kurām ir attiecināms Kopienas finansējums.

2.21. Ir jāpastiprina muitas dienestu līdzekļi un prerogatīvas un Savienības un Eiropas Ekonomikas zonas ārējo robežu kontrole attiecībā uz importētajiem ražojumiem, un, lai to īstenotu, ir nepieciešami papildresursi, tostarp izglītība un tehniskie līdzekļi.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Komiteja atzinīgi vērtē iniciatīvu par tirgū laisto ražojumu uzraudzības un drošuma kontroļu pastiprināšanu, neatkarīgi no tā, vai šie ražojumi nāk no Kopienas, EEZ vai trešām valstīm. Šī iniciatīva, kas uzlabo ražojumu drošumu, ir viena no vienotā tirgus akta pamatpasākumiem un tā atbilst jaunajai pieejai.

3.2. Taču Komiteja atzīmē, ka ekonomikas un sociālo dalībnieku informēšanas un konsultāciju procedūras joprojām ir ļoti neskaidras. Arī bez birokrātisko procedūru sarežģīšanas vai iesaldēšanas ir iespējams dažādos līmeņos veiksmīgāk noteikt elastīgu un piemērotu regulējumu.

3.2.1. Iesaistītie uzņēmumi ļoti cer saņemt juridisko un tehnisko informāciju, kas tiem nodrošinātu juridisko noteiktību,

kura nepieciešama lēmumu pieņemšanā par ieguldījumiem produktu ražošanā vai tirdzniecībā. Tiem jābūt piekļuvei dažādu uzraudzības un kontroles struktūru iegūtajai informācijai par produktiem, ko viņi nodod kontrolei vai akreditācijas procedūrai.

3.2.2. Patērētāji un darba ņēmēji vēlas likumīgi pārliecināties par to tirgū pieejamo ražojumu nekaitīgumu, kas viņiem jāizmanto darbā vai uzturā. Viņiem ir tiesības būt informētiem par pasākumiem, kas šajā saistībā īstenoti valsts, kopienas vai nozares līmenī, lai nodrošinātos pret veselības un drošības apdraudējumu.

3.2.3. Komiteja ir pārliecināta, ka uzticama ražojumu kvalitāte ir ļoti nozīmīga vienotā tirgus sekmīgai darbībai un preču brīvai aprītei, kas pozitīvi ietekmē izaugsmi un nodarbinātību.

3.3. Tā uzskata, ka uzraudzība un kontrole, jo īpaši uz Savienības ārējām robežām, pamatā ir dalībvalstu kompetencē, bet Savienībai jānodrošina koordinācija un pasākumi, kas nepieciešami vienotai un efektīvai darbībai, kā arī ražojumu standartizācijai. Šāda uzraudzība un kontrole ietekmē uzņēmumus, un rada lielus izdevumus dalībvalstīm, gan ekonomikas dalībniekiem, kam jānodrošina atbilstība (standartizācija, "CE" standarts). Komiteja aicina dalībvalstis un Komisiju savā darbā pienācīgi ņemt vērā administratīvo slogu, kas apgrūtina uzņēmumus, jo īpaši MVU, lai krīzes un ievērojama bezdarba laikā nepasliktinātu uzņēmumu ekonomisko stāvokli.

3.4. To nepārtikas preču brīvu aprīti, uz kurām attiecas regulas priekšlikums, nedrīkst negatīvi ietekmēt pazemināti standarti vai nepilnības ne tiesiskajā regulējumā, ne arī kontroles līdzekļu daudzumā vai kvalitātē. Tādēļ dalībvalstīm un Komisijai būtu jāpiespīr pietiekami resursi uzraudzības un kontroles līdzekļu ieviešanai, lai garantētu pilnīgu efektivitāti. Kaut arī Komiteja atzīst, ka šobrīd budžets ir ierobežots, tā uzskata ir jāvelta maksimālas pūles, lai garantētu patērētāju veselības aizsardzību un drošību, kā arī nodrošinātu vides aizsardzību pret bojātiem vai bīstamiem ražojumiem, jo uz spēles ir liktas sabiedrības intereses. Iekšējā tirgus sekmīga darbība ir nepieciešama ekonomikas atveseļošanai un jaunu darbavietu radīšanai.

3.4.1. Šajā saistībā Komiteja uzskata, ka pašreizējā tirgus uzraudzības un kontroles sistēmā ir nopietnas nepilnības un trūkumi. Jānostiprina kompetento valsts struktūru, Komisijas un iesaistīto pušu savstarpējā sadarbība. Nepieciešams organizēt periodiskas konsultācijas. Pēc patērētāju vai darba ņēmēju organizāciju iniciatīvas, nosakot tām imunitātes garantiju, jāievieš tiesības brīdināt par noteiktiem ražojumiem. Kompetentajām struktūrām, uzraudzības iestādēm, tehniskajām sertifikācijas iestādēm, muitas dienestiem, krāpšanas apkarošanas dienestiem jābūt iespējai sadarboties un sniegt iegūto informāciju, lai izvairītos no dubulta darba un pieejamo resursu iznīkošanas un lai turpinātu nostiprināt veikto kontroļu efektivitāti.

3.5. Kopienas ātrās ziņošanas sistēmas (RAPEX) efektivitāte ir pilnībā atkarīga no ziņojumu nosūtīšanas ātruma un tehniskās informācijas precizitātes attiecībā uz šaubīgiem produktiem. RAPEX vadības pamatnostādnes regulāri jāatjaunina, un tām jābūt pietiekami skaidrām, lai nebūtu nekādu šaubu par to, kāda veida un apjoma informācija jāsniedz. Šajās pamatnostādnēs jāietver kritēriji, uz kuru pamata noteikt nopietnu apdraudējumu, un skaidri jādefinē pasākumi, kas jāveic attiecīgā gadījumā, piemēram, apturēšana uz laiku, prasība izdarīt tehniskus grozījumus vai pilnīgs aizliegums.

3.6. Arī par mazāk nopietniem vai zinātniski nepārbaudītiem apdraudējumiem nepieciešams ziņot RAPEX, lai paredzētu tādus izpildes pasākumus kā, piemēram, apturēšanu uz laiku nepieciešamības gadījumā saskaņā ar piesardzības principu vai citus piemērotus pasākumus, piemēram, papildu prasības attiecībā uz patērētāju informēšanu vai lietotāju brīdināšanu, kas jāizpilda papildus parastajam ražojumu marķēšanas prasībām.

3.7. Ja apdraudējuma atklāšanas gadījumā Komisija paredz pieņemt īstenošanas aktu attiecībā uz ražojumu vai ražojumu kategoriju ar mērķi iedibināt šo ražojumu kontroles vienotus noteikumus, Komiteja vēlētos, lai par to tiktu informētas patērētāju organizācijas un darba devēju un darba ņēmēju organizācijas un lai iespēju robežās viņu viedoklis tiktu ņemts vērā. Jāatzīmē, ka šīs organizācijas var ātri nodot informāciju par pieņemtajiem noteikumiem saviem dalībniekiem, tādējādi sniedzot nozīmīgu palīdzību šo noteikumu izpratnē un ātrā piemērošanā.

3.8. Attiecībā uz jauno Komisijas un dalībvalstu forumu, kas tiek izveidots ar šo regulu, Komiteja norāda, ka pilsoniskās sabiedrības organizācijas varētu uzaicināt konsultēt apakšstrukturā, ko šis forums varētu izveidot nozaru jautājumu risināšanai. Tā uzskata, ka būtu pienācīgi jāizskata un iespēju robežās jāņem vērā viedoklis un ierosinājumi, ko sniedz šīs organizācijas, kaut arī tām ir tikai konsultatīva loma, jo tās aktīvi ietekmē patērētājus un ekonomisko un sociālo vidi, ko tie pārstāv.

3.9. To pašu var attiecināt uz situāciju, kad, atklājot noteiktu apdraudējumu, dalībvalsts brīdina uzraudzības iestādes par noteiktu ražojumu radīto apdraudējumu un ziņo par iespējamiem aizsardzības līdzekļiem. Tām vajadzētu sadarboties ar uzņēmējiem, lai novērstu konkrēto ražojumu radīto apdraudējumu, kā arī ar kompetentajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas saviem dalībniekiem varētu nodrošināt zināšanas un informācijas līdzekļus.

3.10. Visbeidzot, Komiteja uzskata, ka apspriešanai izvirzītais priekšlikums kopumā atbilst jaunā tiesiskā regulējuma (jaunās pieejas) prasībām, kā arī subsidiaritātes un proporcionalitātes prasībām. Tā apstiprina arī juridisko pamatu, ko atbildīgie ģenerāldirektorāti ir izmantojuši par pamatu savam priekšlikumam.

Komiteja arī atsaucas uz LESD 12. pantu, kurā precizēts, ka patērētāju aizsardzība ir transversāla politika, kuras ietvaros "patērētāju tiesību aizsardzības prasības ņem vērā, nosakot un īstenojot pārējo Savienības politiku un darbības".

4. Īpašas piezīmes

4.1. Komiteju joprojām satrauc iespējas dažādās dalībvalstīs regulējumu interpretēt atšķirīgi. Kopējās darbības mērķis ir panākt īstu interpretācijas un prakses saskaņotību, lai ekonomikas dalībniekiem nodrošinātu juridisko noteiktību un lietotājiem garantētu drošību.

4.2. To satrauc arī konfidencialitātes noteikumu piemērošana, piemēram, ražošanas noslēpumu jomā, kas varētu radīt šķēršļus pilnvērtīgākas informācijas iegūšanai par bīstamām sastāvdaļām vai ražojumiem, kuri varētu apdraudēt cilvēku veselību un drošību un vides kvalitāti. Uz spēles liktās sabiedrības intereses kopumā ir svarīgākas par privātajām interesēm, ko nepamatoti aizsargā, pārāk šauri izprotot konfidencialitātes jēdzienu. Katrā ziņā jānotiek informācijas apmaiņai starp dalībvalstu un Savienības struktūrām, kas atbildīgas par uzraudzības un kontroles sistēmu. Tomēr jāņem vērā ar likumu aizsargātie personas dati un nedrīkst apdraudēt notiekošās izmeklēšanas.

4.3. Regulā ir noteikts, ka atbildīgajām iestādēm īpašā tīmekļa vietnē ir jāpublicē informācija par bīstamiem produktiem un par to radīto apdraudējumu, par iespējamiem aizsardzības pasākumiem un lēmumiem, kas pieņemti attiecībā uz uzņēmumiem. Komiteja prasa, lai publicēšanu neierobežotu pārspīlētas rūpes par tirdzniecības noslēpumu slepenības nodrošināšanu, ja ir apdraudēta lietotāju veselība un drošība. Šāda ir Komisijas īstenotā prakse, pārvaldot RAPEX sistēmu, un tā ir jāpiemēro arī turpmāk.

4.4. Komiteja uzstāj, ka ir jāievēro uzraudzības un kontroles struktūru neatkarības un pārredzamības prasības. Šo struktūru darbinieki darba pienākumu izpildes laikā jāaizsargā no jebkādas iejaukšanās vai jebkādiem korupcijas mēģinājumiem. Tām jābūt objektīvām un jāizskata visas patērētāju un lietotāju vai to organizāciju iesniegtās sūdzības, un attiecīgā gadījumā atbilstīgi jārikojas. Arī kontroles laboratorijām jābūt neatkarīgām, tāpat kā akreditācijas struktūrām vai struktūrām, kas ir atbildīgas par normatīvajās prasībās noteikto marķējumu piešķiršanu, kuri ir neatsverami uzņēmumu pārstāvjiem un patērētājiem lēmumu pieņemšanā.

4.5. Komiteja uzskata, ka regulas priekšlikumā būtu jāiekļauj arī noteikumi par tādas Eiropas Traumatisma datu bāzes izveidi, kas attiektos uz jebkādiem ievainojumiem. Šāda datubāze

— palīdzētu tirgus uzraudzības iestādēm pieņemt uz plašāku informāciju balstītus lēmumus riska novērtējuma jomā;

- nodrošinātu pamatu profilaktiskiem pasākumiem un sabiedrības informēšanas kampaņām; ļautu par produktu standartiem atbildīgajām personām izstrādāt labākus standartus;
 - palīdzētu ražotājiem jaunus produktus pielāgot drošuma prasībām un
 - palīdzētu izvērtēt profilaktisku pasākumu efektivitāti un noteikt prioritātes rīcībpolitiku izstrādē.
- 4.5.1. Tādēļ Komiteja ierosina:
- priekšlikumā iekļaut Regulas (EK) Nr. 765/2008 noteikumus par dalībvalstu pienākumu pārbaudīt negadījumus un kaitējumu veselībai, par kuriem ir aizdomas, ka tos izraisījuši šie produkti, un
 - izstrādāt juridisko pamatu Traumatisma datu bāzes izveidei, lai Eiropas Komisija varētu atbalstīt dalībvalstu datu koordinētu vākšanu un šīs bāzes pienācīgu darbību.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Sociālie ieguldījumi izaugsmei un kohēzijai, tostarp Eiropas Sociālā fonda īstenošana 2014.–2020. gadā””

COM(2013) 83 final

(2013/C 271/17)

Ziņotājs: **Oliver RÖPKE**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 18. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Sociālie ieguldījumi izaugsmei un kohēzijai, tostarp Eiropas Sociālā fonda īstenošana 2014.–2020. gadā””

COM(2013) 83 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 23. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē), ar 160 balsīm par, 3 balsīm pret un 11 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē ES Komisijas sociālo ieguldījumu paketi un tajā iezīmēto līdzšinējās pieejas fundamentālo maiņu, jo Komisija atzīst, ka lielākas uzmanības veltīšana sociālajiem ieguldījumiem nav saistīta tikai ar izmaksām, bet nozīmē arī ieguldījumu nākotnē, izaugsmei un nodarbinātībā, turklāt šādi sociālie ieguldījumi ir Eiropas sociālā modeļa stūrakmens un tiem ir būtiska loma stratēģijas “Eiropa 2020” mērķu sasniegšanā.

1.2 Konkrētiem mērķiem paredzēti sociālie ieguldījumi ne tikai nodrošina sociālo un sabiedrisko progresu un vienlaikus palielina konkurētspēju. Laikā, kad bezdarbs ir sasniedzis nepieņemamā līmeni, satraucošus apmērus un nabadzības problēma kļūst aizvien aktuālāka, ieguldījumi labklājības valstī ir arī ļoti svarīgi, lai stiprinātu sociālo kohēziju, veicinātu sociālo iekļaušanu, kā arī apkarotu sociālo atstumtību un nabadzību.

1.3 Darba tirgum ir izšķiroša nozīme demogrāfisko pārmaiņu pārvarēšanā un publisko budžetu ilgtspējīgā konsolidācijā. EESK uzskata, ka pārdomāti un mērķtiecīgi sociālie ieguldījumi ilgtspējīgi uzlabo cilvēku nodarbinātības iespējas. Līdz ar to sociālo ieguldījumu paketei, ja vien tā tiks patiešām konsekventi īstenota, var būt būtisks ieguldījums politiskā kursa maiņā, kas vērsta uz lielāku izaugsmi un nodarbinātību.

1.4 EESK piekrīt ES Komisijai, ka sociālās politikas veidošana galvenokārt ir dalībvalstu atbildības joma un ka katrai valstij pašai jānodrošina līdzsvars starp sociālo sistēmu ilgtspēju un piemērotību un sociālo pakalpojumu nodrošināšanu. Ņemot

vērā būtiskās atšķirības dalībvalstīs, ES Komisijai būtu jāuzņemas galvenā iniciatīva, lai dalībvalstis un visas ieinteresētās puses apmainītos ar paraugpraksi un novatoriskām pieejām.

1.5 EESK atzinīgi vērtē to, ka paziņojumā pilnībā atzīts sociālās ekonomikas, sociālo uzņēmumu, pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru svarīgais ieguldījums sociālo ieguldījumu paketes īstenošanā. Šajā sakarā EESK katrā ziņā atbalsta prasību dalībvalstu līmeņa pasākumos un “Eiropas pusgada” koordinēšanas procesā cieši iesaistīt sociālos partnerus un organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus.

1.6 EESK aicina ES Komisiju iesniegt sociālo ieguldījumu paketes konkrētas īstenošanas plānu, atbalstīt dalībvalstis vajadzīgo pasākumu veikšanā un sekmēt pieredzes apmaiņu starp valstīm, sociālajiem partneriem, sociālās ekonomikas organizācijām, nevalstiskajām organizācijām, organizētu pilsonisko sabiedrību un sociālo pakalpojumu sniedzējiem. Šīm personām ir vajadzīgas profesionālās zināšanas tādās jomās kā sociālie ieguldījumi, sociālā inovācija un nodarbinātības veicināšana.

1.7 EESK tomēr pauž kritiku, ka joprojām nav rastas daudzas atbildes uz sociālo ieguldījumu paketes finansējuma jautājumiem. Šķiet, ka, nemainot vienpusīgas izdevumu samazināšanas politikas kursu, sekmīgi īstenot priekšlikumus nebūs iespējams. Atzinīgi vērtējama tādu instrumentu kā Eiropas strukturālo un ieguldījumu fondu (ESIF) pilnvērtīgāka izmantošana, kā arī veicamo pasākumu iespējami augsta efektivitāte un rezultativitāte, taču ar to nekādā gadījumā nepietiks, lai īstenotu iecerēto politikas kursa maiņu.

1.8 EESK tādēļ vēlreiz atkārto, ka publiskie budžeti katrā ziņā būs jāpapildina ar ieņēmumiem no jauniem avotiem. Šā mērķa sasniegšanai jāpieņem gan tādi pasākumi kā nodokļu aprēķināšanas bāzes grozīšana un paplašināšana, nodokļu oāžu darbības apturēšana, nodokļu pazemināšanas graujošās sacensības pārtraukšana, cīņa pret izvairīšanos no nodokļu samaksas, gan arī dažādu nodevu piemērošana īpašumam.

1.9 EESK šajā sakarā vēlreiz īpaši atkārto aicinājumu īstenot Eiropas ekonomikas atveseļošanas un ieguldījumu plānu, tam atvēlot 2% no IKP. Šādi varētu finansēt tādu sociālo ieguldījumu paketi, kura arī praktiski palīdzētu īstenot politisko prioritāšu maiņu, vairāk uzmanības veltot sociāliem ieguldījumiem, kā arī ļautu modernizēt un stiprināt dalībvalstu sociālo politiku pat iecerēto budžeta konsolidācijas pasākumu laikā. Sekmīgi īstenot sociālo ieguldījumu paketi izdosies tikai tad, ja būs pieejams pietiekams finansējums, pretējā gadījumā tā nebūs nekas vairāk par nodomu deklarāciju.

1.10 EESK aicina ES Komisiju panākt, lai arī "Eiropas pusgada" pasākumu koordinēšanas procesā lielāka uzmanība tiktu veltīta sociālajiem ieguldījumiem. Šādu jaunu prioritāšu noteikšana noteikti jāņem vērā katrai dalībvalstij paredzētajos ieteikumos un nākamajā gada izaugsmes pētījumā (2014). ES Komisijai nekavējoties jāīsteno un jāiesniedz konkrēti priekšlikumi par šo jautājumu. Nepārprotami jānorāda, ka apjomīgāki sociālie ieguldījumi nav pretrunā ar budžeta konsolidāciju, kas ir diferencēta un izaugsmi veicinoša.

2. Sociālo ieguldījumu pakete izaugsmei un kohēzijai

2.1 Viens no stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem ir līdz 2020. gadam samazināt nabadzīgo iedzīvotāju skaitu par vismaz 20 miljoniem. Krīzes visaptverošās sekas un vajadzība atjaunot ekonomikas izaugsmi ir rosinājuši Komisiju izstrādāt virkni iniciatīvu, ar kurām iecerēts radīt jaunas darbavietas un saglabāt esošās, nodrošināt vienkāršu pāreju no vienas darbavietas uz citu un īstenot vispārējus nodarbinātības veicināšanas pasākumus⁽¹⁾.

2.2 Komisija 2013. gada 20. februārī nāca klajā ar ilgi gaidīto sociālo ieguldījumu paketi. Paketi veido paziņojums ("Sociālie ieguldījumi izaugsmei un kohēzijai, tostarp Eiropas Sociālā fonda īstenošana 2014.-2020. gadā"), Komisijas ieteikums ("Ieguldījumi bērnos: nabadzības apburtā loka pārtraukšana") un septiņi Komisijas dienestu izstrādāti darba dokumenti.

2.3 Paketē paredzēti apjomīgāki sociālie ieguldījumi "Eiropas pusgada" kontekstā, kā arī Eiropas Savienībai un dalībvalstīm

noteikti stingrāki pārvaldības nosacījumi un ziņošanas pienākumi, lai tādās jomās kā sociālā, nodarbinātības un izglītības politika varētu sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus.

2.4 Komisija secina, ka kopš 2008. gada, kad Eiropā aizsākās krīze, virknē dalībvalstu aktuālāks kļuvis nabadzības un sociālās atstumtības jautājums un daudziem Eiropas Savienības iedzīvotājiem liegta piekļuve darba tirgum, turklāt šīs problēmas sasniegušas vēl nepieredzētus apmērus, sevišķi visneaizsargātāko iedzīvotāju grupās. Tāpēc Komisija savā paziņojumā aicina dalībvalstis lielāku uzmanību veltīt sociālajiem ieguldījumiem un efektīvāk izmantot resursus.

2.5 Komisija uzsver, ka sociālie ieguldījumi palīdz iedzīvotājiem. Tie uzlabo iedzīvotāju prasmes un paaugstina kvalifikāciju, kā arī sekmē viņu līdzdalību sabiedrības dzīves norisēs un darba tirgū. Tas savukārt paaugstina labklājību, veicina ekonomikas izaugsmi un turklāt vairo ES konkurētspēju, apņēmību un vienotību, lai tādejādi pārvarētu krīzi.

2.6 Labklājības sistēmām ir trīskāršs uzdevums: sociālie ieguldījumi labākai nākotnei, sociālā aizsardzība sarežģītos dzīves posmos un, ne mazāk svarīgi, tautsaimniecību stabilizācija.

2.7 Tāpēc Komisija aicina īstenot pasākumus, lai nodrošinātu to, ka sociālās aizsardzības sistēmas ir piemērotas grūtās dzīves situācijās nonākušiem cilvēkiem. Šā mērķa sasniegšanai Komisija pieprasa īstenot profilaktiskus pasākumus — veikt iespējami savlaicīgus ieguldījumus —, nevis censties novērst jau ieilgušas problēmas, kas ir dārgāks risinājums. Tāpēc ļoti svarīgi ir ieguldījumi bērnos un jauniešos.

2.8 Komisijas ieteikumos dalībvalstīm iekļautas pamatnostādnes, kas iepriekšminēto paskaidro detalizētāk. Komisija uzskata: lai īstenotu profilaktiskus ieguldījumus cīņai ar bērnu nabadzību un sociālo atstumtību, ar kuriem iecerēts vairo bērnu labklājību, jāīsteno virkne dažādu pasākumu.

2.9 Paziņojumā Komisija runā par "sociālās politikas efektivitātes paaugstināšanu" un aicina lietderīgāk izlietot finansējumu, lai nodrošinātu piemērotu un ilgtspējīgu sociālo aizsardzību un labāku, faktiskajām vajadzībām atbilstošu sociālo politiku. Šā mērķa sasniegšanai dalībvalstīm jāvienkāršo pabalstu un pakalpojumu pārvaldīšana, pabalsti jāparedz konkrētu rezultātu sasniegšanai, turklāt tiem jābūt atkarīgiem no izvēlētu nosacījumu izpildes, piemēram, dalības tālākizglītības pasākumos.

⁽¹⁾ Nodarbinātības pakete, Jaunatnes nodarbinātības pasākumu kopums, ES "Jaunatnes iespēju iniciatīva", Izglītības pārvērtēšanas pakete.

2.10 Dalībvalstis paziņojumā vairākkārt aicinātas, saskaņā ar stratēģiju "Eiropa 2020" pilnveidojot savu sociālo politiku, plašāk iesaistīt visas ieinteresētās personas, galvenokārt sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

3. Vispārīgas piezīmes par sociālo ieguldījumu paketi

3.1 Finanšu un ekonomikas krīze un tās visaptverošā ietekme uz izaugsmi un nodarbinātību, kā arī uz ekonomisko un sociālo kohēziju jau piecus gadus nosaka Eiropas Savienības politisko darba kārtību. Dalībvalstis sākotnēji reaģēja ar anticiklisku un tautsaimniecību stabilizējošu ekonomikas politiku, bet banku glābšanas pasākumu kopums bija galvenais cēlonis valstu parāda apjoma pieaugumam. Par neveiksmīgiem kopumā ir atzīti valstu valdību centieni ekonomikas lejupslīdes laikā budžeta konsolidāciju panākt tikai ar izdevumu samazināšanu. Šā iemesla dēļ Komisija savā paziņojumā par sociālajiem ieguldījumiem iezīmējusi jaunu krīzes pārvarēšanas perspektīvu, atzīstot, ka sociālie ieguldījumi īsākā termiņā rada izmaksas, taču vidējā un ilgākā laika posmā tie veicina sabiedrības labklājības pieaugumu un nodrošina lielākus valsts budžeta ieņēmumus, turklāt būtiski samazina arī nākotnē gaidāmos sabiedriskos izdevumus.

3.2 Tāpēc EESK ļoti atzinīgi vērtē Komisijas sociālo ieguldījumu paketi un līdz ar to arī ES iestāžu līdzšinējās pieejas fundamentālo maiņu, kas nozīmē proaktīvu darba programmu. Dalībvalstis tagad ir īpaši aicinātas vairāk uzmanības pievērst sociālajiem ieguldījumiem, kā arī modernizēt un stiprināt sociālo politiku un efektīvāk izmantot pieejamos līdzekļus. Sociālajai politikai ir jākļūst ilgtspējīgāka. Līdz ar to Komisija, ņemot vērā no līdzšinējās kļūdainās pieejas un sociālajos ieguldījumos vairs nesaskata tikai izmaksas. Sociālie ieguldījumi drīzāk uzlabo iedzīvotāju prasmes un kvalifikāciju, palielina viņu izredzes sabiedrībā un darba tirgū un līdz ar to arī labklājību, veicina izaugsmi un palīdz ES pēc krīzes pārvarēšanas kļūt spēcīgāka un konkurētspējīgāka. Šajā dokumentā apskatītā pakete varētu kļūt par vienu no pēdējo gadu svarīgākajām sociālpolitiskajām iniciatīvām, ja vien tās īstenošana būs patiešām konsekventa un mērķtiecīga. Tam nepieciešams ilgtspējīgs ES Komisijas atbalsts.

3.3 Konkrētas sociālās politikas izstrāde tomēr ir galvenokārt dalībvalstu atbildība. Tā kā apstākļi ir nosacījumi valstīs ir atšķirīgi, katrai dalībvalstij pašai jāirūpējas par līdzsvaru starp savas labklājības sistēmas ilgtspēju un piemērotību, jo nav visām valstīm piemērota vienota modeļa. Komisijai būtu jāapkopo paraugprakses piemēri, tostarp par to, kā, izmantojot publisko iepirkumu, var sekmēt tādu pakalpojumu sniedzējus, kas orientēti uz sabiedrības labklājību, un veicināt sociālo pakalpojumu izveles brīvību, un jā mudina dalībvalstis veidot novatoriskas un efektīvas labklājības sistēmas, par galveno prioritāti

nosakot nodarbinātību un aktīvas iekļaušanas pasākumus, lai varētu sasniegt stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīto nabadzības apkarošanas mērķi.

3.4 Laikā, kad bezdarbs ES ir sasniedzis vēl nepieredzētus apmērus un nabadzības problēma kļūst aizvien aktuālāka, labklājības valsts nozīme pastāvošo grūtību pārvarēšanā ir nepārvērtējama. Radīt darbavietas un risināt strukturālas problēmas var ar mērķtiecīgiem ieguldījumiem sociālajā aizsardzībā un labklājības valstī. Pieejamo potenciālu var izmantot efektīvāk, īstenojot iespējami visaptverošu un aktīvu iekļaušanas un līdzdalības stratēģiju un iesaistot iespējami vairāk iedzīvotāju, kā arī visās dalībvalstīs īstenojot 2008. gada ieteikumus no darba tirgus izolēto personu aktīvai integrācijai.

3.5 Paziņojumā zināmā mērā iezīmēta politiskā kursa maiņa gan ES līmenī, gan arī atsevišķās dalībvalstīs, jo līdz šim izdevumi sociālām vajadzībām galvenokārt tika saistīti ar izmaksām un bija prasības samazināt sociālā budžeta līdzekļus. EESK jau līdz šim pauda uzskatu, ka nepieciešami apjomīgi sociālie ieguldījumi, kas var veicināt nodarbinātību, mazināt nabadzību un novērst sociālo atstumtību. Šim mērķim jāīsteno reformas, turklāt vajadzīgi kā privāti, tā arī publiski ieguldījumi (?).

3.6 EESK ļoti atzinīgi vērtē arī Komisijas paziņojumā iekļauto jauno redzējumu un jauno iejaukšanās pasākumu koncepciju, proti, uz dzīves ciklu un vajadzībām orientēto pieeju sociālo ieguldījumu izpratnē, jo šāda pieeja var uzlabot katras personas iespējas dzīvē un vairot sociālo kohēziju, kā arī veicināt ekonomikas attīstību. Apjomīgākiem sociālajiem ieguldījumiem ir labvēlīga ietekme, sevišķi raugoties vidējā termiņā un ilgtermiņā. Turklāt nedrīkst nenovērtēt arī īstermiņa ieguvumus. Pierādījies, ka atsevišķos gadījumos labākai un faktiskajām vajadzībām atbilstoši sociālajai politikai ir tūlītēja un labvēlīga ietekme (?).

3.7 Sociālie ieguldījumi ietekmē ne tikai darba tirgus politiku, tiem ir būtiska nozīme arī sociālās kohēzijas un sociālās iekļaušanas jomā, turklāt tie palīdz apkarot sociālo atstumtību un nabadzību. Dziļā ekonomikas krīze Eiropā dramatiski pasliktināja daudzu cilvēku sociālo stāvokli. Lai uzlabotu situāciju, katrā ziņā ir jāmaina nostāja un jāparedz lielāki sociālie ieguldījumi.

(2) OV C 11, 15.1.2013, 65.-70. lpp.

(3) ASV sociālajā politikā bezpajumtniecības problēmas risināšanai aizsāko pieeju "Galvenais ir mājoklis" ("Housing first"), kas pazīstama arī ar nosaukumu "Ātra atgriešanās mājoklī" ("rapid re-housing"), jau vairākus gadus sekmīgi pielieto arī Austrijā, Dānijā, Somijā, Francijā, Vācijā, Portugālē un Apvienotajā Karalistē, šo pieeju izmantojot kā alternatīvu tādiem risinājumiem kā bezpajumtnieku patversmes un pagaidu izmitināšanas vietas.

3.8 Ņemot vērā iepriekšminēto, ES Komisijai būtu jāpas-kaidro un jāierobežo tās prasība sociālo pakalpojumu saņem-šanai izvirzīt "nosacījumus". Atbalsta maksājumu piešķiršana atkarībā no konkrētu nosacījumu izpildes (piemēram, dalība apmācības pasākumos) var būt lietderīga pieeja, piemēram, īste-nojot aktīvu darba tirgus politiku, tomēr šādu principu nekādā gadījumā nedrīkst attiecināt uz sociālpolitiskiem pasākumiem kopumā (piemēram, bērnu aprūpe). Sociālajiem pabalstiem jābūt no paredzamiem kritērijiem atkarīgām tiesībām, proti, jābūt nodrošinātai juridiskajai noteiktībai.

3.9 Paziņojumā paustajos ieteikumos un darba dokumentos norādītas svarīgākās jomās, kurās paredzēts izmantot jauno pieeju sociālajiem ieguldījumiem. Komisijai ar visām ieinteresē-tajām personām būtu jāuzsāk dialogs par to, kā sociālo ieguldī-jumu jauno koncepciju praktiski pielietot minēto tematisko prioritāšu jomās, un jāiesniedz paziņojuma īstenošanas plāns, kurā jābūt ietvertām rīcības pamatnostādņēm, kas paredzētas dalībvalstu atbalstam.

3.10 EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija pilnībā atzinusi sociālās ekonomikas, sociālo uzņēmumu un pilsoniskās sabied-rības svarīgo ieguldījumu sociālo ieguldījumu paketes īstenoša-nā⁽⁴⁾. Tie ne tikai iepazīstina ar savu pieredzi un piedāvā papildu resursus, bet bieži arī tieši piedalās konkrētos pasā-kumos politisko mērķu sasniegšanai, piemēram, piedāvā sociālos pakalpojumus. Lai sniegtu atbalstu šo uzdevumu izpildē, publi-skām līdzekļiem un privātam kapitālam jābūt labāk un vien-kāršāk pieejamam. Atzinīgi vērtējami priekšlikumi par sociālo ieguldījumu tematisko mērķu un ieguldījumu iekļaušanu ES kohēzijas politikas 2014.-2020. gada atbalstāmo pasākumu kopumā. Tas būtu jāņem vērā sarunās, kas notiek starp dalīb-valstu iestādēm un ES Komisiju un kurās piedalās arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvji un kurās apspriež programmas.

3.11 Komisija uzskata, ka inovācijas ir būtisks faktors sociālo ieguldījumu stratēģijās, jo sociālo politiku pastāvīgi jāpielāgo jauniem izaicinājumiem. Tāpēc privātiem uzņēmumiem, kuri var izmantot publiskā iepirkuma līgumus, ir ievērojama loma kā publiskā sektora alternatīvai un papildinājumam.

3.12 Komisija uzskata, ka dalībvalstīm būtu plašāk jāizmanto novatoriskas finansēšanas iespējas, piemēram, jāiesaista privātais sektors vai jāizmanto sociālās ietekmes obligācijas, un ka tas palīdzētu ietaupīt budžeta līdzekļus⁽⁵⁾. Tomēr sociālās ietekmes obligācijas tiek vērtētas ļoti pretrunīgi un to ietekmes izvērtē-

šanai būtu jāveic virkne papildu pētījumu. Turklāt būtu deta-li-zētāk jāraksturo tās jomas, kuras, iespējams, būtu piemērotas šādiem novatoriskiem finansēšanas modeļiem. EESK uzsver, ka minētie instrumenti nekādā gadījumā nedrīkst novest pie sociālās politikas komercializācijas. Valsts nedrīkst izvairīties no savas sociālpolitiskās atbildības.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Turpmākajos gados — tas lielā mērā saistīts ar budžeta konsolidācijas pasākumiem atsevišķās ES valstīs — diemžēl paredzama arī turpmāka ekonomiskās un sociālās situācijas pasliktināšanās vai ekonomikas izaugsmes dinamikas samazināšanās. Tāpēc ilgtspējīga ekonomikas izaugsme jāveicina ar lielāku (iekšējo) pieprasījumu, piemēram, darba tirgū vairāk iekļaujot sievietes. Svarīga nozīme šajā ziņā ir arī sociālās ekonomikas un sociālo pakalpojumu klāsta izaugsmei — tie savu stabilitāti ir apliecinājuši krīzes laikā.

4.2 Svarīga loma šeit var būt sociālo ieguldījumu paketei. Piemēram, sociālo pakalpojumu klāsta paplašināšanai uz nodar-binātību ir lielāka ietekme nekā publisko līdzekļu izmantošanai jebkādā citā veidā. Ieguldījumi sociālajos pakalpojumos ir vāja-dzīgi arī, lai apmierinātu aizvien lielāko pieprasījumu un pieaugošās sociālās vajadzības. Lai varētu sasniegt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, līdzās (jauniešu) bezdarba apkarošanai un vecāku cilvēku plašākai iesaistīšanai darba tirgū īpaši svarīgi ir panākt arī sieviešu lielāku nodarbinātību.

4.3 Svarīgi atzīt, ka, no sociālo ieguldījumu paketes sniedzot atbalstu tādām valsts politikas jomām kā sociālā iekļaušana, veselības aprūpes sistēma un sociālie pakalpojumi, jāaptver arī viegli pieejama, nedārga un kvalitatīvi augstvērtīga sociālā palī-dzība nelabvēlīgākā stāvoklī esošām sabiedrības grupām, piemē-ram, cilvēkiem ar invaliditāti un aizvien lielākajam īpaši naba-dzīgo cilvēku skaitam. Sociālais atbalsts palielina izredzes dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi, kā arī atrast darbu un saglabāt to.

4.4 Atbalsts bērnu aprūpes jomā apliecina, ka ar mērķtiecī-giem ieguldījumiem sociālā un sabiedriskā progressa sasniegšanā var veicināt arī konkurētspēju. Apjomīgāki ieguldījumi bērnu aprūpē un plašākos sociālajos pakalpojumos (vecu cilvēku kopšana, izglītība, aprūpe, pakalpojumi cilvēkiem ar invaliditāti, aprūpes mājokļi ar nepieciešamajiem pakalpojumiem u.c.) gan uzlabo dzīves kvalitāti konkrētā vietā, gan arī būtiski veicina sieviešu un no darba tirgus visvairāk atstumto personu, piemē-ram, cilvēku ar invaliditāti, plašāku nodarbinātību un palīdz samazināt publiskos izdevumus vidējā termiņā un ilgtermiņā.

⁽⁴⁾ COM(2013) 83 final, 5. lpp.

⁽⁵⁾ COM(2013) 83 final, 6. un 7. lpp.

Komisija jau atzinusi, ka ir svarīgi nodrošināt, lai šādi ieguldījumi būtu mērķtiecīgi pielāgoti konkrētas personas un nevis veselās personu grupas īpašajām vajadzībām, lai tādējādi piedāvātu individuālu atbalstu un panāktu iespējami labākus rezultātus⁽⁶⁾. EESK turklāt uzskata, ka neatkarīgi no konkrētās personas vecuma ir vajadzīga visdažādāko sociālo problēmu profilakse. Līdz ar to profilaksei jābūt sociālās politikas visaptverošai pieejai, kuras adresāti ir visas sabiedrības grupas, sākot jau ar bērniem.

4.5 Darba tirgum ir izšķiroša nozīme demogrāfisko pārmaiņu pārvarēšanā un publisko budžetu ilgtspējīgā konsolidācijā. Tāpēc atzinīgi vērtējama ir Komisijas prasība panākt plašāku nodarbinātību, šim mērķim izmantojot arī aktīvu darba tirgus politiku un ciešāku sociālo iekļaušanu. Efektīvāk izmantojot šā brīža nodarbinātības potenciālu, attiecību starp sociālo iemaksu veicējiem, no vienas puses, un pabalstu saņēmējiem, no otras puses, kopumā varētu saglabāt pašreizējā līmenī, lai arī vecāku cilvēku īpatsvars būtiski pieaug⁽⁷⁾. EESK tomēr atkārtoti savu nostāju, ka sociālajiem ieguldījumiem jāaptver arī tās sabiedrības grupas, kuru iespējas saņemt sociālo atbalstu nav atkarīgas no aktīvas līdzdalības nodarbinātības pasākumos.

4.6 Turklāt, veicot sociālos ieguldījumus un īstenojot efektīvāku sociālo politiku, stāvokļa uzlabošanai var panākt ne tikai nodarbinātības politikas jomā. Dalībvalstu sociālās iekļaušanas politikas mērķtiecīga īstenošana un neatlaidīga cīņa ar nabadzību nodrošina visai sabiedrībai svarīgus ieguvumus un sekmē sociālo saskaņu un sabiedrības kohēziju.

4.7 Paziņojumā iezīmētā pieejas maiņa ir būtiski svarīga arī no publiskā budžeta ilgtspējīgas konsolidācijas viedokļa. Iekļaujošās izaugsmes veicināšana un nodarbinātības līmeņa būtiska paaugstināšana līdz 2020. gadam var palīdzēt ES 27 dalībvalstu budžetos papildus ietaupīt līdz pat 1 000 miljardiem euro⁽⁸⁾.

4.8 Lai panāktu paziņojumā minēto prioritāšu maiņu un to iekļaušanu "Eiropas pusgada" iniciatīvā, vēl jārod atbildes uz svarīgiem jautājumiem. EESK atzinīgi vērtē efektīvāku uzraudzību, taču apzinās, ka gada izaugsmes pētījumā (2013) iekļautas jau pagājušā gada prioritātes. EESK uzskata, ka sociālajiem ieguldījumiem vairāk uzmanības būtu jāvelta konkrētām valstīm paredzētajos ieteikumos, kas attiecas uz otro pusgadu. Sociālie ieguldījumi katrā ziņā būtu jāņem vērā nākamā gada izaugsmes pētījumā (2014), savukārt sociālās problēmas būtu jāiekļauj nākamajā "Eiropas pusgada" iniciatīvā. "Eiropas pusgada" īstenošanas laikā arī nepārprotami jānorāda, ka apjo-

mīgāki sociālie ieguldījumi ir apvienojami ar "diferencētu un izaugsmi veicinošu" budžeta konsolidāciju.

4.9 Savukārt par plašākiem sociālajiem ieguldījumiem un nodokļu sistēmas strukturālām izmaiņām paustais viedoklis cerības neattaisno; nodarbinātības paketē iekļautās ieceres tomēr ir progresīvākas, jo līdzās nodarbinātības šķēršļu mazināšanai Komisija ierosinājusi arī lielākus nodokļus īpašumam. Taču sekmīgi īstenot sociālo ieguldījumu paketē paredzēto pieejas maiņu izdosies tikai tad, ja būs pieejams tam vajadzīgais finansējums.

4.10 Joprojām nav rastas daudzas atbildes uz sociālo ieguldījumu paketes finansējuma jautājumiem. Eiropas strukturālo un ieguldījumu fondu (ESIF), sevišķi ESF, efektīvāka izmantošana var būt svarīgs finansēšanas instruments, tomēr ar to nekādā gadījumā nebūs pietiekami, lai īstenotu iecerēto politiskā virziena maiņu. EESK atkārtoti aicinājumu ne tikai paaugstināt publisko izdevumu efektivitāti un plānot tos mērķtiecīgāk, bet norāda arī, ka publiskajos budžetos noteikti jāiekļauj jauni ienākumu avoti. Šajā procesā jāapsver arī dažādas ienākumiem un īpašumam piemērojamas nodevas⁽⁹⁾. Vienlaikus arī efektīvāk jāizmanto jau pieejamie resursi.

4.11 EESK norāda, ka sociālo ieguldījumu mērķus var sasniegt arī, izmainot un uzlabojot konkrētas rīcībpolitikas tajās jomās, kurās tās izrādījušās neefektīvas. Lai to panāktu, ne vienmēr vajadzīgi papildu ieguldījumi. EESK aicina Komisiju sniegt informāciju un izskaidrot tādas jaunas rīcībpolitikas sociālajā jomā, kuras ir piemērotākas gala patērētājam un kuru īstenošanas izmaksas ir līdzīgas vai zemākas par iepriekšējo rīcībpolitiku izmaksām.

4.12 EESK jau ilgāku laiku atkārtoti aicinājusi pievērst uzmanību ne tikai izdevumiem, bet arī palielināt publiskos ieņēmumus, piemēram, paplašināt nodokļu aprēķināšanas bāzi, piemērot finanšu darījumu nodokli, ierobežot nodokļu oāžu darbību, apturēt nodokļu pazemināšanas sacensību un īstenot pasākumus izvairīšanās no nodokļu samaksas apkarošanai⁽¹⁰⁾. EESK šo aicinājumu sevišķi uzsver, ņemot vērā sociālo ieguldījumu paketi un ar to saistītos problēmjautājumus, un vēlreiz īpaši norāda uz vajadzību īstenot Eiropas ekonomikas atveseļošanas un ieguldījumu plānu, tam atvēlot 2% no IKP⁽¹¹⁾. Šajā dokumentā izskatāmajā paketē paredzēta vēlām prioritāšu maiņa, taču tajā nav ietverti priekšlikumi par tādu sociālo ieguldījumu paketi, kas nepaliktu tikai nodomu deklarācija, bet kļūtu par patiešām īstenojamu politiskā kursa maiņu.

⁽⁶⁾ COM(2013) 83 final, 8. lpp.

⁽⁷⁾ COM(2012) 55 final, Komisijas Baltā grāmata "Atbilstīgu, drošu un noturīgu pensiju programma", 6. lpp.

⁽⁸⁾ Sk. Eiropas Politikas centra 2012. novembra dokumentu Nr. 72 "Likme — 1 000 miljardi euro: kā, sekmējot nodarbinātību, var risināt demogrāfisko pārmaiņu un publisko budžetu deficīta jautājumus" ("1 000 billion Euros at stake: How boosting employment can address demographic change and public deficits").

⁽⁹⁾ Sk. OV C 143, 22.5.2012., 94.-101. lpp., 4.3. punkts, un OV C 306, 16.12.2009., 70.-75. lpp., 3.4.2. punkts.

⁽¹⁰⁾ Sk. OV C 143, 22.5.2012., 23.-28. lpp. 6.1.3.1. punkts.

⁽¹¹⁾ Sk. OV C 133, 9.5.2013., 77.-80. lpp., 3.2.4. punkts.

4.13 EESK stingri atbalsta aicinājumu dalībvalstīm plašāk iesaistīt sociālos partnerus un organizētu pilso-nisko sabiedrību, taču Komisijai būtu steidzami jāiesniedz arī konkrēti priekšlikumi minēto partneru ciešākai un nepārtrauktai dalībai “Eiropas pusgada” koordinēšanas pasākumos. Tas nozīmē, ka prioritāras jomas ir arī sociālie ieguldījumi un aktīvas iekļaušanas pasākumi. Šādai iekļaušanai jābūt visaptverošai un tai jābūt iespējai aktīvi ietekmēt politikas veidošanas procesu.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Ieceļošanas/izceļošanas sistēmu (IIS), lai reģistrētu to trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un izceļošanas datus, kuri šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas”

COM(2013) 95 final – 2013/0057 (COD),

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulu (EK) Nr. 562/2006 groza attiecībā uz Ieceļošanas/izceļošanas sistēmas (IIS) un Reģistrēto ceļotāju programmas (RCP) izmantošanu”

COM(2013) 96 final – 2013/0060 (COD),

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Reģistrēto ceļotāju programmu”

COM(2013) 97 final – 2013/0059 (COD)

(2013/C 271/18)

Galvenais ziņotājs: **Cristian PÎRVULESCU**

Eiropas Parlaments 2013. gada 14. martā un 16. aprīlī un Padome 2013. gada 27. martā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Ieceļošanas/izceļošanas sistēmu (IIS), lai reģistrētu to trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un izceļošanas datus, kuri šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas”

COM(2013) 95 final - 2013/0057 (COD)

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulu (EK) Nr. 562/2006 groza attiecībā uz Ieceļošanas/izceļošanas sistēmas (IIS) un Reģistrēto ceļotāju programmas (RCP) izmantošanu”

COM(2013) 96 final - 2013/0060 (COD)

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Reģistrēto ceļotāju programmu”

COM(2013) 97 final - 2013/0059 (COD).

Komitejas Birojs 2013. gada 19. martā uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē) iecēla Pîrvulescu kgu par galveno ziņotāju un ar 125 balsīm par, 4 balsīm pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ievads

1.1. Priekšlikums tiesību aktam ir daļa no tiesību aktu kopuma “robežpārbaudu nākamās paaudzes” jomā, kas minēta kā stratēģiskā iniciatīva Komisijas 2012. gada darba programmā. Eiropas Komisija norāda, ka minētā sistēma “palīdzēs atrisināt divas būtiskas un savstarpēji saistītas problēmas, proti, kā efektīvi uzraudzīt trešo valstu valstspiederīgo kustību pāri Šengenas zonas ārējām robežām kopumā, kas būtu daļa no visaptverošas pieejas Šengenas zonas vispārējai pārvaldībai, un kā nodrošināt to, ka robežšķērsošana ir ātra un droša regulāri ceļojošām personām, kuru skaits aizvien palielinās un kuras veido robežšķērso-tāju lielāko daļu”.

1.2. Savā 2008. gada 13. februāra paziņojumā “Sagatavojot nākamās paaudzes robežu pārvaldībai Eiropas Savienībā” Komisija ierosināja izveidot ieceļošanas/izceļošanas sistēmu (IIS).

1.3. Minētais priekšlikums tika iekļauts Stokholmas programmā, par kuru Eiropadome vienojās 2009. gada decembrī un kurā vēlreiz tika apstiprināts ieceļošanas/izceļošanas sistēmas (IIS) potenciāls, ļaujot dalībvalstīm efektīvi koplietot datus, vienlaikus garantējot datu aizsardzību.

1.4. Eiropadomes 2011. gada 23. un 24. jūnija sanāksmes secinājumos izteikts aicinājums strauji virzīt uz priekšu darbu pie “viedrobiežām”. Kā atbilde sekoja Komisijas 2011. gada 25. oktobrī pieņemtais paziņojums par dažādiem risinājumiem un turpmāko rīcību.

1.5. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja izstrādājusi vairākus atzinumus saistībā ar divu papildinošo sistēmu ieviešanu⁽¹⁾. Komitejas atzinumos uzsvēta ES saistību pievienotā vērtība un instrumenti ar aizvien augošo pārrobežu mobilitāti saistīto problēmu risināšanai. ES ir galvenā loma un atbildība, nodrošinot koordināciju starp dalībvalstīm. Ņemot vērā nesenās problēmas mobilitātes un migrācijas jomā, EESK aicinājusi ievērot proporcionālītātes un efektivitātes principus. Komiteja atbalstījusi arī pamattiesību nodrošināšanas svarīgo nozīmi politiku un programmu izstrādē un īstenošanā.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Ņemot vērā gaidāmo mobilitātes palielināšanos uz ES robežām, ir jāpaātrina centieni drošu un efektīvu robežpārvaldības un kontroles sistēmu izveidei.

2.2. EESK atzinīgi vērtē pieeju, kas ir “viedrobežu” tiesību aktu kopuma pamatā, lai rastu atbilstošu līdzsvaru starp nepieciešamību veicināt mobilitāti un mazināt drošības problēmas, kuras pēdējos gados aizvien palielinās.

2.3. EESK atzīst ES līmeņa saistību, pārvaldības un ieguldījumu pievienoto vērtību un pauž cerību, ka dalībvalstis koordinēs centienus, lai nodrošinātu plānoto programmu veiksmīgu īstenošanu.

2.4. EESK vēlas uzsvērt, ka Eiropas Savienības identitāte tieši un netieši ir saistīta ar atvērtību un savstarpējo saikni ne tikai tās teritorijā, bet arī pāri robežām. ES ir dinamiska kultūras, sociālā, politiskā un ekonomiskā telpa, un pārrobežu mobilitāte ir nepieciešama, lai saglabātu tās nozīmīgumu pasaulē. Ņemot vērā iepriekš minēto, ES iestādēm un dalībvalstīm būtu jāpārlicinās, ka jaunās sistēmas neietekmē trešo valstu valstspiederīgo ceļošanu un vēlmi ceļot uz ES.

2.5. Tāpat būtiska uzmanība jāveltī sabiedrības izpratnei par abām sistēmām un to darbību, pietiekami izskaidrojot noteikumus trešo valstu valstspiederīgajiem. ES un dalībvalstīm būtu jāsadarbojas ar trešo valstu iestādēm, lai nodrošinātu, ka potenciālajiem ceļotājiem ir pieeja informācijai un atbalstam, īpaši saistībā ar viņu tiesībām. Minētajai sistēmai ir vajadzīga pietiekami finansēta saziņas dimensija.

2.6. Turpinot abu sistēmu izstrādi un ieviešanu, EESK aicina visas iesaistītās puses un iestādes ņemt vērā pamattiesības. Neraugoties uz abu sistēmu visai tehnisko raksturu, tās būtiski ietekmē indivīdu/visu trešo valstu valstspiederīgo, kas ierodas ES, pamattiesības un pamatbrīvības. EESK atzinīgi vērtē datu aizsardzības/datu privātuma jautājumiem veltīto uzmanību un pauž cerību, ka visu nozīmīgo pamattiesību aizsardzībai tiks pievērsta vajadzīgā uzmanība un veikta atbilstoša uzraudzība.

2.7. EESK pievērš uzmanību tam, ka iestāžu sistēmas un iespējas dalībvalstīs būtiski atšķiras, un vairākas dalībvalstis ievieš abu sistēmu vietējos variantus. Šādas izmaiņas, iesaistot ievērojamu skaitu iestāžu un iedzīvotāju, var radīt problēmas vai pat riskus. Iesaistītajām iestādēm būtu jāpārlicinās, ka izmaiņas nekādā veidā neietekmē ceļotājus.

2.8. Ņemot vērā iepriekšējo pieredzi, EESK vēlētos arī pievērst uzmanību ar izmaksām un to novērtēšanu saistītajai problēmai. Šādas sistēmas ir dārgas, un mums jānodrošina izdevumu proporcionālitate un efektivitate. Turklāt sākotnējām aplēsēm jābūt iespējami precīzām.

2.9. EESK aicina turpināt izskatīt jautājumu par ceļotāju diferenciāciju, kas ir galvenais virziens “viedrobežu” politikas programmā. Iespējams, ka diferenciācija praksē īstenosies kā daļēja diskriminācija. Piekļuve reģistrēto ceļotāju programmai (RTP) būs atkarīga no statusa, ienākumiem, valodas prasmēm un izglītības. Šo risku iespējams mazināt, ja attiecīgās iestādes plašākā aspektā skatīs jautājumu par potenciālo ceļotāju pieļaujamo darbību veidiem un viņu piederību.

2.10. EESK norāda, ka trūkst būtisku un konkrētu datu par mobilitāti. Trūkst gan precīzu skaitļu par ceļotājiem, kuri ieceļo uz īsu laiku, bet pārsniedz atļauto uzturēšanās termiņu, gan arī kvalitatīvu datu, kas palīdzētu izprast šo parādību. Politika nebūtu jābalsta vienīgi uz kvantitatīviem datiem, kas iegūti pēc sistēmu ieviešanas. Ir vajadzīgs vairāk resursu, lai izpētītu pašreizējās sistēmas izmantošanu, tostarp arī ļaunprātīgu izmantošanu.

2.11. EESK aicina ES un dalībvalstis pievērst pienācīgu uzmanību to darbinieku apmācībai, kuri tieši strādā ar ceļotājiem. Īpaši tas attiecas uz konsulārajiem ierēdņiem un robežkontroles ierēdņiem. Viņiem jābūt ļoti labi apmācītiem un jāspēj sniegt atbalsts ceļotājiem, izmantojot tehniski sarežģītas un psiholoģiski jutīgas procedūras.

⁽¹⁾ OV C 88, 11.4.2006., 37.–40. lpp., OV C 128, 18.5.2010., 29.–35. lpp., OV C 128, 18.5.2010., 80.–88. lpp., OV C 44, 11.2.2011., 162.–166. lpp., OV C 376, 22.12.2011., 74.–80. lpp., OV C 299, 4.10.2012, 108.–114. lpp..

2.12. Lai gan EESK atzīst biometrisku datu vākšanas priekšrocības, Komiteja norāda, ka pirkstu nospiedumu noņemšana ietekmē regulārus un neregulārus ceļotājus. Psiholoģiskā ietekme ļoti negatīvi ietekmē motivāciju ceļot un indivīda attiecības ar vietējo sabiedrību kopumā. Turklāt pirkstu nospiedumu ņemšanu tradicionāli saista ar kriminālām darbībām un policijas praksi. EESK aicina plašāk pievērsties biometrisku datu vākšanai kā abu programmu sastāvdaļai un iespējām negatīvās ietekmes mazināšanai.

3. Īpašas piezīmes

3.1. EESK uzskata, ka ir jābūt tiesībām saņemt informāciju, īpaši gadījumos, kad tiek izmantoti personas dati. Trešo valstu valstspiederīgie jāinformē par viņu tiesībām. Atsevišķos gadījumos valodas barjerām var būt nozīme, kavējot šo tiesību efektīvu izmantošanu. Pašreizējām un turpmākajām tieslietu un iekšlietu (TI) datu bāzēm būtu jānodrošina nediskriminācija, kas cieši jāsaista ar datu aizsardzības principu ievērošanas nodrošināšanu (tiesības iegūt informāciju, efektīvi aizsardzības līdzekļi un indivīda piekrišana datu apstrādei) attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, pievēršot īpašu uzmanību nelabvēlīgā stāvoklī esošām grupām kā datu subjektiem.

3.2. EESK uzskata, ka ir vajadzīgs detalizētāks priekšstats par TI datubāzēm un informācijas shēmām. Eiropas Komisijai regulāri, iespējams, reizi gadā, būtu jānodrošina konsolidēts pārraudzības ziņojums par visu to sistēmu darbību, kas ietver datu un informācijas apmaiņu TI politikas jomā, norādot, kāda veida informācijas apmaiņa notikusi un kādā nolūkā tas darīts.

3.3. ES būtu jāaicina valstu valdības pienācīgi atbalstīt tās iestādes, kurām uzticēts veikt kontroli un iecelšanas/izceļošanas sistēmas uzraudzību.

3.4. EESK atzinīgi vērtē pakāpenisko pāreju, proti, piešķirot piekļuvi RCP, ņemot vērā nevis konkrētu pieeju katrai valstij, bet gan individuālu pieeju. Komiteja ierosina pārrunas ar pieteikuma iesniedzēju noteikt par obligātām, īpaši gadījumos, kad ir vajadzīgi plašāki precizējumi. EESK vērš uzmanību arī uz profilēšanas pamatprincipiem (automatizēta lēmuma pieņemšana) un datu analīzi, kas saistīta ar TI datu bāzēm un "viedrobežām", un uzskata, ka rases, etniskās izcelsmes vai citu sensitīvu datu izmantošana par pamatu datu statistiskai kontrolei ir grūti savie-

nojama ar nediskriminācijas principiem, sekundārajiem tiesību aktiem un pienākumu ievērot pamattiesības.

3.5. EESK aicina izstrādāt visaptverošāku "regulāru ceļotāju" definīciju, kas ietver jebkuru darbību kultūras, ekonomikas un sociālajā jomā Komiteja aicina dalībvalstis ņemt vērā sociālās dzīves daudzveidību. Mums jāizvairās no labvēlības statusa piešķiršanas kādai sociāli profesionālai kategorijai.

3.6. Reģistrāciju RCP trešo valstu valstspiederīgie var lūgt konsulātos, kopīgajos pieteikumu pieņemšanas centros un jebkurā robežšķērsošanas punktā. Tas ir izdevīgi pieteikuma iesniedzējam, bet rada arī problēmas pārvaldības jomā. Visiem iesaistītajiem darbiniekiem jābūt informētiem un pietiekami apmācītiem par sistēmu darbību.

3.7. EESK uzskata, ka prasība iesniegt pierādījumus par apņemšanos segt izdevumus un/vai privātu izmitināšanu varētu būt apgrūtināša. Ja to saglabā, tad vismaz tai jābūt minimālā un standarta formātā, kuru izmanto visā ES. Tad dalībvalstis to neizmantos kā līdzekli, lai atturētu no ceļošanas.

3.8. Pēc būtības papilddokumentu izsniegšana, lai pabeigtu reģistrāciju RCP, nebūtu jāsaista ar nevajadzīgām un pārmērīgām izmaksām pieteikuma iesniedzējam un iesaistītajām organizācijām. Izmaksas, kas radušās individuāliem pieteikumu iesniedzējiem un atbalsta organizācijām, būtu jāaprēķina kā daļa no starpposma novērtējuma.

3.9. Attiecībā uz laikposmu, kurā attiecīgajām iestādēm jāpieņem lēmums, ierosinām noteikt maksimālo periodu — 25 dienas, vienlaikus aicinot iestādes pieņemt lēmumu iespējami ātrāk.

3.10. Jāprecizē kritēriji pieteikumu RCP noraidīšanai. Nav saprotams, kāds sabiedriskās kārtības, iekšējās drošības un sabiedrības veselības apdraudējuma līmenis tiek novērtēts. Tas paver iespēju patvaļīgu lēmumu pieņemšanai. Šo novērtējumu veic tūkstošiem cilvēku, kuriem ir ļoti atšķirīga pieredze, apmācību un informācijas līmeņi par ceļotāju, viņa darbībām un izcelsmes valsti. Turklāt norāde par dalībvalsts starptautisko attiecību apdraudējumu kā iemesls pieteikuma noraidīšanai ir apšaubāms.

3.11. Ir ļoti svarīgi, lai pieteikuma iesniedzēji, kuru pieteikumi ir noraidīti (nav tiesību iecerot/pieteikums noraidīts) varētu pārsūdzēt lēmumu. EESK aicina Komisiju un dalībvalstis atbalstīt personas, kuras vēlas izmantot pārsūdzības tiesības.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2011) 607 final/2 "Eiropas Parlamenta un Padomes regula par Eiropas Sociālo fondu un Padomes Regulas (EK) Nr. 1081/2006 atcelšanu"

COM(2013) 145 final – 2011/0268 (COD)

un par tematu "Priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2012) 496 "Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006"

COM(2013) 146 final – 2011/0276 (COD)

(2013/C 271/19)

Galvenais ziņotājs: **Mário SOARES kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 164. un 177. pantu 2013. gada 25. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2011) 607 final/2 "Eiropas Parlamenta un Padomes regula par Eiropas Sociālo fondu un Padomes Regulas (EK) Nr. 1081/2006 atcelšanu" "

COM(2013) 145 final – 2011/0268 (COD)

un par tematu

"Priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2012) 496 "Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006" "

COM(2013) 146 final – 2011/0276 (COD).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Birojs 2013. gada 16. aprīlī uzdeva Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par minēto jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē) iecēla Mário SOARES kgu par galveno ziņotāju un ar 135 balsīm par, 3 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Lai gan Komitejai ir bažas gan par summām, kas paredzētas nodarbinātības un Garantijas jauniešiem iniciatīvu īstenošanai, gan par to finansēšanas veidu, tā tomēr piekrīt Komisijai jautājumā, ka Parlamenta un Padomes regulās par Eiropas Sociālo fondu un struktūrfondu nepieciešamas izmaiņas, kas atbilstu aplūkojamajā priekšlikumā uzsvērtajiem aspektiem.

1.2 EESK uzsver, ka turpmākajiem politiskajiem pasākumiem jāveicina izaugsme, stabilu un kvalitatīvu darbavietu radīšana un jāstiprina sociālā kohēzija.

1.3 EESK pauž nožēlu, ka līdzekļi jaunatnes nodarbinātības ierosmes finansēšanai nav rasti, palielinot ES budžetu, bet gan tiek ņemti no kohēzijas mērķiem paredzētā kopējā budžeta piešķiruma — tā apjoms ir mazāks nekā tas bija laika posmā no 2007. līdz 2013. gadam.

1.4 EESK ir pārliecināta, ka, ņemot vērā risināmās problēmas apmērus un jautājuma steidzamību, paredzētā summa, proti seši miljardi euro, nav pietiekama.

1.5 Tā kā krīze vēl nav beigusies un vēl nav sākusies arī darba vietu radīšana, EESK ierosina vai nu lielāku elastību, nosakot jauniešu bezdarba līmeni, no kura sākot var izmantot pieejamo finansējumu, jo tādējādi varētu izvērtēt jauniešu bezdarba situācijas attīstību, vai arī savukārt noteikt, ka minētais līmenis ir 20 %.

1.6 EESK ierosina tā vecuma ierobežojumu, kas noteikts Garantijas jauniešiem izmantošanai, palielināt līdz 30 gadiem, un jo īpaši valstīs, kur jauniešu bezdarba līmenis ir visaugstākais.

1.7 EESK mudina dalībvalstis nesamazināt finanšu saistības, ko jaunatnes nodarbinātības sekmēšanai paredz daudzgadu finanšu shēmas priekšlikums, kā arī pieņemt Komisijas ierosinājumu izmantot papildu resursus, lai novērstu problēmu, no kuras atkarīga ir jaunu eiropiešu veselās paaudzes nākotne.

2. Komisijas priekšlikuma galvenie aspekti

2.1 Ņemot vērā Eiropadomes 2013. gada 28. februāra lēmumu par Garantijas jauniešiem izveidošanu, Komisija ir nākusi klajā ar diviem priekšlikumiem — pirmais no tiem ir priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2011) 607 final/2 "Eiropas Parlamenta un Padomes regula par Eiropas Sociālo fondu un Padomes Regulas (EK) Nr. 1081/2006 atcelšanu, (COM(2013) 145 final), savukārt otrs ir priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2012) 496 "Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko paredz kopīgus noteikumus par [...dažādiem] fondiem un atceļ Padomes regulu (EK) Nr. 1083/2006"" (COM(2013) 146 final).

2.2 Minēto priekšlikumu mērķis ir nodrošināt finansējumu Jaunatnes nodarbinātības ierosmes īstenošanai Garantijas jauniešiem ietvaros, kas paredz, ka katrs jaunietis vecumā līdz 25 gadiem saņem pienācīga darba, turpmākas izglītības, mācekļa prakses vai stažēšanās piedāvājumu četru mēnešu laikā no brīža, kad viņš ir beidzis formālo izglītību vai ir kļuvis par bezdarbnieku.

2.3 Kopējais finansējums 2014.–2020. gadam paredzēts sešu miljardu euro apmērā, no tiem trīs miljardi būs Eiropas Sociālā fonda ieguldījumi un otri trīs miljardi būs papildu piešķirumi Jaunatnes nodarbinātības ierosmes īstenošanai 1.b izdevumu apakš kategorijā "Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija".

2.4 Šis finansējums paredzēts NUTS 2. līmeņa reģioniem, kuros jauniešu (vecumā no 15 līdz 25 gadiem) bezdarba līmenis 2012. gadā pārsniedza 25 %.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Jauniešu bezdarba dramatiskais apmērs dažādās dalībvalstīs pilnībā pamato Padomes 2013. gada 28 februārī pieņemto lēmumu izveidot Garantiju jauniešiem, kā to jau dažādos veidos bija pieprasījuši sociālie partneri un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

3.2 Saskaņā ar Eiropas Komisijas datiem, Eiropas Savienībā ir 7,5 miljoni nenodarbinātu jauniešu ⁽¹⁾, tas ir 12,9 % no visiem Eiropas jauniešiem vecumā no 15 līdz 24 gadiem. Lielai daļai šo jauniešu nav pabeigtas vidējās izglītības, viņi pametuši mācības skolā; daudzi no viņiem ir imigranti vai cēlušies no neaizsargātākajām sociālajām grupām. Taču dažās valstīs konstatēts, ka pasliktinājusies arī vidusskiras (jaunie trūcīgie) jauniešu situācija, kuri mācības vēl nav pabeiguši un kuriem, iespējams, nebūs iespējas to izdarīt.

3.3 EESK jau agrāk pieņemtos atzinumos ir norādījusi uz katastrofāli lielo jauniešu bezdarba apjomu Eiropas Savienībā, kā arī aicinājusi visas ieinteresētās puses veikt steidzamus, efektīvus un noteiktus pasākumus, lai izklātu no apburtā loka, kas apdraud veselās paaudzes nākotni ⁽²⁾. Runa nav tikai par konkrētu problēmu, kas skar attiecīgus cilvēkus, bet arī par apdraudējumu ES sociālajai kohēzijai, kas ar laiku varētu kaitēt tautsaimniecības izaugsmei un ES konkurētspējai.

3.4 EESK uzsver, ka turpmāk pieņemtajiem politiskajiem lēmumiem jāveicina izaugsmes atjaunošana un stabila un kvalitatīvu darbavietu radīšana, paredzot garantijas un aizsardzību, kā tas jau vēsturiski bijis Eiropas sociālā modeļa un sociālās kohēzijas pamatā. Tai pašā laikā Komiteja atkārtoti uzsver, cik svarīgi politikas plānošanā, īstenošanā un uzraudzībā ir pilnā mērā iesaistīt sociālos partnerus un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

3.5 Jaunatnes nodarbinātības ierosmes īstenošana Garantijas jauniešiem ietvaros efektīva būs tikai tad, ja tā tiks saskaņota ar pasākumiem, kas saistīti ar "darba tirgus pieprasījumu" (proti, ja būs tautsaimniecības izaugsme). Turklāt liels risks ir arī izglītība, profesionālās kvalifikācijas prakse un prasmju uzlabošana miljoniem tādu jauniešu, kuriem integrācijas izredzes darba tirgū ir vājas.

3.6 EESK ar bažām norāda, ka Eiropadome Eiropas ekonomiskās grūtības galvenokārt uztver kā budžeta konsolidācijas problēmu, necenšoties apzināt ne alternatīvās izmaksas, ne arī tādas negatīvas sekas kā masveida bezdarbs jauniešu vidū, vilšanās un bezcerība ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Nenodarbināti jaunieši ir jaunieši, kuri nemācās un nestrādā un kuriem ir zems izglītības un apmācības līmenis.

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu "Jauniešu pāreja uz nodarbinātību", OV C 161, 6.6.2013, 67.-72. lpp.

⁽³⁾ Tas, ka jaunieši neintegrējas darba tirgū, izmaksā vairāk nekā EUR 50 miljardus, ņemot vērā pārmērīgu sociālo pabalstu apjomu neņemto nodokļu summas.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komisijas ierosināto grozījumu mērķis ir Eiropadomes 7. un 8. februāra lēmumam pielāgot gan regulu, kas attiecas uz Eiropas Sociālo fondu, gan arī vispārējo regulu par dažādiem Eiropas fondiem. Tātad izklāstītās piezīmes attiecas uz Padomes pieņemtajām pamatnostādnēm un nevis uz Komisijas priekšlikumiem.

4.2 Pašreizējās krīzes apstākļos EESK pauž nožēlu, ka Padome laika posmam no 2014. līdz 2020. gadam ierosina mazāku ES budžetu nekā tas bija iepriekšējā periodā. Tādam solim ir negatīva ietekme uz resursiem, kas nepieciešami, lai risinātu pašreizējās situācijas problēmas.

4.3 Šā lēmuma rezultātā jauniešu bezdarba novēršanai ierosinātais finansējums nav rasts, palielinot ES budžetu, bet gan tiek ņemts no citu izdevumu kategoriju līdzekļiem, proti, trīs miljardi euro no Eiropas Sociālajam fondam un trīs miljardi euro no kohēzijas mērķiem paredzētajiem līdzekļiem.

4.4 Turklāt visiem septiņiem gadiem paredzētie seši miljardi euro acīmredzami nav pietiekams finansējums ⁽⁴⁾.

4.5 Nosakot 2012. gadu par atsaucē gadu tā jaunatnes bezdarba līmeņa noteikšanai (25 %), kas paredz iespēju

izmantot pašlaik pieejamos fondus, netiek ņemta vērā ne krīzes attīstība, ne pašreizējā lejupslīde, tātad netiek vērtēta uzmanība tam, cik dramatiska situācija vēl var kļūt šajā periodā. Tāpēc EESK uzskata, ka nepieciešama lielāka elastība, izvērtējot jauniešu bezdarba situācijas attīstību, vai arī preventīvos nolūkos būtu jānosaka, ka līmenis samazināts līdz 20 %.

4.6 EESK arī iesaka līdz 30 gadiem palielināt vecuma ierobežojumu Garantijas jauniešiem izmantošanai, tādējādi iekļaujot tos jauniešus, kuri augstskolu pabeidz vēlāk, vai tos, kuri vēl atrodas pārejas posmā no mācībām uz nodarbinātību. Īpaši svarīgi tas ir valstīs, kurās ir visaugstākais jauniešu bezdarba līmenis.

4.7 EESK atbalsta gan lēmumu dalībvalstis atbrīvot no līdzfinansēšanas attiecībā uz īpašiem piešķirumiem jaunatnes nodarbinātībai (trīs miljardi euro), gan arī lēmumu Jaunatnes nodarbinātības ierosmei piešķirtajiem resursiem nepiemērot 5 % izpildes rezervi.

4.8 Visbeidzot, neskatoties uz iepriekš minētajiem komentāriem, EESK vēlreiz vēlas uzsvērt, ka šī iniciatīva ir pelnījusi atbalstu, un iesaka, ka tai vajadzētu būt ne vien instrumentam izklūšanai no pašreizējās ekonomikas krīzes, bet tā būtu jāpārveido par strukturālu pasākumu aktīvās nodarbinātības politikas īstenošanā ⁽⁵⁾.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Starptautiskā Darba organizācija, kas par šo iniciatīvu izteikusies, atzinīgi, tomēr arī piesardzīgi, uzskata: lai šajā jomā varētu cerēt uz būtiskām izmaiņām, nepieciešamas finansējums EUR 21 miljarda apmērā.

⁽⁵⁾ Saskaņā ar EESK atzinumu par tematu "Jauniešu pāreja uz nodarbinātību", OV C 161, 6.6.2013, 67.-72. lpp., iniciatīvai jauniešu nodarbinātības jomā ir jābūt cieši saistītai ar Eiropas pusgadu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “CARS 2020: rīcības plāns konkurētspējīgai un ilgtspējīgai Eiropas autobūves nozarei””

COM(2012) 636 final

(2013/C 271/20)

Ziņotājs: **RANOCCHIARI kgs**

Līdzziņotāja: **HRUŠECKÁ kdze**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2012. gada 8. novembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “CARS 2020: rīcības plāns konkurētspējīgai un ilgtspējīgai Eiropas autobūves nozarei””

COM(2012) 636 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija savu atzinumu pieņēma 2013. gada 12. martā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (23. maijā sēdē), ar 147 balsīm par, 1 balsi pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas un it īpaši tās priekšsēdētāja vietnieka un rūpniecības komisāra Antonio TAJANI apņēmību: vispirms tika izpētīta situācija autobūves nozarē, šim nolūkam uzklusot visas ieinteresētās puses, kas bija pārstāvētas augsta līmeņa grupā CARS 21, un pēc tam, pamatojoties uz iegūtajiem rezultātiem, tika nolemts izstrādāt rīcības plānu, kurš ļautu risināt sarežģīto situāciju nozarē un atvieglotu tās atveseļošanu.

1.2. Paziņojumā “CARS 2020” izklāstītajā rīcības plānā atspoguļotas pārdomas un ieteikumi, kurus EESK pilnībā atbalsta vismaz trīs svarīgos jautājumos no četriem, proti, finansiālais atbalsts pētniecībai, lietpratīgs regulējums, kas nerada nevajadzīgas izmaksas nozarei, un nozares internacionalizācijas turpināšana. Attiecībā uz ceturto jautājumu EESK atbalsta Komisijas pamudinājumu jau laikus gatavoties pārmaiņām, taču tai ir zināmas šaubas par pārstrukturēšanas procesu.

1.3. Šī ir tālejoša stratēģija, ar ko mēģināts panākt līdzsvaru starp klimata pārmaiņu apkarošanu un lielākas konkurētspējas nepieciešamību, t. i., nodrošināt, ka autobūves nozare ir aizvien konkurētspējīgāka un ilgtspējīgāka, lai tā varētu stāties pretī ārējai un iekšējai konkurencei, kas kļūst aizvien agresīvāka, kā arī nodrošināt šo pāreju sociāli pieņemamā veidā.

1.4. Lai to sasniegtu, jāisteno vienotas ekonomikas un tirdzniecības politikas pasākumi, jāizmanto visi ES līmenī pieejamie instrumenti, kas ļautu pēc iespējas ātrāk īstenot ieteiktos pasā-

kumus, un jāpārvar nesaskaņas, kuras līdz šim neļāva ātri un saskaņoti atrisināt krīzes radītās problēmas; vajadzības gadījumā arī jāpārskata dažas pamatnostādnes vai pat lēmumi, kas varētu radīt šķēršļus plāna īstenošanai un attiecīgi nozares atveseļošanai.

1.5. Pirmā problēma, ko var uzskatīt par raksturīgu šim laikam, ir nepietiekamie pieejamie līdzekļi, kas vajadzīgi autoražotāju un autodetaļu piegādātāju ievērojamajiem ieguldījumiem pētniecībā, izstrādē un inovācijā, lai turpmākajos gados sasniegtu Komisijas izvirzītos mērķus. Šī problēma vēl nopietnāk skar MVU un citus ar nozari saistītus un bieži vien no tās atkarīgus uzņēmumus, kas darbojas nozares ražošanas ķēdē.

1.6. EESK piekrīt Komisijas lēmumam censties nepiesaistīt stimulus konkrētām tehnoloģijām, t. i., izvairīties no tādiem stimuliem, kas paredzēti vienai tehnoloģijai un nav attiecināmi uz visām pārējām tehnoloģijām. Šāds lēmums tomēr nedrīkst nozīmēt, ka stimuli, kas paredzēti īsam un vidējam termiņam (piemēram, saistībā ar metānu, sašķidrināto naftas gāzi vai jaunākās paaudzes energoefektīviem dzinējiem), rada šķēršļus tehnoloģiju attīstībai vidējā un ilgā termiņā, piemēram, elektroautomobiļiem un ar ūdeņradi darbināmiem automobiļiem.

1.7. Attiecībā uz tiesību aktiem par CO₂ emisiju EESK uzskata, ka transportlīdzekļu kopējo ietekmi uz vidi var mazināt vienīgi tāda pieeja, kuras pamatā ir aprites cikla novērtējums.

1.8. Paziņojumā uzsvērts, ka Eiropas autobūves nozarē tiek veikta būtiska pārstrukturēšana (kuras rezultātā iespējama rūpniecības slēgšana), kas ietekmēs nodarbinātību, tomēr tajā nav nedz izpētīta, nedz sīki izklāstīta svarīgākā problēma, proti, ražošanas jaudas pārpalikums Eiropā. Lai arī nav pieejami konkrēti dati par tā apjomu, nozares analītiķu aplēses liecina, ka jaudas pārpalikums ir trīs līdz pieci miljoni transportlīdzekļu. EESK aicina Komisiju steidzami veikt sīkāku pētījumu, lai iegūtu precīzākus skaitļus par nodarbinātību un jaudas pārpalikumu, kā arī izmaksām, ko rada esošās jaudas nepilnīga izmantošana.

1.9. Tādējādi šķiet, ka, uzņemoties vienīgi papildinošu lomu līdztekus uzņēmumiem, valstīm un reģioniem, Komisija atkāpjas malā; jāņem vērā, ka tad, ja problēmai netiks rasts kopīgs risinājums, varētu būt apdraudēta cita dokumentā minētā mērķa sasniegšana, proti, *konkurētspējas uzlabošana pasaules tirgos*. Tāpēc EESK uzskata, ka ražošanas jaudas pārpalikuma jautājums nav atrisināms ar atsevišķiem pasākumiem, bet gan ir vajadzīgs kāds, kas vada un koordinē šo procesu.

1.10. EESK ir nobažījusies, ka šis tik ļoti svarīgais sociālais aspekts nav atbilstīgi izskatīts rīcības plānā, un tāpēc aicina Eiropas Komisiju uzņemties atbildību, izmantojot iniciatīvas tiesības, proti, izstrādāt pamatnostādnes un apkopot jau agrāk izmantotu labu praksi, kas palīdzējusi izvairīties no darbinieku skaita samazināšanas. Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Komisija var koordinēt un, iespējams, arī finansiāli atbalstīt vērienīgo pārstrukturēšanas procesu, un, pēc EESK domām, tai būtu tas jādara, citādi pārstrukturēšana, ja tā netiks atbilstīgi vadīta, varētu radīt nestabilitāti daudzos Eiropas reģionos un nopietni ietekmēt nodarbinātību nozarē. EESK noteikti iesaka visos pārstrukturēšanas plānos cieši iesaistīt reģionālās un vietējās pašvaldības.

1.11. Lai šis pasākums būtu sekmīgs un lai Eiropā izdotos saglabāt nozares rūpniecisko pamatu, ir jānostiprina atvērts un konstruktīvs sociālais dialogs. Tikai tādā veidā varēs nodrošināt pareizo līdzsvaru starp dažādiem rīcības plāna aspektiem un prioritāti piešķirt cilvēkresursiem gan saistībā ar darbaspēka pārkvalificēšanu, gan darbinieku atlaišanas pārvaldīšanu, ja darba vietu zaudēšana ir neizbēgama. Tas pats attiecas arī uz saistītajām nozarēm, kas saskaras ar tām pašām nopietnajām problēmām.

1.12. Tuvākajā laikā būtu lietderīgi izstrādāt ES satvaru sociālo seku novēršanas pasākumiem, lai, mācoties no 2008.–2009. gada krīzes laikā gūtās pieredzes, novērstu traucējumus ES darba tirgū. Šajā pārejas posmā būtiska nozīme ir sociālajiem partneriem.

1.13. Kopumā EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai jānostiprina visa rūpniecības politika, it īpaši attiecībā uz ražošanas nozari. Stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi nav sasniedzami, ja

nav spēcīgas un konkurētspējīgas rūpniecības nozares, kas ir pamats Savienības ekonomikas attīstībai. Vajadzīgi proaktīvi politikas pasākumi, kas veicina inovāciju un izstrādi un pašreizējās problēmas ļauj pārvērst nākotnes iespējās. Autobūves nozarei ir vajadzīga tāda rūpniecības politika, kas vērsta uz ilgtspējīgu izaugsmi, nevis vienīgi uz ražošanas jaudas samazināšanu. Vajadzīgi ieguldījumi kapitālā, kā arī ieguldījumi aizvien labāk sagatavotos un kvalificētos cilvēkresursos. Tehnoloģijas, procesi un dizains — visi šie elementi jāizmanto, lai Eiropas autobūves nozare atkal kļūtu par vadošo pasaulē. Starptautiskajā arēnā jākonkurē ar izstrādi un inovāciju. Iespējamā rūpniecības slēgšana neapšaubāmi problēmu neatrisinās.

2. Ievads

2.1. Lai labāk saprastu un izvērtētu rīcības plānu, par kuru EESK ir aicināta paust viedokli, ir jāpievēršas pirms tā veiktajam darbam, kā arī augsta līmeņa grupas CARS 21 gūtajai pieredzei un sasniegtajam progresam.

2.2. Toreizējais Komisijas priekšsēdētāja vietnieks un rūpniecības komisārs *Günter VERHEUGEN* 2005. gada janvārī izveidoja augsta līmeņa grupu CARS 21 ("*Competitive Automotive Regulatory System for the 21st Century*") jeb "Konkurētspējīgas autobūves nozares tiesiskais regulējums 21. gadsimtam").

2.3. CARS 21 mērķis bija izstrādāt ES politiku un attiecīgi tiesību aktus, kas ļautu uzlabot nozares konkurētspēju, ņemot vērā aizvien lielāko konkurenci pasaules tirgū. Minētā iniciatīva bija lietderīga, jo autobūvei ⁽¹⁾ ir liela nozīme: Eiropā šajā nozarē nodarbināti aptuveni 12 miljoni cilvēku (ar rūpniecām 19 dalībvalstīs), pētniecībā un izstrādē tā ik gadu iegulda vairāk nekā EUR 28 miljardus, tai ir pozitīva tirdzniecības bilance (aptuveni EUR 90 miljardi), un tā maksā nodokļus dalībvalstīm vairāk nekā EUR 430 miljardu apmērā jeb 4 % no ES IKP.

2.4. Augsta līmeņa grupa CARS 21 savu darbību noslēdza 2005. gada decembrī, izstrādājot dokumentu, kurā ietverti 18 ieteikumi un noteiktas pamatnostādnes, kas Komisijai būtu jāņem vērā likumdošanas priekšlikumu izstrādē. Ar likumdošanas politiku bija jānodrošina izdevīgi un uzticami nosacījumi rūpniecībai, izmantojot lietpratīgas regulēšanas principu, kas ļauj pārbaudīt katra priekšlikuma izmaksu rentabilitāti, proti, rūpīgi izvērtēt ietekmi uz rūpniecību un sabiedrību, ņemt vērā katram pieprasītajam tehniskajam jauninājumam nepieciešamo minimālo laika posmu, un vienmēr kopā ar ieinteresētajām pusēm noteikt ilgttermiņa mērķus.

2.5. Praksē šo ieteikumu piemērošana ne vienmēr bija saskaņota starp visiem Komisijas direktoriem un pārējām ES iestādēm, taču kopumā augsta līmeņa grupas CARS 21 ieteikumi izrādījās ļoti noderīgi ne tikai rūpniecībai, bet arī citiem ieinteresētajiem nozares dalībniekiem.

⁽¹⁾ Šis jēdziens aptver visu automobiļu rūpniecības spektru: transportlīdzekļu ražošanu, autodaļu piegādi un pakalpojumus pēc transportlīdzekļa pārdošanas. Tās produkti ir šādi: viegie pasažieru automobiļi, viegie un smagie komerciālie transportlīdzekļi, motocikli un motorizētie divriteņi, trīsriteņi un četrriteņi transportlīdzekļi.

2.6. Ņemot vērā to, ka transportlīdzekļiem jāklūst videi nekaitīgākiem un energoefektīvākiem un ka Eiropas tirgū valdīja līdz šim nepieredzēta krīze, 2010. gadā Komisijas priekšsēdētājs un rūpniecības komisārs A. TAJANI pamatoti ierosināja izveidot jaunu grupu CARS 21 un šajā sakarā, pamatojoties uz gūto pieredzi, veikt dažas izmaiņas.

2.7. Lai arī iepriekšējās grupas darbs tika atzinīgi vērtēts, kritiku izpelnījās tās sastāvs, kurā, pēc dažu aprindu domām, neietilpa visas ieinteresētās puses un bija pārstāvēti galvenokārt ražotāji, taču nepiedalījās visi tie ES komisāri, kas varētu būt saistīti ar likumdošanas politiku šajā nozarē.

2.8. Tāpēc jaunajā grupā centās iesaistīt visas iespējamās ieinteresētās publiskās un privātās personas: astoņus ES komisārus, pārstāvjus no deviņām dalībvalstīm un citu ES iestāžu, piemēram, EESK un Reģionu komitejas, pārstāvjus. No privātā sektora līdztekus ES ražotājiem tika iesaistīti arī citi nozares dalībnieki, piemēram, autodetaļu ražotāji, remontdarbu veicēji, naftas nozares pārstāvji, kā arī arodbiedrības, vides aizsardzības speciālisti, tāpat arī jaunās dzinēju tehnoloģijas atbalstošo apvienību un kustību pārstāvji — kopā aptuveni 40 dalībnieku augsta līmeņa grupā, kurai atbalstu sniedza padomdevēji un eksperti.

2.9. Augsta līmeņa grupa darbu sāka pirmajā sanāksmē 2010. gada novembrī un turpināja nākamajās tikšanās reizēs, līdz 2012. gada jūnijā apsprieda un pieņēma noslēguma ziņojumu.

2.10. Šī iniciatīva bija ārkārtīgi svarīga un apliecināja, ka Komisija, konkrēti, Uzņēmējdarbības un rūpniecības ĢD, kas koordinēja darbu, bija spējusi profesionāli un efektīvi izstrādāt dokumentu, kuram vienprātīgi piekrita visi dalībnieki.

2.11. Kā paskaidrojis Komisijas priekšsēdētāja vietnieks A. TAJANI, šā EESK atzinuma priekšmets — paziņojums par rīcības plānu "CARS 2020" — balstās uz šo pieredzi un uz minēto dokumentu.

3. Komisijas paziņojums "CARS 2020: rīcības plāns"

3.1. Paziņojumā izklāstītā rīcības plāna pamatā ir četri galvenie pilāri:

- ieguldījumi progresīvās tehnoloģijās un inovācijas finansēšana;
- iekšējā tirgus nostiprināšana un lietpratīga regulējuma piemērošana;
- konkurētspējas uzlabošana pasaules tirgos;

— pārmaiņu prognozēšana un ražošanas pārstrukturēšanas radīto sociālo seku mazināšana.

— Katram no minētajiem četriem tematiem ir paredzēta virkne iniciatīvu, kuru īstenošanu uzraudzīs augsta līmeņa grupa **CARS 2020** (tādā pašā sastāvā kā CARS 21), kas katru gadu tiksies neformālā sanāksmē un savā darbā balstīsies arī uz speciālistu sanāksmēm saistībā ar autobūves nozares konkurētspēju.

3.2. Ieguldījumi progresīvās tehnoloģijās un inovācijas finansēšana

Komisija ir paredzējusi

- turpināt sadarbību ar Eiropas Investīciju banku (EIB), lai nodrošinātu finansējuma pieejamību pētījumiem un izstrādei autobūves nozarē;
- sadarboties ar nozares pārstāvjiem, lai programmas "**Apvāršnis 2020**" ⁽²⁾ ietvaros izstrādātu Eiropas iniciatīvu videi nekaitīgu transportlīdzekļu jomā;
- īstenot mērķus attiecībā uz automobiļu un vieglo komerciālo transportlīdzekļu radītās CO₂ emisijas samazināšanu līdz 2020. gadam;
- atbalstīt tāda jauna braukšanas testa cikla un testa procedūras izstrādi vieglo automobiļu un vieglo kravas transportlīdzekļu degvielas patēriņa un radīto emisiju mērīšanai, kas labāk atspoguļo reālo braukšanas veidu;
- turpināt darbu satiksmes drošībā atbilstīgi tiem mērķiem, kas minēti **politikas ievirzēs 2011.–2020. gadam** ⁽³⁾;
- izstrādāt alternatīvu degvielu stratēģiju un iesniegt priekšlikumu tiesību aktam par to izmantošanai nepieciešamo infrastruktūru.

3.3. Iekšējā tirgus nostiprināšana un lietpratīga regulējuma piemērošana

Komisija ir paredzējusi

- uzsākt dialogu ar ieinteresētajiem dalībniekiem, lai vienotos par pašregulāciju attiecībā uz transportlīdzekļu izplatīšanu Eiropā;
- noteikt pamatnostādnes par finansiāliem stimuliem, lai dalībvalstis popularizētu videi nekaitīgus un energoefektīvus transportlīdzekļus;

⁽²⁾ "Apvāršnis 2020" (COM(2011) 808 un COM(2011) 809, 30.11.2011.) ir priekšlikums pētniecības, izstrādes un inovācijas finansēšanas pamatprogrammai (2014–2020), kurai piešķirts kopējais budžets EUR 80 miljardu apmērā.

⁽³⁾ COM(2010) 389 final.

— apstiprināt lietpratīga regulējuma principu, kas ir viens no svarīgākajiem grupas CARS 21 darba rezultātiem un kura nozīmi uzsvērusi pašreizējā augsta līmeņa grupa, un likumdošanas priekšlikumu ietekmes novērtējumos iekļaut arī konkurētspējas analīzi;

— pārskatīt transportlīdzekļa tipa apstiprinājuma sistēmu, lai iekļautu noteikumus par tirgus uzraudzību.

3.4. Konkurētspējas uzlabošana pasaules tirgos

Komisija ir paredzējusi

— izvērtēt visu brīvās tirdzniecības nolīgumu ietekmi, kā arī šādu nolīgumu kopējo ietekmi uz nozares konkurētspēju;

— reformēt ANO/EEK nolīgumu ⁽⁴⁾ un iesaistīt arī trešo valstu tirgus;

— ANO/EEK daudzpusējos noteikumus iespēju robežās papildināt ar divpusējiem noteikumiem, slēdzot tirdzniecības nolīgumus ar valstīm, kuras nav pārstāvētas ANO/EEK.

3.5. Pārmaiņu prognozēšana un ražošanas pārstrukturēšanas radīto sociālo seku mazināšana

Komisija ir paredzējusi

— atbalstīt Eiropas autobūves prasmju padomes izveidi; minētajā padomē piedalītos visas ieinteresētās puses, tostarp izglītības un apmācības organizācijas, lai analizētu tendences attiecībā uz nodarbinātību un vajadzīgajām prasmēm nozarē un apzinātu, kādās profesijās trūkst darbaspēka;

— veicināt Eiropas sociālā fonda (ESF) izmantošanu darbinieku pārkvalificēšanai un vismagākajos uzņēmumu samazināšanas vai slēgšanas gadījumos sekmēt Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda izmantošanu;

— uzraudzīt pārstrukturēšanas norisi, lai nodrošinātu ES tiesību aktu ieviešanu iekšējā tirgū un it īpaši attiecībā uz valsts atbalstu;

— attiecībā uz ražošanas jaudas pārpalikuma pārstrukturēšanu uzņemties vienīgi papildinošu lomu līdztekus rūpniecībai, kas atbild par pārstrukturēšanu.

4. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas piezīmes

4.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu, kurā ne tikai atspoguļojas daudzi grupas CARS 21 izvirzītie ieteikumi rīcības plānam, bet arī pausta apņemšanās uzturēt dialogu ar grupas

CARS 21 dalībniekiem, lai rīcības plānā minēto ieteikumu īstenošanu periodiski uzraudzītu, izvērtētu un vajadzības gadījumā atjauninātu.

Eiropā esošā ražošanas jauda

4.2. Saistībā ar iepriekš minēto EESK uzsver, ka paziņojumam ir kāds būtisks trūkums: pietiekama uzmanība nav pievērsta ražošanas jaudas pārpalikuma problēmai, bet tā ir vienkārši iekļauta vispārējā pārstrukturēšanas procesā. Šīs problēmas apmēri un dati par to izklāstīti turpmākajos punktos.

4.3. Saskaņā ar *AlixPartners* ⁽⁵⁾ aplēsēm “pagājušajā gadā aptuveni 40 rūpnīcu darbība Eiropas automobiļu nozarē bija nepietiekami rentabla (izmantoti 75–80 % ražošanas jaudas)” un aptuveni 10 rūpnīcu rentabilitātes līmenis bija zemāks par 40 %. Tas nozīmē, ka no 2007. gada līdz 2012. gadam Eiropā automobiļu pārdošanas apjoms ir samazinājies par 3,5 miljoniem jeb par aptuveni 23 % un komerciālo transportlīdzekļu gadījumā — par 34,6 %. Vēl kritiskāka situācija ir motociklu jomā, kur reģistrētu jauno motociklu skaits samazinājās par 46 %, proti, bija divreiz mazāks nekā automobiļiem.

4.4. Tomēr jāpiebilst, ka nozares analītiķu vidū nav vienprātības par jaudas pārpalikuma līmeni, un atkarībā no datu vākšanai izmantotajiem kritērijiem aplēses svārstās starp trim un pieciem miljoniem automobiļu. EESK uzskata, ka, neraugoties uz šā uzdevuma sarežģītību, Eiropas Komisijai jāveic sīkāka izpēte, lai piedāvātu precīzākus skaitļus.

4.5. Ražošanas jaudas pārpalikuma jautājums ir arī pirmais posms cēloņsakarību ķēdē, kas būtiski ietekmē autobūves nozares konkurētspēju: ražošanas jaudas pārpalikums, augstas nemainīgās izmaksas, cenu konkurence, rentabilitātes samazināšanās un finansiālās situācijas pasliktināšanās, rūpnīcu slēgšana, vispārējs ieguldījumu samazinājums, it īpaši pētniecības un izstrādes jomā, un konkurētspējas samazināšanās risks ilgtermiņā. Tāpēc EESK aicina Komisiju nenovērtēt pārāk zemu to, ka jaudas pārpalikuma jautājums ietekmē arī rīcības plāna trešo pīlāru, t. i., konkurētspējas uzlabošanu pasaules tirgos.

4.6. Neapšaubāmi jautājums nav atrisināms vienkārši, jo situācija atšķiras atkarībā no valsts un no automobiļu ražotāja. Lai arī 2012. gadā Eiropā ražošanas jaudas vidējais izmantojuma rādītājs bija aptuveni 70 %, pastāv būtiskas atšķirības valstu vidū: Apvienotajā Karalistē un Vācijā šis rādītājs ir aptuveni 80 %, Spānijā — 70 %, Francijā — 60 % un Itālijā — nedaudz augstāks par 50 % (avots: *The Economist*). Automobiļu ražotāju situācijas atšķirības ir atkarīgas no vairākiem faktoriem. Viens no tiem ir eksporta līmenis, kas labāku situāciju nodrošina tiem ražotājiem, kuri lielu apjomu eksportē uz valstīm ārpus ES (piemēram, BMW, Audi, Daimler), savukārt grūtības rodas tiem, kas ir atkarīgi no vietējā tirgus.

⁽⁴⁾ Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas (ANO/EEK) 1958. gada Nolīgums par vienotām tehniskajām prasībām mehāniskajiem transportlīdzekļiem.

⁽⁵⁾ *AlixPartners “Automotive Outlook 2012 – An Industry at the Crossroads”, Jens-Ulrich Wiese, IFF, Prāga, 2012. gada 21. septembris.*

4.7. Cits faktors, kas rada atšķirības ražotāju vidū, ir to specializēšanās segments. Roland Berger pētījums liecina, ka rūpnīcas izmantojuma rādītājs atšķiras atkarībā no segmenta. Ražotāji vai markas, kas darbojas ekonomisko automobiļu segmentā (*Dacia*|*Logan*, *Chery*, *Hyundai*, *Chevrolet*), izmanto 77 % jaudas. Tie, kas specializējas uz vidēji dārgiem automobiļiem un plašu modeļu spektru (*PSA*, *Renault-Nissan*, *Toyota*, *Suzuki*, *Fiat*, *Opel*, *VW*), izmanto 62 %, un tie, kuri orientējas uz luksusa automobiļu segmentu (*BMW*, *Mercedes*, *Audi*, *Lexus*, *Infinity*, *DS*), izmanto 83 %.

4.8. Tāpēc ražošanas jaudas pārpalikuma jautājumu nevar atrisināt paši ražotāji vai atsevišķu valstu un reģionu valdības. EESK uzskata, ka ir vajadzīgs kāds, kas vadītu un koordinētu procesu, un šo uzdevumu varētu uzņemt Komisija.

Ieguldījumi progresīvās tehnoloģijās un inovācijas finansēšana

4.9. Plānā nav minēts papildu finansējums, kas būtu paredzēts līdztekus jau piešķirtajiem un pieejamajiem līdzekļiem. Paziņojumā nav minēts mērķis, ko grupas *CARS 21* darba noslēgumā izvirzīja Komisijas priekšsēdētāja vietnieks A. TAJANI, proti, pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” ietvaros videi nekaitīgiem automobiļiem paredzēto finansējumu paaugstināt no EUR 1 miljarda līdz 2 miljardiem. Pašreizējā situācija ir tāda, ka pat jaunu EIB intervenču iespēja ir tikai vēlme, kuras pamatā ir tās kapitāla nesenā palielināšana par EUR 10 miljardiem.

4.10. Arī visai autobūves nozares piegādes ķēdei, kurā jāveic būtiski pētniecības, izstrādes un inovācijas pasākumi, lai panāktu tehnoloģisko progresu, kas tai ļautu līdz 2020. gadam ražot videi aizvien nekaitīgākus automobiļus, būtu vajadzīgi vēl lielāki ES līdzekļi, lai veicinātu savus ieguldījumus, kuri ir aizvien grūtāk veicami Eiropas tirgū, kas tuvākajā laikā, visticamāk, nepārvarēs recesiju.

4.10.1. Šajā sakarā EESK pozitīvi vērtē netiešo norādi uz tehnoloģiskās neitralitātes principu, ko piemēro dažādiem piedziņas veidiem (transportlīdzekļi ar iekšdedzes dzinēju, elektrotansportlīdzekļi, hibridveida transportlīdzekļi un transportlīdzekļi ar kurināmā elementu). Minētais princips būtu jāizmanto, piešķirot ES atbalstu pētniecības, izstrādes un inovācijas pasākumiem, kas ļautu īstenot mērķi, proti, nodrošināt dažādu degvielu klāstu, kāds nepieciešams klimata mērķu sasniegšanai.

4.10.2. Ņemot vērā iepriekš minēto tehnoloģiskās neitralitātes principu, sevišķi atzinīgi vērtējama ir Komisijas apņemšanās izveidot infrastruktūru, kas dotu iespēju tirgū izplatīties visu veidu alternatīvajām degvielām, iepriekš nepiešķirot prioritāti kādai no tām: elektrībai, ūdeņradim, ilgtspējīgām biodegvielām, metānam (dabagāzei un biometānam) vai sašķidrinātai naftas gāzei. Šim nolūkam Komisija ir izstrādājusi stratēģiju

attiecībā uz alternatīvām degvielām un likumdošanas priekšlikumu par attiecīgu infrastruktūru un norādījusi, kādas ir uzpildes/uzlādes infrastruktūras minimālās prasības. Diemžēl acīmredzamā pretrunā ar plānā paredzēto attiecīgās infrastruktūras paplašināšanas ideju ir nesenā priekšlikumā direktīvai (par enerģijas nodokļiem) iekļautie noteikumi, kas ir neizdevīgi ne tikai dīzeļdegvielai, bet arī tādām alternatīvām degvielām kā metāns un biometāns un tādējādi kaitē to izplatībai tirgū.

4.10.3. Komisijas nostāja attiecībā uz tehnoloģisko neitralitāti tomēr izraisa divus jautājumus:

A) Komisija nav paudusi nostāju attiecībā uz atsevišķu tehnoloģiju dažādo ietekmi nedz laika aspektā (īsā termiņā gūtie rezultāti salīdzinājumā ar ilgā laikā gūtajiem), nedz to izmaksu ziņā, ko katrs uzņēmumam vai publiskām iestādēm paredzēts risinājums (piemēram, stimuli) rada, pamatojoties uz visa cikla (*well to wheel*) ietekmi.

B) Komisija nerisina svarīgu jautājumu, kas minēts augsta līmeņa grupas *CARS 21* ziņojumā (72. lpp.), kur teikts, ka “būtu jāizpēta, vai ilgtermiņā autobūves nozarē varētu samazināties pieprasījums pēc darbaspēka, ja tirgū vairāk izplatītos elektriskie automobiļi (kuriem ir mazāk autodaļu un attiecīgi vajag mazāk darbaspēka). Elektrifikācija ļautu samazināt spēka piedziņas bloku (no aptuveni 1 400 autodaļām tradicionālajā transmisijā līdz apmēram 200 detaļām elektriskajā transmisijā)”. No tā izriet, ka tehnoloģiskā neitralitāte nenozīmē neitrālu sociālo un ekonomisko ietekmi uz nozari. Šajā sakarā Komisija ir paredzējusi tuvākajā laikā publicēt pētījumu par jauno tehnoloģiju ietekmi uz ražošanas ciklu un nodarbinātību.

4.11. Automobiļi rada ievērojamas CO₂ emisijas. Komiteja uzskata, ka automobiļu radīto CO₂ emisiju līmeni var precīzāk noteikt, izmantojot aprites cikla novērtējumu, kurā ņem vērā visas emisijas, kas radušās produkta aprites laikā, sākot no izejvielas iegūšanas līdz produkta aprites beigām.

4.12. Lai arī paziņojumā ir apstiprināta apņemšanās samazināt CO₂ emisiju līmeni, nav nekas teikts par to, ka Komisijai būtu jāierosina pārskatīt Direktīvu 1999/94/EK par marķēšanu, lai iekļautu prasību, ka CO₂ emisijas absolūtā vērtība jānorāda katram automobiļa modelim. Šāda iniciatīva būtu sevišķi lietderīga, jo pašlaik tiek apspriesta regula, ar ko nosaka jaunas robežvērtības automobiļiem (95 gr/km), kā EESK to jau ir ieteikusi vienā no iepriekšējiem atzinumiem ⁽⁶⁾.

4.13. Ievēribas cienīga ir arī informācija par jaunu ES iniciatīvu videi nekaitīgu transportlīdzekļu jomā; minētā iniciatīva saskan ar programmu “Apvārsnis 2020” (turpinājums publiskā un privātā sektora partnerībai “Eiropas “zaļo” transportlīdzekļu iniciatīva (EGCI)”) un ļaus piesaistīt arī privāto finansējumu.

⁽⁶⁾ OV C 44, 15.2.2013., 109. lpp.

4.14. Tajā pašā laikā nepietiks tikai ar jaunu tehnoloģiju izstrādi, ja līdztekus netiks nodrošināta darbaspēka pienācīga apmācība. Jaunu tehnoloģiju izmantošana ir saistīta ar jaunām zināšanām un prasmēm, kas nepieciešamas darbiniekiem. Nozarē šobrīd šo prasmju pietrūkst, un daļēji tās ir jāiestrādā pat izglītības sistēmā. Tādēļ nepieciešami gan ilgstoši nozares darba devēju centieni ieviest jaunas mācekļu programmas, gan arī sadarbība ar izglītības un mācību iestādēm, kā arī pētniecības un augstākās izglītības sistēmām, lai varētu piedāvāt jaunas mācību programmas.

Iekšējā tirgus nostiprināšana un lietpratīga regulējuma piemērošana

4.15. Ir pareizi uzsvērt apņemšanos izstrādāt tiesību aktus atbilstīgi lietpratīga regulējuma principam, kam vajadzētu veidot tiesiskā regulējuma pamatu nozarē, izmantojot tādus rādītājus kā izmaksu rentabilitāte, sagatavošanas laiks (*lead time*)⁽⁷⁾ un ietekme uz nozares konkurētspēju pasaules tirgos.

4.16. Ļoti lietderīga ir arī ideja izstrādāt finanšu stimulu pamatnostādnes videi nekaitīgu transportlīdzekļu jomā. Šādi stimuli būtu jābalsta uz objektīviem un pieejamiem datiem, piemēram, CO₂ emisijām, lai novērstu tirgus sadrumstalotību, ko varētu izraisīt nesaskaņoti pasākumi.

4.17. Runājot par efektivitāti laika ziņā, būtu jāņem vērā patērētāju attieksme pret jaunajām tehnoloģijām, it sevišķi elektriskajām; līdz šim rezultāti nav apmierinoši, vismaz tie ir zemāki par gaidītajiem, un tāpēc būtu jājauc, vai, lai sasniegtu īsa un vidēja termiņa vides mērķus, lielāka jēga nebūtu lielākiem ieguldījumiem energoefektīvu jaunās paaudzes dzinēju izpētē.

4.18. Saistībā ar elektrisko piedziņu un tās turpmāko attīstību jāņem vērā arī tas, ka aplēses ir ļoti dažādas un atšķiras atkarībā no izmantotajiem rādītājiem. Dažādu prognožu⁽⁸⁾ salīdzinājums atklāj, ka reizināšanas koeficients variē no viena līdz desmit.

Konkurētspējas uzlabošana pasaules tirgos

4.19. Pēc tam, kad nozare bija kritizējusi nolīgumu ar Dienvidkoreju⁽⁹⁾, grupa CARS 21 intensīvi apspriedās par brīvās tirdzniecības nolīgumiem. Turklāt izrādījās, ka, ņemot vērā vajadzību cieši saskaņot Eiropas rūpniecības un tirdzniecības poli-

tiku, ir jāizpēta šādu nolīgumu kumulatīvā ietekme, lai likvidētu beztarifu šķēršļus Eiropas eksportam. Tāpēc EESK atbalsta Komisijas lēmumu veikt pētījumu par brīvās tirdzniecības nolīgumiem, kas jau ir noslēgti un ko tuvākajā laikā noslēgs, piemēram, ar Japānu. Šāda pētījuma mērķis ir izvērtēt minēto nolīgumu kumulatīvo ietekmi uz autobūves nozares konkurētspēju.

4.20. Kopumā EESK atzinīgi vērtē Komisijas centienus īstenot tādu tirdzniecības politiku, kas nozarei nodrošina stabilu rūpniecisko pamatu Eiropā, un šajā nolūkā Komisija izmanto un precīzē pieejamos instrumentus, sākot no ANO/EEK nolīguma pārskatīšanas līdz idejai izstrādāt jaunu regulu par starptautisku transportlīdzekļa tipa apstiprinājumu.

4.20.1. ES autobūves nozare tomēr saskaras ar pārbaudījumiem arī vietējos tirgos, kur pieprasījums un mentalitātes maiņa ietekmēs tās spēju nākotnē gūt panākumus. Līdztekus konkurētspējai pasaules tirgos jārisina arī šis jautājums.

Pārmaiņu prognozēšana un ražošanas pārstrukturēšanas radīto sociālo seku mazināšana⁽¹⁰⁾

4.21. Sekmīgas un ilgtspējīgas Eiropas autobūves nozares stratēģijā jāietver ne tikai ieguldījumi jaunās tehnoloģijās un inovācijā, lietpratīgs regulējums un iekšējā tirgus darbības uzlabošana, bet arī jāierāda autobūves nozarei stabila vieta vispārējā ES rūpniecības politikā, un darbaspēkam jāvelta tikpat liela nozīme un uzmanība kā visiem pārējiem aspektiem.

4.22. Lai Eiropā saglabātu rūpniecisko pamatu, uzņēmumiem jābūt spējīgiem ražošanas jaudu ātri pielāgot jaunajām tehnoloģijām un tirgus tendencēm, un to rīcībā jābūt kvalificētam darbaspēkam, kas pastāvīgi pilnveido savas prasmes. Tāpēc ir lietderīgi 2013. gadā izveidot Eiropas autobūves prasmju padomi, kurā piedalītos visas ieinteresētās puses, lai izstrādātu arī politikas veidotājiem adresētus ieteikumus par prasmju pilnveidošanu nozarē un par izglītības un apmācības vajadzībām saistībā ar paredzamajām pārmaiņām. Pastāvīga kvalifikācijas paaugstināšana nodrošina, ka darba ņēmējiem paveras nodarbinātības iespējas, un tā ir vislabākais risinājums, uz kuru būtu jātiecas visām ieinteresētajām personām. Īpaša uzmanība būtu jāvelta maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un to īpašajām problēmām šajā jomā.

⁽⁷⁾ Laiks, kas nepieciešams nozarei, lai ieviestu jebkādas izmaiņas saistībā ar automobiļa konstrukciju.

⁽⁸⁾ Roland Berger "Rebound of the US suppliers industry", Detroita, 2012. gada oktobris.

⁽⁹⁾ Laika posmā no 2011. gada 1. jūlija līdz 2012. gada 30. jūnijam, proti, pirmajā gadā pēc nolīguma spēkā stāšanās, no Korejas importēti 433 000 transportlīdzekļi; tas bija par 46 % vairāk nekā iepriekšējos 12 mēnešos (Avots: Eurostat).

⁽¹⁰⁾ Komisijas zaļajā grāmatā "Pārstrukturēšanās un pārmaiņu prognozēšana — kāda ir jaunākā pieredze?" (COM(2012) 7 final) teikts, ka "[p]ārstrukturēšanās darbības ir daļa no uzņēmumu, darbinieku, valsts iestāžu un citu ieinteresēto personu ikdienas dzīves." Tas var nozīmēt gan cilvēkresursu pārkvalificēšanu tādu darbību veikšanai, kam ir augstāka pievienotā vērtība, gan arī darbinieku apmācīšanu, darba laika saīsināšanu zināmā periodā, dažu piegādes ķēdes posmu un rūpnīcu slēgšanu.

4.23. Īstenojot sagatavošanās pasākumus, kuru mērķis ir novērst pārstrukturēšanas negatīvo ietekmi uz nodarbinātību, pilnībā jāizmanto sociālais dialogs, it īpaši, lai noskaidrotu Eiropas uzņēmumu padomju tiesības uz līdzdalību un uzklausišanu pārstrukturēšanas gadījumos un to iespējas aktīvi piedalīties alternatīvu risinājumu piedāvāšanā. Piegādātājiem un galarezotājiem atbilstoši sazinoties, būtu jānodrošina, ka ražošanas uzņēmumu slēgšana, kas notiek ārkārtas gadījumos, neizraisa domino efektu, tādējādi ietekmējot reģionālos uzņēmumus, kuri ir atkarīgi no autobūves nozares. Jāņem vērā, ka galīgās montāžas rūpnīcas slēgšana ietekmē ražošanas ķēdes iepriekšjos un nākampos posmus.

4.24. Kā norādīts 4.2.–4.8. punktā, paziņojumā šī problēma tomēr netiek padziļināti iztirzāta, jo par pārstrukturēšanas procesu ir runāts vispārīgi, neminot cēloņus. Attiecīgajā dokumenta daļā vairs nav izskatīta, piemēram, 6. lappusē minētā “ilgstoša jaudas pārpalikuma strukturālā problēma”, kuras dēļ daži ražotāji paziņoja par rūpnīcu slēgšanu. EESK uzskata, ka būtu jāizpēta, cik lielā mērā jaudas pārpalikums ir īslaicīga nelīdzsvarotība starp ražošanas jaudu, kas ir atkarīga no tradicionālās ģeogrāfiskās izplatības, un pieprasījumu Eiropā un cik lielā mērā to ietekmē tādi faktori kā patērētāju pirkstspēja, ražojumu politika, taupības pasākumi un citi valsts politikas pasākumi.

4.25. Citiem vārdiem sakot, rīcības plānā nav analizēti ne pārstrukturēšanas cēloņi, ne apmērs, bet ir ierosināti vienīgi pasākumi sociālo seku mazināšanai, par ko atbildība jāuzņemas rūpniecībai, un ir paredzēts, ka Komisija kopā ar dalībvalstīm un vietējām iestādēm uzņemas papildinošu lomu. Tādējādi Komisija izvairās koordinēt pārstrukturēšanas pasākumus un arī neierosina pamatnostādnes, kas dalībvalstīm būtu jāievēro savos pasākumos.

4.26. Ņemot vērā neizmantotās ražošanas jaudas apmēru, EESK uzskata, ka ar Komisijas papildinošo lomu vien būs par maz.

4.27. Attiecībā uz pārstrukturēšanu paziņojumā “CARS 2020” ir arī interesantas ierosmes, kas būtu jāpildnveido. Paziņo-

juma 21. lappusē Komisija norāda, ka tā “atjaunos starpdienestu darba grupu, lai izpētītu galvenos autobūves ražotņu slēgšanas vai darbinieku skaita samazināšanas gadījumus un turpinātu vērot situācijas attīstību. Iepriekš šī darba grupa ir aktīvi un ļoti efektīvi darbojusies autobūves nozarē notikušajos gadījumos” (norāde uz VW Forest un MG Rover gadījumu). EESK aicina veikt īpašu pētījumu par šiem rezultātiem un to, kādā veidā tos var izmantot kā labas prakses piemēru pašreizējā situācijā.

4.28. EESK iesaka izpētīt pārstrukturēšanas procesa alternatīvas, pamatojoties uz pagātnē sekmīgi izmantotām un/vai patlaban ierosinātām metodēm, ko lieto, piemēram, Opel rūpnīcā Bohumā. Tajā arodbiedrības un darba devēju pārstāvji vienojās par daudziem un dažādiem pasākumiem, kuros iesaistītas arī ārējās ieinteresētās personas, lai, ņemot vērā rūpnīcas plānoto slēgšanu 2016. gada beigās, panāktu sociāli pieņemamu risinājumu.

4.29. Šajā nozarē tomēr būtu jāizstrādā ilgtermiņa rūpniecības politikas perspektīva. Tai jābūt prioritārai attiecībā pret jēlkādiem īstermiņa lēmumiem par ražošanas jaudas pielāgošanu. Ražotņu slēgšana neuzlabo nozares spēju nākotnē risināt problēmas un būtiski ietekmē visu piegādes ķēdi. Daudz svarīgāk ir strādāt, lai nozari pārveidotu un īstenotu jaunu, patērētāju interesēm atbilstošu ražošanas politiku, tādējādi paverot iespējas nodrošināt nozares ilgtspēju 21. gadsimtā.

4.30. Citādi šādos apstākļos, kad pārdošanas līmenis ilgstoši bijis zems un tādēļ samazinājusies peļņa, uzņēmumi, kuru specializācija ir plaša profila vidējais segments, var nolemt, ka ražošanas apjoma sarūkuma izraisītās grūtības ir mazināmas, slēdzot uzņēmumus Rietumeiropā un pārceļot ražošanu uz atlikušajām rūpnīcām (vairums šo rūpnīcu darbu sākušas nesen un atrodas jaunajās dalībvalstīs vai ārpus ES), lai izmantotu to, ka atalgojums tur ir zemāks un darba apstākļi — sliktāki.

4.31. Atzinīgi vērtējama ir gan Komisijas stingrā apņemšanās uzraudzīt valsts atbalsta noteikumu un iekšējā tirgus noteikumu ievērošanu, gan arī aicinājums dalībvalstīm izmantot Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fondu (EGF), tomēr, ņemot vērā iepriekš teikto, ar šādu apņemšanos vien nepietiek.

Briselē, 2013. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Nepiesārņojoša enerģija transportam – Eiropas alternatīvo degvielu stratēģija””

COM(2013) 17 final

un par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu”

COM(2013) 18 final – 2013/12 (COD)

(2013/C 271/21)

Ziņotājs: **BACK kgs**

Eiropas Komisija 2013. gada 24. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Nepiesārņojoša enerģija transportam – Eiropas alternatīvo degvielu stratēģija” ”

COM(2013) 17 final

Eiropas Parlaments 2013. gada 5. februārī un Padome 2013. gada 8. februārī ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu”

COM(2013) 18 final – 2013/12 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 30. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maijā sēdē), ar 147 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē tiesību aktu kopumu “Nepiesārņojoša enerģija transportam”⁽¹⁾ un tā mērķi radīt priekšnosacījumus nepiesārņojošu piedziņas tehnoloģiju, kas izmanto videi nekaitīgus enerģijas avotus, nonāksanai plaša patēriņa tirgū.

1.2. EESK atzinīgi vērtē izvēlēto risinājumu attīstīt tirgu un, ievērojot vienotus standartus, nodrošināt elektrouzlādes/uzpildes infrastruktūras pārklājuma minimumu, lai panāktu patērētāju uzticēšanos un nodrošinātu pārrobežu mobilitāti.

1.3. EESK atzinīgi vērtē arī to, ka patērētāju informēšanai un patērētāju uzticībai priekšlikumā pievērsts daudz uzmanības, cerot, ka tādā veidā varēs attīstīt plaša patēriņa tirgu, kas ir

būtisks priekšnosacījums, lai par pieņemamu cenu varētu iegādāties transportlīdzekļus ar alternatīvām piedziņas sistēmām.

1.4. EESK atzinīgi vērtē ieceru, ka jaunās tirgus iespējas un uzlabotā Eiropas rūpniecības konkurētspēja, ko nodrošinās alternatīvo degvielu un to infrastruktūras attīstība, sekmēs izaugsmi un nodarbinātību.

1.5. Nepiesārņojošu degvielu stratēģijas īstenošanā nevajadzētu aprobežoties tikai ar dažām jau atzītām degvielām, bet ar to būtu arī jārisina ilgtermiņa jautājumi, kas saistīti ar citiem nepiesārņojošiem enerģijas avotiem, šā sektora ātru un plašu attīstību un nepieciešamību veicināt inovāciju un ieviešanu tirgū.

⁽¹⁾ Paziņojums “Nepiesārņojoša enerģija transportam – Eiropas alternatīvo degvielu stratēģija” (paziņojums), priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu (priekšlikums) un pievienotais Komisijas dienestu darba dokuments par sašķidrinātās dabasgāzes (LNG) izmantošanu kuģniecībā (darba dokuments).

1.6. EESK norāda uz apsvērumiem, kas minēti tās atzinumā par netiešām izmaiņām zemes izmantojumā (ILUC) un biodegvielām (TEN/502 - CES2363-2012), it īpaši uz tā 1.9.–1.12. punktu, kuri atspoguļo šo ilgākā laikā risināmo jautājumu sarežģītību un pastāvīgas un atkārtotas novērtēšanas nepieciešamību.

1.7. EESK tāpēc uzskata, ka priekšlikumā būtu precīzāk jānorāda, kā tiks sasniegti paziņojumā izvirzītie ilgtermiņa stratēģiskie mērķi. Piemēram, valstu politikas regulējumā, kas attiecas uz nepiesārņojošām degvielām un to infrastruktūru un kas dalībvalstīm saskaņā ar priekšlikumu būs jāizveido, būtu jāmin visi tie enerģijas avoti (piemēram, biodegvielas), kuri paziņojumā raksturoti kā nozīmīgi.

1.8. Tāpēc ar priekšlikumu ES līmenī būtu jānosaka, kādu degvielu izmantošana ir no ekonomikas un vides viedokļa vispiemērotākā, lai, koordinējot valstu politiku, varētu veicināt attīstību un izplatību tirgū. Šajā sakarā būtu jāpārskata priekšlikuma 3., 8. un 10. pants, kā arī I pielikums.

1.9. EESK pauž šaubas par to, ka elektrotransportlīdzekļiem paredzēto publisko uzlādes infrastruktūru var izveidot, nepiešķirot publisko finansējumu, vismaz darbības sākuma posmā, līdz elektrotransportlīdzekļu skaits būs tik liels, ka ieguldījumus var atbilstoši finansēt no iekasētās maksas par uzlādi.

1.10. EESK uzsver, ka jānodrošina vienmērīga un stabila pāreja uz jaunu enerģijas veidu izmantošanu un noteikti nedrīkst aizmirst par iespējām uzlabot fosilo degvielu ekoloģiskos raksturlielumus.

1.11. EESK pauž bažas, ka varētu apstāties jaunu un ilgtspējīgāku dažādiem transporta veidiem un patērētāju grupām paredzētu tehnisko risinājumu izstrāde. Kā vienu no piemēriem var minēt to, ka pašlaik tiek īpaši veicināta sašķidrinātas dabasgāzes izmantošana kuģniecībā, neraugoties uz to, ka tiek izstrādāti citi jauni un lētāki risinājumi. Tāpat ir jau izstrādāti patērētāju vajadzībām piemēroti piedziņas risinājumi kravas automobiļiem, autobusiem un divriteņu transportlīdzekļiem.

2. Ievads: politiskais konteksts un paziņojuma un priekšlikuma raksturojums

2.1. Eiropas gudras, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes stratēģijas "Eiropa 2020" pamatiniciatīvu "Resursu ziņā efektīva Eiropa" un "Inovācijas savienība" mērķis ir risināt problēmas, kas saistītas ar klimata pārmaiņām, enerģijas un resursu nepietiekamību, konkurētspējas uzlabošanu un energoapgādes drošības palielināšanu, efektīvāk izmantojot resursus un enerģiju. Saistībā ar transporta jomu jānorāda, ka Baltajā grāmatā "Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu — virzība uz konkurētspējīgu un resursefektīvu transporta sistēmu" ierosināts novērst transporta nozares atkarību no naftas un izvirzīts mērķis līdz 2050. gadam par 60 % samazināt transporta radīto siltumnīcefekta gāzu emisiju apjomu. Izvirzot desmit mērķus, lai izveidotu konkurētspējīgu un resursu izmantošanas ziņā efektīvu transporta sistēmu, Baltajā grāmatā norādīts, ka jāizstrādā un jāievieš jaunas un ilgtspējīgas degvielas un piedziņas sistēmas. Baltajā grāmatā iekļautajā iniciatīvu sarakstā minētā 24. iniciatīva "Transporta ceļvedis" un 26. iniciatīva "Reglamentējoši noteikumi par inovatīvu transportu" veltīta šo mērķu sasniegšanai. Paziņojumā un priekšlikumā direktīvai paredzēts šos jautājumus atrisināt pilnībā vai daļēji.

2.2. Vairākos atzinumos EESK rosinājusi Komisiju nākt klajā ar iniciatīvu veicināt alternatīvo degvielu izmantošanu un ar tām saistītās infrastruktūras izveidi. Jāmin šādi atzinumi:

— atzinums par transporta politikai veltīto balto grāmatu ⁽²⁾; tā 4.19. un 4.20. punktā EESK atzinīgi vērtēja nepiesārņojošu un energoefektīvu piedziņas sistēmu izstrādi un ieviešanu un atbalstīja iniciatīvu "Zaļie automobiļi" un Tīru un energoefektīvu transportlīdzekļu stratēģiju (2010. gads). Atzinuma 4.30. punktā EESK atzinīgi vērtēja to, ka uzmanība pievērsta elektrotransportlīdzekļu ieviešanai un tiem paredzētās uzlādes infrastruktūrai, un norādīja uz tās atzinumu "Virzība uz elektrotransportlīdzekļu plašāku ieviešanu" ⁽³⁾, kurā EESK puda stingru atbalstu atbilstošiem pasākumiem, kas ļaus mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un atkarību no naftas importa. Pēdējā no minētajiem atzinumiem arī norādīts, ka ļoti vajadzīgas viedas tehnoloģijas, kas ļautu izmantot elektrotransportlīdzekļus kā enerģijas rezerves avotus, kuri nodrošinātu enerģiju lielākā noslogojuma laikā;

— atzinums par sēra saturu kuģu degvielā ⁽⁴⁾, kurā EESK atzinīgi vērtēja Komisijas ieceri nodrošināt atbilstību, īstenojot "pasākumu kopumu", tostarp tehnoloģiskus pasākumus, kas saistīti ar, piemēram, alternatīvajām degvielām (sašķidrināto dabasgāzi) un elektroenerģijas piegādi no krasta, šiem mērķiem piesaistot gan privātā, gan publiskā sektora ieguldījumus;

— atzinums par priekšlikumu pieņemt jaunas vadlīnijas Eiropas transporta tīklam ⁽⁵⁾. Atzinumā EESK norādīja, ka prasība par alternatīvām nepiesārņojošām degvielām būtu jāpastiprina, jo tas būs īpaši svarīgi, lai nodrošinātu Eiropas transporta tīkla pamatnostādņu saikni ar "alternatīvo nepiesārņojošo transporta degvielu stratēģiju".

2.3. Komisijas iesniegto dokumentu kopumu veido šādas daļas:

— paziņojumā sniegts vispārīgs stāvokļa un mērķu raksturojums, kā arī pārskats par pašlaik pieejamām alternatīvām degvielām un noteiktas prioritārās jomās, kurās jāveic turpmākie ES pasākumi;

— priekšlikuma direktīvai mērķis ir alternatīvo degvielu infrastruktūras minimuma attīstīšana un šīs infrastruktūras kopēju tehnisko standartu ieviešana Eiropas Savienībā, lai nodrošinātu mobilitāti visā Eiropas Savienībā un apjomradītus ietaupījumus.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu "Ceļvedis uz Eiropas vienoto transporta telpu" (baltā grāmata), OV C 24, 28.1.2012., 146. lpp.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Virzība uz elektrotransportlīdzekļu plašāku ieviešanu", OV C 44, 11.2.2011., 47. lpp.

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Sēra saturs kuģu degvielā", OV C 68, 6.3.2012., 70. lpp.

⁽⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Vadlīnijas Eiropas transporta tīklam", OV C 143, 22.5.2012., p. 130. lpp.

3.4. EESK atzinīgi vērtē arī to, ka Eiropas Savienībā tiks noteikti tehniskie standarti attiecībā uz uzpildes/uzlādes infrastruktūru. Šis pasākums ir būtisks faktors, lai vairotu uzticēšanos alternatīvajām degvielām kā dzīvotspējīgai alternatīvai, ko izmantot pārrobežu transportā. EESK pauž cerību, ka Komisija izmantos tai priekšlikumā piešķirtās pilnvaras pieņemt deleģētos tiesības aktus, lai atjauninātu tehniskās specifikācijas un tādā veidā nodrošinātu to pastāvīgu atbilstību specifikācijām, kuras ir spēkā pasaules tirgū.

3.5. EESK atzīmē: priekšlikumā noteikts, ka dalībvalstīm jāpieņem valsts politikas regulējums attiecībā uz alternatīvajām degvielām. Priekšlikuma 3. panta 3. punkts tomēr pieļauj, ka dalībvalstis var degvielas arī neiekļaut minētajā regulējumā, un 4.–6. pantā izvirzītās prasības, kas attiecas uz infrastruktūru, aptver vienīgi elektroenerģijas, ūdeņraža un dabas gāzes nodrošinājumu. Taču 7. pantā izvirzītās patērētāju informēšanas prasības attiecas uz visām alternatīvajām degvielām, kas pieejamas tirgū. Paziņojums arī liecina, ka it īpaši tā dēvētās uzlabotās biodegvielas — vismaz pagaidām tā ir paredzēts — turpmāk būs nozīmīgs elements dažādu enerģijas avotu kopumā, un jāievēro arī tas, ka būs paredzēts, cik lielam obligāti jābūt biodegvielu īpatsvaram dažādu enerģijas avotu kopumā. EESK tāpēc uzskata, ka tiesību akta priekšlikuma 3. pantā būtu jānorāda būtiskākās alternatīvās degvielas, kas jāiekļauj valstu politikas regulējumā.

3.6. Priekšlikuma 3. pantā paredzēts, ka dalībvalstīm jānovērtē alternatīvo degvielu infrastruktūras pārklājuma pārrobežu nepārtrauktība. Minētajā pantā arī noteikts, ka veicot apspriešanos vai izmantojot vienotus politiskos regulējumus, dalībvalstis sadarbojas, lai nodrošinātu, ka pasākumi, kas vajadzīgi direktīvas īstenošanai, ir saskaņoti un koordinēti. Vienīgais līdzeklis, kā nodrošināt šīs būtiskās prasības atbilstošu ievērošanu, ir 3. panta 5. un 6. punktā izveidotais ziņošanas un novērtēšanas mehānisms. EESK nav pārliecināta, ka tas būs pietiekami, un uzskata, ka būtu lietderīgi paredzēt pastāvīgu koordināciju, kas būtu līdzīga tai, ko saskaņā ar Eiropas transporta tīkla pamatnostādņēm veic noteiktu Eiropas transporta tīkla projektu koordinatori.

3.7. Paziņojumā izteikts pieņēmums, ka tiešs publiskais finansējums alternatīvo degvielu infrastruktūrai nebūs vajadzīgs un infrastruktūru var izveidot, izmantojot tikai tādas politikas instrumentus kā būvniecības atļaujas, koncesijas, regulējums iepirkuma jomā, noteikumi par uzlādes punktu pieejamību un uzlādi, kā arī nefinanšu stimulus. EESK uzskata, ka šis risinājums būs piemērots, lai izveidotu privātas elektrotransportlīdzekļu uzlādes stacijas, bet tā šaubās, vai šis risinājums būs piemērots, lai izveidotu publiskās elektrotransportlīdzekļu uzlādes stacijas, jo visiem zināms, ka to darbība nekad neatmaksāsies, un tādēļ publiskais finansējums ir vienīgais reālais risinājums, vismaz darbības uzsākšanas posmā. (Skatīt piemēram Vācijas Transporta ministrijas 2012. gada jūlijā sagatavotā ziņojuma "Fortschrittsbericht der Nationalen Plattform Elektromobilität (Dritter Bericht)" 5.5. punktu.)

3.8. Ievērojot ieguldījumu izmaksu līmeni un nedrošību tirgos, EESK uzskata, ka alternatīvo degvielu uzpildes/uzlādes infrastruktūrai kopumā ilgtermiņā būs vajadzīgs publiskais finansējums. EESK tāpēc uzskata, ka paziņojumā iekļautais šā jautājuma vērtējums būtu jāpārskata. Šis finansējuma vajadzības ir analizētas nesen publicētajās Pamatnostādņēs par finanšu stimuliem nepiesārņojošu un energoefektīvu transportlīdzekļu izmantošanai (SWD (2013)27) un būtu arī jāņem vērā, nosakot prioritātes, piemēram, attiecībā uz Eiropas transporta tīkla projektu finansēšanu.

3.9. EESK pauž šaubas arī par priekšlikuma II pielikumā minēto elektrotransportlīdzekļu uzlādes staciju skaitu, kas līdz 2020. gadam jāizveido katrā dalībvalstī. Piemēram, pielikumā paredzēts, ka Vācijā jāizveido 1 500 000 uzlādes staciju, tostarp 150 000 publisku uzlādes staciju. Šā atzinuma 3.7. punktā minētajā ziņojumā par Vācijas elektromobilitātes programmas īstenošanu prognozēts, ka gandrīz tam pašam automobiļu skaitam kopumā būs vajadzīgs mazāk nekā miljons staciju. Paredzēts, ka tostarp jāizveido 150 000 publisku staciju, taču prognozes par 50 % publisku staciju nav drošas. EESK tāpēc ierosina pārskatīt II pielikumā minētos mērķus un izveidot vienkārtu mehānismu II pielikumā minēto prognožu pārskatīšanai.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK pauž šaubas par priekšlikuma 4. panta 4. punktā noteikto izmaksu efektivitātes kritēriju, kas attiecas uz aprīkojumu krasta elektroenerģijas nodrošināšanai. Nav skaidrs, kādiem efektivitātes kritērijiem izmaksām būs jāatbilst.

4.2. EESK atzinīgi vērtē prasību visas publiskās uzlādes stacijas aprīkot ar viedo mēraparātu sistēmām. Tas atvieglos tādu funkciju turpmāko attīstību kā nepiesārņojošas elektroenerģijas izvēle uzlādei un transportlīdzekļu akumulatoros uzkrātās elektroenerģijas ievade tīklā lielākā noslogojuma laikā. EESK rosina apsvērt, vai šo prasību nevajadzētu attiecināt arī uz privātiem uzlādes punktiem.

4.3. EESK pauž šaubas, vai 4. panta 8. punkta noteikumi ir pietiekami, lai nodrošinātu elektrotransportlīdzekļu lietotājiem tiesības pārrobežu satiksmē iegādāties elektroenerģiju vienlaikus no dažādiem piegādātājiem (*right of roaming*). EESK uzskata, ka rūpīgi būtu jāapsver cits risinājums, proti, dalībvalstu pienākums par saprātīgu samaksu nodrošināt, ka visā Eiropas Savienībā var iegādāties elektroenerģiju vienlaikus no dažādiem piegādātājiem (*right of roaming*).

4.4. Pēc priekšlikuma 6. panta 1. un 2. punkta salīdzināšanas ar 6. punktu un, ievērojot to, ka sēra emisiju kontroles zonās (SEKZ) no 2015. gada 1. janvāra spēkā būs noteikums, ka sēra saturs flotes degvielā nedrīkst pārsniegt 0,1 %, EESK pauž šaubas, vai priekšlikuma III pielikuma 3.1. punktā noteiktais termiņš "līdz 2014. gadam" pieņemt tehniskos standartus attiecībā uz LNG uzpildes punktiem patiešām būs pietiekams. Tas nozīmē, ka ļoti maz laika atvēlēts darba veikšanai, nemaz nerunājot par finansēšanas nosacījumu noteikšanu. EESK tāpēc ierosina veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka ostas, kuģu īpašnieki un kuģu operatori var laicīgi izmantot iespēju pielāgoties 0,1 % prasībai, kas attiecas LNG izmantošanu, un viņiem nebūtu jāsaskaras ar iespējamību pārkāpt ar Direktīvu 2012/33/ES grozītās Direktīvas 1999/32/ES 1. panta 4. punktu.

4.5. EESK rosina, iespējams, priekšlikuma 3. pantā norādīt, ka jāmeklē piemēroti risinājumi, lai atbilstošu infrastruktūru nodrošinātu mazapdzīvotos apvidos, kur, nesāņemot publisku atbalstu, finansējumu būs grūti nodrošināt, arī pēc darbības uzsākšanas posma beigām.

4.6. Kaut arī LNG var iegūt kā no fosiliem enerģijas avotiem, tā no neizsīkstošiem enerģijas avotiem, darba dokumentā (1. nodaļas pēdējā punktā) paredzēts, ka kuģniecībā izmantos no fosiliem enerģijas avotiem iegūtu LNG, kam gan ir ļoti labi ekoloģiskie rādītāji. EESK pauž cerību, ka tiks veicināta citu LNG veidu un citu piedziņas sistēmu izmantošana. Tā kā LNG, iespējams, ir tikai pagaidu risinājums, jāpauž, vai priekšlikumā LNG izmantošanai nav veltīta pārāk liela uzmanība.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu pieejamību”

COM(2012) 721 final – 2012/0340 (COD)

(2013/C 271/22)

Ziņotājs: **Ask Lønbjerg ABILDGAARD** kgs

Eiropas Parlaments 2012. gada 10. decembrī un Padome 2012. gada 18. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. panta 1. punktu un 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu pieejamību”

COM(2012) 721 final – 2012/0340 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 30. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 148 balsīm par, 1 balsi pret un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Vispārīgi novērojumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu. Priekšlikums neapšaubāmi ir atbilstīgs un, atvieglojot tīmekļa pieejamības produktu un pakalpojumu iekšēja tirgus izveidi, liecina par mērķi nodrošināt labumu gan iedzīvotājiem, gan tīmekļa pakalpojumu sniedzējiem.

1.2. EESK tomēr pauž nopietnas bažas par to, vai ierosinātie līdzekļi ir piemēroti šā mērķa sasniegšanai. Vajadzīgs efektīvs juridisks instruments, lai nepieļautu, ka pašreizējās ekonomikas krīzes dēļ noteiktos budžeta ierobežojumus dalībvalstis izmanto kā nepamatotu iemeslu, kas attaisno kavēšanos ar direktīvas ieviešanu.

1.3. Direktīvas darbības joma ir ierobežota, un tādēļ direktīvas prasības attiecas tikai uz noteiktām publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu kategorijām. Tāpēc iespējams, ka tiks ierobežota piekļuve svarīgiem pakalpojumiem, kurus piedāvā tādās publiskā sektora tīmekļa vietnēs, uz kurām direktīva neattiecas.

1.4. Savukārt direktīvas darbības jomas paplašināšana, attiecinot to uz visām publiskā sektora tīmekļa vietnēm, būtu nepieciešams priekšnoteikums kritiskās masas nodrošināšanai, kas vajadzīga, lai Eiropā izveidotu pieejamu tīmekļa pakalpojumu tirgu un līdz ar to — tīmekļa pieejamības nodrošināšanas nozari, kas spētu konkurēt pasaules tirgū un Eiropā varētu nodrošināt papildu nodarbinātības iespējas personām ar invaliditāti un bez tās.

1.5. Tāpēc EESK noteikti iesaka paplašināt direktīvas darbības jomu un pakāpeniski iekļaut tajā visas publiskā sektora struktūru tīmekļa vietnes, ievērojot prasības attiecībā uz sabiedrisko kārtību, sabiedrības drošību, sabiedrības veselību un personas datu aizsardzību⁽¹⁾. EESK arī uzsver, ka Eiropas Komisijai būtu jāierosina noteikumi, kas aplūkojamajā direktīvā noteiktās saistības attiecinā arī uz ES iestādēm.

1.6. EESK uzsver: lai atvieglotu direktīvas īstenošanu, jāparedz vairāki atbalsta pasākumi, piemēram, izpratnes palielināšanas kampaņas, apmācības programmas tīmekļa pieejamības jomā, par tīmekļa pieejamību atbildīgu koordinators nozīmēšana lielās publiskā sektora struktūrās un iespējas iedzīvotājiem sniegt atsauksmes par publisko struktūru tīmekļa vietņu pieejamību. Sociālajiem partneriem šajās jomās būtu jārīkojas proaktīvāk.

1.7. EESK iesaka Eiropas Komisijai rūpīgi novērtēt direktīvas ietekmi uz nodarbinātību gan publiskajā, gan privātajā sektorā, īpašu uzmanību veltot darba vietu skaita neto pieaugumam, augstvērtīgu darba vietu radīšanai un darbavietām, kas varētu būt piemērotas cilvēkiem ar invaliditāti.

1.8. EESK rosina Eiropas Standartizācijas organizāciju bez kavēšanās pieņemt attiecīgo — direktīvā minēto — Eiropas standartu, lai nekas nekavētu direktīvas ieviešanu. Vienlaikus jānorāda, ka Eiropas standarta pieņemšanas laikā nebūtu jākavējas ar direktīvas ieviešanu, jo Eiropas Komisijas direktīvā ir ierosināts pilnībā atbilstošs pagaidu tiesiskais regulējums.

⁽¹⁾ (Pamattiesību hartas 8. pants); OV C 218, 23.7.2011., 130.–134. lpp.; OV C 255, 22.9.2010., 98.–102. lpp.

2. Vispārīga informācija

2.1. Tīmekļa pieejamības nodrošināšanai ir veltītas daudzas Eiropas līmeņa politiskās iniciatīvas: Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020) (IKT pieejamība), Eiropas e-pārvaldes rīcības plāns 2011.–2015. gadam (iekļaujoši un pieejami e-pārvaldes pakalpojumi) un Eiropas Digitalizācijas programma (Komisija ierosina līdz 2015. gadam nodrošināt, ka publiskā sektora tīmekļa vietnes ir pilnībā pieejamas).

2.2. Jau 2006. gadā dalībvalstis tā sauktajā Rīgas deklarācijā apņēmas uzlabot publiskā sektora tīmekļa vietņu pieejamību. Dalībvalstis līdz šim nav pietiekami pildījušas šo apņemšanos. Tas ir viens no nozīmīgiem iemesliem, kāpēc Eiropas Komisijas ir izstrādājusi šajā atzinumā aplūkoto priekšlikumu direktīvai.

2.3. Ar priekšlikumu direktīvai par publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu pieejamību paredzēts palīdzēt dalībvalstīm pildīt to saistības attiecībā uz tīmekļa pieejamību un tādējādi jo īpaši atbalstīt dalībvalstu apņemšanos pildīt ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām noteikumus, kas attiecas uz publiskā sektora iestāžu tīmekļa vietnēm. Konvencijas 9. pantā noteikts, ka dalībvalstis un ES veic atbilstošus pasākumus, lai vienlīdzīgi ar citiem personām ar invaliditāti cita starpā nodrošinātu piekļuvi informācijas un sakaru tehnoloģijām, tostarp internetam.

2.4. Saskaņotu risinājumu trūkums tīmekļa pieejamības jomā rada šķēršļus iekšējā tirgū. Tā kā pieejami ir mazāk nekā 10 % tīmekļa vietņu, tīmekļa pieejamības nodrošināšanas tirgus Eiropā varētu ievērojami paplašināties, un to varētu atvieglot ar saskaņotiem risinājumiem, tādējādi novēršot līdzšinējo sadrumstalotību un uzticības trūkumu tīmekļa pieejamības nodrošināšanas tirgū.

Tīmekļa pieejamības nodrošināšana ir joma, kurā iekšējais tirgus varētu kalpot iedzīvotājiem daudz lielākā mērā nekā līdz šim. Tajā pašā laikā ar attiecīgiem tiesību aktiem varētu nodrošināt, ka Eiropā veidojas reāls tīmekļa pieejamības nodrošināšanas tirgus, un tādā veidā paātrināt tirgus atvēršanu dalībvalstīs, kurās juridiskās nenoteiktības dēļ tīmekļa vietņu izstrādātāji no citām dalībvalstīm nevēlas darboties.

2.5. Visbeidzot, saskaņota pieeja tīmekļa pieejamības nodrošināšanai visā ES ļautu samazināt tīmekļa vietņu izstrādes uzņēmumu izmaksas un tātad arī to publiskā sektora struktūru izmaksas, kuras pērk minēto uzņēmumu pakalpojumus.

2.6. Noteikti arī jāuzsver, ka publiskā sektora struktūras un daudzas citas iedzīvotājiem nozīmīgas iestādes tīmekļa vietnēs sniedz būtisku informāciju un pakalpojumus. Tāpēc visiem iedzīvotājiem, tostarp cilvēkiem ar invaliditāti, ar funkcionālajiem traucējumiem, bērniem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un visām pārējām personām, ir jāspēj piekļūt šīm tīmekļa vietnēm un to funkcijām. Tas attiecas gan uz tehnisko pielāgošanu (teksta versija, burtu lieluma maiņas iespēja, kontrasta maiņa, iespēja piekļūt vietnēm ar dažādu pārlūku programmu un arī pieejamības veicinošu programmu palīdzību), gan uz tādiem aspektiem kā lietotās valodas skaidrība. Strauji pieaug to tīmekļa vietņu skaits, kas sniedz e-pārvaldes pakalpojumus, un publiskā sektora tīmekļa vietņu skaits kopumā. Piekļuve tiešsaistē pieejamai informācijai un pakalpojumiem turpmāk būs svarīga, lai iedzīvotāji varētu izmantot savas pamattiesības un arī nodarbinātības iespējas.

2.7. Ierosinātā direktīva ir nozīmīga arī saistībā ar e-iekļautības veicināšanu, jo tīmekļa pieejamība ir instruments, ko izmanto ceļā uz mērķi integrēt sabiedrībā cilvēkus ar invaliditāti un nodrošināt visiem iedzīvotājiem piekļuvi tīmekļa vietnēs sniegtajiem pakalpojumiem.

2.8. EESK uzskata, ka pieejamība ir neatņemama vispārējās līdztiesības principa sastāvdaļa. Tāpēc līdz ar tīmekļa vietņu pieejamību, kas ir viens no līdztiesības nodrošināšanas rādītājiem, svarīgi ir arī daži citi pamatnosacījumi:

— vispārēja tādas infrastruktūras pieejamība, kas visiem nodrošina piekļuvi ātrgaitas internetam (platjosla) ⁽²⁾;

— iespēja visiem iedzīvotājiem izmantot publiskus vai privātus datorus (aparātūra);

— tādas programmatūras pieejamība, kas saprotama visiem lietotājiem un ko visi, arī atstumto sabiedrības grupu pārstāvji, var lietot ⁽³⁾.

3. Direktīvas priekšlikumā izklāstītā pieeja

3.1. Direktīvas mērķis ir, nosakot saskaņotas prasības, tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz piekļuvi publiskā sektora struktūru tīmekļa vietnēm.

⁽²⁾ OV C 318, 23.12.2006., 222.–228. lpp.

⁽³⁾ OV C 318, 29.10.2011., 9.–18. lpp.; OV C 24, 28.1.2012., 139.–145. lpp.; OV C 175, 28.7.2009., 8.–12. lpp.

3.2. Priekšlikumā paredzēti arī tehniski noteikumi, saskaņā ar kuriem dalībvalstīm jānodrošina brīva piekļuve publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu (to veidi ir konkrēti norādīti) saturam. Attiecīgajās publiskā sektora struktūru tīmekļa vietnēs tiek sniegta informācija un pakalpojumi, kas ir ļoti svarīgi, lai iedzīvotāji varētu iesaistīties saimnieciskajā dzīvē, tostarp darba tirgū, un sabiedriskajā dzīvē kopumā, kā arī izmantot ES pilsoņu tiesības. Attiecīgie tīmekļa vietņu veidi ir noteikti, pamatojoties uz 2001. gada salīdzinošo pētījumu par e-pārvaldi⁽⁴⁾, un norādīti pielikumā direktīvai.

4. Piezīmes un ieteikumi

4.1. Darbības joma

4.1.1. Direktīvas darbības joma ir noteikta 1. pantā, norādot uz pielikumu, kurā, pamatojoties uz 2001. gadā veikto salīdzinošo pētījumu par e-pārvaldi, uzskaitīti daži tīmekļa vietņu veidi. Sarakstā iekļautie tīmekļa vietņu veidi ir nozīmīgi. Taču attiecīgajā tīmekļa vietņu sarakstā nav ietverti daudzi pakalpojumi, kas ir priekšnoteikums iedzīvotāju integrācijai ekonomikā un sabiedrībā kopumā.

4.1.2. Dažas no direktīvas darbības jomā neiekļautajām nozarēm ir:

- bērnu aprūpe;
- pamatizglītības pirmais posms;
- vidējā izglītība;
- vispārējās un vietējās vēlēšanas;
- sabiedriskais transports;
- kultūras pasākumi.

Piemēru saraksts nav izsmeļošs. Direktīvas darbības jomā nav tieši iekļautas publiskā sektora tīmekļa vietnes, kurās sniegta informācija un pakalpojumi šajās svarīgajās nozarēs.

4.1.3. Eiropas Komisija cer, ka direktīva izraisīs tā saukto ķēdes reakciju, ietekmējot tās publiskā sektora tīmekļa vietnes, kuras nav nepārprotami iekļautas direktīvas darbības jomā.

4.1.4. Pieņēmums, ka šāda ķēdes reakcija radīsies, pamatots ar to, ka publiskā sektora struktūras, tiklīdz process jau būs sācies, nodrošinās ne tikai to vietņu pieejamību, kas ietilpst direktīvas darbības jomā, bet vienlaicīgi vai īsi pēc tam nodrošinās arī to tīmekļa vietņu pieejamību, uz kurām direktīva neattiecas. Ķēdes reakcijas izraisīšanu varētu veicināt publiskais iepirkums, ko veic saskaņā ar ES tiesību aktiem, kuros varētu noteikt, ka publiskā iepirkuma veicējiem tehniskajās specifikācijas jānorāda uz Eiropas standartiem tīmekļa pieejamības jomā.

Taču šāds risinājums ir atkarīgs no ES lēmumu pieņēmēju politiskās gribas, kā arī publiskā iepirkuma veicēju gribas un iespējām nodrošināt tīmekļa pieejamību.

4.1.5. Taču EESK pauž bažas, ka pieņēmuma formā izteiktās cēloņsakarības ir pārāk vājas, lai izraisītu šādu ķēdes reakciju. EESK neuzskata, ka šis mehānisms būtu apliecinājis sevi darbībā. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē direktīvā paredzēto pasākumu, proti, tajā noteikts, ka dalībvalstis var attiecināt tīmekļa pieejamības prasības arī uz citām tīmekļa vietnēm, kas nav minētas direktīvas pielikumā. Tomēr pašreizējos apstākļos EESK pauž šaubas par šā pasākuma piemērotību.

4.1.6. Salīdzinošais pētījums "E-pieejamības īstenošanā Eiropā gūto panākumu izvērtējums" (2006–2008) liecina par būtisku saistību starp dalībvalstu tiesību aktu esamību un tīmekļa vietņu pieejamības pakāpi. Tas pierāda tiesību aktu ietekmi.

4.1.7. EESK pauž bažas par to, ka Eiropas Komisija, direktīvas darbības jomu nosakot uz 2001. gadā veikta salīdzinošā pētījuma pamata, rada plaisu starp direktīvā pausto pieeju un apstākļiem, ar kuriem strauji mainīgā informācijas un komunikācijas sabiedrībā saskaras tīmekļa vietņu izstrādātāji, publiskās struktūras un iedzīvotāji. Kopš tā laika dalībvalstis ir vairākkārt pārskatījušas publiskā sektora digitalizācijas stratēģijas un darīs to arī turpmāk.

4.1.8. Tas nozīmē, ka iedzīvotāji, kuri ir atkarīgi no tīmekļa pieejamības, saskarsies ar nopietniem draudiem, ka viņiem daļēji vai pilnībā būs liegta iespēja piekļūt pakalpojumiem un informācijai, kas tiek sniegta tajās tīmekļa vietnēs, kuras neietilpst direktīvas relatīvi šaurajā darbības jomā. EESK uzskata, ka tas būtu pretrunā vispārējās vienlīdzības principam (Pamattiesību hartas 20. un 21. pants).

4.1.9. Savukārt publiskās iestādes saskarsies ar politisko vidi, kurā uz dažādiem tīmekļa vietņu veidiem attiecinātas atšķirīgas saistošas tiesību normas. Tas direktīvas īstenošanu var sarežģīt vairāk, nekā nepieciešams. Lai to nepieļautu, EESK iesaka direktīvas tekstā vismaz skaidri noteikt, ka direktīva attiecas uz visu tīmekļa vietni, kurā tiek sniegts attiecīgais pakalpojums, nevis tikai uz pašu pakalpojuma funkciju.

4.1.10. Ietekme uz dalībvalstu publisko sektoru izpaužosies arī tā, ka pakalpojumi, kas daļai iedzīvotāju nav pieejami, šiem cilvēkiem būs jāsniedz citā veidā, un tādēļ attieksme pret dažādām iedzīvotāju grupām nebūs vienlīdzīga. Tādējādi varētu rasties paaugstinātas izmaksas par individuālo praktisko palīdzību cilvēkiem ar invaliditāti, izmaksas par specializētiem, cilvēkiem ar invaliditāti pielāgotiem transporta risinājumiem un palīgpersonālu, kas rūpējas, piemēram, par vecākiem cilvēkiem, kuri personīgi ierodas attiecīgajā publiskajā iestādē.

⁽⁴⁾ <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/egovemment-indicators-benchmarking-europe>

4.1.11. Tīmekļa nozares uzņēmumiem tas nozīmē, ka tie arī turpmāk būs spiesti darboties tirgū, kas ir sadrumstalots, jo spēkā ir atšķirīgas prasības attiecībā uz tīmekļa pieejamību. Konsekventa direktīvas prasību piemērošana skars tikai nedaudzas publiskā sektora iestāžu tīmekļa vietnes visā ES, un direktīvas darbības jomas iespējamā paplašināšana vai sašaurināšana paliktu dalībvalstu kompetencē.

4.1.12. Ja pieejamu tīmekļa pakalpojumu iekšējā tirgus izveides potenciāls netiks izmantots pilnībā, tiks kavēta arī attiecīgu darba vietu izveide nozarē. Tā būtu zaudēta izdevība, it īpaši saistībā ar iespējām izveidot specializētas darba vietas cilvēkiem ar invaliditāti. Priekšnosacījums, kas jārada, lai Eiropas tīmekļa pieejamības nodrošināšanas nozare varētu konkurēt pasaules tirgū un līdz ar to Eiropas Savienībā radīt vairāk darba vietu, ir skaidrs un visaptverošs tiesiskais regulējums.

4.1.13. Tāpēc EESK uzsver, ka direktīvas darbības joma būtu jāpārskata. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi direktīvas darbības jomā iekļaut visas publiskā sektora struktūru tīmekļa vietnes, kas tieši sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem. Līdzekus darbības jomas paplašināšanai varētu pagarināt direktīvas prasību īstenošanas termiņu attiecībā uz tīmekļa vietnēm, kas sniedz pakalpojumus skaita ziņā ierobežotām lietotāju grupām, un tādējādi direktīvu īstenot pakāpeniski.

4.1.14. EESK iesaka vismaz atjaunināt uz 2001. gada salīdzinošā pētījuma pamata izstrādāto pakalpojumu sarakstu, papildinot to ar nozīmīgiem pakalpojumiem, kas ieņem svarīgu vietu dalībvalstu digitalizācijas stratēģijās. Vienam no apsvērumiem, kas jāņem vērā šādu citu nozīmīgu pakalpojumu atlasē, jābūt to iespējām sekmēt pieejamu tīmekļa pakalpojumu iekšējā tirgus izveidi. Šādas pieejas trūkums būtu nepieciešamība sarakstu nemitīgi atjaunināt, ievērojot, kā norit tehnoloģiju attīstība un publiskā sektora digitalizācija Eiropas Savienībā.

4.1.15. EESK uzsver, ka direktīva būtu jāattiecinā īpaši uz tādām publiskā sektora tīmekļa vietnēm, kurām var piekļūt no mobilajām ierīcēm, kā arī uz funkcijām, kas izstrādātas, lai kopumā atvieglotu piekļuvi no mobilām ierīcēm. Mobilās ierīces pakāpeniski kļūst par lietotāju biežāk izmantotajiem līdzekļiem, un direktīvā tas būtu jāņem vērā. Lai arī tehniskās specifikācijas, saskaņā ar kurām direktīva jāīsteno, attiecas arī uz mobilajām ierīcēm, šā aspekta nostiprināšana direktīvā būtu svarīgs signāls, kas palielinātu tās turpmāko nozīmību.

4.1.16. EESK iesaka direktīvas darbības jomā iekļaut funkcijas, kas tiek nodrošinātas tādās tīmekļa vietnēs, kuras nepieder attiecīgajai publiskā sektora struktūrai, un kam var piekļūt, piemēram, izmantojot ārējās saites. Šāds precizējums palīdzētu

novērst juridisko nenoteiktību saistībā ar atbildību par konkrēta pakalpojuma pieejamību.

4.1.17. EESK arī iesaka Eiropas Komisijai ierosināt noteikumus, kas aplūkojamajā direktīvā noteiktās saistības attiecina arī uz ES iestādēm, tostarp EESK, kura vēlas rīkoties proaktīvi un kļūt par līderi šajā jomā.

4.2. Standartu izmantošana un tehnoloģiju neitralitāte

4.2.1. Direktīvā ir ietverts atbilstības pieņēmums, proti, ja attiecīgās tīmekļa vietnes atbilst saskaņotiem standartiem, tās atbilst arī prasībām attiecībā uz brīvu tīmekļa pieejamību. Saskaņotu standartu izmantošana ļauj attiecīgos standartus atjaunināt, negrozot ES vai valstu tiesību aktus.

4.2.2. Vienā no direktīvas apsvērumiem minēts, ka sekmības kritērijus un AA līmeņa atbilstības prasības, kas norādītas Globālā tīmekļa konsorcijs (W3C) izstrādāto Tīmekļa satura pieejamības vadlīniju 2. versijā (WCAG 2.0), paredzēts ņemt vērā saskaņā ar pilnvarām M/376 izstrādātajā Eiropas standartā un pēc tam saskaņotajā standartā, kas būtu jāizstrādā, ņemot vērā šī darba rezultātus. Saskaņā ar direktīvu šīs tehnoloģiju ziņā neitrālās specifikācijas nodrošina pamatu prasībām, kas attiecas uz tīmekļa pieejamību.

4.2.3. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija ierosinātajā direktīvā par atsauci izvēlējusies starptautiski atzītas tīmekļa pieejamības specifikācijas. EESK atzīmē, ka Tīmekļa satura pieejamības vadlīniju 2. versijā (WCAG 2.0) minētās AA līmeņa atbilstības prasības ir un arī tuvākajā nākotnē būs atskaites punkts attiecībā uz tīmekļa pieejamību. Tāpēc direktīvas pieņemšanu un īstenošanu nevajadzētu aizkavēt ar Eiropas standartizācijas procesu.

4.2.4. EESK atzinīgi vērtē arī Eiropas Komisijas lēmumu izmantot saskaņotus standartus, kas tīmekļa pieejamības specifikācijās ļaus ievērot turpmākās attīstības tendences, ja tehnoloģiju vai cita veida attīstības dēļ tas būs jā dara, lai saglabātu direktīvā paredzēto pieejamības līmeni.

4.2.5. Tajā pašā laikā ir svarīgi, lai visiem attiecīgajiem dalībniekiem būtu nodrošināta atklāta un bezmaksas piekļuve atbilstošajiem standartiem. Atbildība par to ievērošanu un turpmāko pilnveidošanu nebūtu jāuztic tikai standartizācijas iestādēm un tirgus dalībniekiem.

4.2.6. Priekšnoteikums tīmekļa pieejamības veicināšanai strauji mainīgā IKT vidē ir tehnoloģiju neitralitāte. Tā ir iespējama nemitīga inovācija. Tīmekļa satura pieejamības vadlīniju 2. versijā paredzētā tehnoloģiju neitralitāte nodrošinās direktīvas nozīmīgumu arī nākotnē.

4.2.7. Starptautiski atzītu specifikāciju izvēle palielina varbūtību, ka tīmekļa vietņu izstrādātājiem, kas darbojas ne tikai ES, bet arī visas pasaules reģionos, būs jāievēro aizvien saskaņotākas un tīkla risinājumos vienkāršāk īstenojamas prasības attiecībā uz tīmekļa pieejamību. Tas ir nozīmīgs aspekts, kas jāņem vērā pēc savas būtības starptautiskā un globālā tirgū. Arī lietotājiem būtiski ir vienoti kritēriji, kas viņiem nodrošina piekļuves un dalības iespēju vienlīdzību, kā arī citu strukturālo elementu, kuri būtiski atvieglo orientēšanos tīmekļa vietnēs, noformējums un izvietojums.

4.3. Izpratnes veicināšana un apmācība

4.3.1. Priekšlikuma 6. pantā dalībvalstis tiek rosinātas veikt pasākumus, kas var sekmēt izpratnes palielināšanu, sadarbības nolīgumu slēgšanu tīmekļa pieejamības jomā un tīmekļa pieejamības nodrošināšanas tirgus izaugsmi.

4.3.2. EESK iesaka direktīvā noteikt, ka dalībvalstu pienākums ir palielināt publiskā sektora struktūru, tīmekļa vietņu izstrādātāju un citu iesaistīto dalībnieku izpratni par tīmekļa pieejamību. Zināšanas par šo jautājumu un tā nozīmīgumu ir priekšnoteikums direktīvas efektīvai īstenošanai.

4.3.3. EESK iesaka arī tiesību aktā noteikt, ka dalībvalstīm pēc konsultācijām ar sociālajiem partneriem jāizveido apmācību programmas attiecīgajiem publiskā sektora struktūru darbiniekiem, lai vēl vairāk atvieglotu tīmekļa pieejamības prasību praktisko īstenošanu. Ievērojama pievienotā vērtība būtu šādu programmu koordinācijai un kvalitātes nodrošināšanai Eiropas līmenī, un tādējādi varētu izmantot pašlaik zināmos labas prakses piemērus.

4.3.4. EESK uzsver, ka apmācību un izpratnes veidošanas programmu izstrādē un īstenošanā visaptveroši jāiesaista sociālie partneri. Tiem varētu būt nozīmīga loma, jo tie varētu informēt par to darbinieku un vadītāju apsvērumiem un interesēm, kuri saistīti ar tīmekļa pieejamības nodrošināšanu ikdienā. Sociālie partneri varētu arī veicināt tīmekļa pieejamības jautājuma iekļaušanu darba kārtībā.

4.3.5. Gan izpratnes veidošanas kampaņas, gan speciālistu apmācība būtu nepieciešamas, taču ne pietiekamas, lai izraisītu Komisijas iecerēto ķēdes reakciju.

4.4. Uzraudzība

4.4.1. Tīmekļa vietņu pieejamība ir pastāvīgi jāuzrauga, jo tīmekļa saturs tiek regulāri atjaunināts. Direktīvas 7. pantā dalībvalstis tiek rosinātas uzraudzīt attiecīgās publiskā sektora struktūru tīmekļa vietnes, izmantojot metodes, ko Komisija noteikusi saskaņā ar direktīvā izklāstīto procedūru. Dalībvalstīm katru

gadā ir jāziņo par šādas uzraudzības rezultātiem, informējot arī par attiecīgo vietņu veidu saraksta iespējamo paplašināšanu un publisko tīmekļa vietņu pieejamības jomā veiktajiem papildu pasākumiem. EESK uzskata: Komisijai būtu jāņem vērā, ka visām dalībvalstīm varbūt neizdosies līdz 2015. gada beigām īstenot direktīvas prasības un nodrošināt tīmekļa vietņu pieejamību visiem iedzīvotājiem. Komiteja atbalsta ES standartu izstrādi. Tā pauž cerību, ka Eiropas Parlaments rūpīgi raudzīsies uz to, lai deleģētie akti tehnisku pasākumu aizsegā neradītu tādas politiskas sekas, kas kaitētu ES iedzīvotājiem.

4.4.2. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija atzinusi nepieciešamību pastāvīgi uzraudzīt publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu pieejamību.

4.4.3. EESK iesaka noteikt, ka šādas pastāvīgās uzraudzības rezultāti un iespējamie attiecīgo iestāžu vispārīgie secinājumi, kas izdarīti uzraudzības procesā, dalībvalstīm ir jāpublicē iedzīvotājiem pieejamos formātos.

4.4.4. EESK arī stingri iesaka noteikt, ka dalībvalstīm jāizveido mehānismi, ar kuru palīdzību iedzīvotāji un pārstāvis organizācijas var ziņot par publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu pieejamību un nepieejamību. Ar šādu mehānismu palīdzību iegūto informāciju varētu izmantot vispārējās uzraudzības procesā.

4.4.5. EESK rosina Eiropas Komisiju apsvērt iespēju noteikt, ka lielām publiskā sektora struktūrām jāieceļ koordinators, kas atbildīgs par tīmekļa pieejamību un var pārraudzīt direktīvas un ar to saistīto prasību īstenošanu. Pieredze liecina, ka darbinieku aktivitāte ir svarīga, lai varētu panākt pieejamības prasību ievērošanu.

4.5. Noteikumu saskaņotība

4.5.1. Tā kā ierosināta regula par elektroniskās identifikācijas sistēmām un paredzēts pieņemt Eiropas tiesību aktu par pieejamību ("European Accessibility Act" — Eiropas Pieejamības akts), kurš personām ar invaliditāti nodrošinās pieejamību citās sabiedrības jomās, ir svarīgi, lai publiskā sektora struktūrām tāpat kā tīmekļa vietņu izstrādātājiem visās nozarēs būtu jāievēro saskaņotas prasības. Šā punkta nozīmību palielina fakts, ka publiskā iepirkuma tiesību aktu kopumā, ko patlaban pieņem ES līmenī, paredzēti noteikumi par pieejamības nodrošināšanu arī personām ar invaliditāti.

4.5.2. Tāpēc EESK stingri iesaka, veicot sīku juridisko un tehnisko analīzi, nodrošināt saskaņotību starp šajā atzinumā aplūkotās direktīvas prasībām un priekšlikumiem citiem tiesību aktiem, kas attiecas uz tīmekļa pieejamību.

4.6. Inovācija un jauni risinājumi

4.6.1. IKT pieejamība, funkcionalitāte un lietojums laika gaitā strauji mainās. Viens no piemēriem ir augošais to pakalpojumu skaits, kurus — arī publiskā sektora iestādes — piedāvā cilvēkiem, kas izmanto viedtālrunu un planšetdatoru lietojumprogrammas.

4.6.2. EESK uzsver, ka direktīvas darbības jomā nepārprotami jāiekļauj viedtālrunu un planšetdatoru lietojumprogrammas, ja to funkcija ir piedāvāt pakalpojumus, kuri tiek nodrošināti

publisko struktūru tīmekļa vietnēs (jāpiebilst arī, ka šādas lietojumprogrammas jau tiek lietotas iedzīvotāju un publisko struktūru saziņā).

4.6.3. Jāatzīmē, ka piekļuve tīmekļa vietnēm ir tieši saistīta ar personu tiesībām uz brīvu piekļuvi informācijai un līdzdalību politiskajā dzīvē. Eiropas Savienība varētu rādīt labas prakses piemēru, visu publisko iestāžu tīmekļa vietnēs izveidojot viegli pieejamu sadaļu, kas sabiedrībai pavērtu līdzdalības iespējas.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “E-veselības rīcības plāns 2012.–2020. gadam – inovatīva veselības aprūpe 21. gadsimtam””

COM(2012) 736 final

(2013/C 271/23)

Ziņotāja: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Eiropas Komisija 2013. gada 19. februārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “E-veselības rīcības plāns 2012.–2020. gadam — inovatīva veselības aprūpe 21. gadsimtam””

COM(2012) 736 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 30. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 154 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atbalsta ierosināto E-veselības rīcības plānu 2012.–2020. gadam. Tomēr paziņojumā trūkst nodaļas par veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas sociālajiem aspektiem un veselības un sociālās aprūpes plašāku attīstību.

1.2. EESK atgādina, ka par jaunā plāna veiksmīgu īstenošanu galvenokārt ir atbildīgas dalībvalstis, lai gan Komisija veic būtiskas atbalsta un koordinācijas funkcijas.

1.3. E-veselības jomas uzmanības centrā jābūt humānamajam aspektam. Jānovērš tādi riski kā “bezpersoniskums” un psiholoģisko faktoru ignorēšana.

1.4. EESK pauž īpašu nožēlu par veselības aprūpes darbinieku skaita samazināšanu laikā, kad prasības attiecībā uz veselības aprūpes sistēmu kļūst stingrākas.

1.5. EESK norāda, ka paziņojumā ir tikai daļēji izklāstīts, kā jaunais plāns tiks finansēts. Ir nepieciešams vispārējs izklāsts, kurā jānorāda, kādu izdevumu daļu attiecīgi finansēs publiskais sektors, privātais sektors un attiecīgā gadījumā — pacienti un nodokļu maksātāji kopumā.

1.6. EESK uzsver, ka ir nepieciešams pilnīgi saskaņot paziņojumā norādītās programmas, darbības un darba grupu darbu, lai novērstu pārklāšanās risku.

1.7. Attiecībā uz datoru aprīkojuma nepieciešamo standartizāciju jāuzsver, ka valsts pārvaldes iestādēm ir jāīsteno pienācīga kontrole, lai novērstu dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas jau ir notikusi atsevišķās IKT jomās.

1.8. EESK atzinīgi vērtē lēmumu aplūkot arī tādu ļoti svarīgu sadarbības aspektu kā galvenie juridiskie jautājumi, kas traucē īstenot pārrobežu telemedicīnas sistēmu.

1.9. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums attiecībā uz uzņēmējdarbības vides attīstīšanu saistībā ar e-veselību un jo īpaši MVU atbalstīšanu ir atbilstošs, bet tas nav pietiekami konkrēts un kvantificēts, lai varētu precīzāk izvērtēt atbalsta apmēru.

1.10. Attiecībā uz Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu EESK uzsver, ka to nevajadzētu sašaurināt līdz sistēmu savienošanai, un ir jānodrošina iedzīvotāju iespējas apziņoties, saprast un izmantot Eiropas iedzīvotāju priekšrocības saistībā ar jaunajām iespējām.

1.11. Par jaunās e-veselības programmas mērķi jāizvirza vienlīdzīgu iespēju nodrošināšana visiem Eiropas iedzīvotājiem attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanu. Šajā ziņā ļoti būtiski ir nodrošināt vispārēju platjoslas piekļuvi internetam.

Lai novērstu to, ka pašreizējā nevienlīdzīgā piekļuve veselības aprūpei rodas arī e-veselības jomā, ir nepieciešama plašāka rīcība un lielāki ieguldījumi nekā tie, ko paredz ERAF (Eiropas Reģionālās attīstības fonds).

1.12. E-veselības kultūras uzlabošana. A) attiecībā uz pacientiem: ņemot vērā ar projektu “Sustains” gūto pieredzi, ir ļoti svarīgi palielināt personu iespējas piekļūt saviem datiem, kas pašlaik ir “bloķēti” veselības aprūpes informācijas sistēmās, un izmantot tos; B) attiecībā uz veselības aprūpes darbiniekiem: būtiski izglītības programmās iekļaut apmācību par e-veselību.

2. Ievads

2.1. Kopš ES pieņēma savu pirmo rīcības plānu e-veselības jomā (2004. gadā) ir panākts progress, bet joprojām pastāv šķēršļi integrētas Eiropas sistēmas izveidei, tostarp šādi:

- pacientu, iedzīvotāju un veselības aprūpes speciālistu nepietiekamas zināšanas par e-veselības risinājumiem un neuzticēšanās tiem;
- e-veselības pakalpojumu sadarbības trūkums;
- nepietiekams vai sadrumstalots tiesiskais regulējums;
- IKT pakalpojumu pieejamības reģionālās atšķirības un ierobežota pieejamība vismazāk attīstītos reģionos.

2.2. Savstarpēji nesavietojamu produktu izplatīšana Eiropā ir nenovēršamas sekas situācijai, kad tirgus ir sadrumstalots, un kad saziņas vai informācijas apmaiņas standarti neeksistē vai galvenie dalībnieki tos nepazīst. Tāpēc bieži nav iespējams savienot dažādu valstu, blakus esošo reģionu vai pat veselības aprūpes centru informācijas sistēmas. Piemēram, dažos gadījumos slimnīcā radioloģijas nodaļas programmatūra nenodrošina informācijas apmaiņu ar programmām, ko izmanto citās šīs slimnīcas nodaļās.

2.3. Saskaņā ar stratēģijas “Eiropa 2020” un Eiropas digitalizācijas programmas mērķiem jaunā e-veselības rīcības plāna uzdevums ir pievērsties šiem šķēršļiem un tos novērst, kā arī precizēt e-veselības politikas darbības jomu un ieskicēt redzējumu par e-veselības attīstību Eiropā.

2.4. E-veselības pakalpojumu pasaules tirgus, kurā vērojama spēcīga attīstība, 2016. gadā var sasniegt 27 300 miljonus dolāru apgrozījumu. Lielie Eiropas uzņēmumi dažkārt ir vadošie pasaulē, un tiek lēsts, ka šajā nozarē darbojas aptuveni 5 000 uzņēmumu.

3. Komisijas priekšlikumi

3.1. Komisija norāda uz problēmām Eiropas veselības aprūpes sistēmās. Pirmkārt, demogrāfijas attīstības un citu faktoru rezultātā 27 ES dalībvalstu sabiedrības veselības aprūpes izmaksas 2060. gadā var sasniegt 8,5 % no IKP, un šajā laikā vienlaicīgi samazināsies ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits un pieaugs to iedzīvotāju skaits, kas būs vecāki par 65 gadiem. Otrkārt, ir jāpanāk aktīva Eiropas līdzdarbība pasaules e-veselības tirgū.

3.2. Mērķi:

- uzlabot e-veselības pakalpojumu sadarbību;
- atbalstīt pētniecību, izstrādi, inovāciju un konkurētspēju;
- sekmēt e-veselības izmantošanu un nodrošināt tās plašāku ieviešanu;
- veicināt politisko dialogu un starptautisko sadarbību šajā jomā.

3.3. Pasākumi ietver arī pārrobežu e-veselības pakalpojumu sadarbības veicināšanu (tehniskie un semantiskie elementi, kvalitātes marķējumi, sertifikācija), zaļās grāmatas par veselību pieņemšanu, tirgus apstākļu uzlabošanu uzņēmumiem un iedzīvotāju izglītības palielināšanu digitālo pakalpojumu jomā (Konkurētspējas un inovāciju programma un programma “Apvārsnis 2020”).

4. EESK atzinums. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK atbalsta ierosināto E-veselības rīcības plānu 2012.–2020. gadam.

4.2. Tomēr EESK uzskata, ka šajā plānā būtu jāiekļauj nodaļa par pakalpojumu sniegšanas sociālajiem aspektiem. Konkrētāk, par tādiem aspektiem kā pienācīga digitālās plaisas novēršana, tehnoloģiju pieejamība, tehnoloģiju izmantošanas spēja vai analīze par sociālo nevienlīdzību veselības aprūpes jomā, kas var palielināties. Būtu jāiekļauj arī sociālās un veselības aprūpes plašāka attīstība, ko būtiski varētu sekmēt IKT izmantošana.

4.3. EESK atgādina, ka, ņemot vērā kompetenču sadalījumu, par veiksmīgu rīcības plāna īstenošanu galvenokārt ir atbildīgas dalībvalstis, kuru vidū pašlaik vērojamas būtiskas atšķirības e-veselības ieviešanā. Komisijai ir svarīga nozīme, nodrošinot atbalstu un saskaņotību ar tiesisko regulējumu, jo īpaši ar Līguma par ES darbību 114., 168., 173. un 179. pantu. Ir jānodrošina dalībvalstu un Komisijas pilnīga sadarbība un aktīva līdzdalība e-veselības tīklā (Direktīva 2011/24/ES).

4.4. E-veselībai jāveicina pacientu un speciālistu savstarpējā uzticēšanās, novēršot “bezpersoniskuma” risku un psiholoģisko faktoru ignorēšanu. E-veselības jomas uzmanības centrā jābūt humānajam aspektam. Tomēr EESK norāda, ka saskaņā ar informāciju no dažām Eiropas organizācijām, kas aizstāv pacientu tiesības, piemēram, no Eiropas Pacientu foruma, (*European Patients Forum (EPF)*), šo procesu virza tehnoloģijas, nevis rūpes par pacientu vajadzībām. Šis aspekts rada bažas, un tas ir jāņem vērā.

4.5. Darbinieku trūkumu nevar aizstāt ar tehnoloģijām. EESK pauž īpašu nožēlu par veselības aprūpes darbinieku skaita samazināšanu laikā, kad prasības attiecībā uz veselības aprūpes sistēmu kļūst stingrākas. IKT ir tikai rīks, kas palīdz tiem vīriešiem un sievietēm, kuri ikdienā pašaieliedzīgi veic pacientu veselības aprūpi, un sniedz atbalstu pacientiem, sekmīgāk veidot komunikāciju ar veselības aprūpes speciālistiem.

4.6. EESK norāda, ka paziņojumā ir tikai daļēji izklāstīts, kā jaunais plāns tiks finansēts. Ir nepieciešams vispārējs izklāsts, kurā jānorāda, kādu izdevumu daļu finansēs publiskais sektors, privātais sektors un attiecīgā gadījumā — pacienti un nodokļu maksātāji kopumā.

4.7. Ņemot vērā Komisijas paziņojumā norādītās programmas, pasākumus, projektus un darba grupas, EESK norāda uz nepieciešamību nodrošināt to pilnīgu koordināciju un novērst pārklāšanās iespējamību.

4.8. Jaunā e-veselības plāna veiksmīgai ieviešanai ļoti svarīgi ir īstenot pārmaiņas veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju organizatoriskajā struktūrā. Nav iespējams izveidot piekļuvi e-veselības pakalpojumiem, balstoties vienīgi uz administratīvu iestāžu vai iedzīvotāju kā gala lietotāju atbildību. Starpniekorganizācijām, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus, jāpieliek pūles, lai to struktūras un darbinieki pielāgotos jaunajiem pakalpojumu modeļiem.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Sadarbība

5.1.1. Tematiskie un semantiskie aspekti

5.1.1.1. EESK uzskata, ka kopumā Komisijas priekšlikums attiecībā uz sadarbību ir atbilstošs, tomēr norāda, ka nepietiek ieviest iespēju apmainīties ar datiem vai dokumentiem, izmantojot kopīgus protokolus, jo pastāv arī semantiskas, organizatoriskas un juridiskas problēmas, kas jāatrisina.

5.1.1.2. Semantiskā sadarbība

Komisijas priekšlikumā vajadzētu izskaidrot dažādu darba programmu, piemēram, Septītās pamatprogrammas un ISA, saistību ar SNOMED CT (Sistematizētās medicīnas nomenklatūras klīniskie termini), kas ir visaptveroša un vienota pasaulē vērienīgākā, precīzākā un svarīgākā klīniskā terminoloģija daudzās valodās, kuru izplata Starptautiskā veselības terminoloģijas standartizācijas organizācija (IHTSDO). Tā ir bezpeļņas organizācija, kurā darbojas vairākas ES dalībvalstis, ASV, Austrālija u. c. valstis.

5.1.1.3. Standartizācija

E-veselības jomā darbojas daudzi datortehnikas un programmatūras nodrošinātāji. Ir ļoti svarīgi saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 1025/2012 veicināt standartizācijas attīstību, lai nozarei un lietotājiem, jo īpaši tiem, kuriem jāpieņem lēmums par pirkumu, nodrošinātu visinteresantāko piedāvājumu, kas saistīts ar visma-

zāko risku, ir visizdevīgākais un piemērotākais ieguldījumam. EESK uzsver, ka valsts pārvaldes iestādēm ir jāīsteno pienācīga kontrole, lai novērstu dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas jau ir notikusi atsevišķās IKT jomās.

5.1.1.4. Organizatoriskais aspekts

EESK atzinīgi vērtē Komisijas lēmumu noteikt konkrētus pasākumus integrācijai un sadarbībai ES. Eksperimentālais projekts EPSOS ("European Patients Smart Open Services")⁽¹⁾ veicinās konkrēto pasākumu izstrādi, kurus Komisija paredz e-veselības pārrobežu procesu integrēšanai.

5.1.1.5. Juridiski jautājumi

5.1.1.5.1. EESK atzinīgi vērtē lēmumu apspriest tos galvenos juridiskos jautājumus, kas traucē īstenot pārrobežu telemedicīnas sistēmu⁽²⁾. Ņemot vērā to, ka runa ir par inovatīvām tehnoloģijām, ne pasaules mērogā un pat ne atsevišķu valstu mērogā vēl nav pilnībā novērstas visas juridiskās nepilnības un šķēršļi.

5.1.1.5.2. Veselības aprūpes speciālistu un iestāžu licencēšana un atļauju izsniegšana

Saskaņā ar Direktīvu 2011/24/ES par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē piemēro ārstniecības dalībvalsts tiesību aktus (4. panta 1. punkta a) apakšpunkts)⁽³⁾. EESK iesaka apsvērt Direktīvas 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu reformu, jo šajā direktīvā nav paredzēta pārrobežu pakalpojumu sniegšana.

5.1.1.5.3. Datu aizsardzība

Informācija par veselības stāvokli ir sensitīva. Pacienti vēlas kontrolēt šo informāciju un piekļuvi tai. Lai nodrošinātu vienlīdzīgus noteikumus visiem Eiropas iedzīvotājiem, pasaules līmenī ir sīki jāapspriež pacientu tiesības liegt pieeju informācijai savā slimību vēsturē. EESK norāda, ka, neuzticoties veselības datu drošībai, pacienti var sākt slēpt būtiski svarīgu informāciju.

5.1.1.5.4. Vispārējās tiesības uz personas datu aizsardzību nosaka LESD (16. pants) un Pamattiesību harta (7. un 8. punkts), savukārt Direktīva 95/46/EK paredz gan datu aizsardzību apstrādes laikā, gan datu brīvu apriti⁽⁴⁾. Tomēr plašā rīcības brīvība, kas piešķirta dalībvalstīm direktīvas transponēšanai, ir radījusi būtiskas atšķirības datu aizsardzības līmenī,

⁽¹⁾ EPSOS formulē ieteikumus, tehniskās specifikācijas, sistēmu aprakstus, organizāciju modeļus, rīkus un lietojumprogrammatūras, kuru mērķis ir uzlabot sadarbību starptautiskā līmenī. Turklāt tas ir ieviests eksperimentālās sistēmas

⁽²⁾ Skatīt Komisijas darba dokumentu par esošā ES tiesiskā regulējuma piemērošanu telemedicīnas pakalpojumiem, SWD(2012) 414 final.

⁽³⁾ Skatīt Direktīvas 2000/31/EK 3. panta 1. un 2. punktu "Izcelsmes valsts princips".

⁽⁴⁾ Tāpat piemēro arī Direktīvu 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē un Direktīvu 2011/24/ES.

kas faktiski pašreiz ir viens no galvenajiem pārrobežu telemedicīnas šķēršļiem. Tāpēc EESK atkārtoti pauž atbalstu ierosinātajai Vispārīgajai datu aizsardzības regulai ⁽⁵⁾ saskaņā ar savu 2012. gada 23. maija atzinumu ⁽⁶⁾.

5.1.1.5.5. Izmaksu kompensēšana

Valstij, kurā pacients saņem veselības aprūpi, attiecīgā gadījumā ir jānodrošina pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas izmaksu kompensēšana (Direktīvas 2011/24/ES 7. panta 1. punkts). EESK uzskata, ka pacientam ir jāsaņem skaidra informācija par kompensēšanas nosacījumiem.

5.1.1.5.6. Atbildība par zaudējumiem, kas radušies darbinieku pieļauto kļūdu dēļ, un par medicīnas preču un iekārtu piegādi

Šis jautājums ir sarežģīts, arī tāpēc, ka var būt iesaistīti daudzi dalībnieki. Pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanas gadījumā ir spēkā vispārējs princips, proti, piemēro tās dalībvalsts tiesību aktus, kurā sniedz šos pakalpojumus (Direktīva 2011/24/ES, 4. pants, 1. punkts). Attiecībā uz bojātiem produktiem piemēro Direktīvu 85/374/EEK, kurā noteikts princips "atbildība neatkarīgi no vainas". EESK uzskata, ka, ņemot vērā pašreizējo tiesisko pamatu, kazuistika jārisina juridiskā ceļā.

5.1.1.5.7. Jurisdikcija un piemērojamie tiesību akti

Arī šis ir ļoti sarežģīts jautājums, kas jārisina saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām un starptautiskajiem līgumiem. EESK ierosina apsvērt ārpustiesas sistēmas domstarpību risināšanai, piemēram, arbitražu un mediāciju.

5.1.1.5.8. Piekļuves tiesības

Ir paaugstinājies pacientu un iedzīvotāju piekļuves līmenis veselības aprūpes informācijai un personīgajai slimības vēsturei. Daži reģioni ir paaugstinājuši pakalpojumu līmeni, nodrošinot veselības aprūpes centru darbību un pakalpojumu sniegšanu visu diennakti visiem iedzīvotājiem, atsevišķām riska pacientu grupām vai veselīgiem reģioniem. Pacienti var pieteikt konkrētu apmeklējuma laiku un pienācīgi piekļūt informācijai savā slimības vēsturē. Tas motivē pacientu aktīvi uzņemties atbildību par savas veselības aprūpi un profilaksi. EESK uzskata, ka ir vēlams nodrošināt vispārējas piekļuves tiesības arī pārrobežu pakalpojumu gadījumā.

5.1.1.5.9. "Mobilā veselība un labklājība"

EESK atzinīgi vērtē Komisijas lēmumu zaļajā grāmatā, kuru publicēs 2014. gadā, izskatīt jautājumus par mobilo veselību (m-veselību) un veselības aprūpes un labklājības lietojumprogrammām. Tas ir īpašs e-veselības aspekts, kas šobrīd kļūst aizvien populārāks, jo arvien plašāk tiek izmantotas mobilās ierīces (viedtālruni, planšetdatori u.c.) un īpašas to lietojumprogrammas (apps), taču, palielinoties lietotāju skaitam, ir nepieciešams regulēt to izmantošanas tehniskos un juridiskos aspektus.

5.2. Pētniecība, izstrāde un inovācija

5.2.1. EESK uzskata, ka pētniecības jomas, kuras Komisija ir ierosinājusi atbalstīt programmas "Apvārsnis 2020" sadaļā "Veselība, demogrāfiskās pārmaiņas un labklājība", ir atbilstošas.

5.2.2. Tā kā vēl nav noteikts finansējuma apjoms, kādu ES piešķirs pētniecībai medicīnā 2014.–2020. gadā, EESK atgādina, ka Amerikas Savienoto Valstu Nacionālais veselības institūts šajā jomā ik gadu iegulda 30 900 miljonus dolāru.

5.2.3. Izskatot priekšlikumus, ko formulējušas veselības aprūpes nozari pārstāvošās organizācijas, piemēram, EPHA (Eiropas Sabiedrības veselības alianse), EESK ierosina pētniecības programmās ņemt vērā arī šādus aspektus:

— papildināšana ar citām programmām, piemēram, ar programmu "Veselība izaugsmei", izveidojot ticamu statistiku par to slimību attīstību, ar kurām vērojama augsta saslimšana iedzīvotāju vidū — par aptaukošanos, sirds un asinsvadu slimībām, audzējiem, diabētu u. c.;

— koordinācija, ņemot vērā, ka pētnieki līdz šim ir strādājuši neatkarīgi un nepietiekami sazinoties savā starpā;

— to darbu patentu nosacījumi, kurus apmaksā nodokļu maksātāji, lai novērstu iespēju, ka pētniecības riski tiktu segti kopīgi, bet peļņa — privatizēta ⁽⁷⁾.

5.3. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums attiecībā uz uzņēmējdarbības vides attīstīšanu saistībā ar e-veselību un jo īpaši MVU atbalstīšanu ir atbilstošs, bet nav pietiekami konkrēts un kvantificēts, lai varētu precīzāk izvērtēt atbalsta apmēru.

5.4. Attiecībā uz Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu 2014.-2020. gadam, ko īsteno saskaņā ar EPSOS eksperimentālā projekta un citu projektu un pētījumu rezultātiem, EESK vērs uzmanību uz to, ka šo instrumentu nevajadzētu sašaurināt līdz sistēmu savienošanai. Turklāt ir jānodrošina iedzīvotāju iespējas apzināties, saprast un izmantot "iedzīvotāju iesaistīšanas" priekšrocības.

5.5. Kohēzija

5.5.1. Par jaunās e-veselības programmas mērķi jāizvirza vienlīdzīgāku iespēju nodrošināšana visiem Eiropas iedzīvotājiem attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanu. EESK jau ir norādījusi, ka ātrdarbīga interneta nodrošināšana visās valstīs un pilnīgs pārklājums acimredzot ir būtiski nosacījumi telemedicīnas attīstībai, tāpēc ir jāstiprina visu teritoriju, jo īpaši lauku apgabalu un nomaļo apgabalu nodrošinātība ar digitālajām tehnoloģijām ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ COM(2012) 11 final, 2012/0011 (COD).

⁽⁶⁾ EESK izpētes atzinums "Digitālais tirgus – izaugsmes virzītājspēks", OV C 229, 31.7.2012., 1. lpp.

⁽⁷⁾ EPHA Position on Horizon 2020 (2012. gada jūnijs) http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/contributions/during-negotiations/european_organisations/european_public_health_alliance.pdf

⁽⁸⁾ OV C 317, 23.12.2009.

5.5.2. Tuvojoties pašreizējā ERAF plānošanas posma beigām, EESK pauž cerību, ka 2014.–2020. gada plānošanas posmā tiks izstrādāti priekšlikumi jaunākās paaudzes tehnoloģiju plašai izmantošanai visā ES teritorijā un, pats svarīgākais, ka šim nolūkam būs paredzēts pietiekams budžets. Tomēr, lai novērstu, ka pašreizējā nevienlīdzīgā piekļuve veselības aprūpei rodas arī e-veselības jomā, ir nepieciešama plašāka rīcība un lielāki ieguldījumi nekā tie, ko paredz ERAF.

5.6. E-veselības kultūras uzlabošana

5.6.1. EESK uzskata, ka attiecībā uz pacientiem ir ļoti svarīgi nodrošināt personu spēju piekļūt saviem datiem, kas pašlaik daudzos gadījumos ir “bloķēti” veselības aprūpes informācijas sistēmās, un izmantot tos (šajā ziņā jāpiemin projekts “Sustains”, kas pašlaik ir izveidots 13 Eiropas reģionos un kura mērķis ir veicināt personu piekļuvi saviem medicīnas datiem “personīgajās veselības mapītēs”, un citiem tīmeklī sniegtajiem pakalpojumiem).

5.6.2. Attiecībā uz veselības aprūpes darbiniekiem ir būtiski profesionālajās (gan veselības aprūpes speciālistu, gan administrācijas darbinieku) izglītības programmās iekļaut apmācību par e-veselību.

5.7. Programmu izvērtēšana

5.7.1. EESK uzskata, ka kopīgu vērtību noteikšana un Komisijas īstenotas izvērtēšanas programmas attiecībā uz e-veselības priekšrocībām ir viens no tiem jautājumiem, kam jāpievērš vislielākā uzmanība, ņemot vērā to, ka ātrums, kādā notiek tehnoloģiju izmaiņas, bieži vien neļauj noteikt to patieso nodevumu. Veiktās aptaujas liecina, ka iedzīvotāju un medicīnas

darbinieku atbalsts e-veselībai ir tieši saistīts ar pārliecību, ka tā būs pierādāms uzlabojums veselības aprūpes sistēmā.

5.7.2. EESK arī norāda, ka laba informētība par tiem modeļiem un tehnoloģijām, kam būs pozitīva ietekme, un to nepārprotama veicināšana ir būtiska tiem veselības aprūpes modeļiem, kuru pamatā ir IKT. Lai to panāktu, ir nepieciešamas precīzas un dinamiskas izvērtēšanas metodes, kurās īpaša uzmanība tiek pievērsta vispārējai sniegto pakalpojumu izvērtēšanai, nevis pašas tehnoloģijas izvērtēšanai. Turklāt ir jāiekļauj arī pakalpojuma efektivitātes izvērtēšana saistībā ar radītajām kopējām izmaksām un ieguvumiem, lai gan, protams, ekonomiskajai efektivitātei nevajadzētu būt vienīgajam kritērijam, lai izlemtu, vai ieteikt izmantot uz IKT balstītos veselības aprūpes modeļus.

5.7.3. Kopumā publiskā sektora iestāžu, rūpniecības nozaru un pārstāvošo organizāciju vidū dominē uzskats, ka e-veselība (ar ko saprot ļoti dažādas lietojumprogrammatūras) var ietvert ieguvumus veselībai. EESK piekrīt šim viedoklim, bet atzīmē, ka ir jāņem vērā arī uz reālu pieredzi balstītā kritika, kas apšaubu izmaksu samazināšanos un norāda uz problēmām — programmas izmēšanas kļūdām, ziņojumu “klonēšanu”, krāpšanas iespējamību, paaugstinātām izmaksām u. c.

5.8. Politiskā dialoga un starptautiskās sadarbības veicināšana

Neapšaubāmi ir nepieciešams Komisijas ierosinātais pasaules mēroga politiskais dialogs par e-veselību, ņemot vērā, ka šajā jomā būtiskus pasākumus veic arī jaunattīstības valstis. Tādējādi būs iespējams izmantot IKT tehnoloģijas, kas būtu virzītas uz ANO mērķu sasniegšanu, un tās piemērot, ievērojot solidaritāti.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas digitalizācijas programma – digitalizācijas virzīta Eiropas izaugsme””

COM(2012) 784 final

(2013/C 271/24)

Ziņotājs: **McDONOGH kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 18. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas digitalizācijas programma — digitalizācijas virzīta Eiropas izaugsme””

COM(2012) 784 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 30. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 156 balsīm par un 7 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu par Digitalizācijas programmas pārskatīšanu, lai koncentrētos uz prioritārajiem pasākumiem, kas ir steidzami nepieciešami ekonomikas izaugsmei un darba vietu radīšanai.

1.2. Eiropas ekonomikā valda krīze. Saskaņā ar Komisijas informāciju IKP ES 27 dalībvalstīs ir — labākajā gadījumā — inerts, un 2013. gadā *euro* zonā tas saruks vēl par 0,25 %. Bezdarbs februārī sasniedza jaunu rekordu — bez darba ES 27 dalībvalstīs bija vairāk nekā 26 miljoni cilvēku, kas ir 10,9 % no darbaspēka ⁽¹⁾. Grieķijā un Spānijā joprojām ir visaugstākais bezdarba līmenis — attiecīgi 26,4 % un 26,3 %, bet jauniešu bezdarba līmenis ES27 sasniedz 23,5 %.

EESK piekrīt Komisijai, ka “...šis nepieņemami augstais bezdarba līmenis ir traģēdija un ka Eiropai jāmobilizē visi pieejamie resursi un jāatgriežas pie ilgtspējīgas izaugsmes” ⁽²⁾.

1.3. Neraugoties uz ekonomikas lejupslīdi, digitālā ekonomika attīstās strauji un rada darba vietas. Faktiski tiek lēsts, ka Eiropā IKT nozarē līdz 2015. gadam būs 700 000 brīvu darba vietu IKT prasmju trūkuma dēļ. Šāds prasmju trūkums plaša bezdarba periodā ir nepieņemams.

1.4. Eiropai ļoti vajadzīga Digitalizācijas programmas stratēģija, lai paātrinātu ekonomikas atveseļošanu un nodrošinātu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, jo īpaši tajos ES reģionos, kuros ir vissmagākās saimnieciskās problēmas. Pašlaik ir īstais brīdis pārskatīt stratēģiju, lai noteiktu prioritāti visvarīgākajiem pasākumiem ekonomikas izaugsmei un nodarbinātības jomā.

1.5. Platjosla ir Digitalizācijas programmas galvenā veicinošā infrastruktūra. Tāpēc Komiteja bija ārkārtīgi vilusies par Padomes februāra lēmumu ⁽³⁾ samazināt 2014.–2020. gada budžetu daudzgadu finanšu shēmā digitālajai infrastruktūrai un pakalpojumiem, ko finansē ar Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, no 9,2 miljardiem EUR līdz tikai 1 miljardam EUR. Ar šo samazinājumu tiktu pārtraukts daudzgadu finanšu shēmas atbalsts platjoslas tīklu izveidei, un tas visnegatīvāk ietekmētu nabadzīgākos un nelabvēlīgākā situācijā esošos ES reģionus, palielinot pieaugošo digitālo plaisu.

1.6. Komisijas paziņojumā izklāstīts ļoti vērienīgs priekšlikumu kopums, lai novērstu Eiropas digitālās revolūcijas šķēršļus. EESK mēģinās noteiktā laikā pārskatīt Komisijas īpašos paziņojumus par katru no galvenajām ierosinātajām iniciatīvām; tikai tad būs iespējams pilnībā paust viedokli par konkrētajiem pasākumiem, to iespējamo ietekmi un varbūtējiem jautājumiem.

1.7. Nemot vērā laika un līdzekļu ierobežojumus, EESK uzskata, ka, atkārtoti nosakot jaunus Digitalizācijas programmas stratēģijas mērķus, prioritāte būtu jāpiešķir šādiem pasākumiem izaugsmei jomā:

— nodrošināt lēta un ātrdarbīga interneta pieslēguma pieejamību visiem iedzīvotājiem;

— palielināt digitālo iekļaušanu un digitālo līdzekļu lietošanas prasmes;

— attīstīt IKT prasmes, likvidēt IKT prasmju deficītu, radīt darba vietas un atbalstīt uzņēmējdarbību;

⁽¹⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Unemployment_statistics

⁽²⁾ <http://www.euractiv.com/socialeurope/commission-calls-eu-unemployment-news-518852>

⁽³⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/135344.pdf

- veidot uzticamību un stiprināt kiberdrošību;
- aizsargāt privātumu un personas drošību tiešsaistē (īpaši attiecībā uz bērniem);
- izstrādāt Digitālo tiesību harta lietotājiem;
- pastiprināt sabiedrības visu grupu iesaistīšanu politikas izstrādē un īstenošanā;
- īstenot efektīvu mākoņdatošanas stratēģiju, tai skaitā ieviest atbilstīgu regulējumu;
- palielināt globālo konkurētspēju IKT un digitālo pakalpojumu jomā, lai Eiropas uzņēmumi ieņemtu vadošo pozīciju pasaules tirgū pamattehnoloģiju un pakalpojumu jomā;
- palielināt to projektu sinerģiju, kas attiecas uz Eiropas GNSS, *Galileo* un *EGNOS*.

1.8. EESK ar gandarījumu secina, ka daudzi pasākumi, uz kuriem tā aicina Komitejas atzinumos par tematu "Digitālais tirgus — izaugsmes virzītājspēks" ⁽⁴⁾ un "Iekļaujošs digitālais iekšējais tirgus" ⁽⁵⁾, ir iekļauti paziņojumā, tostarp platjoslas tīkla pieslēgums, sadarbība, drošība tiešsaistē, tīkla neitralitāte un atklāts internets, kā arī PVN saskaņošana.

1.9. Tā kā ļoti svarīgi ir izplatīt ātrdarbīga platjoslas tīkla pakalpojumus visā ES, Komiteja aicina Komisiju ieteikt vairākus finansēšanas instrumentus, lai atbalstītu paātrinātus ieguldījumus platjoslas infrastruktūrā, jo īpaši gadījumā, ja normālā tirgus peļņa nav pietiekama, lai piesaistītu privāto finansējumu.

1.10. Pēc iespējas ātrāk ir jāizplata inovatīvi risinājumi, tai skaitā bezvadu tehnoloģiju izmantošana, lai paātrinātu platjoslas izvēršanu un novērstu pieaugošo digitālo plaisu starp ES pilsētām un lauku apvidiem.

1.11. EESK vēlētos, lai Komisija iesaka, kā ātrdarbīga platjoslas pieslēguma pieejamību atzīt par visu iedzīvotāju vispārējām tiesībām neatkarīgi no viņu atrašanās vietas.

1.12. EESK uzsver, ka izglītības politikā pilnībā jāiekļauj IKT, lai mūžizglītība digitālo līdzekļu lietošanas prasmju un IKT prasmju apguvē būtu pieejama visiem iedzīvotājiem ⁽⁶⁾ un atbalsta spēcīgas digitālās kompetences attīstību visā sabiedrībā un ekonomikā. Komiteja arī uzskata, ka ir ļoti svarīgi īstenot politiku, kas veicina dzimumu līdztiesību IKT apmācībā.

1.13. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš bezdarbnieku apmācībai, lai viņi apgūtu digitālo līdzekļu lietošanas prasmes un

e-prasmes, kā arī to strādājošo kvalifikācijas paaugstināšanai, kuriem vajadzīgas jaunas prasmes darba turpināšanai digitālās ekonomikas apstākļos.

1.14. Komiteja aicina Komisiju apsvērt, kā publiskās IKT infrastruktūras lietošanu, jo īpaši platjoslas un datošanas resursu lietošanu skolās un bibliotēkās, varētu izmantot kā politikas jautājumu, lai atbalstītu IKT prasmes un apmācību digitālo līdzekļu lietošanā visā Savienībā.

1.15. Pamatnosacījums inovatīvu digitālo pakalpojumu pieprasījuma stimulēšanai ir patērētāju uzticēšanās. Šādu uzticēšanos varētu patērētāju spēcīgāka tiesiskā aizsardzības, tai skaitā "neatbilstības" noteikumu piemērošana gadījumos, kad patērētāji nesaņem interneta pakalpojumu sniedzēju reklamētos platjoslas ātrumus.

1.16. Komiteja atkārtoti aicina Komisiju izvirzīt priekšlikumus par uzņēmumiem paredzēta Eiropas uzticamības logo-tipa ieviešanu. Kā apliecināts iepriekšējos EESK atzinumos ⁽⁷⁾, **ES mēroga sertifikācijas un marķēšanas sistēma attiecībā uz e-uzņēmējiem** varētu ievērojami palielināt patērētāju uzticību digitālajai pārrobežu komercijai un palīdzētu MVU paplašināt pārrobežu tiešsaistes uzņēmējdarbību.

1.17. Komiteja vērš Komisijas uzmanību uz EESK atzinumu par tematu "Atklātais internets un tīkla neitralitāte Eiropā" ⁽⁸⁾ un stingri pieprasa pēc iespējas drīzāk ES tiesību aktos oficiāli iekļaut tīkla neitralitātes principu.

1.18. EESK vēlētos, ka tiek izveidota Digitālo tiesību harta visiem iedzīvotājiem, lai stiprinātu patērētāju tiesību aizsardzību.

1.19. Komiteja atkārtoti aicina Komisiju realizēt svarīgo sinerģiju, kas gūstama, pienācīgi iekļaujot GNSS programmas Digitalizācijas programmā.

1.20. Tā kā digitālā sabiedrība attīstās un aizvien vairāk nozīmīgu publisko pakalpojumu tiek sniegti tiešsaistē, Komiteja uzsver, ka Komisijai jāsaģlabā mērķtiecīgais atbalsts stratēģijām, kas paredzētas digitālās iekļaušanas paātrināšanai visā ES. Īpaša uzmanība jāpievērš to iedzīvotāju iekļaušanai, kuri ir nelabvēlīgā stāvoklī invaliditātes, lasītprasmes un rakstītprasmes problēmu, vecuma, materiālo resursu vai dzimuma dēļ. EESK atzinīgi vērtē "digitālo čempionu" izraudzīšanu dalībvalstīs un gaidīs ziņojumus par šīs stratēģijas efektivitāti.

⁽⁴⁾ OV C 229, 31.7.2012., 1.-6. lpp.

⁽⁵⁾ CES273-2012_00_00_TRA_AC_LV.DOC.

⁽⁶⁾ OV C 318, 29.10.2011., 9.-18. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 54, 19.2.2011., 58.-64. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 24, 28.1.2012., 139.-145. lpp.

2. Komisijas paziņojuma kopsavilkums

2.1. Digitālā ekonomika pieaug septiņas reizes ātrāk nekā pārējā Eiropas ekonomika, un 50 % no visa produktivitātes pieauguma nodrošina ieguldījumi IKT jomā. Eiropā ir vairāk nekā 4 miljoni IKT jomā iesaistītu darbinieku, kuri strādā daudzās nozarēs, un to skaits arī krīzes apstākļos pieaug par 3 % gadā. IKT ir būtiska digitālo revolūciju sekmējoša tehnoloģija, kas atbalsta strukturālās pārmaiņas tādās nozarēs kā enerģētika, veselības aprūpe, finanšu pakalpojumi, ražošana, sabiedriskie pakalpojumi un izglītība. Taču sadrumstalotais Eiropas politikas satvars un strukturālie šķēršļi pašlaik kavē šo iespēju.

2.2. Paziņojumā izklāstīti Komisijas plāni atbalstīt ekonomikas izaugsmi un darba vietu radīšanu Eiropā, nosakot jaunus Digitalizācijas programmas mērķus galvenajās jomās:

- izveidot **digitālo vienoto tirgu** ⁽⁹⁾ līdz 2015. gadam;
- paātrināt **digitālo inovāciju publiskajā sektorā**, piesaistot Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu (CEF) ⁽¹⁰⁾;
- paātrināt **ātrdarbīga interneta pieslēguma** pakalpojumu nodrošināšanu. Īstenot **mākoņdatošanas** stratēģiju ⁽¹¹⁾, tādējādi samazinot IKT izmaksas un sekmējot produktivitāti, izaugsmi un darba vietu radīšanu;
- īstenot Eiropas **Kiberdrošības stratēģiju** ⁽¹²⁾. Turklāt Komisija ierosina paplašināt Vispasaules aliansi pret bērnu seksuālu izmantošanu internetā ⁽¹³⁾.
- izveidot “Stabilu koalīciju digitālo prasmju uzlabošanai un darba vietu aizpildīšanai”, kas veiks saskaņotus pasākumus visā ES, lai veicinātu nodarbinātību un e-prasmes;
- uzņēmējdarbībai labvēlīgāka vide jaunizveidotiem uzņēmumiem un rīcības plāns, lai atbalstītu uzņēmējdarbību internetā.

Domājams, ka, īstenojot paziņojumā izklāstītos pasākumus, ilgtermiņā rastos 3,8 miljoni darba vietu visās tautsaimniecības nozarēs.

- izveidot **jaunu rūpniecības stratēģiju elektronikā**, vēršot izstrādes un inovācijas finansējumu uz pamattehnoloģijām.

⁽⁹⁾ OV C 143, 22.5.2012., 69.-73. lpp; OV C 299, 4.10.2012., 165.-169. lpp.

⁽¹⁰⁾ OJ C 143, 22.5.2012., 116.-119. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 76, 14.3.2013., 15.-19. lpp, un OV C 24, 28.1.2012., 40.-47. lpp.

⁽¹²⁾ JOIN(2013) 1 final.

⁽¹³⁾ OV C 317, 23.12.2009., 43.-48. lpp, OV C 48, 15.2.2011., 138.-144. lpp, OV C 24, 28.1.2012., 154.-158. lpp.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Jāveic daudz vairāk, lai izveidotu Digitālajā programā paredzēto pozitīvo attīstības ciklu, kurā sasaistīta digitālā infrastruktūra, saturs, pakalpojumi, tirgus un inovācija, tādējādi sekmējot lielāku produktivitāti un izaugsmi. Lai izveidotu īstenu digitālo vienoto tirgu, vēl ir daudz darāmā, un situācija dalībvalstīs ievērojami atšķiras atkarībā no to infrastruktūras attīstības un regulējuma reformas tempa.

3.2. Eiropas ekonomikā valda krīze. Vairāk nekā 26 miljoni iedzīvotāju, kas ir 10,9 % no darbaspēka, ES27 ir bez darba. Eiropas ekonomikas smagais stāvoklis nelabvēlīgi kontrastē ar pasaules mēroga konkurentiem: janvārī bezdarba līmenis ASV bija tikai 7,7 %, kas ir zemākais līmenis pēdējos 4 gados, un Japānā — 4,3 %.

3.2.1. Eurostat jaunākie dati ⁽¹⁴⁾ arī atspoguļo ievērojamas atšķirības starp dalībvalstīm — Austrijā un Vācijā bezdarba līmenis bija attiecīgi 4,8 % un 5,4 %. Turpretī Grieķijā un Spānijā bezdarba līmenis pārsniedz 26 %.

3.2.2. Īpaši augsts bezdarba līmenis ir to iedzīvotāju vidū, kas jaunāki par 25 gadiem. Vairāk nekā viens no diviem jauniešiem ir bez darba Grieķijā (58,4 %) un Spānijā (55,7 %).

3.3. Digitālajā programmā ir paredzēts vērienīgs platjoslas pārklājums un mērķi attiecībā uz ātrumu, un tajā ir noteikti pasākumi, tai skaitā tiesību normas, kas jāveic dalībvalstīm, lai veicinātu ieguldījumus platjoslas pakalpojumu izvēšanā. Tomēr saskaņā ar Komisijas datiem ⁽¹⁵⁾ Eiropa atpaliek arī no saviem pasaules mēroga konkurentiem. Ieguldījumi ātrdarbīgā platjoslā intensīvāki ir Āzijas dažās daļās un ASV, radot ievērojami labāku pārklājumu un ātrdarbīgāku internetu. Kopš 2011. gada decembra Dienvidkorejā ar 20,6 % abonentu uz 100 iedzīvotājiem bija pasaulē augstākais optiskā interneta izmantošanas līmenis un tas divas reizes pārsniedza Zviedrijas līmeni (9,7 %), kas ir augstākais ES. Japānā ir otrais augstākais optiskā interneta izmantošanas līmenis 17,2 % apmērā.

3.4. Visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu statusa sabiedrībā vajadzētu būt digitālās iekļaušanas tiesībām. Īpaši pasākumi jāparedz to iedzīvotāju iekļaušanai, kuri ir nelabvēlīgā stāvoklī invaliditātes, materiālo resursu, vecuma, rakstītprasmes un lasītprasmes problēmu vai dzimuma dēļ.

3.5. Ātrdarbīga platjoslas interneta pieejamība būtu jāatzīst par ES iedzīvotāju vispārējām tiesībām. Komisija 2010. gadā izvirzīja jautājumu par platjoslas pakalpojumu atkārtotu iekļaušanu universālā pakalpojuma saistībās (UPS) ⁽¹⁶⁾. Atbilde uz šo jautājumu ir steidzami vajadzīga, lai veicinātu iedzīvotāju labklājību, nodarbinātību un e-iekļaušanu.

⁽¹⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Unemployment_statistics

⁽¹⁵⁾ SWD(2013)0073 (1. daļa).

⁽¹⁶⁾ COM(2008) 572 final.

3.6. Valdībām būtu jānodrošina, lai ikvienam būtu pieejama piekļuve digitālajiem pakalpojumiem un digitālo līdzekļu lietošanas prasmes. Komiteja būtu gandarīta, ja katram iedzīvotājam profesionālu, personīgu un pilsonisku iemeslu dēļ būtu pieejama mūžizglītība e-prasmju apmācībā.

3.7. Digitālā plaša kļūst aizvien nozīmīgāka līdz ar ātrdarbīgas platjoslas izvēršanu, jo iedzīvotājiem tiek liegta ne tikai piekļuve informācijai, kā tas ir attiecībā uz pamata platjoslu, bet arī internetā pieejamie digitālie pakalpojumi, kas pieejami vienīgi ar ātrdarbīgiem savienojumiem, piemēram, e-veselība, e-izglītība un e-pārvalde.

3.8. Eiropas digitalizācijas programmas rezultātu pārskats ⁽¹⁷⁾ un jaunākie Eurostat dati ⁽¹⁸⁾ apliecina, ka digitālā plaša palielinās un atšķirības starp dalībvalstīm ir lielas. 2012. gadā 28 % mājsaimniecību ES 27 dalībvalstīs bija bez platjoslas tīkla pieslēguma. Tomēr Vācijā, Somijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē vairāk nekā 80 % mājsaimniecību ir platjoslas tīkla pieslēgums; turpretī Bulgārijā, Grieķijā, Itālijā un Rumānijā mazāk nekā 60 % mājsaimniecību ir platjoslas tīkla pieslēgums. Turklāt 90 % mājsaimniecību bez platjoslas tīkla pieslēguma atrodas lauku apvidos. Lauku apvidos 35 miljoni mājsaimniecību joprojām gaida ātrdarbīga tīkla pieslēgumu un, ja vien iedzīvotājiem ārpus pilsētu centriem netiks pievērsta pienācīga uzmanība, viņu sociālais un saimnieciskais stāvoklis kļūs aizvien nelabvēlīgāks.

3.9. Digitālās lietotprasmes un interneta izmantošana ir cieši saistīta ar platjoslas tīkla pieslēgumu — ja Somijā un Zviedrijā mazāk nekā 10 % cilvēku nekad nav izmantojuši internetu, tad Bulgārijā, Grieķijā un Rumānijā šis rādītājs pārsniedz 40 %.

3.10. Plānošanas noteikumu reforma, infrastruktūras lietpratīga plānošana, stimuli ieguldījumiem un inovatīvas tehnoloģijas var palīdzēt izlīdzināt atšķirības platjoslas interneta savienojumu jomā. Tomēr arī iedzīvotājiem ir jārīkojas atbildīgi un jāveicina ātrdarbīga interneta pieslēguma izvēršana.

3.11. Uzticēšanās un iesaistīšanās ir ļoti svarīga, lai sasniegtu Digitalizācijas programmas mērķus. Bez uzticēšanās būtu mazs pieprasījums pēc daudziem inovatīviem pakalpojumiem ar lielu izaugsmes potenciālu, piemēram, e-komercija un mākoņdatošana. Lai nostiprinātu uzticību, ir svarīgi, ka likumdošanas normas neatpaliek no digitālā vienotā tirgus tehnoloģiju un darbījumu attīstības. Diemžēl tas neatbilst realitātei, un steidzami jāpanāk progress tādos svarīgos aspektos kā, piemēram, kolektīvā tiesiskā aizsardzība, par ko Komiteja 2009. gadā aicināja izstrādāt direktīvu ⁽¹⁹⁾.

3.12. Attiecībā uz Digitalizācijas programmas panākumiem ļoti svarīgi ir, lai pilsoniskās sabiedrības visas grupas pilnībā

iesaistītos stratēģijas attīstībā un izpildē un būtu pienācīgi pārstāvētas apspriešanas procesā. Diemžēl patērētāji un plašās sabiedrības pārstāvji bieži nav pietiekami pārstāvēti diskusijās par ļoti svarīgiem jautājumiem, un Komisijai jāpastiprina pasākumi, lai nodrošinātu pilsoniskās sabiedrības līdzvērtīgu pārstāvību visos attiecīgajos forumos.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Tā kā ļoti svarīgi ir izplatīt ātrdarbīga interneta pakalpojumus visā ES, Komiteja aicina Komisiju ierosināt vairākus finansēšanas instrumentus, lai atbalstītu paātrinātus ieguldījumus platjoslas infrastruktūrā, kas vajadzīga Eiropai, jo īpaši gadījumā, ja normālā tirgus peļņa nav pietiekama.

4.2. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija paziņojumā pievērš uzmanību izmaksu samazināšanai, nodrošinot platjoslas infrastruktūru. tā vērs Komisijas uzmanību uz to, ka šādu izmaksu samazinājums pastiprināti ietekmē ekonomiku un dzīves kvalitāti; un tā aicina visas ieinteresētās personas intensīvi risināt šo jautājumu.

4.3. Komiteja aicina Komisiju un dalībvalstis palīdzēt ātri sasniegt platjoslas pārklājuma mērķi, pilnībā ieviešot Radiofrekvenču spektra joslu programmu ⁽²⁰⁾.

4.4. Ātrdarbīga interneta pieslēguma nodrošinājumam jāgarantē, ka visiem jaunajiem operatoriem ir taisnīga un konkurētspējīga piekļuve infrastruktūrai, citādi klientiem pieejamo pakalpojumu izvēles kvalitāte būs izkropļota vai ierobežota.

4.5. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi valsts pārvaldes iestāžu vajadzībām izstrādāt tādas izmaksu aprēķināšanas modeļus ātrdarbīga platjoslas tīkla pieslēgumam, kas ir saskanīgi visā ES; kā arī palīdzēt nodrošināt, ka izmaksas visur ir taisnīgas un aprēķinātas atbilstoši vienādiem standartiem.

4.6. Digitālajā ekonomikā radītajām darba vietām ir vajadzīgi darbinieki, kam ir digitālo līdzekļu lietošanas prasmes un bieži arī īpašas IKT prasmes. Diemžēl Eiropā neapmāca darbiniekus tādā daudzumā, kāds vajadzīgs augošajai IKT nozarē. Lai gan Eiropā ir rekordaugsts bezdarba līmenis, tiek lēsts, ka IKT nozarē līdz 2015. gadam būs 700 000 brīvu darba vietu. Šāds prasmju deficīts steidzami jālikvidē, neraugoties uz to, kādi ārkārtas pasākumi var būt vajadzīgi.

4.6.1. Saskaņā ar Jaunu prasmju un darba vietu programmu Komisija ir izstrādājusi ES pieeju un instrumentus, lai atbalstītu dalībvalstis IKT kompetences un digitālo līdzekļu lietošanas prasmju integrēšanai mūžizglītības pamatprogrammās. Eiropai nekavējoties ir vajadzīgi šā stratēģijas "Eiropas 2020" aspekta īstenošanas rezultāti.

⁽¹⁷⁾ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/scoreboard>

⁽¹⁸⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/information_society/data/main_tables

⁽¹⁹⁾ OV C 128, 18.5.2010., 97.-102. lpp.

⁽²⁰⁾ OV C 107, 6.4.2011., 53.-57. lpp.

4.6.2. Jaunatnes bezdarba augstais līmenis daļēji ir radies izglītības politikas un darba devēju vajadzību neatbilstības dēļ. Dalībvalstīm steidzamai būtu jāreaģē uz šo problēmu, pievienojot augstākās izglītības ciklam jaunas IKT prasmju programmas. Būtiski ir arī tas, ka IKT apmācības politika veicina dzimumu līdztiesību.

4.6.3. Iedzīvotājiem, kas jau ir nodarbināti, digitālo līdzekļu lietošanas prasmes aizvien vairāk ir vajadzīgas, lai saglabātu ražīgumu un nodarbinātības elastīgumu. Turpmākas nepietiekamas nodarbinātības vai pat bezdarba risks pieaug tiem darba ņēmējiem, kam nav vajadzīgo digitālo līdzekļu lietošanas prasmju. Tāpēc Eiropas produktivitātei un konkurētspējai ir ļoti svarīgi, ka uzņēmumi un darba ņēmēji sadarbojas, lai ieviestu apmācības programmas darba vietā kvalifikācijas paaugstināšanai attiecībā uz digitālo līdzekļu lietošanas prasmēm un IKT prasmēm.

4.6.4. Bez tam, lai palīdzētu apkarot smago bezdarba problēmu Eiropā, būtu īpaši jāizstrādā speciālu IKT prasmju un digitālo līdzekļu lietošanas prasmju izglītības programmas, lai palīdzētu bezdarbniekiem atgriezties apmaksātā darbā.

4.6.5. Platjoslas un datošanas resursu lietošanu skolās, publiskās bibliotēkās un citās plašai sabiedrībai pieejamās ēkās varētu izmantot kā politikas jautājumu, lai atbalstītu IKT prasmes un apmācību digitālo līdzekļu lietošanā visā Savienībā.

4.7. Iepriekšējos atzinumos Komiteja aicināja sagatavot hartu par iedzīvotāju tiesīsaistes tiesībām⁽²¹⁾. Lai gan EESK atzinīgi vērtē Komisijas publicēto "ES tiesīsaistes tiesību kodeksu"⁽²²⁾, Komiteja uzskata, ka ES būtu jāsaņem Digitālo tiesību harta, lai nodrošinātu skaidru aizsardzību visiem lietotājiem, un nesen izteica šādu aicinājumu atzinumā "Iekļaujošs digitālais iekšējais tirgus"⁽²³⁾.

4.8. Patērētāji visā ES sūdzas, ka viņu interneta pakalpojumu sniedzēji nenodrošina līgumos paredzētos interneta savienojumu ātrumus. Šāda neatbilstība līgumiem un viltus reklāma mazina uzticību digitālajam tirgum. Minēta problēma jārisina, piemērojot stingrākus tiesību aktus un izpildes noteikumus.

4.9. EESK uzsver, cik ļoti svarīgi ir pilnībā ieviest digitālo vienoto tirgu, lai panāktu progresu attiecībā uz e-tirdzniecības rīcības plānu, Zaļo grāmatu par internetu, kartēm un mobila-jiem maksājumiem un Eiropas Patērētāju tiesību aizsardzības programmu.

4.10. Iepriekšējā atzinumā⁽²⁴⁾ Komiteja stingri atbalstīja ierosināto ES Datu aizsardzības regulu. EESK izsaka cerību, ka ES datu aizsardzības noteikumu visaptverošā reforma formāli tiks

pieņemta iespējami īsā laikā. Svarīgi, lai diskusijās par Vispārējo datu aizsardzības regulu ņemtu vērā minētās regulas iespējamo ietekmi uz citām politikas jomām. Pārāk ierobežojošas saistības var ierobežot iespējas izmantot personas datus sabiedrības labā un digitālās programmas mērķu sasniegšanu (piem., pacientu datu kontrole, lai kontrolētu konkrētas slimības attīstību; energo- vadība ar enerģētikas viedtīklu starpniecību).

4.11. Komiteja atkārtoti aicina Komisiju izvirzīt priekšlikumus par uzņēmumiem paredzēta Eiropas uzticamības logo- tipa ieviešanu. Kā norādīts EESK iepriekšējos atzinumos⁽²⁵⁾, ES mēroga sertifikācijas un marķēšanas sistēma e-uzņēmējiem varētu nodrošināt vispārēju aizsardzību patērētājiem neatkarīgi no valstu robežām, pārņemot preces un pakalpojumus tiešsaistē; tas ievērojami palielinātu patērētāju uzticību digitālajai pārrobežu komercijai un palīdzētu MVU paplašināt pārrobežu tiešsaistes uzņēmējdarbību.

4.12. Papildus valstu elektroniskās identifikācijas shēmu sadarbības īstenošanai Eiropas mērogā Komiteja vēlētos ieteikt Komisijai apsvērt brīvprātīgas elektroniskās identifikācijas shēmas ieviešanu visiem ES iedzīvotājiem, lai nodrošinātu ES līmenī autentificētu ierobežotu elektronisko identifikāciju tieš- saistē veiktiem darījumiem.

4.13. Lai stimulētu digitālo ekonomiku, dalībvalstīm un reģionālajām būtu pašvaldībām jāveicina bezmaksas WiFi inter- neta pieslēguma punktu iekārtošana sabiedriskās vietās.

4.14. Lai gan Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas nodomu pieņemt ieteikumu par atklātas interneta vides saglabāšanu patē- rētājiem, EESK stingri pieprasa, lai iespējami drīz ES tiesībās tiktu oficiāli ietverts arī tīkla neitralitātes princips. Komiteja vērs Komisijas uzmanību uz EESK atzinumu par tematu "Atklā- tais internets un tīkla neitralitāte Eiropā"⁽²⁶⁾ kurā paskaidrots, ka tīkla neitralitātes mērķis ir nodrošināt, ka uzņēmumiem, kas sniedz interneta pakalpojumus, visi līdzīgi interneta datu avoti jāapstrādā vienādi un bez diskriminācijas komerciālu motīvu dēļ.

4.15. Mākoņdatošanas izmantošana pastiprina vajadzību aizsargāt sabiedrības locekļus, viņu datus un privāto dzīvi, īpaši, ja Eiropas patērētāju un uzņēmumu dati tiek uzglabāti ārpus ES vai uzņēmumos, kas nav reģistrēti ES. EESK vērs Komisijas uzmanību uz Komitejas neseno atzinumu par mākoņdatošanas stratēģiju⁽²⁷⁾, kurā tā mudina Komisiju stiprināt tiesisko regulē- jumu tādās jomās kā

— datu un privātuma aizsardzība;

— valdības iestāžu piekļuve datiem;

⁽²¹⁾ OV C 229, 31.7.2012., 1.-6. lpp.

⁽²²⁾ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/code-eu-online-rights>

⁽²³⁾ CES273-2012_00_00_TRA_AC_LV.DOC.

⁽²⁴⁾ OV C 229, 31.7.2012., 90.-97. lpp.

⁽²⁵⁾ OV C 54, 19.2.2011., 58.-64. lpp.

⁽²⁶⁾ OV C 24, 28.1.2012., 139.-145. lpp.

⁽²⁷⁾ OV C 76, 14.3.2013., 59.-65. lpp.

— datu uzraudzība un strīdu izšķiršana starp lietotājiem un pakalpojumu sniedzējiem;

— pārnēsāmība un sadarbība.

EESK arī iesaka Komisijai ņemt vērā to, ka nākotnē jānodrošina visu ES līmenī pieņemtu mākoņdatošanas pamatnostādņu efektīva īstenošana, tā kā minētās tehnoloģijas turpmākā attīstība būs ļoti dinamiska un vēl laiku laiku neprognozējama.

4.16. EESK pieņem zināšanai publicēto Eiropas Savienības Kiberdrošības stratēģiju un izsaka cerību, ka tiks pārskatīts pasākumu kopums tās atbalstīšanai, tai skaitā ierosinātā direktīva par tīklu un informācijas drošību.

4.17. Ir vajadzīgi īpaši pasākumi, lai aizsargātu bērnu un vecāku cilvēku intereses tiešsaistē, īpaši attiecībā uz datu aizsardzību, krāpniecību tiešsaistē un negodīgu tirdzniecību un reklāmu, kuras mērķis ir lietotāju neaizsargātība. EESK vērs Komisijas uzmanību uz daudzajiem Komitejas atzinumiem par šo tematu⁽²⁸⁾, jo īpaši par tematu "Eiropas stratēģija "Bērniem labāks internets""⁽²⁹⁾ un "Bērniem un jauniešiem paredzētas reklāmas regulējums"⁽³⁰⁾.

4.18. Kā norādīts Komitejas atzinumā par tematu "Digitālā programma Eiropai"⁽³¹⁾, atklātie standarti sekmē konkurenci un dod iespēju MVU vispārējai izaugsmei un konkurētspējai. Tāpēc Digitalizācijas programmas politikas skaidri izteiktai sastāvdaļai jābūt atklāto standartu veicināšanai un atbalstīšanai attiecībā uz visiem IKT produktiem un pakalpojumiem Eiropā.

4.19. IKT nozarē dominē Amerikas un Āzijas uzņēmumi. Jāatzīmē, ka Eiropai nav izdevies izvērst inovāciju IKT jomā, lai izveidotu gigantiskus uzņēmumus, kam ir vadošais stāvoklis tirgū, kā, piemēram, *Google*, *Microsoft*, *Apple* un *Samsung*. Komiteja atzinīgi vērtē plānu par jaunu rūpniecības stratēģiju mikroelektronikas un nanoelektronikas jomā, lai palielinātu Eiropas iespējas piesaistīt ieguldījumus izstrādē un ražošanā, kā arī palielinātu tās daļu pasaules tirgū. Tomēr ES politika krasi jāmaina, lai nodrošinātu, ka Eiropas uzņēmumiem ir labvēlīga ekosistēma, kāda tiem vajadzīga, lai ieņemtu vadošo pozīciju pasaules tirgū IKT tehnoloģiju un pakalpojumu jomā.

4.20. Komisijai arī jānodrošina, ka šādai nozares politikai tiktu piemērota pienācīga ieguldījumu vadības prakse, proti, ieguldījumi jāpiešķir, pamatojoties uz sagaidāmo saimniecisko un/vai sabiedrisko atdevi, un visi ieguldījumi stingri jāpārvalda, lai nodrošinātu plānotos ieguvumus.

4.21. Ierosināto pētniecības, attīstības un inovācijas ieguldījumu pārvaldībai jānodrošina laba atsevišķo programmu un projektu koordinācija, lai gūtu maksimāli iespējamo labumu un izvairītos no resursu izšķiešanas, veicot divkārtu darbu.

4.22. EESK uzskata, ka apjomīgiem ieguldījumiem Eiropas GNSS tehnoloģijās un pakalpojumos būtu jāveicina Digitālās programmas sekmīga īstenošana. Tādēļ Komiteja atkārtoti aicina Komisiju realizēt svarīgo sinerģiju, kas gūstama, pienācīgi iekļaujot GNSS programmas Digitalizācijas programmas izstrādē un īstenošanā. EESK vērsa uzmanību iz minēto jautājumu savā sākotnējā atzinumā par Digitālo programmu⁽³²⁾.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

⁽²⁸⁾ OV C 54, 19.2.2011., 58.-64. lpp, OV C 128, 18.5.2010., 69.-73. lpp. un OV C 224, 30.8.2008., 61.-66. lpp.

⁽²⁹⁾ OV C 351, 15.11.2012., 68.-72. lpp.

⁽³⁰⁾ OV C 351, 15.11.2012., 6.-11. lpp.

⁽³¹⁾ OV C 54, 19.2.2011., 58.-64. lpp.

⁽³²⁾ OV C 54, 19.2.2011., 58.-64. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasākumiem, kas nodrošinātu vienādi augsta līmeņa tīklu un informācijas drošību visā Savienībā”

COM(2013) 48 final – 2013/0027 (COD)

(2013/C 271/25)

Ziņotājs: **McDONOGH kgs**

Padome 2013. gada 21. februārī un Eiropas Parlaments 2013. gada 15. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasākumiem, kas nodrošinātu vienādi augsta līmeņa tīklu un informācijas drošību visā Savienībā”

COM(2013) 48 final – 2013/0027 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 30. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 163 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja pieņem zināšanai ierosināto direktīvu, kas jāskata plašākā kontekstā saistībā ar nesen publicēto kibers drošības stratēģiju⁽¹⁾, kurā izklāstīts visaptverošs redzējums attiecībā uz tīklu un informācijas drošību (TID) nolūkā garantēt drošu digitālās ekonomikas izaugsmi, vienlaikus popularizējot tādas Eiropas vērtības kā brīvību un demokrātiju.

1.2 EESK atzinīgi vērtē šo direktīvas priekšlikumu, kura mērķis ir Eiropas Savienībā nodrošināt vienādi augstu TID līmeni. Lai varētu pabeigt digitālā vienotā tirgus izveidi un garantēt netraucētu darbību iekšējā tirgū kopumā, TID saskaņošanai un pārvaldībai Eiropas līmenī ir būtiska nozīme. Komiteja ir vienprātis ar Komisiju, ka TID kļūmes var nodarīt milzīgu kaitējumu tautsaimniecībai un iedzīvotāju labklājībai. Tomēr ierosinātā direktīva nav uzskatāma par šī kritiskā jautājuma risināšanai pietiekami iedarbīgu likumdošanas instrumentu, kā būtu vēlējusies Komiteja.

1.3 Ārkārtīgi lielu vilšanos Komitejai sagādā fakts, ka daudzās dalībvalstīs nav nekādu panākumu reālā TID īstenošanā valsts līmenī. EESK izsaka dziļu sarūgtinājumu par šo rīcības trūkumu, kas paaugstina draudus iedzīvotājiem un negatīvi ietekmē digitālā vienotā tirgus izveidi. Visām dalībvalstīm nekavējoties būtu jārikojas, lai nodrošinātu neizpildīto TID saistību ievērošanu.

1.4 Šis progresa trūkums rada vēl vienu digitālo plaisu starp elitāro grupu, kurā TID ir augstā līmenī, un mazāk attīstītajām dalībvalstīm. Šādas atšķirības apgrūtina uzticēšanos un ES līmeņa sadarbību TID jomā, un, ja vien steidzami netiks mazinātas, tās var radīt iekšējā tirgus problēmas, kuru pamatā būs dalībvalstu atšķirīgās spējas.

1.5 Kā norādīts iepriekšējos atzinumos⁽²⁾, EESK uzskata, ka pagaidu un brīvprātīgi pasākumi nav iedarbīgi un ka ir jānosaka stingras reglamentējošas dalībvalstu saistības nodrošināt Eiropas TID saskaņotību, pārvaldību un piemērošanu. Diemžēl, pēc EESK domām, aplūkojamais direktīvas priekšlikums nenodrošina skaidru un nepārprotamu tiesisko regulējumu, kāds šobrīd ir vajadzīgs. Komiteja uzskata: lai sasniegtu nepieciešamo vienādi augsto TID līmeni, iedarbīgāka par direktīvu būtu regula, kurā būtu skaidri noteiktas dalībvalstīm obligāti izpildāmās prasības.

1.6 Par spīti Eiropas Komisijas iecerei pieņemt deleģētos aktus, ar kuriem atsevišķu direktīvas daļu ieviešanā nodrošināt zināmu nosacījumu vienotību, Komiteja vērš uzmanību uz to, ka ierosinātajā aktā trūkst standartu, skaidru definīciju un kategorisku prasību, tāpēc kritiski svarīgo elementu interpretēšanā un transponēšanā dalībvalstīm dots pārāk daudz rīcības brīvības. Komiteja vēlētos, lai tiesību aktā būtu daudz precīzāk definēti standarti, prasības un procedūras, kas jāievēro dalībvalstīm, publiskajām iestādēm, tirgus dalībniekiem un galveno interneta pakalpojumu nodrošinātājiem.

⁽¹⁾ “Atvērta un droša kibertelpa”, JOIN (2013) 1.

⁽²⁾ EESK atzinums “Informācijas kritiskās infrastruktūras aizsardzība”, OV C 255, 22.9.2010., 98. lpp., un “Direktīva par uzbrukumiem informācijas sistēmām”, OV C 218, 23.7.2011., 130. lpp.

1.7 Lai Eiropas Savienībā varētu formulēt un īstenot stingru TID politiku, Komiteja ieteiktu izveidot ES līmeņa iestādi, kas atbildētu par TID un būtu līdzīga aviācijas nozares centrālajai iestādei (EASA) ⁽³⁾. Šī struktūra izstrādātu standartus un uzraudzītu visu TID aspektu īstenošanu Savienībā — no drošu termināliekārtu sertifikācijas un lietošanas līdz tīkla un datu drošībai.

1.8 EESK ļoti labi apzinās, ka mākoņdatošanas ⁽⁴⁾ ieviešana Eiropā palielina draudus kibernetiskajai drošībai un datu aizsardzībai. Komiteja uzskata, ka ierosinātajā tiesību aktā būtu skaidri jānorāda īpašas papildu drošības prasības un pienākumi mākoņpakalpojumu sniegšanai un lietošanai.

1.9 Lai TID jomā būtu iespējama pienācīga pārskatbaidība, tiesību aktā būtu skaidri jānosaka, ka struktūrām, kurām ierosinātā direktīva uzliek pienākumus, ir tiesības prasīt atbildību no programmatūras un aparatūras piegādātājiem, ja to produktiem vai pakalpojumiem bijuši tādi defekti, kuri kļuvuši par TID problēmu tiešu cēloni.

1.10 EESK aicina dalībvalstis pievērst īpašu uzmanību TID zināšanu un kibernetiskās prasmju palielināšanai mazajos un vidējos uzņēmumos (MVU). Turklāt Komiteja vērš Komisijas uzmanību uz "hakeru konkursu" panākumiem, ko tie guvuši ASV ⁽⁵⁾ un dažās ES dalībvalstīs ⁽⁶⁾, vairojot izpratni par kibernetiskās drošības problēmām un audzinot nākamo TID profesionāļu paaudzi.

1.11 Ņemot vērā to, cik svarīgi visās dalībvalstīs ievērot Eiropas Savienībā pieņemtos tīkla un informācijas drošības noteikumus, EESK aicina Komisiju apsvērt, kādu daudzgaļu finanšu shēmas finansējuma daļu varētu novirzīt TID prasību ievērošanai, lai palīdzētu tām dalībvalstīm, kam vajadzīgs finansiāls atbalsts.

1.12 Lai Eiropa spētu neatpalikt strauji mainīgajā kibernetiskajā vidē, par vienu no galvenajām prioritātēm ES Pētniecības un inovācijas pamatprogrammā "Apvārsnis 2020" būtu jānosaka izdevumi TID tehnoloģiju jomas pētniecībai, attīstībai un inovācijai.

⁽³⁾ Eiropas Aviācijas drošības aģentūra (<http://easa.europa.eu/>).

⁽⁴⁾ EESK atzinums "Mākoņdatošana (*cloud computing*) Eiropā", OV C 24, 28.1.2012., 40. lpp., un "Mākoņdatošanas potenciāla atraisīšana Eiropā", OV C 76, 14.3.2013., 59. lpp.

⁽⁵⁾ http://www.nytimes.com/2013/03/25/technology/united-states-wants-to-attract-hackers-to-public-sector.html?pagewanted=all&_r=0

⁽⁶⁾ <http://www.bbc.co.uk/news/technology-17333601>

1.13 Lai būtu skaidrāks, kurām struktūrām ierosinātajā tiesību aktā paredzēta juridiska atbildība, EESK aicina visām dalībvalstīm noteikt prasību publicēt tiešsaistē pieejamu sarakstu, kurā būtu ietvertas visas struktūras, uz kurām attiecas direktīvas noteikumi par riska pārvaldību un ziņošanu. Šāda pārredzamība un publiska pārskatbaidība vairotu uzticēšanos un sekmētu noteikumu ievērošanu.

1.14 Komiteja vērš Komisijas uzmanību uz daudzajiem iepriekšējiem EESK atzinumiem par tīklu un informācijas drošību, kuros apskatīti tādi jautājumi kā, piemēram, drošas informācijas sabiedrības nepieciešamība un kritisko infrastruktūru aizsardzība ⁽⁷⁾.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Ierosinātā TID direktīva publicēta līdz ar ES kibernetiskās drošības stratēģiju, kuras mērķis ir stiprināt informācijas sistēmu noturību, mazināt kibernetiskās drošības riskus, sekmēt ES starptautisko kibernetiskās drošības politiku un kibernetiskās drošības, kā arī pilnveidot rūpnieciskos un tehnoloģiskos resursus kibernetiskajai drošībai, vienlaikus sekmējot pamattiesību un citu ES pamatvērtību ievērošanu.

2.2 TID uzdevums ir aizsargāt internetu un citus tīklus, informācijas sistēmas un saistītos pakalpojumus, uz kuriem balstās mūsu sabiedrības funkcionēšana. TID ir būtiski svarīga, lai iekšējais tirgus varētu darboties bez traucējumiem.

2.3 Pilnībā pēc brīvprātības principa veidotā pieeja, ko ES līdz šim izmantojusi, negarantē pietiekamu aizsardzību pret TID apdraudējumu. Ar pašreizējām TID spējām nepietiek, lai spētu neatpalikt strauji mainīgajā kibernetiskajā vidē un visās dalībvalstīs nodrošinātu vienlīdz augstu aizsardzības līmeni.

⁽⁷⁾ EESK atzinums "Drošas informācijas sabiedrības stratēģija", OV C 97, 28.4.2007., 21. lpp.

EESK atzinums "Informācijas kritiskās infrastruktūras aizsardzība", OV C 255, 22.9.2010., 98. lpp.

EESK atzinums "ENISA regula", OV C 107, 6.4.2011., 58. lpp.

EESK atzinums "Vispārīgā datu aizsardzības regula", OV C 229, 31.7.2012., 90. lpp.

EESK atzinums "Uzbrukumi informācijas sistēmām", OV C 218, 23.7.2011., 130. lpp.

EESK atzinums "Elektronisko darījumu veikšana iekšējā tirgū", OV C 351, 15.11.2012., 73. lpp.

EESK atzinums "Mākoņdatošanas potenciāla atraisīšana Eiropā", OV C 76, 14.3.2013., 59. lpp.

2.4 Patlaban spēju un gatavības līmenis dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgs, tāpēc Eiropas Savienībā vērojama TID nostādņu neviendabība. Tā kā tīkli un sistēmas ir savstarpēji savienotas, dažu dalībvalstu nepietiekamais aizsardzības līmenis vājina visas Savienības TID. Šādā situācijā kavēta ir arī dalībnieku savstarpējās uzticības veidošanās, kas ir priekšnoteikums sadarbībai un informācijas apmaiņai. Tādējādi sadarbība izveidojusies tikai starp tām nedaudzajām dalībvalstīm, kuru spējas ir augstā līmenī.

2.5 Saskaņā ar LESD 114. pantu ierosinātās direktīvas mērķis ir veicināt digitālā vienotā tirgus izveidi un nodrošināt netraucētu tā darbību, izmantojot šādus instrumentus:

- obligāta minimālā TID līmeņa noteikšana dalībvalstīs, tādējādi uzlabojot vispārējo sagatavotības un reaģēšanas uz incidentiem līmeni;
- ES līmeņa sadarbības uzlabošana TID jautājumos, lai apkārotu pārrobežu incidentus un apdraudējumus;
- riska pārvaldības kultūras veidošana un kvalitatīvāka informācijas apmaiņa starp privāto un publisko sektoru.

2.6 Direktīvas priekšlikumā noteiktas tiesiskās prasības, tostarp šādas:

- a) katrai dalībvalstij jāpieņem TID stratēģija un jāieceļ par tīklu un informācijas sistēmu drošību atbildīgā valsts kompetentā iestāde, kuras rīcībā būtu pietiekami finanšu un cilvēkresursi, lai novērstu TID apdraudējumus un reaģētu uz incidentiem;
- b) dalībvalstu un Komisijas sadarbības mehānisma izveide, lai apmainītos ar agrīniem brīdinājumiem par riskiem un incidentiem, sadarbības un organizētu regulāras salīdzinošās izvērtēšanas;
- c) prasība noteiktu veidu struktūrām visā ES pieņemt riska pārvaldības paņēmienus un ziņot attiecīgās valsts kompetentajai iestādei par būtiskiem savu pamatpakalpojumu drošības incidentiem. Minētās prasības attiektos uz kritisko informācijas infrastruktūru operatoriem atsevišķās nozarēs (finanšu pakalpojumi, transports, enerģētika, veselības aprūpe), informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējiem (mākoņdato-

šana, e-tirdzniecības platformas, maksājumi internetā, meklētājprogrammas, lietojumprogrammu iegādes vietnes un sociālie tīkli), kā arī valsts pārvaldes iestādēm.

2.7 Dalībvalstīm jāievieš minētā direktīva ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc tam, kad to pieņems Padome un Eiropas Parlaments (paredzēts 2014. gadā).

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Interneta un digitālās sabiedrības attīstība dziļi ietekmē mūsu ikdienu. Taču, pieaugot mūsu atkarībai no interneta, mūsu brīvība, pārticība un dzīves kvalitāte aizvien vairāk kļūst atkarīga no stabilas tīklu un informācijas drošības: ja internets nedarbojas un ārkārtas situācijā nav pieejami elektroniskie slimības vēstures dati, cilvēks ies bojā. Eiropas informācijas kritiskās infrastruktūras drošība tiek arvien vairāk apdraudēta, un mūsu TID līmenis nav pietiekami augsts.

3.2 Europol direktors pagājušajā gadā norādīja, ka ir ļoti noraizējies par šo nepareizo priekšstatu — pārliecību, ka internets ir neuzlauzams⁽⁸⁾. Bieži nākas dzirdēt par noziedznieku, teroristu vai ārzemju valdību kārtējiem kiberuzbrukumiem būtiski svarīgai infrastruktūrai. Upuri par uzbrukumiem ziņo reti, jo nevēlas bojāt savu reputāciju. Tomēr vēl pirms dažām nedēļām izskanēja ziņas par uzbrukumiem Eiropas interneta infrastruktūrai⁽⁹⁾ un banku sistēmām⁽¹⁰⁾; kaitējums bija pārāk liels, lai to varētu noklusēt. Vienā no ziņojumiem aprēķināts⁽¹¹⁾, ka 2011. gadā Nīderlande pieredzējusi 92 miljonus kiberuzbrukumu, bet Vācija — 82 miljonus. Apvienotās Karalistes valdība lēš, ka 2011. gadā valsts piedzīvojusi 44 miljonus kibernetizācijas uzbrukumu un ka tautsaimniecībai tie izmaksājuši līdz pat 30 miljardiem euro⁽¹²⁾.

3.3 ES Padome Eiropas TID problēmai pievērsās 2007. gadā⁽¹³⁾. Tomēr kopš tā laika īstenotā politikas pieeja⁽¹⁴⁾ galvenokārt bijusi balstīta uz dalībvalstu brīvprātīgu rīcību, un tikai dažas no tām ir veikušas iedarbīgus pasākumus. Komiteja norāda, ka daudzas dalībvalstis vēl nav nedz publicējušas savu kibernetizācijas stratēģiju, nedz sagatavojušas valsts līmeņa ārkārtas rīcības plānu kibernetizācijas gadījumiem; dažas vēl nav izveidojušas Datorapdraudējumu reaģēšanas vienību (CERT). Turklāt vairākas dalībvalstis joprojām nav ratificējušas Eiropas Padomes konvenciju par kibernetizācijas iegumiem⁽¹⁵⁾.

⁽⁸⁾ <http://forumblog.org/2012/05/what-if-the-internet-collapsed/>

⁽⁹⁾ http://www.nytimes.com/2013/03/27/technology/internet/online-dispute-becomes-internet-snarling-attack.html?pagewanted=all&_r=0

⁽¹⁰⁾ http://www.dutchnews.nl/news/archives/2013/04/online_retailers_demand_banks.php

⁽¹¹⁾ http://www.securelist.com/en/analysis/204792216/Kaspersky_Security_Bulletin_Statistics_2011

⁽¹²⁾ "UK Cyber Security Strategy: Landscape Review" ("AK Kibernetizācijas stratēģija — vispārējā stāvokļa apskats", <http://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/03/Cyber-security-Full-report.pdf>)

⁽¹³⁾ Padomes rezolūcija 2007/C 68/01.

⁽¹⁴⁾ COM(2006) 251 un COM(2009) 149.

⁽¹⁵⁾ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CL=ENG>

3.4 Desmit TID jomā augsti attīstītas dalībvalstis ir izveidojušas Eiropas Valdību CERT grupu (EGC), lai varētu cieši sadarbīties saistībā ar TID un reaģēšanu uz incidentiem. Dalība grupā patlaban ir slēgta; šajā elitārajā apvienībā nevar iesaistīties ne pārējās mazāk attīstītās 17 dalībvalstis, ne jaunizveidotā CERT-EU⁽¹⁶⁾. Veidojas jauna digitālā plaista starp tām dalībvalstīm, kuras TID jomā ir augsti attīstītas, un pārējām. Ja šī plaista netiks mazināta, TID atšķirības dos tiešu triecienu digitālajam vienotajam tirgum, jo tiks apgrūtināta uzticēšanās, saskaņotība un sadarbība. Turklāt, ja nebūs stingras rīcības, var pieaugt gan nošķirtība starp augsti attīstītajām un mazāk attīstītajām dalībvalstīm, gan iekšējā tirgus problēmas, kuru pamatā ir atšķirīgās dalībvalstu spējas.

3.5 Kiberdrošības stratēģijas un ierosinātās TID direktīvas iedarbīgums būs atkarīgs no tā, vai Eiropā būs spēcīga TID nozare un vai būs pietiekami daudz darbinieku ar specializētām TID prasmēm. EESK ir gandarīta, ka ierosinātajā direktīvā ir ņemta vērā vajadzība dalībvalstīs veikt ieguldījumus TID izglītībā, izpratnē par to un attiecīgā apmācībā. Komiteja vēlētos arī, lai ikviena dalībvalsts pieliktu īpašas pūles un kiberdrošības jautājumos informētu, izglītotu un atbalstītu MVU sektoru. Lielajiem uzņēmumiem iegūt nepieciešamās zināšanas ir viegli, bet mazajiem un vidējiem vajadzīgs atbalsts.

3.6 EESK labprāt sadarbosies ar Eiropas Tīklu un informācijas drošības aģentūru (ENISA), lai šogad plānotajā Kiberdrošības mēnesī popularizētu TID. Attiecībā uz kiberdrošības stratēģijas un TID direktīvas mērķi visā Savienībā attīstīt drošības jautājumu izpratnes kultūru un lai paaugstinātu TID prasmju līmeni, Komiteja vērs Komisijas uzmanību uz dažās dalībvalstīs un ASV notiekošo pusaudžiem domāto "hakeru konkursu" pozitīvo lomu izpratnes palielināšanā.

3.7 Komiteja atzinīgi vērtē arī to, ka kiberdrošības stratēģijā vērojama apņemšanās TID tehnoloģijai veltīt daļu no līdzekļiem, kas paredzēti pētniecībai, attīstībai un inovācijai.

3.8 Jaunus draudus kiberdrošībai rada mākoņdatošanas pieaugums. Piemēram, kibernetizētiem patlaban ir pieejama ļoti liela datorjauda ar salīdzinoši zemām izmaksām, un tūkstošiem uzņēmumu savus datus tagad glabā centralizētās datu bāzēs, kas ir neaizsargātas pret labi izplānotiem uzbrukumiem. EESK jau ir aicinājusi palielināt mākoņdatošanas kibernoturīgumu⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ CERT-EU ir pastāvīga ES iestāžu, aģentūru un struktūru Datorapdraudējumu reaģēšanas vienība (CERT).

⁽¹⁷⁾ EESK atzinums "Mākoņdatošana (cloud computing) Eiropā", OV C 24, 28.1.2012., 40. lpp., un "Mākoņdatošanas potenciāla atraisīšana Eiropā", OV C 76, 14.3.2013., 59. lpp.

3.9 Attiecībā uz darījumiem tiešsaistē Komiteja jau agrāk ir aicinājusi ieviest brīvprātīgu ES elektroniskās identifikācijas sistēmu, kas papildinātu jau izveidotās dalībvalstu shēmas. Tāda sistēma nodrošinātu labāku aizsardzību pret krāpšanu, ekonomikas dalībnieku lielāku savstarpējo uzticēšanos, zemākas pakalpojumu sniegšanas izmaksas, kvalitatīvākus pakalpojumus un iedzīvotāju aizsardzību.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Diemžēl Komisijas ierosinātajai TID direktīvai pārāk lielā mērā piemīt pagaidu risinājuma iezīmes, tai trūkst skaidrības un vērojama pārlika paļaušanās uz dalībvalstu pašregulējumu. Standartu, skaidru definīciju un kategorisku prasību trūkums, sevišķi direktīvas IV nodaļā, dod dalībvalstīm pārāk daudz iespēju atšķirīgi interpretēt un transponēt tiesību akta būtiskākos elementus. Iedarbīgāka par direktīvu būtu regula, kurā dalībvalstīm būtu paredzētas skaidri noteiktas, obligātas juridiskas saistības.

4.2 Komiteja norāda, ka direktīvas 6. pantā noteikta prasība katrai dalībvalstij iecelt kompetentu iestādi, lai visā ES uzraudzītu un kontrolētu, cik konsekventi direktīvu piemēro. Turklāt 8. pantā paredzēts sadarbības tīkls, kas saskaņā ar savām un Komisijas pilnvarām nodrošinās vadību Eiropas līmenī un vajadzības gadījumā arī ieviešanu dalībvalstīs. EESK uzskata, ka, pamatojoties uz šo pārvaldības sistēmu, Eiropas Savienībai būtu jāapsver iespēja izveidot ES līmeņa TID iestādi, kas būtu analoga Eiropas Aviācijas drošības aģentūrai (EASA), kura nosaka standartus un pārbauda drošības prasību ievērošanu attiecībā uz gaisa kuģiem, lidostām un aviosabiedrību darbību.

4.3 ES līmeņa TID iestādi, ko Komiteja ierosina šā atzinuma 4.2. punktā, varētu izveidot, pamatojoties uz darbu, ko kiberdrošības jomā jau paveikusi ENISA, Eiropas Standartizācijas komiteja (CEN), Datorapdraudējumu reaģēšanas vienības (CERTs), Eiropas Valdību CERT grupa (EGC) un citi. Šāda iestāde izstrādātu standartus un uzraudzītu visu TID aspektu īstenošanu — no drošu termināliekārtu sertifikācijas un lietošanas līdz tīkla un datu drošībai.

4.4 Tā kā TID nodrošināšanā visā Savienībā dalībvalstis ir ļoti atkarīgas cita no citas un TID problēmas visām iesaistītajām pusēm var izmaksāt ļoti dārgi, EESK vēlētos, lai tiesību aktā būtu proporcionālas un precīzi noteiktas sankcijas par prasību neievērošanu un lai tās būtu saskaņotas tā, ka atspoguļotu Eiropas dimensiju attiecībā uz atbildību un zaudējumu apmēru, kuri potenciāli varētu rasties ne tikai vietējā tirgū, bet arī visas Savienības mērogā. Tiesību akta 17. pants par sankcijām ir vispārīgs, un sankciju noteikšanā pārlietu daudz rīcības brīvības atstāts dalībvalstīm, kā arī nav pietiekamu norāžu par pārrobežu un Eiropas mēroga ietekmes izvērtēšanu.

4.5 Šobrīd valdības un pamatpakalpojumu sniedzēji nepublicē informāciju par kļūmēm, kas saistītas ar drošību un noturību, ja vien nav spiesti to darīt. Šāda informācijas nepieejamība negatīvi ietekmē Eiropas spēju ātri un efektīvi reaģēt uz kibernetiskajiem draudējiem, kā arī kavē vispārējo TID uzlabošanu, mācoties vienu no otra. Komiteja aicina Komisiju pieņemt lēmumu ieviest direktīvā obligātu prasību ziņot par visiem būtiskiem TID incidentiem. EESK neuzskata, ka brīvprātīga ziņošana būs efektīva, jo, baidoties par reputāciju un atbildību, ir tendence slēpt negadījumus.

4.6 Tomēr direktīvas 14. pantā par paziņošanu nav definēts, ko nozīmē drošību būtiski ietekmējošs incidents, un attiecīgajām struktūrām un dalībvalstīm atstāts pārāk daudz rīcības brīvības lemt, vai par TID incidentu ziņot vai nē. Lai tiesību akts būtu iedarbīgs, tā prasībām jābūt nepārprotamām. Ierosinātajā direktīvā prasību būtība definēta pārāk vispārīgi, tāpēc iesaistītajām pusēm nevar piemērot sankcijas par noteikumu neievērošanu, kā paredzēts direktīvas 17. pantā.

4.7 Tā kā TID nodrošināšana ir galvenokārt privātā sektora pārziņā, ir būtiski, lai starp visiem uzņēmumiem, kas atbild par vitāli svarīgo informācijas infrastruktūru un pakalpojumiem, valdītu stabila uzticība un cieša sadarbība. Ļoti atzinīgi vērtējama un atbalstāma ir Eiropas publiskā un privātā sektora partnerība infrastruktūru noturības jautājumos (EP3R iniciatīva), kuru Komisija uzsāka 2009. gadā. Komiteja tomēr uzskata, ka minētā iniciatīva ir jāpapildina ar TID tiesību aktā noteiktu obligātu prasību sadarbīties tām galvenajām iesaistītajām pusēm, kas to nedara pietiekami.

4.8 Ikvienai dalībvalstij būtu jāpublicē tiešsaistē pieejams saraksts ar visām tās jurisdikcijā esošajām struktūrām, uz kurām attiecas ierosinātās direktīvas 14. panta drošības prasības un pienākums paziņot par incidentiem. Šāda pārredzamība ne tikai viestu lielāku skaidrību par to, kā katra dalībvalsts piemēro 3. panta definīcijas, bet nostiprinātu arī iedzīvotāju uzticēšanos un sekmētu riska pārvaldības kultūras izveidi sabiedrībā.

4.9 EESK norāda, ka uz programmatūras izstrādātājiem un aparatūras ražotājiem direktīvas prasības nav attiecinātas, jo tie nav informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēji. Tomēr, pēc Komitejas domām, ierosinātajā tiesību aktā būtu jānorāda, ka struktūras, uz kurām attiecas direktīvā noteiktās saistības, var vērsties ar prasību pie programmatūras vai aparatūras piegādātāja, ja tā izstrādājumiem vai pakalpojumiem bijuši defekti, kuri kļuvuši par TID incidentu tiešu cēloni.

4.10 Lai gan Komisija lēš, ka ierosinātās TID direktīvas īstenošana gadā izmaksās ap 2 miljardiem euro un ka šī summa attiecas uz visas Eiropas publisko un privāto sektoru kopā, Komiteja norāda, ka dažām finansiālās grūtībās nonākušām dalībvalstīm nebūs viegli rast līdzekļus, ko ieguldīt prasību izpildē. Ir jādomā, kā daudzgadu finanšu shēmā varētu paredzēt atbalstu TID prasību ievērošanai, šim nolūkam izmantojot dažādus instrumentus, piemēram, Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) un, iespējams, Iekšējās drošības fondu.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm"

COM(2012) 643 final – 2012/0305 (COD)

(2013/C 271/26)

Ziņotājs: **Mário SOARES kgs**

Padome 2012. gada 21. novembrī un Eiropas Parlaments 2012. gada 19. novembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 192. panta 1. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm"

COM(2012) 643 final – 2012/0305 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 26. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (23. maija sēdē), ar 92 balsīm par, 2 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK nepārprotami atbalsta Komisijas centienus panākt fluorētu siltumnīcefekta gāzu stingrāku regulējumu.

1.2. EESK uzsver, ka vienošanos par fluorētu siltumnīcefekta gāzu kontroli svarīgi ir nekavējoties panākt pasaules mērogā, lai tādējādi piemērotu vienādus noteikumus visu pasaules valstu ekonomikām.

1.3. Pašreizējās ekonomikas un sociālās krīzes apstākļos par prioritāti jāizvirza darbavietu saglabāšana. Pāreja uz klimatam un videi nekaitīgu ekonomiku jābalsta uz stabilu sociālu dialogu, lai tādējādi kopīgiem spēkiem un demokrātiskā veidā īstenotu turpmāko pārmaiņu pārvaldību. Sociālais dialogs, sarunas un līdzdalība ir tās pamatvērtības un pamatinstrumenti, kas palīdz saskaņot sociālās kohēzijas un kvalitatīvu darbavietu veicināšanu, darbavietu radīšanu un inovācijas un konkurētspējas stiprināšanu ES valstu ekonomikā.

1.4. EESK aicina samazināt ar šās regulas dažādo aspektu īstenošanu saistīto finanšu un administratīvo slogu, īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem.

1.5. EESK aicina visā aprites ciklā vairāk ņemt vērā energopatēriņu, kā arī izmaksu un ieguvumu analizē iekļaut iespējamās negatīvos faktorus, kas saistīti ar ierosinātajām alternatīvajām tehnoloģijām.

1.6. Komisijai un dalībvalstīm aktīvāk jāatbalsta pētniecība un inovācija rūpniecības nozarē, it īpaši nolūkā izstrādāt fluorētām siltumnīcefekta gāzēm alternatīvas tehnoloģijas.

1.7. Dalībvalstīm un uzņēmumiem jāveic liels darbs, lai sociāli taisnīgā veidā īstenotu pāreju tajās politikas jomās, kuru mērķis ir samazināt fluorētu gāzu lietošanu un ražošanu.

1.8. Iespējams, ka vajadzēs izstrādāt atbilstīgas apmācības programmas, lai darba ņēmējus sagatavotu lietot fluorētām siltumnīcefekta gāzēm alternatīvas tehnoloģijas, taču jāņem vērā MVU īpašā situācija. Būtu jāierobežo sertificēšanas un apmācības finansiālās un administratīvās izmaksas.

1.9. Būtu jārikojas jau pirms fluorētu gāzu izmantošanas un jānovērš noplūdes iespējamība, nosakot stingrākas prasības šādas vielas saturošu iekārtu izstrādei.

1.10. Dalībvalstīm būtu jāizveido selektīvās vākšanas sistēmas lietotām iekārtām, kuras satur fluorētas vielas, atbilstīgi principiem, kas noteikti Direktīvā 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem.

1.11. Minētās apmācības programmas būtu jāattiecina uz visiem uzņēmumiem, kuru darbība saistīta ar fluorētas gāzes saturošu iekārtu ražošanu, izplatīšanu un montāžu, un programmās jāiekļauj arī apmācības par alternatīvām tehnoloģijām, lai tādējādi sekmētu tehnoloģiskās pārejas procesu.

1.12. EESK uzskata, ka vajadzētu ņemt vērā minēto tehnoloģiju atšķirības, lai gadījumos, kad tas ir tehniski un ekonomiski iespējams, īstenotu nevis "pakāpenisku samazināšanu", bet gan "pakāpenisku likvidēšanu".

1.13. ES ražotājiem noteiktie ierobežojumi jāattiecinā arī uz Eiropas Savienībā importēto produkciju.

1.14. Eiropas Komisija būs galvenokārt atbildīga par kvotu sistēmas ieviešanu, un tai jāierobežo sistēmas ieviešanas izmaksas, vienlaikus nodrošinot tās ekoloģisko integritāti.

1.15. Komisiju vajadzētu pilnvarot veikt šīs regulas kontroles, pārbaudes un atbilstības nodrošināšanas procedūras.

1.16. EESK atzīst, ka juridiskais pamats — vides aizsardzība — ir izvēlēts pareizi, taču uzsver, ka ir jāgādā, lai regulas piemērošana neapdraudētu iekšējā tirgus integritāti.

2. Ievads

2.1. EESK 2004. gadā sagatavoja atzinumu⁽¹⁾ par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par dažām fluorētām siltumnīcefekta gāzēm (pašreizējā Regula Nr. 842/2006), kurā uzsvērts, ka cilvēka darbības dēļ ir pieaugusi siltumnīcefekta gāzu koncentrācija un, ja šī tendence un ar to saistītā globālā sasilšana netiks ierobežota vai radīta pretēja tendence, tā izraisīs pastāvīgas un potenciāli bīstamas klimata pārmaiņas. Lai arī 2004. gada atzinumā atbalstīts Komisijas vispārējais mērķis un pieeja, tajā norādītas arī dažas problēmas saistībā ar priekšlikumu regulai. Atsevišķi kritiskie apsvērumi, šķiet, joprojām ir aktuāli, un tāpēc tie iekļauti arī šajā atzinumā.

2.2. Fluorētās gāzes ir spēcīgas siltumnīcefekta gāzes, kas rodas cilvēka darbības rezultātā. Atkarībā no tā, vai šīm gāzēm piemīt stratosfēras ozona slāni noārdošas īpašības vai ne, pašlaik uz tām attiecināmi divi starptautiski nolīgumi. Monreālas protokolā (1987. gads), kas tika pieņemts pēc Vīnes konvencijas, paredzēti šādu vielu ražošanas un izmantošanas kontroles pasākumi, un tā galvenais mērķis ir panākt šo vielu izskaušanu. Minētais protokols pastāvīgi tiek pilnveidots, tā darbību attiecinot uz jaunām gāzēm un jauniem lietojumiem. Savukārt Kioto protokols attiecas uz fluorētu gāzu emisijām, kuras neietekmē ozona slāni, un tā mērķis ir samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas līmeni. Arī Klimata un tīra gaisa koalīcija, kura kopš 2012. gada izvirzījusi mērķi samazināt vidi piesārņojošo gaistošo vielu daudzumu, ir iekļāvusi fluorogļūdeņražu (HFC) emisijas savas darba programmas prioritātēs.

2.3. Līdzās pārējiem dalībniekiem ES ir uzņēmies iniciatīvu cīņā par fluorēto siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanos. Vairākas Monreālas protokolu parakstījušās valstis, to skaitā ASV, 2009., 2010., 2011. un 2012. gadā iesniedza priekšlikumus, lai ierobežotu HFC ražošanu un patēriņu pasaulē; šo iniciatīvu atbalstīja 108 valstis.

2.4. Tomēr līdz šim panākts tikai neliels progress, jo Ķīna, Brazīlija, Indija, arī Persijas līča valstis un citas valstis Monreālas protokola ietvaros šo jautājumu apspriest ir atteikušās, aizbildinoties, ka tās fluorētās gāzes, uz kurām attiecas Kioto protokols, nekādi neietekmē stratosfēras ozona slāni.

2.5. Eiropas Savienība 2009. gadā izvirzīja siltumnīcefekta gāzu emisijas līmeņa samazināšanas mērķus līdz 2020. un 2050. gadam. Eiropas Savienībā līdz 2020. gadam siltumnīcefekta gāzu emisijas līmeni paredzēts samazināt par 20 % salīdzinājumā ar 1990. gadu un par 30 %, ja tiks panākta vispārēja vienošanās, kas pasaules ekonomikas lielvalstīm uzliek par pienākumu izvirzīt līdzīgus mērķus.

2.6. Lai šos mērķus sasniegtu, ES ir sagatavojusi inovatīvu instrumentu kopumu; nozīmīgākie instrumenti tajā ir ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (Direktīva 2009/29/EK), direktīva par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu (Direktīva 2009/28/EK), direktīva par energoefektivitāti (Direktīva 2012/27/ES) un lēmums par dalībvalstu kopīgu rīcību (Lēmums Nr. 406/2009/EK). ES ir atzinusi, ka līdz 2050. gadam attīstīto valstu emisijas līmenis jāsamazina par 80-95 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, lai panāktu, ka globālā sasilšana nepārsniedz 2 grādus pēc Celsija skalas.

2.7. Eiropas Komisijas dokumentā "Ceļvedis virzībai uz konkurētspējīgu ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni 2050. gadā" norādīts, ka ekonomiski visefektīvākie risinājumi ir tādi, kuros paredzēts samazināt emisijas līmeni salīdzinājumā ar 1990. gadu par 25 % līdz 2020. gadam, par 40 % līdz 2030. gadam un par 60 % līdz 2040. gadam.

2.8. Tā kā fluorētās siltumnīcefekta gāzes var veicināt globālo sasilšanu, tās ir neatņemama sastāvdaļa ES mehānismā cīņai ar klimata pārmaiņām. ES regulējumu par fluorētām gāzēm veido divi galvenie tiesību akti:

— Regula Nr. 842/2006, ar kuru izveido sistēmu gāzu noplūdes novēršanai stacionāro iekārtu lietošanas laikā un to ekspluatācijas beigu posmā un kurā noteikti atsevišķi aizliegumi, kas attiecas uz specifiskiem lietojumiem;

⁽¹⁾ OV C 108, 30.4.2004.

— Direktīva 2006/40/EK par mobilajām gaisa kondicionēšanas iekārtām.

2.9. ES vērienīgā apņemšanās cīnīties ar klimata pārmaiņām un pāriet uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni, protams, vērtējama atzinīgi, bet tā jāpapildina ar efektīvu sociālo programmu un nepieciešamo finansējumu, lai palīdzētu nozarēm un reģioniem, kuros pārējo lielo valstu vājā progresa dēļ, iespējams, radīsies negatīvas sekas nodarbinātības jomā. Pasaules ekonomikas un enerģētikas pašreizējā situācijā konkurētspējas jautājums ir ārkārtīgi jutīgs, īpaši tām nozarēm, kuras eksportē energoietilpīgu produkciju. ES ekonomikas dekarbonizācijas pasākumi vairāk jāsaista ar reindustrializācijas projektu, kas balstīts uz resursu, tostarp energoresursu, efektīvu izmantošanu un ilgtspējīgām un inovatīvām tehnoloģijām.

3. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums un pamatojums

3.1. Komisijas iesniegtajā priekšlikumā izvirzīti šādi mērķi:

3.1.1. aizstāt Regulu (EK) Nr. 842/2006 par dažām fluorētām siltumnīcefekta gāzēm, lai nodrošinātu izmaksu ziņā izdevīgāku ieguldījumu ES klimata mērķu sasniegšanā, mazinot interesi izmantot fluorētās siltumnīcefekta gāzes (F-gāzes), kam ir liela ietekme uz klimatu, par labu energoefektīvām un drošām alternatīvām, un lai turpinātu uzlabot fluorētās gāzes saturošu produktu un iekārtu lokalizāciju un apstrādi to ekspluatācijas beigās;

3.1.2. veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, stimulēt inovāciju un izstrādāt “zaļās” tehnoloģijas, uzlabojot tirgus iespējas alternatīvām tehnoloģijām un gāzēm, kam ir neliela ietekme uz klimatu;

3.1.3. panākt, lai ES rīkojas atbilstoši jaunākajiem zinātniskajiem secinājumiem starptautiskā mērogā, kā aprakstīts ANO Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) ceturtajā novērtēšanas ziņojumā, piemēram, attiecībā uz šajā regulā iekļautajām vielām un to globālās sasilšanas potenciāla (GSP) aprēķināšanu;

3.1.4. palīdzēt panākt vienprātību par starptautisku nolikumu, lai saskaņā ar Monreālas protokolu pakāpeniski samazinātu fluorogāzudeģerāžu, kas pieder svarīgākajai fluorēto gāzu grupai, emisijas;

3.1.5. vienkāršot un precizēt Regulas (EK) Nr. 842/2006 noteikumus, lai samazinātu administratīvo slogu saskaņā ar Komisijas saistībām labāka regulējuma jomā.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK nepārprotami atbalsta Komisijas centienus panākt stingrāku regulējumu attiecībā uz fluorētām siltumnīcefekta gāzēm; ņemot vērā šo gāzu būtisko ietekmi uz globālo sasilšanu, svarīgi ir īstenot papildu darbības, lai Eiropas Savienībā ierobežotu šo gāzu emisiju gan ražošanā, gan lietošanā.

4.2. Spēkā esošais regulējums ir kvalitatīvs, taču tā īstenošanā bijušas daudzas problēmas; lielākā daļa šo problēmu jau apskatīta Komitejas 2004. gada atzinumā. EESK aicina dalībvalstis aktīvāk piemērot valsts līmenī pieņemtos lēmumus.

4.3. Lai arī Komiteja atbalsta ES iniciatīvas, tā tomēr uzsver, ka vienošanos par fluorētu siltumnīcefekta gāzu kontroli svarīgi ir nekavējoties panākt pasaules mērogā, lai tādējādi piemērotu vienādu noteikumu visu pasaules valstu ekonomikām.

4.4. Ņemot vērā tehniski pārbaudītu un ekonomiski efektīvu alternatīvo tehnoloģiju pieejamību, regulējuma stiprināšana balstīta uz izmaksu ziņā izdevīgiem risinājumiem, kuru vispārīgās makroekonomiskās sekas būs ļoti ierobežotas, izņemot atsevišķas specializētās jomas. Ar tiesību aktu īstenošanu saistītās izmaksas varētu kompensēt, pirmkārt, ar lielāku energoefektivitāti un, otrkārt, ar inovatīvu uzņēmumu stratēģisku pozīciju tirgū. Lai arī ierosināto pasākumu izmaksu efektivitāte ir nopietni izvērtēta, EESK tomēr uzsver, ka maksimāli jāsamazina finansiālais slogs, kas saistīts ar regulas priekšlikumā paredzēto pasākumu īstenošanu. EESK aicina vairāk ņemt vērā energopatēriņu visā aprites ciklā un iekļaut izmaksu un ieguvumu analizē iespējamās negatīvos faktorus, kas saistīti ar ierosinātajām alternatīvajām tehnoloģijām (uzliesmojamība, eksplozivitāte, toksiskums, paaugstināta spiediena bīstamība). Turklāt atsevišķās nozarēs, piemēram, dzelzceļā, ir īpašas drošības prasības, un tas var kavēt alternatīvu vielu izmantošanu pat tad, ja to izstrāde ir bijusi sekmīga. Tāpēc katrā ziņā ir svarīgi šo nozaru vajadzībām izstrādāt ekoloģiski un ekonomiski īstenojamus alternatīvus risinājumus.

4.5. EESK aicina Komisiju un dalībvalstis aktīvāk atbalstīt pētniecību un inovāciju rūpniecības nozarē, it īpaši nolūkā izstrādāt fluorētām siltumnīcefekta gāzēm alternatīvas tehnoloģijas. Ekonomikas krīzes apstākļos Eiropas Savienībā atbalsts inovācijai ir noteicošais rūpniecības atjaunošanas stratēģijas faktors. Taču jāņem vērā, ka nav pārliecības par to, vai ir iespējams par pieņemamām izmaksām izstrādāt vielas un tehnoloģijas, kuras nodrošinātu attīstītas sabiedrības dzīvē svarīgas pamatfunkcijas, piemēram, dzesēšanu.

4.6. Ar gandarījumu jāatzīmē, ka priekšlikumā iekļauts pants par sertifikāciju un apmācību, ar kuru palīdzību var palielināt tiesību aktu efektivitāti un varētu sekmēt sinerģiju ar ES tiesību aktiem darba ņēmēju veselības un drošības jomā, īpaši pievēršoties riskam, kas saistīts ar alternatīvajām tehnoloģijām. Vienlaikus EESK secina, ka atbilstīgas darbaspēka apmācības trūkums bieži vien ir būtisks šķērslis tiesību aktu īstenošanā. Dalībvalstīm un uzņēmumiem jāveic liels darbs, izstrādājot apmācības programmas, kas nepieciešamas, lai darba ņēmējus sagatavotu lietot fluorētām siltumnīcefekta gāzēm alternatīvas tehnoloģijas. Vajadzētu ņemt vērā MVU īpašo situāciju, kā arī ierobežot sertifikācijas un apmācības finansiālo un administratīvo slogu.

4.7 EESK uzsver, ka jāizmanto labas prakses piemēri, ko atsevišķas dalībvalstis īsteno, lai atrisinātu jautājumu par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Tā kā emisijas novēršanas pasākumi (noplūžu pārbaudes, noplūdes konstatēšana, uzskaitē utt.), kas ir būtiski tiešajiem lietotājiem — bieži vien MVU —, izmaksā ļoti dārgi, EESK pauž bažas par finansiālo slogu, ko šai ekonomikas krīzes novājinātajai nozarei rada fluorētu siltumnīcefekta gāzu regulējums. EESK uzsver nepieciešamību rīkoties jau pirms lietošanas un, lai novērstu noplūdes iespējamību, noteikt stingrākas prasības fluorētās gāzes saturošu iekārtu izstrādei.

5.2. Rekuperācijas prasības, kas noteiktas 7. panta 4. punktā, dažos gadījumos attiecas uz mājāsaimniecībā izmantojamām ierīcēm (gaisa kondicionieriem, siltumsūkņiem). Šķiet, ka būtu lietderīgāk, ja dalībvalstis izstrādātu selektīvas vākšanas sistēmas lietotām iekārtām, kuras satur fluorētās vielas, atbilstīgi principiem, kas noteikti Direktīvā 2002/96/EK par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem.

5.3. Apmācība un sertifikācija (8. pants)

5.3.1. Prasība izstrādāt apmācības programmas attiecas vienīgi uz uzņēmumiem, kuri veic 8. panta 1. punktā uzskaitītās darbības trešās puses vajadzībām. EESK uzskata, ka šādas apmācības programmas būtu jāattiecina uz visiem uzņēmumiem, kuru darbība saistīta ar fluorētās gāzes saturošu iekārtu ražošanu, izplatīšanu un montāžu. EESK norāda, ka apmācības programmās jāiekļauj arī alternatīvās tehnoloģijas, lai tādejādi sekmētu tehnoloģiskās pārejas procesu.

5.3.2. Tā kā apmācības programmas attiecas arī uz vielām un darbībām, kas var kaitēt darba ņēmēju veselībai un drošībai,

dalībvalstīm šo programmu izstrādē būtu jāiesaista sociālie partneri. Sociālo partneru iesaiste šo programmu izstrādē nodrošinātu priekšlikuma atbilstību vispārējiem principiem, kas noteikti ES tiesību aktos par darba ņēmēju veselību un drošību.

5.3.3. Tā kā vēl nav zināms, kad šis priekšlikums regulai tiks pieņemts, būtu lietderīgi tajā minēto datumu, kad dalībvalstīm jāpaziņo Komisijai par apmācības un sertifikācijas programmām, aizstāt ar atsauci uz termiņu, kas saistīts ar regulas spēkā stāšanās datumu.

5.4. Laišana tirgū un lietošanas kontrole

5.4.1. Neraugoties uz 9., 11. un 12. pantā paredzētiem konkrētiem ierobežojumiem, vispārējā pieeja regulas priekšlikumā ir priekšroku dot nevis “pakāpeniskai izskaušanai” (*phasing out*), bet “pakāpeniskai samazināšanai” (*phasing down*) līdz 2030. gadam. Konkrēti, 13. pantā paredzēts samazināt tirgū laisto fluorogļūdeņražu daudzumu, izmantojot pakāpenisku kvotu samazināšanu neatkarīgi no dažādām tehnoloģijām, uz kurām attiecas regulas priekšlikums.

5.4.2. EESK uzskata, ka vajadzētu ņemt vērā minēto tehnoloģiju atšķirības, lai vismaz gadījumos, kad tas ir tehniski un ekonomiski iespējams, īstenotu nevis “pakāpenisku samazināšanu”, bet gan “pakāpenisku izskaušanu”. Būtu lietderīgi noteikt ilgtermiņa aizlieguma mērķi, kas atbilstu 2050. gadam izvirzītajiem ES mērķiem siltumnīcefekta gāzu emisijas līmeņa samazināšanā un alternatīvo tehnoloģiju attīstīšanā. Dažās nozarēs vai apakšnozarēs, piemēram, attiecībā uz tirdzniecībā izmantotajām dzesēšanas iekārtām vai jaudīgām rūpnieciskās dzesēšanas sistēmām, aizliegumu laist tirgū jaunas fluorogļūdeņražus saturošas iekārtas varētu paredzēt jau no 2025. gada. Tāpat vajadzētu aizliegt tādas fluorētās gāzes saturošus iepakojumus (izsmidzinātājus vai aerosolus), kurus nevar atkārtoti izmantot, vajadzības gadījumā nosakot izņēmumus dažiem vajadzīgiem lietojumiem (piemēram, medicīnā), kuriem nav atrasta neviena pienācīga alternatīva.

5.4.3. Papildus neapstrīdamajam ieguvumam vides jomā, kas saistīts ar īpaši spēcīgas iedarbības siltumnīcefekta gāzes radošu metožu pilnīgu aizstāšanu, un neraugoties uz šādas aizstāšanas finansiālajām izmaksām, regulārāks darbs alternatīvo tehnoloģiju izstrādes jomā sekmēs inovāciju un ļaus inovatīviem uzņēmumiem iegūt konkurētspējas priekšrocības tirgos, kas tiks izveidoti saistībā ar sagatavošanā esošajiem tiesību aktiem.

5.5. Marķējums ir galvenais līdzeklis, ar ko galapatērētājus un tos darba ņēmējus, kuri strādā ar regulas priekšlikumā minētajām iekārtām, informēt par apdraudējumu, kas saistīts ar viņu lietotajām tehnoloģijām. Tehniskajās norādēs darba ņēmējiem jāsniedz pilnīga, skaidra un precīza informācija, kas nepieciešama, lai veiktu iekārtu montāžu, apkopi un demontāžu, maksimāli ierobežojot apdraudējumu videi.

5.6. Ņemot vērā šā jautājuma tehnisko sarežģītību, marķējumā norādītajai informācijai jābūt vienkāršai un tādai, kas ir saprotama plašai sabiedrībai, lai tādējādi palielinātu vēstījuma ietekmi. Šajā sakarā jāveido sinerģija ar spēkā esošajām Ekodizaina direktīvā 2005/32/EK noteiktajām sistēmām, lai ES mērogā ieviestu saskaņotu vides marķējuma sistēmu tajās jomās, kur tas tehniski iespējams.

5.7. ES ražotājiem noteiktie ierobežojumi jāattiecinā arī uz Eiropas Savienībā importēto produkciju. Aizliegums attiecībā uz iekārtu iepriekšēju uzpildīšanu ļauj efektīvi regulēt fluorētu gāzu importu kā no vides, tā arī no saimnieciskā aspekta. Tomēr EESK vēlas noskaidrot, vai iekārtu uzpildīšana rūpniecības uzņēmumā nenodrošina lielākas drošības garantijas, jo uzpildīšanu veic šim mērķim apmācīts personāls ar atbilstīgiem līdzekļiem. Tāpēc EESK aicina regulā skaidri noteikt, ka iepriekšējas uzpildīšanas aizliegums neattiecas uz iekārtām, ko paredzēts eksportēt. Tāpat EESK aicina izveidot atbrīvojumu režīmu, lai iepriekšējas uzpildīšanas aizliegumu varētu neattiecināt uz iekārtām, kuru iepriekšēja uzpildīšana izrādījusies pamatota tādu iemeslu dēļ kā uzticamība, drošība vai ekoloģiski apsvērumi.

5.8. Visiem fluorētu siltumnīcefekta gāzu ražotājiem un importētājiem ir jāievēro kvotas. Šis pienākums neattiecas ne uz patērētājiem, ne arī iekārtu operatoriem. Lai samazinātu administratīvo slogu, piemēro robežvērtību, proti, vienu metrisku tonnu vai 1 000 tonnas CO₂ ekvivalenta fluorētu siltumnīcefekta gāzu. Eksportējamais daudzums netiek ieskaitīts tirgū laišanas kvotās. Kvotu sadalījuma pamatā būs iepriekšējais emisijas apjoms. Alternatīvais risinājums — izsole — netika apstiprināts, jo šajā tirgū darbojas pārāk maz dalībnieku (t. i.,

dalībnieku skaits nav pietiekams, lai izveidotu efektīvu tirgu), turklāt šī procedūra palielinātu administratīvās izmaksas. Jaunajiem tirgus dalībniekiem piešķirs 5 % kvotu. Kvotas sadalīs, ņemot vērā datus, kas iesniegti par 2008.-2011. gada periodu. Ir svarīgi, lai reģistrēšanas un paziņošanas prasības būtu pārvaldāmas, citādi palielināsies administratīvais slogs uzņēmumiem, sevišķi MVU. Jāskata arī jautājums par kvotu sistēmas izmaksu efektivitāti.

5.9. EESK aicina Eiropas Komisiju regulāri publiskot ziņojumus, kas izstrādāti, balstoties uz apkopotajiem datiem, saskaņā ar regulas priekšlikuma 17. un 18. pantu. Taču jāraugās, lai ar šiem ziņojumiem netiktu pārkāpta no uzņēmumiem saņemto datu konfidencialitāte attiecībā uz ražošanas metodēm, kuras aizsargātas ar intelektuālā īpašuma tiesībām. Komisijai būtu arī jāierobežo administratīvās izmaksas, kas uzņēmumiem un dalībvalstīm rodas saistībā ar datu vākšanu.

5.10. Priekšlikuma 21. pantā paredzēts izveidot komiteju, kura palīdz Komisijai īstenot tās pilnvaras deleģēto aktu pieņemšanas jomā. Šajā komitejā būtu jāiesaista visu ieinteresēto pušu, tostarp sociālo partneru, pārstāvji.

5.11. EESK ar nožēlu secina, ka 22. pantā Komisijai nav noteiktas pilnvaras īstenot kontroles, pārbaudes un atbilstības nodrošināšanas procedūras. Lai gan īstenošanas pasākumi ir dalībvalstu prerogatīva, Komisijai būtu jādod pilnvaras noteikt šajā jomā obligātas prasības līdzīgi tām, kas paredzētas 8. un 18. pantā.

5.12. Ievērojot to, ka galvenais regulas par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm mērķis ir garantēt augstu vides aizsardzības līmeni, šai nolūkā it īpaši apkarojot klimata pārmaiņas, EESK atbalsta Komisijas izvēlēto regulas pamatojumu, proti, Līguma par Eiropas Savienības darbību 192. panta 1. punktu. Tomēr EESK uzsver, ka ir jāgādā, lai regulas piemērošana neapdraudētu iekšējā tirgus integritāti.

Briselē, 2013. gada 23. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Regulā (EK) Nr. 73/2009 paredzētās tiešo maksājumu korekcijas likmes noteikšanu attiecībā uz 2013. kalendāro gadu”

COM(2013) 159 final – 2013/0087 (COD)

(2013/C 271/27)

Galvenā ziņotāja: **Dilyana SLAVOVA kdze**

Padome 2013. gada 8. aprīlī un Eiropas Parlaments 2013. gada 16. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Regulā (EK) Nr. 73/2009 paredzētās tiešo maksājumu korekcijas likmes noteikšanu attiecībā uz 2013. kalendāro gadu”

COM(2013) 159 final – 2013/0087 (COD).

Komitejas Birojs 2013. gada 16. aprīlī uzdeva Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē) iecēla SLAVOVA kdzi par galveno ziņotāju un ar 124 balsīm par un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atbalsta finanšu disciplīnas mehānisma korekcijas likmes noteikšanu attiecībā uz 2013. gadu atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 73/2009 11. pantam⁽¹⁾. Taču Komiteja atzīmē, ka Komisijas priekšlikumam, kurš ir balstīts uz daudzgadu finanšu shēmu (DFS), ko Eiropadome pieņēma 2013. gada 8. februārī⁽²⁾, nav juridiska spēka bez Eiropas Parlamenta piekrišanas.

1.2. EESK uzskata, ka Komisija un Parlaments varētu izskatīt iespējas, kā nodrošināt, lai turpmāk krīzes finansējuma rezervē netiktu izmantoti KLP budžeta līdzekļi. Ja šo rezervi iekļautu DFS 2. izdevumu kategorijā, tai tiktu nodrošināts papildu finansējums. Tādējādi tiešo maksājumu korekcijas procentuālā likme būtu zemāka nekā ierosinājusi Komisija, kas nāktu par labu lauksaimniekiem.

1.3. Komiteja aicina Padomi, Parlamentu un Komisiju darīt visu nepieciešamo, lai drīzumā panāktu galīgo kompromisu un tādējādi ne tikai lauksaimniekiem, bet visiem tirgotājiem visās ES ekonomikas nozarēs nodrošinātu vajadzīgo juridisko noteiktību attiecībā uz viņu finanšu plānošanu.

2. Atzinuma konteksts

2.1. Lai nodrošinātu, ka kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanai paredzēto līdzekļu apjoms atbilst daudzgadu finanšu shēmai, finanšu disciplīnas mehānisms koriģē tiešo maksājumu līmeni gadījumos, kad no prognozēm izriet, ka DFS 2. izdevumu kategorijā tiks pārsniegti gada maksimālie apjomi, kas noteikti ar tirgu saistīto izdevumu un tiešo maksājumu apakškategorijām.

2.2. Parasti lauksaimnieki, kuri iesniedz atbalsta pieteikumu tiešajiem maksājumiem vienam kalendārajam gadam (N), maksājumu saņem noteikta maksājumu perioda laikā nākamajā finanšu gadā (N+1). Attiecībā uz 2013. kalendāro gadu tas nozīmē, ka maksājumu periods ietilps DFS plānošanas periodā 2014.–2020. gadam, kurš vēl nav pieņemts.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Nemot vērā sekas, ko rada tiešo maksājumu nevienlīdzīgais sadalījums starp maziem un lieliem saņēmējiem, EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi, lai samazinājumu arī turpmāk piemērotu vienīgi summām, kas pārsniedz EUR 5 000.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ OV L 30, 31.1.2009., 16. lpp.

⁽²⁾ EUCO 37/13.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Cilvēka cienīgu dzīvi visiem – nabadzības izskausana un ilgtspējīgas nākotnes nodrošināšana pasaulē””

COM(2013) 92 final

(2013/C 271/28)

Ziņotāja: **PICHENOT kdze**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 18. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Cilvēka cienīgu dzīvi visiem — nabadzības izskausana un ilgtspējīgas nākotnes nodrošināšana pasaulē”

COM(2013) 92 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2013. gada 25. aprīlī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 490. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (2013. gada 23. maija sēdē), ar 103 balsīm par un 6 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ierosinājumi

1.1. Paralēlos TAM un IAM procesus apvienot attīstības programmā laikposmam pēc 2015. gada

1.1.1. **Pirmo reizi cilvēces vēsturē** ir pieejamas zināšanas, saimnieciskie resursi un tehniskie līdzekļi, lai līdz 2030. gadam pasaules līmenī izskaustu nabadzību. Tas dod lielu cerību vairāk nekā miljardam cilvēku, kuri joprojām cieš no galējās nabadzības. Pirmo reizi vēsturē laikposmā līdz 2050. gadam arī valstīm ir pienākums uzlabot pasaules dabas kapitāla pārvaldību, jo tas ir atzīts par ierobežotu resursu, kas jāaizsargā un kuru izmantojot jārēķinās ar nākamajām paaudzēm.

1.1.2. 2013. gada septembrī paredzēts sākt ANO sarunas, kuru galvenais uzdevums būs noteikt universālu ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) definīciju, lai ilgtermiņa perspektīvā saistītu nabadzības apkarošanu, ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu un dabas resursu saglabāšanu. Šim procesam jābūt iekļaujošam un konverģenci sekmējošam, un tajā būtu jāietver 2015. gadā paredzētā tūkstošgades attīstības mērķu (TAM) pārskatīšana. Pilsoniskās sabiedrības locekļi, starptautiskās organizācijas un ANO dalībvalstis jau ir sākušas gatavoties šīm starptautiskajām sarunām. Kopš “Rio+20”⁽¹⁾ konferences EESK ir iesaistījusies šajās debatēs, lai palīdzētu noteikt pilsoniskās sabiedrības lomu šo uzdevumu risināšanā. EESK turpinās šo procesu līdz 2015. gadam, izmantojot citus atzinumus⁽²⁾ un iniciatīvas.

1.1.3. Komiteja piekrīt Komisijas paziņojumā “Cilvēka cienīgu dzīvi visiem — nabadzības izskausana un ilgtspējīgas

nākotnes nodrošināšana pasaulē” paustajam uzskatam, ka ir jāuzsāk Eiropas līmeņa debates par nepieciešamību panākt TAM un IAM procesu konverģenci un **palielināt dalībvalstu atbildības sajūtu**. Lai gan var teikt, ka tūkstošgades attīstības mērķi ir nodrošinājuši panākumus sociālās jomas mērķu sasniegšanā, vēl ir pārāgi precizēt vides mērķus un konkretizēt visām pasaules valstīm pieņemamus ekonomikas mērķus. Komiteja uzskata, ka ir jāuzlabo izpratne par visu **trīs ilgtspējīgas attīstības dimensiju mijiedarbību, lai rastu taisnīgus, vienkāršus un efektīvus risinājumus**.

1.2. Ieteikumi iekļaujošam un vienojošam procesam

1.2.1. Gatavojot Eiropas Savienības kopējo nostāju ANO Ģenerālai asamblejai, Komiteja uzskata, ka Eiropas Komisijas paziņojums **ir nozīmīgs orientieris, lai veicinātu debates iestādēs un dalībvalstīs**. Komiteja atzinīgi vērtē Vides ĢD un DEVCO ĢD⁽³⁾ **kopīgo darbu**, kas liecina, ka paziņojuma izstrādes gaitā izdevies panākt saskaņu. Dokuments ietver arī Eiropas Ārējās darbības dienesta ieguldījumu drošības jomā. Taču paziņojums būtu bijis vēl labāks, ja tajā būtu vairāk iekļauta tirdzniecības un lauksaimniecības politika. Komiteja īpaši atzinīgi vērtē Eiropadomes saskaņoto darbu un aicina to 2013. gada maijā/jūnijā plānotās Ārlietu padomes laikā sagatavot **vienotu secinājumu dokumentu**.

1.2.2. Komiteja norāda, ka lēmums veidot **vienotu un visaptverošu satvaru**, kura mērķi būs jāīsteno visās valstīs, prasa dziļu iekšēju vienprātību, lai to varētu pasniegt citām starptautiskās kopienas partnervalstīm un tās pārliecināt par savstarpēji vienlīdzīgu attieksmi, jo īpaši pret visnabadzīgākajām valstīm un pret apmēram **simtu vidēja ienākumu līmeņa valstu, tostarp jaunietekmes valstu**, kurām tagad ir būtiska

⁽¹⁾ EESK konference 2012. gada februārī, deklarācija “Domāsim ilgtspējīgi, būsim atbildīgi. Pilsoniskā sabiedrība ceļā uz “Rio+20””.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu ““Rio+20” konference: pašreizējais stāvoklis un perspektīvas” (atzinuma papildinājums), OV C 44, 15.2.2013., 64.–67. lpp.

⁽³⁾ Attīstības un sadarbības ģenerāldirektorāts EuropeAid.

loma starptautiskajās sarunās. Ņemot vērā sarunu sarežģītību, Komiteja Eiropas Savienības nostāju uzskata **par būtisku orientieri šajā diplomātiskajā procesā**, kas ir daudzšķautņaināks par agrāko vienkāršo nošķirumu starp attīstītajām un jaunattīstības valstīm.

1.2.3. Komiteja aicina ES aktīvi paust savu viedokli starptautiskos forumos, balsoties uz šo **TAM un IAM apvienojošo satvaru**, tostarp izmantojot arī ANO dalībvalstu saziņas iespējas. Katrai valstij ar pilsoniskās sabiedrības līdzdalību būs jāizstrādā **iekļaujoša valsts stratēģija attīstībai**, kurā būs ņemts vērā valsts sākotnējais līmenis un kura tādējādi palīdzēs sasniegt kopējos ilgtspējīgas attīstības mērķus. Komitejas skatījumā, izdarot šādu izvēli, būs vajadzīgas novērtējuma un pārraudzības procedūras attiecībā uz **vispasaules reģistrā** nostiprinātām valstu saistībām, turklāt būs jāuzlabo IKP papildinošie statistikas rādītāji.

1.2.4. Eiropas Savienībai ir vērtības, vienprātības prakse un priekšrocības, kas varētu tai palīdzēt — ja vien būs politiska griba — spert izšķirošo soli un uzsākt pāreju uz ilgtspējīgu attīstību, kā arī pamudināt uz šādu rīcību starptautiskos partnerus. Eiropas Savienība joprojām kalpo par **piemēru**, par ko liecina izskatāmā paziņojuma nozīmīgajā **pielikumā** uzskaitītās konkrētās saistības tādās jomās kā vides politika, cilvēktiesību ievērošana, iekšējie pārskaitījumi teritoriālās kohēzijas veicināšanai vai pārdale sociālās aizsardzības jomā. Šis pielikums kalpos par sākotnējām nostādnēm konferencē “Rio+20” noteikto saistību pārraudzībai Eiropas un starptautiskā līmenī.

1.2.5. IAM, kas ir veidoti kā universāli mērķi, ir jākonkretizē Eiropas politikas nostādnēs un dalībvalstu nacionālo reformu programmās. Komiteja iesaka ņemt vērā šo aspektu, gatavojoties **stratēģijas “Eiropa 2020” starpposma pārskatīšanai saskaņā ar konferencē “Rio+20” noteiktajām saistībām**. Ar Eiropas pusgada ekoloģizāciju tiek gaidīts jauns izrāviens⁽⁴⁾. Komitejai tas nozīmē stratēģijas “Eiropa 2020” un **ilgtspējīgas attīstības stratēģijas** saplūšanu, kā arī rēķināšanos ar **sociālu Savienību**⁽⁵⁾, kas cieši saistīta ar Eiropas Ekonomikas un monetāro savienību.

1.2.6. Viena no jauno IAM raksturīgajām iezīmēm ir tā, ka tie paredzēti kā universāli, visām valstīm piemērojami mērķi, ņemto vērā planētas iespējas. Ņemot vērā zemes, saldūdens, mežu un daudzu citu dabas resursu galīgās fiziskās robežas pasaulē, IAM jāiekļauj mērķi šo resursu efektīvākai izmantošanai un taisnīgākai sadalei. Tāpat ar IAM jānosaka vienlīdzīgi mērķi

siltumnīcefekta gāzu emisiju un cita veida piesārņojuma samazināšanai. Šādi mērķi ir jāraksturo kvantitatīvi un ir jānosaka termiņš sen saskaņotā globālā mērķa sasniegšanai, proti, pārejai uz ilgtspējīgākiem ražošanas un patēriņa modeļiem. Ja šāda pāreja uz ilgtspējīgāku ekonomiku netiks nodrošināta visā pasaulē, var izrādīties, ka jaunattīstības valstis nespēs sasniegt TAM tipa attīstības mērķus, jo dažus tradicionālos attīstības mērķus jau šobrīd bieži traucē sasniegt arvien smagākās pasaules mēroga problēmas, piemēram, resursu izsīkšana, klimata pārmaiņas un citi piesārņojuma veidi.

1.2.7. Attīstītās un jaunietekmes valstis rada lielāko daļu milztošo problēmu, ko rada pārmērīgs patēriņš, dabas resursu izšķērdēšana un noplicināšana, kā arī piesārņojums. Tādēļ IAM, kas nosaka ilgtspējīgākus patēriņa un ražošanas modeļus, jo īpaši attieksies uz minētajām valstīm, un tām turpmākajiem 15 gadiem būtu jānosaka stingrāki mērķi ar augstākām uzlabojumu prasībām. Eiropas Savienība šajā jomā vienmēr ir aktīvi darbojusies, un tai vajadzētu uzņemties vadošo lomu, lai noteiktu atbilstošus IAM mērķus attīstītajām valstīm.

1.3. Ieteikumi pilsoniskai sabiedrībai atvērtam līdzdalības procesam

1.3.1. Komiteja atgādina, ka ar visiem minētajiem atzinumiem ir izstrādāti **pamata ieteikumi par pilsoniskās sabiedrības lomu labā pārvaldībā**, par atbalstu pārejai uz jaunu ekonomikas modeli, visnabadzīgāko un visneizsargātāko iedzīvotāju aizsardzību, atbalstu darba ņēmējiem pārmaiņu laikā, kā arī par rēķināšanos ar globālās sasilšanas apkarošanu un planētas ierobežotajiem resursiem. Turklāt Komiteja uzskata, ka autonoma un spēcīga pilsoniskā sabiedrība kopā ar **tiesisko sistēmu**, kas nodrošina tās neatkarību, veido demokrātijas un tiesiskuma pamatu, kā arī veicina investīcijām un ilgtspējīgai izaugsmei nepieciešamo stabilitāti⁽⁶⁾.

1.3.2. Komiteja aicina Komisiju un dalībvalstis iesaistīt **pilsonisko sabiedrību visā procesā** — kā izstrādē, tā arī ieviešanā un pārraudzības pasākumos, jo īpaši attiecībā uz IAM, kur pilsoniskās sabiedrības līdzdalība pagaidām vēl ir nepietiekama. 2013. un 2014. gadā šī līdzdalība būtu jāveicina gan valstu līmeņa debatēs, tostarp ekonomikas, sociālo un vides lietu padomēs un/vai ilgtspējīgas attīstības padomēs un ietverot visas pilsoniskās sabiedrības komponentes, gan arī debatēs ar Eiropas un partnervalstu pilsonisko sabiedrību. Šis darbs palīdzēs sagatavoties **2015. gadam — Eiropas Sadarbības un ilgtspējīgas attīstības gadam** —, veidot vienotu pasaules

⁽⁴⁾ EESK atzinums “Videi labvēlīga ekonomika — veicināt ilgtspējīgu attīstību Eiropā 2013. gadā” (Skatīt šā Oficiālā Vēstneša 18. lpp.)

⁽⁵⁾ EESK atzinums “Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības sociālai dimensijai” (Skatīt šā Oficiālā Vēstneša 1. lpp.)

⁽⁶⁾ EESK atzinums “Ceļā uz visaptverošu Eiropas starptautisko ieguldījumu politiku”, ziņotājs: Peel kgs, OV C 318, 29.10.2011., 150.–154. lpp.

nākotnes redzējumu un atjaunot pilsoņos izpratni par to, kāda ir Eiropas ārējās darbības nozīme⁽⁷⁾. Saistībā ar šo Eiropas gadu Komiteja mudina Eiropas Komisiju piešķirt pietiekamus līdzekļus, nodrošināt pilsoniskās sabiedrības aktīvu iesaisti, koncentrēt atbalstu uz iniciatīvām, ko partneri īsteno šā Eiropas gada ietvaros, un veicināt plašas debates par šajā EESK atzinumā skartajiem jautājumiem.

1.3.3. Viena no pilsoniskās sabiedrības **lomām ir cita ekonomikas modeļa aizstāvība** attiecībā ar valstu politisko lēmumu pieņemējiem un starptautiskajiem diplomātiem. Mērķis ir nošķirt ekonomiskās darbības līmeni no cilvēces attīstības un ietekmes uz vidi. Komiteja iesaka, jo īpaši 2015. tematiskā gada laikā, veikt zināšanu un apmācības apmaiņu ar partnervalstu un reģionu pilsonisko sabiedrību — EESK šajā jomā ir lietderīgas apmaiņas pieredze.

1.3.4. Komiteja aicina pilsoniskās sabiedrības organizācijas piedalīties starptautiskajās, valstu un tematiskajās **apspriedēs** un izmantot to rezultātus. Jo īpaši tas attiecas uz ANO Attīstības programmas un ANO Vides programmas ietvaros pašlaik uzsāktu apspriešanos par vides ilgtspēju. Tā ir pieejama tīmekļa vietnē www.worldwewant2015.org/sustainability

1.3.5. Komiteja iesaka programmā laikposmam pēc 2015. gada sistemātiskāk izmantot **ietekmes novērtējumus** — pārraudzību, ko īsteno galvenokārt ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju atbalstu (piemēram, cilvēktiesību, ekosistēmu un darba apstākļu jomā). Tā iesaka iekļaut arī **sociālo partneru sociālo dialogu**, kas ir viens no rādītājiem par cilvēktiesību ievērošanu darbā un būtiski svarīgs TAM un IAM īstenošanas un pārraudzības, kā arī novērtēšanas instruments.

1.3.6. Pilsoniskajai sabiedrībai būs būtiska loma **plānošanā, pārraudzībā un vērtēšanā**. Eiropas pilsoniskajai sabiedrībai būs jāiegūst vajadzīgā informācija, lai, izmantojot Eiropas politikas jomu iekšējās saskaņotības uzraudzības mehānismus, varētu veicināt attīstību — šis princips ir iekļauts Lisabonas līgumā. Komiteja iesaka pilsonisko sabiedrību iesaistīt IKP papildinošu rādītāju izvēlē, korupcijas apkarošanā, ar miera procesu saistītajās sarunās un nacionālo stratēģisko plānu izstrādē, kā arī aicina lietderīgi izmantot sociālajā jomā pragmatiski radušos jauninājumus.

⁽⁷⁾ Starptautiskā līmenī "Beyond 2015" ir attīstības asociāciju platforma, kuras mērķis ir veikt izpratnes palielināšanas kampaņu par šo debašu problemātiku un apkopot paveikto savā tīmekļa vietnē www.beyond2015.org

1.3.7. Lai stiprinātu Eiropas kā līdera lomu pārejā uz citu ekonomikas modeli, Komisija iesaka izveidot **forumu**⁽⁸⁾ **visām daudzpusējās apspriedēs iesaistītajām pusēm**, kas būtu veltīts ilgtspējīgas ražošanas un patēriņa veicināšanai ES. Katrā nozarē ir jādefinē starpposmi pārejai, kas balstīta uz apspriedēm un ko papildina nozarēm, uzņēmumiem, teritorijām un iesaistītajiem darba ņēmējiem paredzēti atbalsta pasākumi.

1.3.8. Īstenojot jauno programmu, Komiteja iesaka izmantot pieeju, kuras pamatā ir partnerību stiprināšana starp dalībniekiem, piemēram, dzimumu līdztiesības jomā. Būtu atbalstāmas **sadarbības, kuru pamatā ir brīvprātīgas līgumattiecības/partnerattiecības starp dalībniekiem attiecībā uz mērķiem** visos teritoriālajos līmeņos. Piemēram, sinerģiski veidotas iniciatīvas starp privātā sektora, publiskā sektora un apvienību partneriem, kas kopīgi apņemas sasniegt konkrētus mērķus teritoriālā vai pilsētu mērogā. Šādas inovatīvas pieejas ir neaizstājamas, lai ņemtu vērā **nabadzības daudzdimensionālo aspektu**. Šādas līgumattiecības būtu arī izdevīgas Dienvidu–Dienvidu sadarbībai, kas saņem finanšu atbalstu no Ziemeļiem.

1.4. Tālākie ieteikumi programmai laikposmam pēc 2015. gada

1.4.1. Programma laikposmam pēc 2015. gada iezīmē pāreju no atbalsta sniegšanas un starptautiskās sadarbības pieeju uz jaunu paradigmu. Tā būtu jāveido kā process, kas visas valstis iesaista **pārejā uz iekļaujošu un videi labvēlīgu ekonomikas modeli**, pārorientēšanos uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisiju līmeni. Komiteja piekrīt paziņojumā veiktajai analīzei, kurā norādīts, ka "vitāli svarīga ir virzība uz iekļaujošu "zaļu" ekonomiku, izmantojot ilgtspējīgus patēriņa un ražošanas modeļus un resursu efektivitāti, tostarp, jo īpaši, zema emisiju līmeņa enerģosistēmas".

1.4.2. **Finanšu politikas saskaņotība ar ekonomikas un migrācijas politiku**. Papildus ekonomikas elementiem ir svarīgi, ievērojot **saskaņotības** principu, īstenojot citas politikas jomas, kas būtiski ietekmē pāreju uz ilgtspējīgu attīstību: nodokļu piemērošanu oglekļa dioksīda emisijām un citus veicināšanas pasākumus, kas mazina klimata pārmaiņas, mehānismu nabadzīgo valstu iedzīvotāju pagaidu vai cirkulāras migrācijas veicināšanai, stingru ieroču tirdzniecības kontroli jaunattīstības valstīs un finanšu tirgu regulēšanu nolūkā mazināt nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizāciju un pārtraukt izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

⁽⁸⁾ EESK izpētes atzinums "Ilgtspējīgu ražošanas un patēriņa modeļu veicināšana ES", ziņotāja: *Le Nouail Marlière* kdze, OV C 191, 29.6.2012., 6.–10. lpp.

1.4.3. Ilgtspējīgas attīstības mērķu definēšanā ir jāņem vērā **spriedze** starp individuālās un kolektīvās attīstības jautājumiem un jautājumiem, kas saistīti ar vides līdzsvara saglabāšanu pasaulē. Komitejas skatījumā, lai novērstu šo spriedzi un atrastu līdzsvaru starp visām trijām ilgtspējīgas attīstības dimensijām, **globālais sabiedriskais labums** būtu jāsaglabā **ar pasaules mēroga publiskas politikas palīdzību**, ko pārvaldītu neatkarīgu valstu veidota starptautiskā kopiena. Tas ir lielākais topošās programmas izaicinājums.

1.4.4. Tā kā vispasaules sabiedriskais labums ir **viens no svarīgākajiem tematiem, kas jārisina laikposmā pēc 2015. gada**, nepieciešama **lielāka saskaņotība starp starptautiskajām iestādēm** un pasaules politikas jomām. Eiropas Savienībai tajā ir jāiesaistās tās nodrošināšanā. Dažos atzinumos EESK ir sniegusi atbildes uz to, kā ņemt vērā pasaules sabiedriskos labumus, piemēram, pārtikas nodrošinājumu⁽⁹⁾, sociālās aizsardzības minimumu, daudzpusējo regulējumu tirdzniecības un investīciju jomā, klimatu un bioloģisko daudzveidību.

1.4.5. Komiteja pauž nožēlu par neskaidrajiem mājieniem, ko paziņojumā "Cilvēka cienīgu dzīvi visiem" par šo tematu izsaka Komisija, un uzskata, ka nākamajā paziņojumā par finanšu resursiem, kas plānots 2013. gada vidū, ir jāiekļauj šis jautājums, lai tam nodrošinātu **pietiekamus finanšu līdzekļus**. Publiskā sektora attīstības palīdzība joprojām ir jāvelta nabadzības apkarošanai. Konsultācijās par Eiropas finanšu darījumu nodokli, ko paredzēts ieviest 2013. gadā un ko sākotnēji atbalstīja 11 valstis, būtu jādod iespēja plaši paust viedokļus no visas pasaules.

1.4.6. Starptautiska nolīguma noslēgšanas gaidīšana par IAM noteikšanu nekādā gadījumā nevar būt iegansts, lai atliktu vai samazinātu attīstīto valstu solīto finansiālo atbalstu. Komiteja ir ļoti nobažījusies par to, ka varētu tikt pārtraukta attīstības palīdzības īstenošana, ja nolīgums 2015. gadā vēl nebūs finalizēts. Lai šo risku mazinātu, EESK iesaka līdz šim termiņam **pārskatītajiem TAM** noteikti piešķirt pietiekamu finansējumu⁽¹⁰⁾. Pat šajos sarežģītajos budžeta apstākļos Komiteja mudina Savienību un dalībvalstis ievērot savas saistības un darīt visu, lai nākamajā posmā attīstības palīdzība **vidēji sasniegtu 0,7 %**.

1.4.7. Tūkstošgades mērķus nepieciešams atjaunināt un pielāgot XXI gadsimta jaunajiem uzdevumiem, ņemot vērā

gūto mācību un pieredzi. EESK uzskata, ka nekavējoties ir jāpievieno vismaz trīs temati: piekļuve **enerģijai visiem**⁽¹¹⁾, **tiesības uz pārtiku un ūdeni un pamata sociālās aizsardzības minimums**⁽¹²⁾. Turklāt **pienācīgas kvalitātes nodarbinātība**, kas iekļauta kopš pārskatīšanas 2006. gadā, ir vēlreiz jāapstiprina kā viena no prioritātēm. Arī **lauksaimniecības attīstībai** obligāti atkal jāklūst par nabadzības apkarošanas pamatu.

Pārskatīšana, kas ir tikai pirmais posms turpmākā visaptverošā programmā, ļaus veidot arī konvergenci starp abām programmām. Ir jāatzīst, ka ir grūti samierināties ar neziņu par to, vai, ņemot vērā reālās iespējas, būs iespējams īstenot "ideālu" programmu.

1.4.8. Komiteja iesaka TAM pārskatīšanā izstrādāt **īpašu pieeju nestabilu valstu un konfliktu skarto valstu attīstībai**, institūciju atjaunošanu nosakot par vienu no primārajiem šo valstu mērķiem, lai pārvaldes iestādes vispirms parūpētos par **drošību un tiesu iestāžu pieejamību**.

2. No Tūkstošgades mērķu īstenošanas gūtie secinājumi

2.1. **Tūkstošgades deklarācijas nozīme ilgtermiņa perspektīvā.** Šai deklarācijai joprojām ir politiska un simboliska vērtība kā **līgumam, kurā nostiprinātas saistības laika posmam arī pēc 2015. gada** starp visām valstīm — gan bagātām, gan nabadzīgām. Šī deklarācija jāizmanto par vienu no turpmākās programmas stūrakmeņiem, jo tajā raksturoti svarīgākie uzdevumi un pamatvērtības, kas jāņem vērā starptautiskās attiecībās 21. gadsimtā, proti, miers, drošība un atbrūošanās, mūsu kopīgās vides aizsardzība, cilvēktiesības, demokrātija un laba pārvaldība, mazaizsargāto grupu aizsardzība un risinājumu meklēšana Āfrikas specifiskajiem problēmjautājumiem, kā arī tiesības uz attīstību un vajadzība radīt attīstībai labvēlīgu vidi. Deklarācijā jau bija izveidota skaidra saikne starp ilgtspējīgas attīstības dimensijām, un tādējādi tā sasauca ar 1992. gada Rio deklarāciju.

2.2. Neskatoties uz **nepilnīgajiem rezultātiem**, TAM savas vienkāršības un vieglās uztveramības dēļ ir palielinājuši informētību un sabiedriskā viedokļa mobilizāciju attīstītajās valstīs. Atliek vēl pierādīt, ka vārdos paustais atbalsts tiek apliecināts ar reālu palīdzības apjoma pieaugumu, efektīvu korupcijas apkarošanu, lielāku uzmanību vismazāk attīstītajām valstīm vai pat pielāgots valstīm, kuras karo vai kuras ir novājinājuši iekšēji konflikti.

⁽⁹⁾ EESK atzinums par tematu "Tirdzniecība un pārtikas nodrošinājums", ziņotājs: Campli kgs, līdzziņotājs: Peel kgs, OV C 255, 22.9.2010., 1.–9. lpp.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Savienības 2013. gada ziņojums par attīstību "Pēc 2015. gada: pasaules rīcība iekļaujošai un ilgtspējīgai nākotnei".

⁽¹¹⁾ EESK atzinums par tematu "ES "enerģijas salu" savienošana: izaugsme, konkurētspēja, solidaritāte un ilgtspēja ES iekšējā enerģijas tirgū", ziņotājs: Coulon kgs, OV C 44, 15.2.2013., 9.–15. lpp.

⁽¹²⁾ EESK atzinums par tematu "Sociālā aizsardzība attīstības politikā", ziņotājs: Zufiaur kgs, OV C 161, 6.6.2013., 82.–86. lpp.

2.3. **Teritorijas, nevienlīdzība un nabadzība.** Attiecībā uz nabadzības rādītāju Komiteja izsaka iebildes gan pret to, ka ienākumi, kas mazāki par USD 1,25 dienā, tiek izmantoti kā rādītājs, lai konstatētu galējas nabadzības mazināšanos, gan arī pret valsts vidējo rādītāju izmantošanu. Šie instrumenti slēpj sabiedrības dziļu **iekšējo nevienlīdzību**, kā arī **teritoriālās atšķirības** īpaši uz lauku iedzīvotāju rēķina, kuriem vajadzētu būt iespējai noturēties laukos un ar **lauku attīstību** daļēji nodrošināt demogrāfisko pieaugumu nākamajās desmitgadēs. No otras puses, **slikti pārvaldīta urbanizācija** pastiprina nabadzības pieaugumu pilsētās, tāpēc ir nepieciešamas kvalitatīvākas analīzes.

2.4. **Dzimumu līdztiesība** joprojām ir jebkuru pārmaiņu priekšnosacījums⁽¹³⁾ ne tikai sieviešu dzīves uzlabošanas dēļ, bet arī tāpēc, ka tā ir visu pārējo nevienlīdzības veidu pamatā un pastiprina to sekas. Diskriminācijas novēršanas instrumenti, īpaši **sieviešu tiesības**, ir ļoti svarīgas mūsu sabiedrību pārejas posmā. Sieviešu ieguldījums miera nodrošināšanā, attīstībā, ekonomiskajā darbībā un drošībā ir topošās programmas stiprākais punkts. Šīs vērtības ir jāatzīst visiem — gan sievietēm, gan vīriešiem.

2.5. **Kvantitatīvie rezultāti un metodoloģiskie instrumenti.** Atjauninātajā ceļvedī ir jānosaka piemēroti mērķi un progresa rādītāji. Regulāra TAM uzraudzības ziņojumu publicēšana ir ļāvusi saskatīt būtiskus sasniegumus, kā arī trūkumus. **Novērtējumu kvalitāte ir noteicošais ieguvums no šīs pārvaldības metodes**, kas virzīta uz mērķu sasniegšanu. Jaunās programmas īstenošanai būs nepieciešami labāki un saskaņotāki valstu statistiskie aparāti, jo īpaši attiecībā uz dzimumspecifiskajiem datiem un cilvēkiem ar invaliditāti. Šajā nolūkā ir jāuzlabo civilstāvokļa reģistrs un jāsniedz **kvalitatīvi pētījumi**, jo īpaši izglītības jomā.

2.6. **Ne tikai IKP.** Programmā laikposmam pēc 2015. gada par ilgtspējīgas attīstības rādītājiem⁽¹⁴⁾, ar kuriem definē labklājību, būtu jāizmanto nevis viens vispārīgs rādītājs, bet gan **ierobežots skaits** tabulā apkopotu **ekonomisko, sociālo un vides rādītāju**. Starptautiskā līmenī piesaistīt pie IKP citus rādītājus ir iespējams — tas jau tiek darīts attiecībā uz vismazāk attīstīto valstu definīciju, kura ietver cilvēces attīstības kavēšanās un ekonomiskās neaizsargātības kritērijus vai cilvēces attīstības rādītāju un tagad arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas izstrādāto nevienlīdzības rādītāju.

Lai pārvarētu plaisu starp ekonomisko politiku, labklājību un sabiedrības progresu, **papildus IKP** ir jāizmanto **arī citi rādītāji**. Piemērojot jaunu pieeju, ir nepieciešams tiekties pēc progresa

elementiem un sākt nacionālās kontu sistēmas atvēršanu sociālajiem un vides aspektiem, izmantot saliktus rādītājus un izveidot pamata rādītājus. Tomēr trūkstošais posms ir saistīts ar **efektivitātes un pārskatatbildības instrumentu izstrādi**, kas ir nepieciešami, lai lēmumus politikas un budžeta jomās sasaistītu ar rādītāju efektivitāti. Labklājības un progresa mērīšana nav tikai tehniska problēma. Jau pats "labklājības" jēdziens ietver izvēles, kam kolektīvs dot priekšroku, un sabiedrības pamatvērtības. Lai panāktu uzlabojumus rādītāju izvēles jomā, viena no iespējām ir iedzīvotāju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšana zinātniskajā darbā, lai šos jēdzienus definētu un noteiktu to lietošanu.

2.7. Publiskajām iestādēm, centrālajai valdībai un pašvaldībām ir jāgarantē efektīvs **sociālās aizsardzības minimuma** nodrošinājums, lai risinātu ar dzīves lielākajiem riskiem saistītos jautājumus, jo īpaši veselības aizsardzības, invaliditātes, pensijas un bezdarba jomās. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas (arodbiedrību organizācijas, NVO, fondi, savstarpējas apdrošināšanas sabiedrības, kooperatīvi, MVU, ģimeņu vai patērētāju apvienības) var slēgt līgumus ar publiskajām iestādēm, lai ieņemtu noteicošu lomu pakalpojumu plānošanā, pārraudzībā un sniegšanā un saņemtu publiskā sektora atbalstu, jo īpaši vismazāk attīstītajās valstīs.

3. Cilvēktiesības, pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana, demokratizācija un līgumslēgšana/partnerība starp dalībniekiem — programmas laikposmam pēc 2015. gada pamatelementi

3.1. **Demokratizācija un cilvēktiesības — pamats pārejai uz iekļaujošu sabiedrību un ilgtspējīgu ekonomiku.** Pastāvīga demokratizācijas veicināšana joprojām ir labākais veids, kā virzīties uz pārredzamu sabiedrisko dzīvi un atbildību iedzīvotāju priekšā. Atklātās 21. gadsimta sabiedrībās nav iespējamas nekādas plaša mēroga izmaiņas bez **attiecīgo dalībnieku līdzdalības, ieinteresētības, atbalsta un līdzatbildības**. Saistībā ar finanšu instrumentu demokrātijas un cilvēktiesību veicināšanai, kā arī ar Eiropas Komisijas paziņojumu par pilsoniskās sabiedrības ietekmi uz attīstību Komiteja atzinīgi vērtē to, ka neatkarīgas pilsoniskās sabiedrības veidošanai ir piešķirta lielāka nozīme⁽¹⁵⁾, kas tādējādi ļauj apkarot **korupciju, neatkarīgi no tās cēloņiem**, nodrošināt pārskatatbildību iedzīvotāju priekšā, iesaistīt ekonomikas dalībniekus ietekmes novērtējumos un tirdzniecības nolīgumu pārraudzībā, stiprināt sieviešu tiesību aizstāvju modrību, kā arī atbalstīt vides aizstāvjus.

3.2. **Pārredzamība un partnervalstu pārskatatbildība — nākamās programmas pamati.** TAM un ar tiem saistītā **palīdzības efektivitātes** programma (Parīzes, Akras, Pusanas principi) ir palīdzējuši stiprināt pārskatatbildību partnervalstīs un ņemt vērā nestabilu valstu īpašo situāciju. Tomēr, lai labotu lielākos sadarbības trūkumus, topošai programmai ir jādod

⁽¹³⁾ Rīcības plāns 2010.–2015. gadam par dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm attīstības sadarbībā.

⁽¹⁴⁾ EESK atzinums par tematu "IKP un ne tikai. Pilsoniskās sabiedrības līdzdalība papildu rādītāju izvēlē", ziņotājs: Palmieri kgs, OV C 181, 21.6.2012., 14.–20. lpp.

⁽¹⁵⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido finanšu instrumentu demokrātijas un cilvēktiesību veicināšanai visā pasaulē", ziņotājs: Iuliano kgs, OV C 11, 15.1.2013., 81.–83. lpp.

sapņēmajām valstīm iespēja darboties līdztiesīgi ar finansējošajām valstīm. Jo sevišķi jāņem vērā **iekšējo konfliktu vai kara situācijas un nestabilitāte, kas saistīta ar dabas katastrofām**, un jāizstrādā šādām valstīm domāti **īpaši risinājumi**, proti, priekšnosacījumi un prioritāri mērķi iestāžu atjaunošanas un drošības, policijas un taisnīguma nodrošināšanas jomā.

3.3. Dažādu sabiedrību savstarpējā sadarbība un dalībnieku un starptautisko tīklu savstarpēji bagātināšanās pieredzes apmaiņas izmantošana. Pieeja, kuras pamatā ir daudzu dalībnieku iesaiste, mudina gan Ziemeļu, gan Dienvidu attīstības jomas partnerus pārkāpt tradicionālās starpvaldību saistību diplomātiskās robežas. Iekļaujošāka pilsoniskās sabiedrības redzējuma pamatā ir **līgumattiecības vai partnerības, kas oficiāli fiksētas līgumā starp dažādiem dalībniekiem par mērķiem un līdzekļiem**. Šādā veidā mērķu izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā ir iespējams labāk ņemt vērā iniciatīvas, ko īsteno **pilsētas** un vietējās kopienas (videi labvēlīgo pilsētu tīkls, pārejas pilsētu tīkls), pilsoniskās sabiedrības organizācijas (nevalstiskā diplomātija, piemēram, RIO sammits), dažāda veida **uzņēmumi** (uzņēmēju loks, piemēram, atbildīgu uzņēmumu vai sociālās ekonomikas uzņēmumu tīkls), starptautiskas **arodbiedrību apvienības** (svarīgākie dalībnieki, kas rūpējas par pienācīgas kvalitātes nodarbinātības mērķi), kā arī universitātes un **pētniecības centri**. Komiteja iesaka nākamajā programmā atzīt un lietderīgi izmantot **nolīgumus starp publiskā sektora, privātā sektora un apvienību partneriem**, neaizmirstot par daudzajām starptautiskās solidaritātes iniciatīvām, ko ierosinājuši paši iedzīvotāji. **Daudzveidīgo dalībnieku līdztiesīga iekļaušana** ir priekšnosacījums efektīvākai un iekļaujošākai pārvaldībai, kurā ņemts vērā nabadzīgāko cilvēku viedoklis.

3.4. Šajā nolūkā Komiteja, tāpat kā daudzi citi novērotāji, iesaka veikt **būtiski svarīgus uzlabojumus labas pārvaldības un demokrātisku iestāžu jomā**, lai stiprinātu partnervalstu ieinteresētību par savu nacionālo attīstības stratēģiju. Tūkstošgades attīstības mērķi ir ļāvuši **atsevišķām attīstības valstu pilsoniskajām sabiedrībām** stiprināt savu pozīciju kā dalībniekiem vai pieprasīt no savām valdībām atbildes uz jautājumiem par lēmumiem saistībā ar investīcijām un publiskajiem izdevumiem. Ar jauno, iekļaujošāko programmu būs jāstiprina pilsoniskās sabiedrības līdzdalība stratēģisko dokumentu izstrādē par nabadzības mazināšanu un jārada iespējas inovatīviem risinājumiem pienācīgas kvalitātes nodarbinātības un sociālās aizsardzības jomās, vienlaikus **iegūstot pieredzi un piedaloties plānošanā**, kas veicina valstu labāku pārvaldību. Komiteja iesaka palīdzību daļēji vērst uz tirdzniecību ar mērķi spēcīnāt **sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju spējas tirdzniecības jomā**, lai tie tādejādi veicinātu tirdzniecības un pārtikas nodrošinājuma iekļaušanu savas valsts attīstības stratēģijā.

4. Panākt plašu vienprātību, lai pārorientētos uz ilgtspējīgu attīstību

4.1. Globālā pārvaldība un sabiedriskais labums vides, sociālajā un ekonomikas jomā. Tā kā tie attiecas uz visu

pasauli, šajā paziņojumā par dzīves pamata pīlāriem atzīti tādi labumi un pakalpojumi kā gaiss, ūdens, okeāni, ekosistēmas, pienācīgas kvalitātes nodarbinātība, sociālā aizsardzība, pārtikas nodrošinājums un tirdzniecības noteikumi, kas ir arī izklāstīti pielikumā. Šie globālie sabiedriskie labumi⁽¹⁶⁾ būs jāiekļauj programmā laikposmam pēc 2015. gada, izmantojot globālās publiskās politikas nostādnes attiecībā uz ilgtspējīgas attīstības trīs aspektiem. Ar tiem saistītie jautājumi ir jārisina globālā un saskaņotā veidā, taču tie jo īpaši ir jāatbalsta ar tradicionālajām starptautiskajām saistībām, finansējumu un valstu pasākumiem, kas savukārt izpaužas kā daudzas kolektīvas un individuālas darbības vietējā līmenī.

4.2. Daudzveidīgais pasaules mēroga finansējums, kas pielāgots pārorientācijai laikposmā līdz 2050. gadam. Saskaņā ar ANO aplēsēm katru gadu ir nepieciešami EUR 800 miljardi (jeb 1,5 % no vispasaules IKP), lai ilgtspējīgi risinātu nabadzības jautājumu un ar vidi saistītās problēmas. **Publiskā sektora attīstības palīdzība var segt tikai 10 % līdz 15 % no vajadzīgā starptautiskā finansējuma.** Tāpēc ir nepieciešami citi iekšējie un starptautiskie resursi. Saistībā ar nākamo paziņojumu par finansējuma avotiem nāksies nopietni pievērsties **jautājumam par starptautiskiem nodokļu resursiem**, jo tie ļautu pārredzamā un prognozējamā veidā mobilizēt nabadzības izskausšanai, vides aizsardzībai un globālā sabiedriskā labuma pārvaldībai nepieciešamo finansējumu. Inovatīvi finansējuma avoti un finanšu darījumu nodoklis, kas ir šādas politikas priekšnosacījumi, būtu prioritāri jāpiešķir minēto globālo uzdevumu risināšanai. Turklāt iekšzemes nodokļu resursu mobilizācija, kā arī orientācija uz produktīvu darbību, kas balstīta uz **migrantu naudas pārvedumiem**, joprojām ir priekšnosacījums, lai nodrošinātu virzību uz vietējā līmenī noteikto mērķu sasniegšanu.

4.3. Vairāk darbavietu videi labvēlīgā un iekļaujošā ekonomikā. Pašreizējā ekonomikas lejupslīde ievērojami apdraud TAM sasniegšanu 2015. gadā, jo tai ir spēcīga ietekme uz darbavietām un uzņēmumiem. Taču krīze varētu būt arī iespēja vēl vairāk mobilizēties, lai izveidotu videi labvēlīgu ekonomiku, kas liek pārorientēties uz ilgtspējīgu attīstību. No šāda viedokļa **Starptautiskās Darba organizācijas Pasaules nodarbinātības pakts** ir jauns instruments, kura mērķis ir paātrināt nodarbinātības ziņā bagātīgu virzību, veicinot darba un kvalifikācijas pieprasījumu, izveidojot sociālās aizsardzības minimumu pasaules līmenī un ar valsts programmu pienācīgas kvalitātes nodarbinātībai iekļaujot neoficiālo nodarbinātību.

4.4. Tūkstošgades mērķu īstenošanas gaitā starptautiskās finanšu iestādes līdz šim ir pārāk maz uzmanības pievēršušas **pasaules lauksaimniecībai**. Šī situācija ir steidzami jālabo, novirzot darbavietas radošas investīcijas ģimenes mēroga un agrobioloģiskai lauksaimniecībai.

⁽¹⁶⁾ Paziņojuma pielikumā uzskaitīti un raksturoti galvenie globālā sabiedriskā labuma veidi.

4.5. **Uzņēmumu nozīme pārejā uz ikgadējo atmaksājāmības ziņojumu.** ANO struktūrās privāto sektoru pārstāv Globālais pakts, ko izveidoja 2000. gadā, lai **uzņēmumu sociālo atbildību pārvērstu par instrumentu TAM sasniegšanai.** Pašlaik tas ietver 8 700 uzņēmumu 130 valstīs, kas ir uzņēmumu saistības darba tiesību, cilvēktiesību, vides aizsardzības un korupcijas apkarošanas jomās. Brīvprātīgajām saistībām, piemēram, ilgtspējīgas attīstības īstenošanai uzņēmuma līmenī var būt nozīmīga loma apakšuzņēmumu ķēdēs. Komiteja uzskata, ka ekodizaina, ekoloģiskās ražošanas, dabas resursu mērena patēriņa un taisnīgas tirdzniecības iniciatīvas, kā arī iniciatīvas, kuras ļauj taupīgi izmantot dabas resursus, ir inovatīvi risinājumi ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai⁽¹⁷⁾. Komiteja tāpēc iesaka īstenot "Rio+20" deklarācijā minēto ieteikumu vispārināt ziņošanu par ilgtspēji, ieviešot "Korporatīvās ilgtspējas ziņojumu", ko uzņēmumi iesniegtu ik gadu tāpat kā finanšu pārskatu.

5. Ilgtspējīga ekonomiskā attīstība — privāto dalībnieku lomas un atbildības palielināšana

5.1. Neskatoties uz vēlmi krīzes sākumā atjaunot protekcionismu, starptautiskā sistēma kopumā ir izvairījusies no ierobežojošām tirdzniecības praksēm. Tomēr nopietnas problēmas rada strupceļš **daudzpusējās sarunās par attīstību**, kas izveidojies tāpēc, ka jaunattīstības valstu intereses ir atšķirīgas. **Jaunietekmes valstis** ir galvenās ieguvējas no tirdzniecības pieauguma, taču vienlaikus tiek izcelta to iekšējā nevienlīdzība. Izņēmums ir dažas valstis, piemēram, Brazīlija, kurā tiek īstenota līdzekļu pārdalīšanas politika un nabadzības apkarošana.

5.2. Tomēr tirdzniecības liberalizēšana daudzās jaunattīstības valstīs, kurām ir lauksaimniecības produkti un izejvielas, nav sniegusi gaidītos rezultātus, jo nav ieviesta ne dažādošana, ne pārstrāde un trūkst **infrastruktūru**. Komiteja pauž nožēlu par ekonomisko partnerattiecību nolīgumu bloķēšanu ar ĀKK valstīm. Komiteja uzsver, ka **preferenciālajai piekļuvei**⁽¹⁸⁾, ko ES piešķirusi vismazāk attīstītajām valstīm, irniecīgi rezultāti, tāpat kā **tirdzniecības atbalstam**, kas kļūst par arvien nozīmīgāku daudzpusējās sadarbības veidu. EESK iesaka atbalstīt **tirdzniecības atvieglošanu**, kas PTO jau ir apstiprināta vismazāk attīstītajām valstīm, **un** veicināt jaunietekmes valstu tirdzniecības ar vismazāk attīstītajām valstīm vispārēju atvēršanu bez nodevām un kvotām.

5.3. EESK iesaka Eiropas Savienībai savā tirdzniecības praksē strukturāli iekļaut tādus principus kā **tiesības uz pārtiku**⁽¹⁹⁾ un uzsākt atbilstošu saskaņošanu PTO ietvaros un ar citiem lielajiem tirdzniecības partneriem, lai šie principi kļūtu par neatņemamu daudzpusējās un divpusējās tirdzniecības politikas daļu. Turklāt EESK iesaka liberalizēt vides labumus un pakalpojumus, nesaistot tos ar iespējamo Dohas vienošanos, kā arī divpusējos tirdzniecības nolīgumos sekmēt videi labvēlīgo tehnoloģiju nodošanu⁽²⁰⁾.

5.4. Ekonomikas dalībniekiem, kā arī infrastruktūrai noteikti jātiecas uz ilgtspējīgu attīstību. Šajā saistībā **infrastruktūru**⁽²¹⁾ **un sadarbības tīklu izveidi** ir līdzeklis gan ārvalstu investīciju piesaistīšanai, gan MVU attīstības atbalstam, izejvielu pārstrādes nozaru veicināšanai, kā arī elektroniskās tirdzniecības attīstībai.

Briselē, 2013. gada 23. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Concord pētījums "Privātā sektora ieguldījums attīstībā", 2012. gada decembris.

⁽¹⁸⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko piemēro vispārējo tarifa preferenču sistēmu", ziņotājs: Peel kgs, OV C 43, 15.2.2012., 82.–88. lpp.

⁽¹⁹⁾ EESK atzinums par tematu "Tirdzniecība un pārtikas nodrošinājums", ziņotājs: Campli kgs, līdzziņotājs: Peel kgs, OV C 255, 22.9.2010., 1.–9. lpp.

⁽²⁰⁾ EESK atzinums par tematu "Starptautiskā tirdzniecība un klimata pārmaiņas", ziņotāja: Pichenot kdze, OV C 21, 21.1.2011., 15.–20. lpp.

⁽²¹⁾ EESK atzinums par tematu "ES un Āfrikas valstu stratēģija", ziņotājs: Dantin kgs, OV C 77, 31.3.2009., 148.–156. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to pasākumu pārredzamību, ar kuriem reglamentē cilvēkiem paredzētu zāļu cenas un to iekļaušanu publisko veselības apdrošināšanas sistēmu tvērumā”

COM(2013) 168 final – 2012/0035 (COD)

(2013/C 271/29)

Padome 2013. gada 8. aprīlī un Eiropas Parlaments 2013. gada 16. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to pasākumu pārredzamību, ar kuriem reglamentē cilvēkiem paredzētu zāļu cenas un to iekļaušanu publisko veselības apdrošināšanas sistēmu tvērumā”

COM(2013) 168 final – 2012/0035 (COD).

Tā kā Komiteja jau ir paudusi viedokli par minētā priekšlikuma saturu savā 2012. gada 12. jūlijā (*) pieņemtajā atzinumā CESE 1573/2012, tā 490. plenārsesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 161 balsi par, 2 balsīm pret un 5 atturoties, nolēma jaunu atzinumu par šo tematu neizstrādāt, bet atsaukties uz viedokli, ko tā paudusi minētajā atzinumā.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

(*) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to pasākumu pārredzamību, ar kuriem regulē cilvēkiem paredzētu zāļu cenas, un par to iekļaušanu publisko veselības apdrošināšanas sistēmu tvērumā”, OV C 299, 4.10.2012, 81. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru attiecībā uz piemērošanas datumu groza Regulu (EK) Nr. 450/2008, ar ko izveido Kopienas Muitas kodeksu (Modernizētais muitas kodekss)”

COM(2013) 193 final – 2013/0104 (COD)

(2013/C 271/30)

Eiropas Parlaments 2013. gada 15. aprīlī un Padome 2013. gada 18. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru attiecībā uz piemērošanas datumu groza Regulu (EK) Nr. 450/2008, ar ko izveido Kopienas Muitas kodeksu (Modernizētais muitas kodekss)”

COM(2013) 193 final – 2013/0104 (COD).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un Komiteja par šo tematu jau ir paudusi viedokli 2012. gada 23. maijā (*) pieņemtajā atzinumā CESE 1297/2012, Komiteja 490. plenārsesijā, kas notika 22. un 23. maijā (2013. gada 22. maija sēdē), ar 161 balsi par, 2 balsīm pret un 5 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu un atsaukties uz viedokli, ko tā paudusi minētajā atzinumā.

Briselē, 2013. gada 22. maija

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

(*) OV. C 229, 31.7.2012., 68. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka kārtību, kādā ziņot Komisijai par energoinfrastruktūras investīciju projektiem Eiropas Savienībā, un aizstāj Padomes Regulu (ES, Euratom) Nr. 617/2010”

COM(2013) 153 *final*

(2013/C 271/31)

Eiropas Komisija 2013. gada 20. martā, Padome 2013. gada 15. aprīlī un Eiropas Parlaments 2013. gada 16. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 194. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka kārtību, kādā ziņot Komisijai par energoinfrastruktūras investīciju projektiem Eiropas Savienībā, un aizstāj Padomes Regulu (ES, Euratom) Nr. 617/2010”

COM(2013) 153 *final*.

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 490. plenārsesijā, kas notika 2013. gada 22. un 23. maijā (22. maija sēdē), ar 161 balsi par, 2 balsīm pret un 5 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu (ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1198/2006, Padomes Regulu (EK) Nr. 861/2006 un Padomes Regulu (ES) Nr. XXX/2011 par integrēto jūrlietu politiku)”

COM(2013) 245 final – 2011/0380 (COD)

un par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006”

COM(2013) 246 final – 2011/0276 (COD)

(2013/C 271/32)

Padome 2013. gada 7. maijā saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 42. pantu, 43. panta 2. punktu, 91. panta 1. punktu, 100. panta 2. punktu, 173. panta 3. punktu, 175. pantu, 188. pantu, 192. panta 1. punktu, 194. panta 2. punktu un 195. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu (ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1198/2006, Padomes Regulu (EK) Nr. 861/2006 un Padomes Regulu (ES) Nr. XXX/2011 par integrēto jūrlietu politiku)”

COM(2013)245 final – 2011/0380 (COD)

un par tematu

“Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006”

COM(2013)246 final – 2011/0276 (COD).

Tā kā EESK apstiprina priekšlikumu, kas būtībā ir EJZF pielāgošana spēkā esošajiem noteikumiem attiecībā uz kohēzijas politiku, un uzskata, ka nekādas piezīmes no Komitejas puses nav vajadzīgas, tā 2013. gada 22. un 23. maija 490. plenārsesijā (2013. gada 22. maija sēdē) ar 161 balsi par, 2 pret un 5 atturoties, nolēma pieņemt atzinumu, ar kuru apstiprina ierosināto dokumentu.

Briselē, 2013. gada 22. maijā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*

Henri MALOSSE

2013/C 271/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par muitas savienības stāvokli” COM(2012) 791 <i>final</i>	66
2013/C 271/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Rīcības plāns: Eiropas uzņēmējdarbības tiesības un korporatīvā vadība – mūsdienīgs tiesiskais regulējums akcionāru lielākai iesaistīšanai un noturīgāku uzņēmumu veidošanai” COM(2012) 740 <i>final</i>	70
2013/C 271/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Rīcības plāns uzņēmējdarbības jomā 2020. gadam – uzņēmējdarbības gara atdzīvināšana Eiropā” COM(2012) 795 <i>final</i>	75
2013/C 271/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par patēriņa preču drošumu un par Padomes Direktīvas 87/357/EEK un Direktīvas 2001/95/EK atcelšanu” COM(2013) 78 <i>final</i> – 2013/0049 (COD)	81
2013/C 271/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, kas attiecas uz ražojumu tirgus uzraudzību un ar ko groza Padomes Direktīvu 89/686/EEK un Direktīvu 93/15/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 1999/5/EK, 2000/9/EK, 2000/14/EK, 2001/95/EK, 2004/108/EK, 2006/42/EK, 2006/95/EK, 2007/23/EK, 2008/57/EK, 2009/48/EK, 2009/105/EK, 2009/142/EK, 2011/65/ES, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 305/2011, Regulu (EK) Nr. 764/2008 un Regulu (EK) Nr. 765/2008” COM(2013) 75 <i>final</i> – 2013/0048 (COD)	86
2013/C 271/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Sociālie ieguldījumi izaugsmei un kohēzijai, tostarp Eiropas Sociālā fonda īstenošana 2014.–2020. gadā” COM(2013) 83 <i>final</i>	91
2013/C 271/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Ieceļošanas/izceļošanas sistēmu (IIS), lai reģistrētu to trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un izceļošanas datus, kuri šķērso Eiropas Savienības dalībvalstu ārējās robežas” COM(2013) 95 <i>final</i> – 2013/0057 (COD), “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru Regulu (EK) Nr. 562/2006 groza attiecībā uz Ieceļošanas/izceļošanas sistēmas (IIS) un Reģistrēto ceļotāju programmas (RCP) izmantošanu” COM(2013) 96 <i>final</i> – 2013/0060 (COD), “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Reģistrēto ceļotāju programmu” COM(2013) 97 <i>final</i> – 2013/0059 (COD)	97
2013/C 271/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2011) 607 <i>final</i> /2 “Eiropas Parlamenta un Padomes regula par Eiropas Sociālo fondu un Padomes Regulas (EK) Nr. 1081/2006 atcelšanu” COM(2013) 145 <i>final</i> – 2011/0268 (COD) un par tematu “Priekšlikums grozījumam Komisijas priekšlikumā COM(2012) 496 “Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006” COM(2013) 146 <i>final</i> – 2011/0276 (COD)	101

2013/C 271/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “CARS 2020: rīcības plāns konkurētspējīgai un ilgtspējīgai Eiropas autobūves nozarei” COM(2012) 636 final	104
2013/C 271/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Nepiesārņojoša enerģija transportam – Eiropas alternatīvo degvielu stratēģija” COM(2013) 17 final un par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu” COM(2013) 18 final – 2013/12 (COD)	111
2013/C 271/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par publiskā sektora struktūru tīmekļa vietņu pieejamību” COM(2012) 721 final – 2012/0340 (COD)	116
2013/C 271/23	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “E-veselības rīcības plāns 2012.–2020. gadam – inovatīva veselības aprūpe 21. gadsimtam” COM(2012) 736 final	122
2013/C 271/24	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas digitalizācijas programma – digitalizācijas virzīta Eiropas izaugsme” COM(2012) 784 final	127
2013/C 271/25	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasākumiem, kas nodrošinātu vienādi augsta līmeņa tīklu un informācijas drošību visā Savienībā” COM(2013) 48 final – 2013/0027 (COD)	133
2013/C 271/26	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm” COM(2012) 643 final – 2012/0305 (COD)	138
2013/C 271/27	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Regulā (EK) Nr. 73/2009 paredzētās tiešo maksājumu korekcijas likmes noteikšanu attiecībā uz 2013. kalendāro gadu” COM(2013) 159 final – 2013/0087 (COD)	143
2013/C 271/28	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Cilvēka cienīgu dzīvi visiem – nabadzības izskaušana un ilgtspējīgas nākotnes nodrošināšana pasaulē” COM(2013) 92 final	144
2013/C 271/29	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par to pasākumu pārredzamību, ar kuriem reglamentē cilvēkiem paredzētu zāļu cenas un to iekļaušanu publisko veselības apdrošināšanas sistēmu tvērumā” COM(2013) 168 final – 2012/0035 (COD)	151
2013/C 271/30	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru attiecībā uz piemērošanas datumu groza Regulu (EK) Nr. 450/2008, ar ko izveido Kopienas Muitas kodeksu (Modernizētais muitas kodekss)” COM(2013) 193 final – 2013/0104 (COD)	152

2013/C 271/31	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka kārtību, kādā ziņot Komisijai par energoinfrastruktūras investīciju projektiem Eiropas Savienībā, un aizstāj Padomes Regulu (ES, Euratom) Nr. 617/2010" COM(2013) 153 <i>final</i>	153
2013/C 271/32	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu (ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1198/2006, Padomes Regulu (EK) Nr. 861/2006 un Padomes Regulu (ES) Nr. XXX/2011 par integrēto jūrlietu politiku)" COM(2013) 245 <i>final</i> – 2011/0380 (COD) un par tematu "Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006" COM(2013) 246 <i>final</i> – 2011/0276 (COD)	154

EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) piedāvā tiešu bezmaksas piekļuvi Eiropas Savienības tiesību aktiem. Šajā vietnē iespējams iepazīties ar *Eiropas Savienības Oficiālo Vēstnesi*, un tajā ir iekļauti arī līgumi, tiesību akti, tiesu prakse un sagatavošanā esošie tiesību akti.

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas Savienību, skatīt: <http://europa.eu>

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV